

**TÜRK SİNEMASINDA 1960-1990
YILLARI ARASINDA ÇEKİLMİŞ
FİLMLERDE KENTSEL AİLE**

(Doktora Tezi)

Emine DEMİRAY

ESKİŞEHİR, 1993

30603

T.C. Anadolu Üniversitesi
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK SİNEMASINDA 1960-1990 YILLARI ARASINDA
ÇEKİLMİŞ FİLMLEDE KENTSEL AİLE

(Doktora Tezi)

Emine DEMİRAY

Danışman
Doç. Dr. Seçil BÜKER

Eskişehir, 1993

ÖZGEÇMİŐİM

1960 Eskişehir doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Eskişehir'de tamamladım. 1982 yılında, Eskişehir İ.T.İ.A. İletifim Bilimleri Fakóltesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nden mezun oldum. 1987 yılında, "Atıf Yılmaz'ın Mine, Bir Yudum Sevgi ve Dul Bir Kadın Filmlerinde Kadın Olgusu" adlı tez ile yüksek lisans derecesi aldım. Halen, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakóltesi Televizyon Planlama Bölümü'nde görev yapmaktayım.

ÖZET

Endüstri ve kentleşme ile toplumun diğer kurumlarında olduğu gibi, ailede de değişimler olmuştur. Ailede görülen değişimlerden biri, geleneksel ailenin, çekirdek aileye dönüşmesidir. Diğer bir değişim, ailenin işlevlerinde gözlenen değişimdir. Ailenin işlevleri tamamen yok olmamış, sınırlanmıştır. Ailenin cinsel ilişkileri düzenleme, sevgi ve toplumsallaşma işlevleri geçerliliğini korumaktadır. Ailede aile içi rollerde ve değerlerde de değişimler yaşanmaktadır. Kadın yalnız anne, ev kadını, eş değil, aynı zaman da iş kadını rolünü de üstlenmiştir. Değerlerden; ailede evlilik kurumuna çocuğa, kadına, kadının çalışmasına, ailenin parçalanmasına, korunmasına, evlilik öncesi ilişkiye, erkeğin otoritesine, aile içi demokrasi inancına, büyüklere ve eğitime verilen değerlerde değişimler gözlenmektedir.

Ailede gözlenen bu değişimler, dünyadaki diğer toplumlardan bazı farklılıklar gösterse de, Türk ailesi için de geçerlidir. Toplumdaki her bir ögenin, diğer ögeler ile etkileşim halinde olması nedeni ile toplumsal yaşamda önemli olgular olan kitle iletişim araçları ve sanat kurumlarında da, bu değişimin yansımaları beklenmektedir. Bu nedenle, hem evrensel bir dile sahip olan sanat dalı, hem de geniş kitleler seslenebilen bir kitle iletişim aracı durumundaki sinemanın, toplumda aile ile ilgili değişimi yansıtmakta, aracı olup olmadığının sorgulanması, araştırmanın sorununu oluşturmaktadır. “Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında Çekilmiş Filmlerde Kentsel Aile” konulu araştırmada gerçekleştirilmek istenen amaç ise; 1960-1990 yılları arasında çekilmiş filmlere toplumdaki kentsel ailede gözlenen değişimlerin yansıtıp, yansımadığının belirlenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere yapılan araştırma, 1960-1990 yılları arasında çekilmiş ve kent ailesini konu alan 300 film ile sınırlıdır. Araştırmada kent ailesini konu alan bu 300 filmde 25 tanesi rastlantısal yöntem ile seçilmiş ve içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen verilerin sonuçları ise, 10’ar yıllık dönemleri içerecek şekilde tablolandırılmıştır.

Araştırma; üç ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, “Değişen Aile” başlığı altında; ailenin tanımı ve türleri, ailenin işlevleri, toplumsallaşma ve roller ile toplumsal değişim, kentleşme ve ailede değişim konularına yer verilmiştir.

İkinci bölümde, “Türk Toplumunda Aile ve Ailenin Değişimi” başlığı altında; Türk toplumunda aile yapısı, Türk toplumunda toplumsal değişim ve kentleşme sürecinde ailede değişim ile ailede ilişki ve rollerde değişim konuları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde “Türk Sinemasında Aile” başlığı ile, önce seçilen 25 filmde yapımların bilgileri ile özetlerine yer verilmiştir. Daha sonra, yine seçilen 25 filmde aile yapısı, ailenin işlevleri, kadının aile içindeki rolleri ve ailede temel değerler yönünden incelenmiştir. Bu bölümün sonunda, elde edilen verilerin 10’ar yıllık dönemleri

kapsayacak şekilde tablolar halinde dökümüne yer verilmiştir. Araştırma sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

Araştırmanın sonucunda, sinemanın bir kitle iletişim aracı ve sanat olarak kentsel ailede, yapı, işlevler, roller ve değerler açısından toplumda görülen değişimleri yansıtmada aracı olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç, araştırmanın amaçlanını gerçekleştirdiğini göstermektedir.

ABSTRACT

In general terms this research aimed to find out representing of the changing Turkish family in Turkish cinema between 1960-1990 . In this perspective, researcher of this study has been focused on the changing items from point of family functions, such as, roles of persons in the family (specially women'), protection of the family, love relationship, motherhood, child care, education, and authority etc.in the cinema as being mass media and art institution.

The content analysis method has ben applied in this research, by random sampling from 300 Turkish films which are produced by Turkish directors, focused on urbanised family, between 1960-1990 in Turkey.

As known that early 1960s', Turkish society has started to change its life style under the effects of industrialisation and urbanisation. At the end of research it concluded that changing of the Turkish family has been represented by the films as being parallel to changing of Turkish society. After 1960s.

Key Words of This Research: Family, Cinema, Turkish Cinema, Women, Changing of Women, Mass Media, Family in Turkish Cinema.

ÖNSÖZ

Her araştırmada da olduğu gibi; “Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında Çekilmiş Filmlerde Kentsel Aile” konulu araştırma da araştırmacının yanında değerli bir çok insanın katkıları ile oluşturulmuştur. Kuşkusuz, bu değerli insanların katkısı olmasa bu araştırma gerçekleştirilemezdi.

Öncelikle araştırma boyunca, ilk günden itibaren değerli bilimsel katkıları ve yönlendirmeleri ile araştırmanın ilerlemesinde en büyük desteği veren tez danışmanım Doç. Dr. Seçil BÜKER’e, araştırmanın sosyolojik boyutu ve yöntemi ile ilgilenerek araştırma boyunca destek olan, yönlendiren Prof. Dr. Enver ÖZKALP’e burada teşekkürü bir borç biliyorum.

Bu iki değerli insanın yanında araştırmayı kendi çalışmasıymış gibi, her aşamasında benimle paylaşan, beni yüreklendiren, sorunlu anlarımda destek olan eşim Uğur DEMİRAY’a , ondan çaldığım zamanlara karşın, yetişkin bir insan olgunluğu ve edasıyla hoşgörü ile davranan kızım Gökçe DEMİRAY’a, kızımın sorumluluğunu paylaşarak bana çalışma olanağı sağlayan annem Nurten ÇOBAN’a, araştırmam boyunca benimle tartışarak yorumlarımla oluşmasına görüş getiren ve zahmetlerime katlanan şensu CURABAY’a, filmlerin video kasetlere kaydedilmesine yardımcı olan, araştırma konumu benimle paylaşan Yrd. Doç. Nazlı BAYRAM ve Arş Grv. Gürsel YAKTIL’a , hoşgörülerini nedeniyle iş yerimdeki oda arkadaşlarıma ve uzun bir liste tutacak olan; araştırmada katkıları olduğuna inandığım herkese burada teşekkür ediyorum.

Eskişehir - Haziran 1993

Emine DEMİRAY

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
<i>Yöntem</i>	3
BÖLÜM 1: DEĞİŞEN AİLE	6-24
1.1. Ailenin Tanımı ve Türleri.....	6
1.2. Ailenin İşlevleri.....	12
1.3. Toplumsallaşma ve Roller.....	16
1.4. Toplumsal Değişme, Kentleşme ve Ailede Değişim.....	19
BÖLÜM 2 : TÜRK TOPLUMUNDA AİLE VE AİLENİN DEĞİŞİMİ	25-35
2.1. Türk Toplumunda Aile Yapısı.....	25
2.2. Türk Toplumunda Toplumsal Değişme ve Kentleşme Sürecinde Ailede Değişim.....	28
2.3. Türk Toplumunda Ailede İlişki ve Rollerde Değişim.....	33
BÖLÜM 3 : TÜRK SİNEMASINDA AİLE	36-179
3.1 Filmlerin İncelenmesi.....	36
3.1.1. Üsküdar İskelesi (1960).....	37
3.1.1.1. <i>Filmin Yapım Bilgileri</i>	37
3.1.1.2. <i>Filmin Özeti</i>	37
3.1.1.3. <i>Filmde Aile Yapısı</i>	40
3.1.1.4. <i>Filmde Ailenin İşlevleri</i>	40
3.1.1.5. <i>Filmde Kadının Aile İçindeki Roller</i>	41
3.1.1.6. <i>Filmde Ailede Temel Değerler</i>	41

3.1.2. Ne Şeker Şey (1962).....	42
3.1.2.1. <i>Filmin Yapım Bilgileri</i>	42
3.1.2.2. <i>Filmin Özeti</i>	42
3.1.2.3. <i>Filmde Aile Yapısı</i>	44
3.1.2.4. <i>Filmde Ailenin İşlevleri</i>	45
3.1.2.5. <i>Filmde Kadının Aile İçindeki Roller</i>	45
3.1.3.6. <i>Filmde Ailede Temel Değerler</i>	45
3.1.3. Küçük Beyin Kısmeti (1963).....	46
3.1.3.1. <i>Filmin Yapım Bilgileri</i>	46
3.1.3.2. <i>Filmin Özeti</i>	47
3.1.3.3. <i>Filmde Aile Yapısı</i>	49
3.1.3.4. <i>Filmde Ailenin İşlevleri</i>	50
3.1.3.5. <i>Filmde Kadının Aile İçindeki Roller</i>	50
3.1.3.6. <i>Filmde Ailede Temel Değerler</i>	50
3.1.4. Ayşecik Canımın İçi (1963).....	51
3.1.4.1. <i>Filmin Yapım Bilgileri</i>	51
3.1.4.2. <i>Filmin Özeti</i>	51
3.1.4.3. <i>Filmde Aile Yapısı</i>	54
3.1.4.4. <i>Filmde Ailenin İşlevleri</i>	55
3.1.4.5. <i>Filmde Kadının Aile İçindeki Roller</i>	55
3.1.4.6. <i>Filmde Ailede Temel Değerler</i>	55
3.1.5. Şoför Nebahat ve Kızı (1964).....	56
3.1.5.1. <i>Filmin Yapım Bilgileri</i>	56
3.1.5.2. <i>Filmin Özeti</i>	56
3.1.5.3. <i>Filmde Aile Yapısı</i>	60
3.1.5.4. <i>Filmde Ailenin İşlevleri</i>	60
3.1.5.5. <i>Filmde Kadının Aile İçindeki Roller</i>	61
3.1.5.6. <i>Filmde Ailede Temel Değerler</i>	61

3.1.6. Hıçkırık (1965)	62
3.1.6.1. Filmin Yapım Bilgileri	62
3.1.6.2. Filmin Özeti	62
3.1.6.3. Filmde Aile Yapısı	65
3.1.6.4. Filmde Ailenin İşlevleri	66
3.1.6.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	66
3.1.6.6. Filmde Ailede Temel Değerler	66
3.1.7. Kahveci Güzeli (1968)	68
3.1.7.1. Filmin Yapım Bilgileri	68
3.1.7.2. Filmin Özeti	68
3.1.7.3. Filmde Aile Yapısı	70
3.1.7.4. Filmde Ailenin İşlevleri	70
3.1.7.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	71
3.1.7.6. Filmde Ailede Temel Değerler	71
3.1.8. Buruk Acı (1969)	72
3.1.8.1. Filmin Yapım Bilgileri	72
3.1.8.2. Filmin Özeti	72
3.1.8.3. Filmde Aile Yapısı	75
3.1.8.4. Filmde Ailenin İşlevleri	76
3.1.8.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	76
3.1.8.6. Filmde Ailede Temel Değerler	76
3.1.9. Bülbül Yuvası (1970)	77
3.1.9.1. Filmin Yapım Bilgileri	77
3.1.9.2. Filmin Özeti	78
3.1.9.3. Filmde Aile Yapısı	80
3.1.9.4. Filmde Ailenin İşlevleri	81
3.1.9.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	81
3.1.9.6. Filmde Ailede Temel Değerler	82

3.1.10. Ayşecik Sana Tapıyorum (1970).....	83
3.1.10.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	83
3.1.10.2. Filmin Özeti.....	83
3.1.10.3. Filmde Aile Yapısı.....	86
3.1.10.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	86
3.1.10.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	87
3.1.10.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	87
3.1.11. Kalbimin Efendisi (1970).....	88
3.1.11.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	88
3.1.11.2. Filmin Özeti.....	88
3.1.11.3. Filmde Aile Yapısı.....	92
3.1.11.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	93
3.1.11.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	93
3.1.11.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	93
3.1.12. Anneler ve Kızları (1971).....	94
3.1.12.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	94
3.1.12.2. Filmin Özeti.....	95
3.1.12.3. Filmde Aile Yapısı.....	98
3.1.12.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	99
3.1.12.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	99
3.1.12.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	99
3.1.13. Yumurcağın Tatlı Rüyaları (1971).....	100
3.1.13.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	100
3.1.13.2. Filmin Özeti.....	101
3.1.13.3. Filmde Aile Yapısı.....	104
3.1.13.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	105
3.1.13.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	105
3.1.13.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	105

3.1.14 Sezercik Aslan Parçası (1972).....	106
3.1.14.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	106
3.1.14.2. Filmin Özeti.....	106
3.1.14.3. Filmde Aile Yapısı.....	110
3.1.14.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	111
3.1.14.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	111
3.1.14.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	111
3.1.15 Gelinlik Kızlar (1972).....	113
3.1.15.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	113
3.1.15.2. Filmin Özeti.....	113
3.1.15.3. Filmde Aile Yapısı.....	116
3.1.15.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	117
3.1.15.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	117
3.1.15.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	117
3.1.16 Neşeli Günler (1978).....	118
3.1.16.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	118
3.1.16.2. Filmin Özeti.....	118
3.1.16.3. Filmde Aile Yapısı.....	122
3.1.16.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	123
3.1.16.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	123
3.1.16.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	123
3.1.17 Körebe (1985).....	124
3.1.17.1. Filmin Yapım Bilgileri.....	124
3.1.17.2. Filmin Özeti.....	125
3.1.17.3. Filmde Aile Yapısı.....	128
3.1.17.4. Filmde Ailenin İşlevleri.....	129
3.1.17.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	129
3.1.17.6. Filmde Ailede Temel Değerler.....	129

3.1.18 Ahh Belinda (1986)	130
3.1.18.1. Filmin Yapım Bilgileri	130
3.1.18.2. Filmin Özeti	130
3.1.18.3. Filmde Aile Yapısı	134
3.1.18.4. Filmde Ailenin İşlevleri	135
3.1.18.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	135
3.1.18.6. Filmde Ailede Temel Değerler	136
3.1.19 Teyzem (1986)	137
3.1.19.1. Filmin Yapım Bilgileri	137
3.1.19.2. Filmin Özeti	137
3.1.19.3. Filmde Aile Yapısı	140
3.1.19.4. Filmde Ailenin İşlevleri	141
3.1.19.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	141
3.1.19.6. Filmde Ailede Temel Değerler	142
3.1.20 Yarın Ağlayacağım (1986)	143
3.1.20.1. Filmin Yapım Bilgileri	143
3.1.20.2. Filmin Özeti	143
3.1.20.3. Filmde Aile Yapısı	146
3.1.20.4. Filmde Ailenin İşlevleri	147
3.1.20.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	148
3.1.20.6. Filmde Ailede Temel Değerler	148
3.1.21 Kadının Adı Yok (1987)	149
3.1.21.1. Filmin Yapım Bilgileri	149
3.1.21.2. Filmin Özeti	149
3.1.21.3. Filmde Aile Yapısı	152
3.1.21.4. Filmde Ailenin İşlevleri	153
3.1.21.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	153
3.1.21.6. Filmde Ailede Temel Değerler	153

3.1.22 Dünden Sonra Yarından Önce (1987)	154
3.1.22.1. Filmin Yapım Bilgileri	154
3.1.22.2. Filmin Özeti	155
3.1.22.3. Filmde Aile Yapısı	159
3.1.22.4. Filmde Ailenin İşlevleri	159
3.1.22.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	160
3.1.22.6. Filmde Ailede Temel Değerler	160
3.1.23 Canım Oğlum (1988)	161
3.1.23.1. Filmin Yapım Bilgileri	161
3.1.23.2. Filmin Özeti	161
3.1.23.3. Filmde Aile Yapısı	165
3.1.23.4. Filmde Ailenin İşlevleri	166
3.1.23.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	166
3.1.23.6. Filmde Ailede Temel Değerler	166
3.1.24 Yalı (1990)	167
3.1.24.1. Filmin Yapım Bilgileri	167
3.1.24.2. Filmin Özeti	168
3.1.24.3. Filmde Aile Yapısı	172
3.1.24.4. Filmde Ailenin İşlevleri	173
3.1.24.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	173
3.1.24.6. Filmde Ailede Temel Değerler	173
3.1.25 Kiralık Anne (1990)	174
3.1.25.1. Filmin Yapım Bilgileri	174
3.1.25.2. Filmin Özeti	174
3.1.25.3. Filmde Aile Yapısı	176
3.1.25.4. Filmde Ailenin İşlevleri	177
3.1.25.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller	177
3.1.25.6. Filmde Ailede Temel Değerler	178

3.2 Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında	
Çekilen Filmlerde Kentsel Ailenin Genel Değerlendirmesi.....	180
3.2.1 Türk Sinemasında Aile Yapısı.....	180
3.2.2. Türk Sinemasında Ailenin İşlevleri.....	191
3.2.3. Türk Sinemasında Kadının Aile İçindeki Rollerini.....	195
3.2.4. Türk Sinemasında Ailede Temel Değerler.....	197
SONUÇ.....	210
KAYNAKLAR.....	216

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Birey Sayısı.....	181
Tablo 2:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Çocuk Sayısı.....	182
Tablo 3:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Yakın Akraba ya da Aile Büyükleriyle Birlikte Oturma Durumu.....	183
Tablo 4:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Evlenme Biçimleri ve Törenin Evde mi, Salonda mı Yapıldığı.....	184
Tablo 5:	İncelenen Filmlerdeki Kadınların Meslekleri.....	185
Tablo 6:	İncelenen Filmlerdeki Erkeklerin Meslekleri.....	187
Tablo 7:	İncelenen Filmlerde Çocukların Bakımının Kimin Tarafından Üstlenildiği.....	188
Tablo 8:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerdeki Gelin, Damat, Kayınvalide, Kayınpeder Açısından Aile İçi ilişkiler.....	189
Tablo 9:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerin Oturduğu Ev Türü.....	190
Tablo 10:	İncelenen Filmlerde Ailenin Cinsel İlişkileri Düzenleme İşlevi.....	191
Tablo 11:	İncelenen Filmlerde Ailenin Koruma İşlevi.....	192
Tablo 12:	İncelenen Filmlerde Ailenin Sevgi İşlevi.....	193
Tablo 13:	İncelenen Filmlerde Ailenin Toplumsallaşma İşlevi.....	194
Tablo 14:	İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Kadının Üstlendiği Roller.....	196
Tablo 15:	İncelenen Filmlerde Ailelerde Evlilik Kurumuna Verilen Değer.....	197
Tablo 16:	İncelenen Filmlerde Aile İçerisinde Çocuğa Verilen Değer.....	198
Tablo 17:	İncelenen Filmlerde Kadına Toplum İçerisinde İlişkin Değer.....	199
Tablo 18:	İncelenen Filmlerde Kadının Çalışmasına Gösterilen Değer.....	200
Tablo 19:	İncelenen Filmlerde Ailenin Korunmasına Verilen Değer.....	201
Tablo 20:	İncelenen Filmlerde Ailelerde Ailenin Parçalanmasına İlişkin Değerler.....	202
Tablo 21:	İncelenen Filmlerde Ailenin Evlilik Öncesi İlişkiye verdiği Değer.....	203
Tablo 22:	İncelenen Filmlerde Ailede Erkeğin Otoritesine Verilen Değer.....	205
Tablo 23:	İncelenen Filmlerde Aile İçi Demokrasi İnancına Verilen Değer.....	206
Tablo 24:	İncelenen Filmlerde Aile İçinde Büyüklere Verilen Değer.....	207
Tablo 25:	İncelenen Filmlerde Ailede Eğitime Verilen Değer.....	208

GİRİŞ

Aile toplumun en küçük ve en temel birimidir. En yaygın tanımı ile aile "Ana, baba, çocuklardan ve tarafların kan bağından oluşmuş, ekonomik ve toplumsal bir kurumdur".¹ Çağımızın hızlı, bilimsel ve teknolojik gelişimi, tüm dünyada ve Türkiye'de de toplumsal yapının değişmesine yol açmıştır. Sosyologların çalışmalarında ileri sürdüğü gibi, Endüstri Devrimi ile birlikte kaçınılmaz olarak, toplumun diğer kurumlarında ve ailede de önemli değişimler olmuştur. Aile, yapı açısından değişerek, geleneksel ailenin yerini çekirdek aile almıştır. Aile yerine getirdiği işlevler açısından da değişimler göstermiştir. Ailenin işlevlerini, ev dışında çeşitli kurumlar üstlenmiştir. Ailedeki diğer bir değişim ise; ailede rollerde, özellikle kadının rollerindeki değişimlerdir. Bunun yanında, ailede temel değerlerde de değişimler gözlenmektedir.

Ailede gözlenen bu değişimler, dünyadaki diğer toplumlardan farklılıklar gösterse de, Türk ailesi için de geçerlidir. 1960'lardan sonra başlayan hızlı kentleşme ve endüstrileşmenin etkisiyle Türk ailesinde de önemli değişimler olmuştur. Ancak, Türk ailesinde değişimin asıl temelleri 1926 yılında "Türk Medeni Kanunu"nun kabulü ile atılmıştır. Bu tarihten itibaren değişmeye başlayan Türk ailesi, 1960'dan sonra daha hızlı bir değişim süreci içine girmiştir.

Toplumlar sürekli bir değişim içindedir. Toplumların temel kurumlarından biri olan aile de, bu değişimi doğal olarak yaşamaktadır. Toplumdaki herbir ögenin diğer öğelerle etkileşim halinde olması nedeni ile, toplumsal yaşamda önemli olgular olan kitle iletişim araçları ve sanat kurumlarında da, bu değişimin yansıması beklenmektedir. Bu nedenle, hem evrensel bir dile sahip sanat dalı, hem de geniş kitlelere seslenebilen bir kitle iletişim aracı durumundaki sinemanın, toplumda aile ile ilgili değişimi yansıtmakta, aracı olup olmadığının sorgulanması, araştırmanın sorununu oluşturmaktadır.

Araştırma; Türk Sinemasında 1960-1990 yılları arasına çekilen filmlerde, kent-sel ailede var olan değişimin yansıyor, yansımadığını, belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için, araştırma boyunca, şu sorulara cevap aranmıştır.

1-Türk Sinemasında, 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere aile yapıları nasıl yansımıştır? Filmlerdeki bu yansımada, aile yapısındaki değişimler gözlemlenmekte midir?

¹ Enver Özkalp, Sosyolojiye Giriş Dersleri, An. Ün, ESPAV Yay. No:49, Eskişehir, 1987, s.91.

2-Türk Sinemasında, 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere ailenin, işlevleri nasıl yansımıştır? Filmlerdeki bu yansımada, ailenin işlevlerindeki değişimler gözlemlenmekte midir?

3-Türk Sinemasında, 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere ailede kadının rolleri nasıl yansımıştır? Filmlerdeki bu yansımada, kadının aile içindeki rollerinde görülen değişimler gözlenmekte midir?

4-Türk Sinemasında, 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere ailede temel değerler nasıl yansımıştır? Filmlerdeki bu yansımada, ailede temel değerlere bakış açısındaki değişimler gözlenmekte midir?

Yukarıdaki sorulara cevap aramayı amaçlayan araştırma, 1960-1990 yılları arasında çekilen ve "Kent ailesi"ni konu alan filmlerle sınırlıdır. Bu filmler yaklaşık 300 tanedir. Kent ailesi, toplumsal, ekonomik ve kültürel olaylardan, kırsal aileye oranla daha çok etkilendiği için, araştırmada kent ailesine yer verilmiştir. Ayrıca, kent ailesi toplumsal değişimlere daha açıktır.

Filmlerin incelenmesine, 1960 yılından itibaren çekilen filmlerle başlanmasının nedeni ise; Türk toplumunda endüstrileşme ve kentleşme süreçlerinin 1960'lı yıllardan sonra, toplumda belirgin bir şekilde yaşanmış olmasındandır. Araştırmada, 1960 yılından itibaren çekilen ve kent ailesini konu alan filmlere ulaşılabilirlik de önemli bir sınırlılıktır. Araştırmada elde edilen veri ve sonuçlar ise, yalnız araştırmada incelenen filmlerle sınırlıdır.

"1960-1990 Yılları arasında "Türk Sinemasında Kentsel Ailesi" konulu araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, "Değişen Aile" başlığı altında; ailenin tanımı ve türleri, ailenin işlevleri, toplumsallaşma ve roller ile toplumsal değişim, kentleşme ve ailede değişim konuları incelenmiştir.

İkinci bölümde, "Türk Toplumunda Aile ve Ailenin Değişimi" başlığı altında; Türk toplumunda aile yapısı, Türk toplumunda toplumsal değişim ve kentleşme sürecinde ailede değişim ile ailede ilişki ve rollerde değişim konuları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; "Türk Sinemasında Aile" başlığı altında; önce seçilen 25 filmin, yapım bilgileri ile özetlerine yer verilmiştir. Daha sonra yine seçilen 25 film, aile yapısı, ailenin işlevleri, kadının aile içindeki rolleri, ailede temel değerler yönünden

incelenmiştir. Bu bölümün sonunda elde edilen verilerin 10'ar yıllık dönemleri kapsayacak şekilde, tablolar halinde dökümüne yer verilmiştir.

Araştırma sonuç bölümüyle tamamlanmıştır.

Yöntem

1960-1990 yılları arasında çekilen filmlerde, kentsel ailenin değişiminin, incelenen filmlere yansıyor yansımadığını sorgulamayı amaçlayan araştırmada; sinemanın Türk toplumunda ailedeki yapısal değişimi, işlevlerdeki değişimi, kadının rollerindeki değişimi ve ailede temel değerlerdeki değişimi yansıttığı varsayımı temel alınmıştır.

Araştırmada sinema bağımsız değişken, Türk toplumunda aile bağımlı değişken olarak alınarak, aile ile sinema arasındaki ilişkiler vurgulanmaya çalışılmıştır.

Araştırma, kuramsal ve uygulama olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kuramsal bölüm, konu ile ilgili görülen kaynaklar taranarak, bu güne kadar yapılmış çalışmaların incelenmesiyle hazırlanmıştır. Uygulama bölümünde ise; önce Agah Özgüç'ün "Türk Filmleri Sözlüğü" nden 1960-1990 yılları arasında çekilmiş tüm filmlerin konu özetleri taranarak aile ile ilgili film sayıları saptanmıştır. 1960-1970, yılları arasında çekilen 1928 filmde 160'ı, 1971-1980 yılların arasında çekilen 1858 filmde 53'ü ve 1981-1990 yılları arasında çekilen 1130 filmde 83'ü kent ailesini ele almaktadır. Kırsal ve gecekondu ailesi araştırma kapsamına alınmamıştır. 1960 - 1990 yılları arasında çekilen ve kentsel aileyi konu alan film sayısının bu inceleme sonucu yaklaşık olarak toplam 300 kadar olduğu belirlenmiştir. Bu 300 kadar filmde rastlantısal yöntemle 25 tanesi araştırmada ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu 25 filmin dönemlere göre dağılımı ise şöyledir.

1960 - 1970 dönemi 11 film

1971 - 1980 dönemi 5 film

1981 - 1990 dönemi 9 film

Araştırmada 1971 - 1980 döneminde incelenen film sayısının az olmasının nedeni 1970'li yıllarda Türk sinemasında daha az sayıda nitelikli film üretilmiş olmasındandır. Az sayıda nitelikli film üretilmesinin nedeni ise; Türk sinemasının

1970'li yıllarda girdiği bunalımdır. Bu dönemde, film yapım maliyetinin artışıyla, film ve kopya sayılarının azalışından, ucuz seks filmlerinin çoğalmasına, politik olaylardan, televizyonun yaygınlaşmasına dek birçok nedenle sinema salonları kapanmaya başlamıştır. Maliyeti düşük seks filmleri, kadın seyirciyi sinemadan uzaklaştırırken, sinemacılar bu filmlere daha çok yönelerek erkek seyirciyi tutmaya çalışmıştır. Bu kısır döngü sonucunda ise, seks filmleri artarken, nitelikli filmlerin sayısı azalmıştır.² 1971-1980 yılları arasında çekilen 1858 filmin büyük bir çoğunluğunun seks filmi olması nedeniyle, bu dönemde incelenen filmlerin sayısı 5'le sınırlandırılmıştır.

Araştırmada incelenen filmler, rastlantısal yöntemle seçilmiş ve aile; anne, baba, çocuktan oluşan bir kurum olarak ele alınmamıştır. Filmlerde yalnız yaşayanlar, çocuksuz aileler, iki, üç ve daha çok çocuklu ailelerle, parçalanmış ve eksik aileler de yer almaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu Türk toplumunda; çekirdek aile, ataerkil geniş aile, geçici geniş aile, parçalanmış aile ve eksik aile biçimlerinin yer aldığı saptanmıştır.³ Tüm bu aile türlerinin Türk toplumunda yer alması nedeniyle de, araştırmada tek bir aile biçimini konu alan film ayırımına gidilmemiştir.

1960-1990 yıllarında Türk sinemasında çekilen ve kentsel aileyi konu alan 25 film "Filmde Aile Yapısı", "Filmde Ailenin İşlevleri", "Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerleri" ve "Filmde Ailede Temel Değerler" başlıkları altında incelenerek ailedeki değişimin sinemaya yansıyor yansımadağı araştırılmıştır.

Filmde aile yapısı; ailede birey sayısı, çocuk sayısı, yakın akrabalarla ve aile büyükleriyle oturma olup olmadığı, evlenme biçimleri, kadınların meslekleri ve eğitimleri, çocuklara kimin baktığı aile içi ilişkiler ile ailenin yaşadığı yer ve oturlan ev türü açılarından irdelenmiştir.

Filmde kadının aile içindeki rolleri; anne, eş, iş kadını ve ev kadını rolü açılarından irdelenmiştir.

² Nilgün Abisel, "Türk Sinemasında Aile", Türkiye'de Ailenin Değişimi Sanat Açısından İncelemeler, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay., Ankara, 1984, s. 32.

³ Serim Timur, Türkiye'de Aile Yapısı, Hacettepe Ün. Yay. No: D-15, Ankara 1972, s. 27

Filmde ailede temel değerler; evlilik kurumuna verilen değer, çocuğa verilen değer, kadına toplum içerisinde verilen değer, kadının çalışmasına gösterilen değer, ailenin korunmasına ilişkin değer, ailenin parçalanmasına ilişkin değer, evlilik öncesi ilişkiye verilen değer ile ailede eğitime verilen değer açılarından irdelenmiştir.

Araştırmada 25 film , tüm bu açılardan ayrıntılı olarak incelenmiş olsa da, 30 yıllık bir süreyi, rastlantı yöntemiyle seçilmiş 25 filmle yargılayıp, genellemelere gitmek doğru olmayacaktır. Bu nedenle, araştırmada 25 filmin irdelenmesiyle elde edilen veriler ve sonuçlar yalnız, 25 filme ait genel sonuçları içermektedir.

" 1960-1990 Yılları Arasında: Türk Sinemasında Kentsel Aile" konulu araştırmaya öncelikle kaynaklar taranarak, bugüne kadar yapılmış çalışmaların incelenmesiyle başlanmıştır. Bu incelemeler sonucunda, genel olarak aile ve Türk toplumunda aile ile ilgili bilgiler elde edilmiştir. Daha sonra, 1960-1990 yılları arasında, Türk Sinemasında çekilmiş ve kent ailesini konu alan filmlerden rastlantısal yöntemle seçilmiş 25 film izlenmiş ve izlenen bu filmlerle ilgili ayrıntılı notlar çıkarılmıştır. Filmler izlendikten sonra, her film ayrı ayrı içerik çözümlemesi yöntemi ile incelenerek verilerin dökümü yapılmıştır. Daha sonra ise, elde edilen veriler 10'ar yıllık dönemleri kapsayacak şekilde tablolaştırılmıştır.

Türk Sinemasının tarihsel gelişme süreci içinde önemli dönüşümlerin olduğu on yıllık zaman dilimleri, toplumsal ve siyasal yaşamımızın bazı önemli olay ve olgularına göre yapılan bu on yıllık dönemler koşutluk içermektedir.⁴ Bu nedenle, film dökümleri nin 10'ar yıllık dönemleri kapsayacak şekilde tablolaştırılması uygun görülmüştür.

⁴Atila Dorsay, Sinemamızın Umut Yılları, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 14.

BÖLÜM I

DEĞİŞEN AİLE

Aile, toplumun en küçük ve en temel birimidir; Ancak aile, ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılıklar gösterdiği gibi, aynı ülke içinde de kentten kırsal kesime, ekonomik duruma ve yörelere göre de farklılıklar gösterir. Bu nedenle ailenin kesin ve evrensel tanımını yapmak, sosyolojik, coğrafik ve ekonomik farklılıklar gözönüne alındığında pek olası görünmemektedir. Bunun yanında; aile türleri, evlenme biçimleri, ailenin işlevleri, aile bireylerinin görevleri, akrabalık ilişkileri ve tüm bunlardaki değişmeler de ülkeden ülkeye, hatta aynı toplum içinde de yine farklılıklar göstermektedir.

Bu nedenle, çalışmanın ilk bölümünde, öncelikle değişik görüşlere yer verilerek, ailenin tanımları, özellikleri ve türleri üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise; genel olarak ailenin işlevleri, ailede roller, toplumsal değişme ve ailede değişim konularına yer verilmektedir.

1.1.AİLENİN TANIMI VE TÜRLERİ

Bütün toplumlarda hemen her birey, bir aile grubunun içinde doğar ve orada yetişir. Her toplumda, değişik örgütleniş biçimleri gösterse de, bir aile sistemi vardır. Aile, tanımlanması en zor olan kurumlardan biridir. Çünkü, bilinen her toplumun kendine özgü bir aile biçimi vardır. Ailenin bilinen en basit tanımlarından biri şudur: "Birbirine kan bağı ile bağlı bireylerin oluşturdukları grup"¹ aile adı verilir.

Başka bir tanım ise; ailenin, "Kadın ve erkeğin çocuklarla birlikte yaşadığı, düzenlenmiş toplumsal bir sistem"² olduğunu vurgular.

Murdock'a göre aile; "Birlikte oturan iki cinsten yetişkinlerden en azından ikisinin, toplumca kabul gören cinsel ilişkiler içinde olduğu ve bu evli çiftin kendilerinin ya da evlat edinilmiş bir veya birkaç çocuğun bulunduğu bir toplumsal birimdir"³.

¹ Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, an.Ün. ESBAY Yay.No: 87, Eskişehir, 1990, s.97.

² Jerry D.Rose, *Introduction To Sociology*, Rand Mc Naly College Publishing Company, Chicago, 1989, s.288.

³ D.H.J.Morgan, *Social Theory And The Family*, Routledge & Kegan Paul Ltd. Published, London, 1975, s.20.

Önal Sayın da aileyi toplumsal bir birim olarak ele almakta ve şöyle tanımlamaktadır. “Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş özdeksel ve tinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir”⁴.

Nimkoff ve Birsen Gökçe ise aileyi toplumsal bir birlik olarak tanımlamaktadırlar. Nimkoff’a göre aile; “Karı-koca-çocuklardan veya sadece karı-kocadan kurulu az veya çok devamlılık gösteren bir birliktir”⁵. Birsen Gökçe’nin tanımı ise şöyledir: “Aile, ana-baba-çocuklar ve tarafların kan akrabalarından meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir birliktir”⁶.

Rezan Şahinkaya’ya göre aile; “Evllenme, karı veya evlatlık edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları çeşitli roller çerçevesinde (karı-koca, ana-baba, evlat-kardeş) birbirlerine etki yapan, kendilerine özgü bir görgüyü oluşturup, kuşaktan kuşağa sürdüren insanların topluluğudur”⁷.

Aileyi grup kategorisine sokarak tanımlayan sosyologlar da vardır. Bunlardan Sulhi Dönmezer aileyi; “Çocukların yaratılması ve yetiştirilmesini sağlamak için, cinsel ilişki temeli üzerine oluşmuş bir grup”⁸ olarak tanımlamaktadır.

Gökçe’nin çalışmasında yer verdiği, Maclver ve Page’e göre aile; “Seks ilişkilerine dayalı, çocuk sahibi olma ve bu çocukları yetiştirme özellikleri gösteren bir gruptur”⁹.

Özkalp’in çalışmasında da Winch aileyi “Aile, kuşak ilişkilerine göre ana-baba ve çocuklardan meydana gelen bir gruptur”¹⁰ şeklinde, Sumner ise; “iki neslin bir arada bulunduğu kan bağı ile karakterize edilen bir örgüt”¹¹ olarak tanımlar.

Aileyi; toplumsal bir sistem, toplumsal bir birim, toplumsal bir birlik, grup, örgüt ve insan topluluğu olarak tanımlayan sosyologlar olduğu gibi, toplumsal bir

⁴ Önal Sayın, *Aile Sosyolojisi*, Ege Üniv. Basımevi, İzmir, 1990, s.2.

⁵ Birsen Gökçe, “Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme” *Aile Yazıları I*, Derleyenler: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi 5/1, Ankara, 1990, s.206.

⁶ .a.g.m., s.207.

⁷ Rezan Şahinkaya, *Psiko Sosyal Yönleriyle Aile*, Kardeş Basımevi, Ankara, 1975, s.18.

⁸ Sulhi Dönmezer, *Sosyoloji*, İ.İ.T.İ.A. Nihad Sayar-Yayın ve Yardım Vakfı Yay. No: 299/526, İstanbul, 1978, s.210.

⁹ Birsen Gökçe, a.g.m., s.206.

¹⁰ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.98.

¹¹ Enver Özkalp, a. g. k., 1987, s.90.

kurum olarak tanımlayanlar da vardır. Özer Ozankaya aileyi, toplumsal bir kurum olarak ele alır. Ozankaya'nın bu bağlamdaki tanımı şöyledir: "Aile içinde insan türünün belli bir biçimde üretildiği, topluma hazırlanma sürecinin belli bir ölçüde ilk ve etkili biçimde gerçekleştiği, cinsel ilişkilerin belli biçimde düzenlendiği, eşler ve ana-babalarla çocuklar (ailenin biçimine göre başka yakınlar) arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok bir ölçüde yer aldığı bir toplumsal kurumdur"¹².

Enver Özkalp ise aileyi; "Ana, baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından (aile biçiminin gereğine göre) meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir kurum "¹³ olarak tanımlamaktadır.

Kuşkusuz aile konusundaki tanımlar listesi uzatılabilir. Görüldüğü gibi ailenin tek ve evrensel bir tanımını yapmak güçtür. Yalnız kesin olarak bilinen birşey vardır ki, aile toplumdaki en eski ve en temel kurumlardan biridir. Ailenin temel bir toplumsal kurum olarak görülmesinin iki nedeni vardır. Birinci neden; insan türünü üretmesi ve devam ettirmesi, ikinci nedeni ise; ailenin, başka kurumların da kaynağı olmasıdır. Çağımızda başka toplumsal kurumlar tarafından üstlenilen bazı hizmetler, önce aile içinde gelişmektedir. Bu hizmetler, ekonomik etkinlik, eğitim, eğlence, dinlenme, toplumsal denetim vb.'dir. Ailenin bir toplumsal kurum halinde oluşması böyle kendi kendine yeterli bir örgüt olmaktan çıkıp, yavaş yavaş genişleyen, toplum içinde özel görevleri olan bir birim haline gelmesiyle olmuştur.¹⁴

Bütün toplumlarda aile bazı ortak özelliklere sahiptir. Bu özellikler MacIver ve Page'e göre şunlardır: 1.Topluluğun devamını sağlamak için çoğalmak, 2.Çoğalmayı sağlayacak düzenlerin veya evlilik ilişkilerinin kurulması, 3.Hısımlık sistemine bağlılık, 4.Grup üyelerinin paylaştığı hamilelik, çocuk yetiştirme ve ailenin genel masrafları için ekonomik ihtiyaçlar, 5.Aynı yerde oturma, böylece aile üyeleri arasında bir dayanışmanın yaratılması.¹⁵ Bu özellikler, hemen her ailede görülmektedir. Ailenin bu değişmez özelliklerinin yanında, kendine özgü nitelikte bir dizi özellikleri daha vardır. Bu özellikler de; ailenin evrenselliği, toplumsal yapıda çekirdek özelliği taşıması, duygusal bir temele dayanması, sınırlı bir büyüklüğünün olması, şekillendirme özelliğinin bulunması, aileyi oluşturan bireylerin belirli sorumluluklar taşıması ve ailenin toplumsal kurullarla çevrili olmasıdır.¹⁶ Ailenin sahip olduğu bu

¹² Özer Ozankaya, *Toplumbilime Giriş*, A.Ü. SBF Yay.No: 431, Ankara, 1979, s.233.

¹³ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.91.

¹⁴ George A. Lundberg, Clarence C. Schrag, Otto N.Larsen, *Sosyoloji*, Cilt II, Çev: Özer Ozankaya, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1970, s.99.

¹⁵ Sulhi Dönmezer, a.g.k., s.212.

¹⁶ Enver Özkalp, a.g.k.,1987, s.92.

değişmez ve yaygın özelliklerin yanı sıra, her aile dört aşamalı bir gelişim göstermektedir. MacIver bu aşamaların; evliliğe hazırlık, evliliğin başlaması, çocuk yetiştirme ve olgunluk olduğunu ifade etmektedir.¹⁷ Diğer bir anlatımla evlenme, “Aileyi oluşturan, toplumsal ilişkileri biçime kavuşturup sağlamlaştıran bir sözleşmedir.”¹⁸

Malinowsky de evliliği; “Çocuk yapma ve yetiştirme için yapılmış bir sözleşme”¹⁹ olarak tanımlamaktadır. Bu sözleşmenin gerçekleşmesi bazı koşullara bağlıdır. Aile kurumunun temelleri, bir kadın ile bir erkeğin duygusal bir yakınlık sonucu evlenmeleriyle atılır ve çocukların doğumuyla genişler.

Aile ile ilgili başka bir kavram da akrabalık ilişkileridir. Enver Özkalp akrabalığı şöyle tanımlamaktadır. “Akrabalık, bireylerin sosyal ilişkilerinin gerçekleştiği evlilik, kanbağı veya soy-sop ilişkilerine dayalı bir sistemdir”²⁰. Aile iki yönlü bir birimdir. Bir yönüyle erkek ve akrabaları, diğer yönüyle kız ve akrabalarını içerir. Akrabalığın ilk temelleri biyolojik bağlardan kaynaklanır. Anne-çocuk, baba-çocuk, kız ve erkek kardeşler arasındaki bağlar, bilinen ilk biyolojik bağlardır. Evlilik sonucu kadın ve erkek arasında oluşan ilişki ise, toplumsal içeriklidir. Her toplumda ortaya çıkan bu toplumsal bağlar, toplum üyeleri arasında belirli ilişkilerin, duyguların, yükümlülüklerin ve ayrıcalıkların doğmasına yol açar. Bunların sonucunda, akrabalığın doğmasında kan bağı ve toplumsal anlaşma bağı gibi iki etkenin belirleyici olduğu görülmektedir. İnsanın babası ve annesiyle kanbağı, kayınvalidesi ve kayıpederi ile toplumsal anlaşma bağı vardır. Bir kişinin akraba bağı ve akraba grubu; toplumun, düzenin ya da geleneklerin belirlediği bir biçimde, bireyin bağlantılı olduğu insan kümesinden oluşur.²¹

Aile türleri konusunda da çeşitli ayrımlar vardır. Barlas Tolan, **Toplum Bilimlerine Giriş** adlı kitabında aile türlerini belirlerken etnolojinin getirdiği sayısız ve çok çeşitli örneklerin tek bir aile tipolojisi oluşturulmasına olanak vermediğini, çeşitli ölçütlerin kullanılmasının gerektiğini belirtmektedir. Bu ölçütlerden biri aile içerisindeki otorite ve egemenliğe dayanmaktadır. Buna göre, baba egemenliğine dayalı “Babaerkil”, ana egemenliğine dayalı “Anaerkil” ve ana-babanın eşit egemenliğine dayalı “Eşitsel aile” olarak üç aile tipi²² görülmektedir.

¹⁷ Birsen Gökçe, a.g.m., s.209.

¹⁸ George A. Lundberg, Clarence C. Schrag, Otto N.Larsen, a.g.k., s.110.

¹⁹ Birsen Gökçe, a.g.m., s.207.

²⁰ Enver Özkalp, , a.g.k., 1990, s.98.

²¹ Önal Sayın, a.g.k., s.95-97.

²² Barlas Tolan, **Toplum Bilimlerine Giriş**, Kalite Matbaası, Ankara, 1978, s.212.

Ancak aile tiplerinin sınıflandırılmasında daha çok evlenme biçimlerine ağırlık verilmektedir. Evlenme biçimlerine göre de farklı ölçütler kullanılmaktadır. Bunlardan ilki evlenecek kimselerin sayısıyla bağlantılıdır. Buna göre tek eşle evlenmenin uygulandığı sistemler “Monogami”, çok eşle evlenmenin uygulandığı sistemler “Poligami” olarak adlandırılmaktadır. “Poligami”de kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bir erkeğin aynı zamanda birden fazla kadınla evli olması “Polijini”, bir kadının aynı zamanda birden fazla erkekle evli olması da “Poliandri” olarak tanımlanmaktadır. Evlenme biçimlerini ayırt etmede kullanılan ikinci ölçüt de akrabalık ilişkileridir. Buna göre de “Baba soyluluğa”, “Ana soyluluğa” ve “Hem ana hem baba soyluluğa” dayanan üç aile tipi görülmektedir. Evlenme ile ilgili üçüncü ölçüt ise, evli çiftin oturdukları yerdir. Buna göre evli çift, erkeğin ebeveyninin yanında ve onunla birlikte oturduğu zaman “Patrilokal”, kadının ebeveyninin yanında ve onunla birlikte oturduğu zaman “Matrilokal” aile tipi ortaya çıkmaktadır. Üçüncü tip ise, evli çiftin anne ve babalarından ayrı bir yerde oturmalarıyla oluşan aile tipidir.²³

Tüm bu sınıflandırmalar tarihsel ve etnolojik anlamda sınıflandırmalardır. Günümüz toplumlarında aile kurumunu sınıflandırabilmek için “Geleneksel aile” ve “Çekirdek aile” tipleri ayrımı yapılmaktadır. Geleneksel aile tipi için bu alanda; büyük aile, geniş aile, eski aile, köy ailesi ve geleneksel geniş aile terimleri de kullanılmaktadır. Çekirdek aile için ise; şehir ailesi, küçük aile, dar aile, modern aile, modern demokratik aile ve çağdaş aile terimleri kullanılmaktadır.

Geleneksel aile; “Çok sayıda çekirdek ailenin aynı çatı altında oturmasıyla oluşan bir aile tipidir”²⁴. Ekonomik ve siyasi bir birlik olarak düşünülen geleneksel aile, genellikle köysel ve geleneksel toplumların bir kurumudur. Özellikle sanayi öncesi toplumlarda yaygın bir biçimde görülür.²⁵ Geleneksel ailede akrabalık bağları kuvvetlidir ve gelenek-göreneklerle yakından ilgilidir. Toplumların sahip oldukları kültür birikimine göre değişik aile ve akrabalık ilişkileri görülmektedir. Bazı toplumlarda geleneksel aileler ana akrabalığı, bazılarında baba akrabalığı yönünde gelişir. Aile içindeki en yaşlı üye aile reisidir ve aileyi idare etme sorumluluğu taşır. Birinci derecede önemli olan ailedir. Kişiler ikinci planda kalmaktadır. Kişinin hareketleri grubun kontrolü altındadır.²⁶ Genellikle geçimini topraktan sağlayan tarım toplumlarında ve gelişmemiş bölgelerde görülen geleneksel ailenin iki özel biçimi; “Birleşik aile” ve “Kök aile”dir²⁷.

²³ a.g.k., s.212-213.

²⁴ Enver Özkalp, y.a.g.k., 1987, s.95.

²⁵ Emre Kongar, İzmir’de Kentsel Aile, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları., A-3, Ankara, 1972, s.12.

²⁶ Birsen Gökçe, a.g.m., s.217-218.

²⁷ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.101.

Birleşik aile; “Ana-baba, tüm erkek çocuklar, onların eşleri ve çocukları ile evlenmemiş kız çocuklardan oluşan aile”dir. Birleşik aileyi sürdüren kardeşlik bağıdır. Mülkiyet ortaktır. Bütün erkek üyelerin ortaklaşa hak sahibi olduğu aile mülkü bölünemez. Hindistan’da yaygın olarak görülen bir aile tipidir.²⁸

Le Play’dan yola çıkan Paul Descamps da kök ailenin özelliklerini şöyle belirtir: “Ana-baba, çocuklar, evlenmiş en büyük erkek çocuk, onun karısı ve çocuklarından oluşan aile” tipidir. kök aileyi sürdüren, baba yerini alacak oğul bağıdır. Bu ailede baba, ailenin reisidir. Babanın ölümünden sonra aile reisliği evli en büyük erkek çocuğa geçer. Daha çok Çin’de görülen bir aile tipidir.²⁹

Geleneksel aileye karşılık, modern toplumların aile tipi çekirdek ailedir. Çekirdek aile; “Karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bir ailedir”³⁰. Ancak aile çekirdek de olsa yakın akrabalarla ilişkiler sürer. Tek başına çekirdek ailelerin olduğu bir toplum yoktur. Bu aile biçiminin hem norm, hem davranış olarak çok yaygın olduğu Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de bile çekirdek ailenin, karı-kocanın ana-baba ailesi ve akrabaları ile sıkı ilişkiler içinde olduğu görülmüştür.³¹ Çekirdek aile; karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan, karı-koca ve evlenmemiş çocuklarla birlikte karı ya da kocanın anne ve babasından, ayrılmalar ya da ölüm sonucu karı ya da kocadan biri ve çocuklardan oluşabileceği gibi, sadece karı ve kocadan oluşan çocuksuz aile de olabilir.³²

Modern sanayi toplumlarının ailesi olarak bilinen çekirdek ailenin bu toplumlarda egemen oluşunun bazı nedenleri vardır. Bu nedenler; mülkiyet, hukuk, bireysel mutluluk ve herkesin kendi hayatını yaşamak istemesi gibi genel toplumsal idealler ile coğrafi ve toplumsal hareketlilik gibi alanlara yansıyan bireysel felsefenin gelişmesidir.³³ Modern toplumların çekirdek ailesi evrensel bir olgudur. Bu ailenin evrensel bir nitelik taşımasında önemli olan dört eğilim bulunmaktadır. Bunlar; eş seçiminde özgürlük, kadının toplum içindeki statüsünü yükselmesi, kadın ve erkeğe tanınan eşit boşanma hakkı, bireylerin toplumsal sınıflar karşısında artan eşitliği ve engellerin kalkmasıdır.³⁴

²⁸ Serim Timur, a. g. k., s.20.

²⁹ Paul Descamps, *DeneySEL Sosyoloji*, Çev: Nurettin Şazi Kösemihal, 2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1965, s.107.

³⁰ R.Serge Denisof-Ralph Warman, *An Introduction To Sociology*, Macmillan Publishing, New York, 1983, s.158.

³¹ Serim Timur, a.g.k., s.19.

³² Carle C. Zimmerman, *Yeni Sosyoloji Dersleri*, Çev: Amiran Kurtkan, İst.Üniv.Yay.No: 1102, İstanbul, 1964, s.229.

³³ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.97.

³⁴ R.Serge Denisof-Ralph Wahrman, a.g.k., s.169.

Çekirdek ailenin geleneksel aileden farklı bazı özellikleri vardır. Bu özellikleri William J. Goode şöyle ifade etmektedir: ³⁵ 1.Bu aile gerektiğinde yardım için akrabalarına güvenmez. Akrabalar da onlardan yardım istemez. 2.Aile ve akrabalar birbirleri yönünden karşılıklı haklara sahip değildir. 3.Aile ve akrabaların birbiri üzerindeki değer ve ahlak denetimi azdır. 4.Akrabalar ailenin konut ve yerleşim yerini seçemezler. Yerleşim yerini, eşler kendileri belirler. 5.Eşler birbirlerini, kendi kararlarıyla seçerler. Evliliğe uyum, yalnızca karı-koca arasında gerçekleşir. 6.Çekirdek ailede evlenme yaşı, eşlerin, kendi kendilerini geçindirebilecek, ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilecek yaşta olmaları ile sınırlıdır. 7.Doğurganlık, eşlerin isteklerine göre belirlenir. 8.Eşlerin ana-baba ailesinin, çekirdek aile üzerindeki etkileri azalmıştır. 9.Birey olarak eşlerin duygusal dengeleri, çekirdek aile içinde sağlanmak zorundadır. 10.Boşanma oranı yüksektir.

Çekirdek aile yapısı ve işleyişi, cinsiyet ayırt etmeden her iki eşin de çalışmasına olanak verir. Aile içinde cinsiyete dayanan iş bölümünden çok, her eşin tüm işleri yapabildiği bir örgütlenme söz konusudur. Otorite örüntüsü, eşitlikçi bir temele dayanır. İletişim ve etkileşim konusunda daha demokratik bir ilişki vardır. Aile içi karar mekanizmalarının işleyişinde de tüm aile üyeleri kararlara katılırlar. Birincil ilişkilerin yoğunlaştığı çekirdek aile, sanayi toplumunun yarattığı stres ortamını da hafifletmektedir.³⁶

Günümüz toplumlarında aileyi sınıflandırabilmek için “Geleneksel aile” ve “Çekirdek aile” tipleri ayrımı yapıldığından, bu iki ailenin yapısal özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu ailelerin yapısal özelliklerinde farklılıklar olduğu gibi işlevlerinde de farklılıklar vardır. “Ailenin İşlevleri” başlığı altında ise yine, “Geleneksel aile” ve “Çekirdek aile”nin işlevlerine ayrı ayrı yer verilecektir.

1.2.AİLENİN İŞLEVLERİ

Aile, bütün kurumlar gibi kendisini biçimlendiren toplum için bazı işlevleri yerine getirir. “Yapısal-işlevsel” yaklaşımda, belirli aile biçimlerinin belirli işlevleri yerine getirdiği ve bu işlevlerin ailenin içinde bulunduğu toplum tipine uygun olduğu görüşü savunulmuştur. Bu görüşün özellikle üzerinde durduğu aile tipleri “Geleneksel aile” ve “Çekirdek aile”dir.³⁷

³⁵ Emre Kongar, a.g.k., s.15-16.

³⁶ Önal Sayın, a.g.k., s.11.

³⁷ Deniz Kandiyoti, “Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım”, *Türkiye’de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Editör, Türköz Erder, Ankara, 1984, s.17.

Ogborn'a göre geleneksel ailenin üstlendiği işlevler yedi grupta toplanırken, Gökçe'nin çalışmasında yer verdiği Elliot ve Merrill bu sınıflamaya bir işlev daha ekleyerek geleneksel ailenin işlevlerini sekiz grupta toplamışlardır.³⁸ Bu işlevler şunlardır:

1. Biyolojik işlev: Bu işlev ailenin ve neslin devamını sağlamaktadır.
2. Ekonomik işlev: Üyelerin ihtiyaçları geleneksel ailede, aile içinde karşılanırken, ekonomik işbirliği de vardır. Gelir aile reisinde toplanır, harcamalar aynı şekilde yine aile reisi tarafından ve tek elden yapılır.
3. Koruyuculuk işlevi: Aile, üyelerini korumakla görevlidir. Dıştan gelecek her türlü maddi ve manevi zararlara karşı aile üyelerinin güvenliği sağlanır.
4. Psikolojik İşlev: Aile üyelerinin birbirlerine karşı duygusal bir bağ geliştirmelerini sağlar. Eşler, çocuklar ve ailedeki diğer üyeler arasında sevgi bağının kurulması ve güven hissinin oluşumu, ailenin diğer görevlerinin gerçekleşmesinde de önemli bir unsur olmaktadır.
5. Eğitim İşlevi: Eğitim ve öğretim ailenin sorumluluğundadır. Belirli bir meslek dalı için gerekli hazırlık ve eğitim aile içinde yapılarak, çocuk o alanda yetiştirilir.
6. Dini İşlev: Üyelerine dini bilgileri vermekle din eğitimi sağlarken, dini bir kurum görevini de yüklenerek, aile üyelerinin inanç, ibadet ve dinsel uygulamalarını da düzenler.
7. Boş Zamanı Değerlendirme İşlevi: Üyelerin boş zamanlarını değerlendirip, eğlendirme görevini de üstlenir.
8. Prestij Sağlama İşlevi: Üyelerin toplum içindeki statüleri aileleri tarafından belirlenir. Sosyalleşme sürecinin de prestij sağlama göreviyle birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Çocuk, içinde yaşayacağı toplumun kurallarını, inançlarını, değerlerini, kişilerin davranış ve tutumlarını da aile içinde öğrenmektedir.

Geleneksel ailenin, geleneksel toplumdaki işlevlerinin yanında, sanayileşme süreci içinde karşı işlevleri de bulunmaktadır. Geleneksel aile; çalışkan, tembel, fakir tüm bireyleri kabullenir. Bu durum bireylerin çalışma arzusunu ve sosyal adaleti önler. Kişisel katkıları ne olursa olsun, bütün üyelerine yiyecek ve barınak sağlar. Bu nedenle tüm bireyler aynı sosyal sigorta sisteminden yararlanmış olur. Bu da sanayileşmenin gerektirdiği gelişmeyi engeller. Çalışarak para kazanan bireylerin, kazançlarını bütün aile üyelerinin yararına birleştirmeleri beklendiğinden, kişisel

³⁸ Birsen Gökçe, a.g.m., s.218.

özgürlük kısıtlanmış olur. Üyelerin meslekleri ve statüleri de aile tarafından belirlendiğinden, toplumsal hareketlilik önlenir. Ailenin yaşama yeri de bireysel olarak değil, yine aile tarafından belirlendiğinden coğrafi hareketlilik de önlenmiş olur. Aileye olan bağlılık ve sadakat herşeyin üzerindedir. Bireylerin sahip oldukları değerleri aile saptar. Bu da değişmeyi engeller.³⁹

Geleneksel ailenin, sanayileşme sürecinde işlevsel olduğu yönler de vardır. Sanayileşme sürecinin ilk aşamasında gerekli olan sermayeyi aileler sağlamıştır. Geleneksel ailelerin biraraya gelerek, ilk şirketler olan aile şirketlerini oluşturdukları bilinmektedir. Sanayileşmeyle birlikte, kırdan kente doğru göç edenlerin uyum sorunları geleneksel aile yardımıyla çözülmektedir. Geleneksel aile, köyden gelenlere geçici de olsa, otel, lokanta ve iş bulma kurumu işlevlerini de yerine getirmektedir.⁴⁰

Toplumdaki üretimden, siyasal etkinliklere kadar hemen her işlev, geleneksel aile tarafından yerine getirildiğinden, işlevsel yönden vazgeçilmez bir niteliğe sahiptir. Ancak, kişinin özgürlüğü ve buna bağlı olan toplumsal gelişme sorunu ise, bu aile tarafından çözülemediği içindir ki; toplumsal gelişme sonunda bu aile ortadan kalkma yolundadır.⁴¹

Modern toplumların ailesi olan çekirdek aile Murdock'a göre, toplumların kendisini devam ettirebilmesi için gerekli dört işlevi yerine getirmektedir. Bu işlevler şunlardır:⁴²

1. Cinsel İlişkileri Düzenleme İşlevi: Bilinen her toplumda cinsel davranışlar konusunda çeşitli sınırlamalar vardır. Çekirdek aile cinsel ilişkilerin düzenlendiği ve tatmin edildiği yerdir. Evliliğin varlığı için de cinsellik önemli bir faktördür. Ancak evlilikte cinsellik yanında, kişilerin psikolojik tatminleri de çok önemlidir.
2. Ekonomik İşlev: Bilinen bütün toplumlarda, erkek ve kadının biyolojik farklılıklarının ve kültürel olarak da iş bölümünün ne olması gerektiği konusunda öğrenilenlerin sonucu olarak ekonomik uzmanlaşma ve işbirliği gelişmiştir. Erkekler fiziksel olarak daha güçlü olmaları nedeniyle daha ağır ve zor işleri yaparlar. Kadınlar genellikle ev işleri ve çocuk bakımını üstlenirler. Her toplum ekonomik etkinlikleri cinsiyete olduğu kadar yaşa göre de ayırır. Bazı toplumlarda çocuklar çok küçükken bu görevlere katılırken, bazılarında çocuklar daha yararlı olabilecekleri yaşta bu görevleri alırlar.
3. Üreme İşlevi: Tüm toplumlarda çekirdek ailenin üreme işlevi önemlidir. Evli

³⁹ Emre Kongar, a.g.k., s.13.

⁴⁰ Önal Sayın, a.g.k., s.9.

⁴¹ Emre Kongar, a.g.k., s.14.

⁴² R.Serge Denisof, Ralph Wahrman, a.g.k., s.158-160.

çiftler çocuk yapma ve onlara bakıp, yetiştirme beklentisi içindedir. Bazı toplumlarda çocuk öyle değerlidir ki; eşlerin çocuk üretme özelliklerini ilk çocuk olana kadar engellemelerine izin verilmez. Birçok toplumda da eğer kadın kısır ise, erkeklere başkalarıyla tekrar evlenme hakkı verilmiştir.

4. Toplumsallaşma İşlevi: Hemen hemen her toplumda ailenin en temel işlevlerinden biri, çocuklarını topluma uygun birer birey olarak yetiştirmektir. Baba, genellikle erkek çocukların eğitiminden ve onların erkek rolü üstlenmesinden sorumluyken, anneler kız çocukların yetişkin bayan olarak gerekli rolleri üstlenmesinden sorumludur. Modern sanayi toplumlarında okulların ve çeşitli kurumların, çocuğa sahip olması gereken becerileri verebilmelerine karşın, aile, çocuğun toplumsallaşmasında en temel rolü oynamaktadır.

Jack Nobbs'un ailenin işlevleri konusuna değişik bir yaklaşımı vardır. Onun düşüncelerini irdelemek de yararlı olacaktır. Jack Nobbs, ailenin işlevlerini "Birincil" ve "İkincil" işlevler olarak ikiye ayırmaktadır.⁴³

Birincil işlevler; üreme, seks ihtiyacı, ev ortamının sağlanması, çocukların toplumsallaşması, aile üyelerinin psikolojik doyumlarının sağlanmasıyla, kişilik dengelerinin oluşturulmasıdır.

İkincil işlevler; ailede ekonomik dayanışmanın sağlanması, sağlık, yardımlaşma, eğlence, eğitim ve din görevlerinin ailede gerçekleştirilmesidir.

Parsons ise, geleneksel aileye göre hem işlevleri, hem birey sayısı azalan çekirdek aileyi "uzmanlaşmış aile" olarak tanımlar. Parsons'a göre işlevleri sınırlanan çekirdek ailenin iki işlevi vardır. Birinci işlev; insan türünün devamını sağlamak için üreme ve çocukların küçük yaşlardaki toplumsallaşmasıdır. İkinci işlev; aile üyelerinin psikolojik dengelerinin sağlanması ve psikolojik doyuma ulaşmalarıdır.⁴⁴

Modern toplumlarda işlevleri sınırlanan çekirdek ailede dayanışma da geleneksel ailenin tersine, büyük ölçüde karı-koca ve çocuklar arasındaki arkadaşlığa, eşlerin birbirlerini çekici ve yeterli bulmalarına bağlıdır. Bireyin karşılaşılabileceği beklenmedik sorunlarla ilgilenmek de devletin görevi olmuştur. Böylelikle birey çekirdek ailede, ailesine bağımlı olmaktan kurtulmuştur.⁴⁵

Modern toplumlarda çekirdek ailenin yerine getirdiği işlevler sınırlanmış ve azalmış olsa da, aile, yine de çok önemli bazı işlevleri yerine getirmeye devam etmektedir. Bu işlevler; cinsel davranışları düzenlemek, topluma yeni üyeler

⁴³ Jack Nobbs, *Sociology In Context*, Macmillan Education Published, London, 1983, s.144.

⁴⁴ D.J. Morgan, a.g.k., s.27.

⁴⁵ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.97.

kazandırmak, toplumsallaşma, bakım ve korunma sağlama, sosyal yerleştirme, duygusal destektir. Toplumlar için aile, birçok yönden eleştirilse de, hâlâ yeri doldurulabilecek bir kurum değildir. Toplumda bu işlevleri aile kadar etkin olarak yerine getirebilecek bir kurum yoktur.⁴⁶

Aile, toplumdaki en temel kurumlardan biri olma özelliğini korumaktadır. Yerine getirdiği işlevler sınırlanmış olsa da, modern sanayi toplumlarının aile tipi olan çekirdek aile yukarıda belirtildiği gibi işlevlerini sürdürmektedir. Bu işlevlerden ve ailenin temel bir kurum olmasının nedenlerinden biri olan toplumsallaşma ve ailede rollerin oluşumu "Toplumsallaşma ve Roller" başlığı altında incelenecektir.

1.3. TOPLUMSALLAŞMA VE ROLLER

Ailenin temel bir kurum olmasının bir nedeni de, toplumsallaşma olgusunun bu kurum tarafından gerçekleştirilmesidir. Aile, insan yaşamında en önemli ve ilk toplumsallaşma kurumudur.⁴⁷ Toplumsallaşma, bireysel ve toplumsal öğelerin karşılıklı etkileşimini içerir.⁴⁸ Toplumsallaşma, Toplumbilim Terimleri Sözlüğü'nde şöyle tanımlanmaktadır: "Toplumsallaşma, bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşme sürecidir"⁴⁹.

Toplumsallaşma olgusu herşeyden önce, bir toplum içinde oluşmaktadır. Birey, o toplumun bir üyesi olarak, toplumdaki rollerini almakta, topluma egemen olan kuralları benimsemektedir. Cooley'in deyimi ile birincil toplumsallaşma etmeni olan aile; tüm değişmelere karışın, birincil küme özelliğini korumaktadır. Çünkü birey toplum içinde aile ortamında doğar ve büyür. Bireyin ilk deneyimlerini kazandığı, ilk tutum ve davranışlarını belirlediği ortam, ailedir.⁵⁰ Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşır. Bu dönemde çocuk, toplumsal bir birey olacağını öğrenirken, aynı zamanda en küçük ayrıntısına kadar kopya edeceği bir modele de gereksinim duyar. Kişiliğin oluşumu için gerekli olan özdeşleştirme, aile içindeki üyelerle gerçekleşir. Çocuk toplumda alacağı rollere de, bu dönemde hazırlanır.⁵¹

⁴⁶ Enver Özkalp, a.g.k.,1990, s.107-109.

⁴⁷ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.89.

⁴⁸ Çiğdem Kağıtçıbaşı, İnsan Aile Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s.65.

⁴⁹ Özer Ozankaya, Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, II. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1980, s.112.

⁵⁰ Aysel Aziz, Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim, AÜ-BYYO Yay.No: 2, Ankara, 1982, s.16-17.

⁵¹ Halûk Yavuzer, "Çocuğun Duygusal ve Toplumsal Gelişiminde Ailenin Rolü", Aile, Çocuk, 1982-1983 Seminer Konferansları, İst Üniv.Ed.Fak.Yayınları, s.5.

Aile, toplumsallaşmanın aracısı, eski kuşağın değerlerini yeni kuşaklara aktaran ilk mekanizmadır. Böylece toplumsal düzeni güvence altına alır. Parsons'a göre, toplum parçaları nazik bir şekilde bütünde dengelenmiş bir düzendir ve özü üretim tarzı değil, değerler ve rollerdir.⁵²

Bu durumda rolü tanımlamak gerekiyor. Rol; "Belli bir toplumsal konumda bulunan bireyden beklenen, o konuma özgü eylem, davranış ve tutumlardır."⁵³. Cinsel rol ise, kişinin salt kadın ya da erkek olması nedeni ile kendisinden beklenen ya da kendisinin gerçekleştirdiği eylemleri anlatmakta kullanılmaktadır. Parsons özellikle, cinsiyete bağlı ailesel roller kavramıyla tanınmaktadır. Erkeksi ve kadınsı rollerin öğrenilmesinin amacı, ailesel sistemin ayakta kalması ve çocuğun toplumsallaşmasına bir temel sağlamasıdır. Bu durumda babanın ve annenin rollerinin ayırılması gerektirir. Toplumda bağ kurma rolü (araçsal rol) babaya verilirken, kadına aile içinde anlamlı rol düşer. Babanın araçsal rolü öncelikle ailenin statüsünü de belirleyen mesleğidir. Bu nedenle kocanın ev işlerine katılması en alt düzeydedir. Ev işleri ve çocuklara bakmak kadınsı rolün temel etkinlikleridir. Cinsiyete uygun olarak rollerin bu iki kutupsal yapısı, Parsons'a göre çocuğun kişiliğinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Kız çocuk anneye bağlanmakta, onunla içsel anlamlı işlerde öncelikli rolü oynamakta; erkek çocuk ise babaya bağlanmakta ve onunla özdeşleşmektedir.⁵⁴

Parsons'un kuramındaki araçsal ve anlamsal roller veya kadınsı ve erkeksi roller geleneksel ailedeki yaşa ve cinsiyete dayalı iş bölümünü anımsatmaktadır.⁵⁵

Çocuk toplumsallaşma sürecinde, doğumdan itibaren aile içindeki kadın ve erkek olarak rollerini öğrenirken, evlilik bağının kurulmasıyla birlikte yeni rollerini benimser. Evlilik, yaşamda karşılaşılan rol değişimlerinden en önemlisidir. Evlilikle birlikte birey; sorumluluklarının paylaşımını, ortak karar vermeyi, kadın ve erkek olarak da anne-baba olmayı kabul eder.⁵⁶

Bilinen her ekonomik sistemde ve siyasal düzende cinsel rol ayrışımına ve iş bölümüne rastlanmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki bu ayrılıklar, insan türünün doğasına göre değil, kültür ve tarih özelliklerine dayanmaktadır. Her toplum kadın ve

⁵² Mark Poster, *Eleştirel Aile Kuramı*, Çev: Hüseyin Tapınç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1989, s.113.

⁵³ Sulhi Dönmezer, a.g.k., s.161.

⁵⁴ Önal Sayın, a.g.k., s.54.

⁵⁵ Morris Zelditch, Jr, "Role Differentiation in the Nuclear Family: A Comparative Study", *A Modern Introduction To The Family*, Edited by: Norman W.Bell and Ezra F. Vogel, Macmillan Publishing, New York, 1968, s.350.

⁵⁶ Arnold M.Rose, *Sociology The Study of Human Relations*, Second Edition, Alfred A Knopf Publisher, New York, 1965, s.216.

erkeğe ayrılan rolleri, geleneksel norm ve değerlere dayalı basmakalıp yargılarla haklı göstermeye, kadına ve erkeğe uygun düşen davranışları geleneksel imgelerle anlatmaya ve sağlamlaştırmaya yönelir. Bu durum öylesine uzun sürmüştür ki, sonuçta derine kök salmış toplumsallaşma kalıpları ortaya çıkmıştır.⁵⁷

Kadının geleneksel olarak, cinsiyet temeline dayalı iki rolü vardır. Anne ve eş rolleri. Baba, üretim ve koruma ile görevli, dış çevredeki sosyal ve fiziksel sorunları çözen kişidir.⁵⁸ Bu nedenle aile içindeki ekonomik gücü temsil eden erkek belirleyici, kadınsa düzenleyici bir roldedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, insanların temel ihtiyaçlarını (çevre üzerinde belirli birekinlik, kontrol sağlama ve çevre ile anlamlı ilişkiler kurma ve bütünleşme) cinsiyete göre ayırmış; etkinlik ve kontrol işlevini çoğunlukla erkeğe, ilişkiler kurma ve bütünleşme işlevini ise çoğunlukla kadına yüklemiştir.⁵⁹

Oysa kadın, dünya kurulumu beri annelik ve ev işlerinin yanı sıra, üretim hayatına da katkıda bulunmuştur. İkel toplumlarda olduğu gibi, gelişmiş toplumlarda da kadın evin içinde ve dışında ekonomik yaşamda aktif rol oynamıştır. Ancak kadının evinin dışında çalışması, ücret alması yeni bir olgudur. XIX. "Endüstri Devrimi" olarak adlandırılan teknolojik, ekonomik ve toplumsal değişikliklere yol açan endüstrileşme, kadının evinin dışında ücretli olarak çalışmasına neden olan başlıca etken olarak kabul edilmektedir. Endüstri Devrimi'nden sonra erkekler toprak ve çiftlik işlerinden fabrika ve büro işlerine geçerken, kadınlar da ev işlerinden kamu hizmetlerine, büro işlerine ve sanayi kesimine geçmeye başlamıştır.⁶⁰

Ancak kadının ailedeki ana ve eş olarak işlevleri, daima ön planda tutulmakta ve toplum kadından bunu ısrarla istemektedir. Toplum mesleğinde başarıya ulaşmış erkekleri topluma hizmetleri açısından değerlendirmekte, bu kişilerin iyi baba, iyi koca, adil ve erdemli insan olup olmadıklarını pek düşünmemekte, oysa mesleğinde başarıya ulaşmış kadının özel hayatıyla da ilgilenmekte, onun ahlaki kurallara uymasını ısrarla istemektedir.⁶¹

Günümüzde kadınlar, ev kadını, iş kadını, anne ve eş olarak aile içindeki rollerini sürdürürken, erkekler ağırlıklı olarak iş erkeği rollerini sürdürmektedirler. Ancak, ailenin yapısında, işlevlerinde olduğu gibi, aile içi rollerde de değişimler

⁵⁷ E.Mine Tan, *Kadın Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1979, s.160,162.

⁵⁸ William J.Goodc, *The Family*, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1964, s.71.

⁵⁹ Olcay İmamoğlu, "Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller", *Değişen Dünyada Aile-Birey-Toplum Konulu Seminer Bildirisi*, İstanbul, Mayıs 1991.

⁶⁰ Norma Razon, *Çalışan Anne ve Çocuk*, İ.Ü. Ed.Fak.Yay.No: 3091, İstanbul 1983, s.1.

⁶¹ Rezan Şahinkaya, a.g.k.,s.7.

olmaktadır. Tüm bu değişimler genel olarak “Toplumsal Değişme, Kentleşme ve Ailede Değişim” başlığı altında incelenecektir.

1.4. TOPLUMSAL DEĞİŞME, KENTLEŞME VE AİLEDE DEĞİŞİM

Toplumlar durağan değildir. Tarih içinde değişmelere uğrarlar. Değişme, her toplumun temel bir özelliğidir ve devamlılık gösteren bir süreçtir. Bu nedenle; hiçbir toplumun kültürü gelecek nesillere bir değişme olmaksızın aynen aktarılamaz. Bazen yavaş, bazen hızlı değişmelerle gelecek nesilere aktarılan kültür, bireylerde ve toplumun kendisinde farklılaşmalara neden olur. Değişme hızı toplumdan topluma değişiklik gösterir. Değişme, geleneksel toplumlarda daha yavaş bir şekilde olurken, endüstriyel toplumlarda daha hızlı bir biçimde gerçekleşir.⁶²

Toplumsal değişme konusunda yapılmış çeşitli tanımlamalar vardır. Örneğin Berelson ve Steiner şöyle bir tanımlama yaparlar: ”Her ne kadar hayatta herşey değişmekte ise de, bu terim yalnızca toplumun yapısındaki temel ve geniş değişmeleri belirtir: Ailenin örgütlenişindeki, hayat kazanma yollarındaki, dinsel davranışlardaki, insanlar tarafından benimsenen değerlerdeki ve teknolojideki değişmeler. Terim, toplumun temel kurum ve örgütlenişindeki kaymaları belirler.” Moore da toplumsal değişmeyi; “Toplumsal eylem ve etkileşim kalıpları olan, toplumsal yapının değişmesi olarak tanımlar. Ginsberg’e göre toplumsal değişme; “Toplumsal yapıdaki değişme, yani toplumun büyüklüğünde, parçaları arasındaki kompozisyon ya da dengede da örgütlenme şeklinde meydana gelen değişme”dir. Benzer bir tanımı da Boskoff yapmıştır. Boskoff’a göre “Belli toplumsal sistemlerin yapı ve fonksiyonlarında meydana gelen önemli değişmelerdir.”⁶³

Görüldüğü gibi, toplumun yapısını oluşturan toplumsal ilişkiler ağının ve bunları belirleyen kurumların değişmesi, toplumsal değişme açısından en önemli etkidir. Bu değişmeler birey ve grupların davranışlarına yansır; toplumsal ilişkilerin oluşturduğu yapının içersindeki yerini belirler ve açıklar. Sonuç olarak da toplumsal değişme, toplumlararası ilişki ve etkileşimlerin niteliğini ve içeriğini belirler. Toplumsal değişme kavramı herhangi bir değer yargısı da taşımaz. Ayrıca, toplumun her katında veya her ögesinde aynı zaman ve hızda gerçekleşmemektedir. Bazı toplumsal kurum veya ögeler değişmeden etkilenmezler ya da diğerlerinden daha az etkilenirler. Bazıları da çabuk ve köklü bir biçimde etkilenirler ve aynı zamanda

⁶² Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.263.

⁶³ Emre Kongar, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981, s.52.

ilişkide buldukları diğer kurum ve ögeleri de birlikte sürüklerler. Toplumsal değişme aşama aşama dengeli bir biçimde gerçekleşebileceği gibi, çok hızlı, dengesiz ve bunalım yaratıcı bir biçimde de ortaya çıkabilir. Toplumsal değişme olgusu, birbirini tamamlayan, kendisini etkileyeni etkileyen ve etkilenenden etkilenen toplumsal unsurların oluşturduğu bir süreç görünümündedir.⁶⁴

Toplumsal değişme sürecinin altında insanoğlunun tüm birikimi yatar. Bu birikim maddi kültür alanında teknoloji, manevi kültür alanında da ideolojidir. Toplumsal değişmeyi, insan-doğa çelişkisinin belirlediği teknoloji ile, insan-insan çelişkisinin insan-insan çelişkisinin belirlediği ideoloji biçimlendirir.⁶⁵

İnsanlığın uzun tarihi, aynı zamanda birçok etmenin işlediği bir toplumsal değişme tarihidir. Bu etmenler coğrafi, biyolojik, kültürel ve teknolojik etmenler şeklinde sıralanabilir. Coğrafi etmenler; iklim, doğal kaynaklar, karalar, su yolları, yağmur miktarı vb.dir. Biyolojik etmenler; nüfus yoğunluğu, bitki, hayvan yoğunluğu ve türleri, ölüm ve doğum oranı, yaş, cinsiyet vb.dir. Kültürel etmenler; adetler, gelenekler, kanunlar, kurallar, kurumlar, değerler vb.dir. Teknolojik etmenler; yeni buluşlar, makineler, araçlar, her türlü teknik gelişimdir. Tüm bu etmenler, toplumsal değişmede önemli roller oynamaktadır. Ancak, toplumların hiçbir zaman durağan olmamasına, toplumsal, ekonomik, kültürel dünyaların sürekli değişmesine karşın, toplumsal değişme en çok ve en sık değişen toplumlarda bile az çok dirençle karşılaşmadan gerçekleşmemektedir.⁶⁶

Toplumlar sürekli değişmektedir. Sosyologlar da bu değişmeler karşısında toplumsal değişmenin nedenlerini, sınırlarını ve sonuçlarını açıklığa kavuşturmak için şu dört soruya yanıt aramaktadırlar: 1.Toplumsal değişim nerede oluşmaktadır? 2.Büyük çapta değişimlerin oluşabileceği başlatıcı koşullar nelerdir? 3.Değişimin hızı nedir? 4.Toplumsal değişim ne ölçüde rastlantısal, ne ölçüde nedensel, ne ölçüde amaçlı bir değişimdir?⁶⁷

Bütün değişmelerde ilk başlangıç noktası, genellikle basit kültürel değerlerin ağırlık taşıdığı, geleneksel ilişkilerin hakim olduğu, insanların kendilerinin dışında olan kuvvetler tarafından yürütüldüğü basit bir toplum modelidir. Bu basit toplum modelinde babanın veya ailedeki ebeveynlerin birisinin mesleği ve statüsü, o toplumda yaşayan insanların yaşam biçimlerini belirleyen önemli bir etmenddir. İnsanlar böyle bir toplumda, belirli konumlara sahip olarak doğarlar. Bu konumlarını da ölene dek korurlar. Burada, bireylerin bu konumlarını korumada önemli olan etmen ise, feodal

⁶⁴ Barlas Tolan, a.g.k., s.277-283.

⁶⁵ Emre Kongar, a.g.k., s.57.

⁶⁶ Scha L.Meray, *Toplum Bilim Üzerine*, Hil Yayınları, İstanbul, 1982, s.37-43.

⁶⁷ T.B.Bottomore, *Toplum Bilim, Doğan Yayınevi*, Ankara, 1977, s.342-344.

toplumun inanç ve değerler sistemidir. Onsekizinci yüzyılın başlarında Endüstri Devrimi ile birlikte bu sistem değişmeye, yaşam biçimi ve insanların yaptıkları işler farklılaşmaya başlamıştır. İnsanlar tarıma dayalı işlerden fabrikalara yönelmiş, Avrupa'nın büyük kentlerine akın olmuştur. Teknolojinin ve politik olayların gelişmesi, geçmişin izlerini silmeye ve yeni bir toplum yaşantısının ortaya çıkmasına neden olmuştur.⁶⁸

Onsekizinci yüzyılda kendini gösteren Endüstri Devrimi dört aşamada gelişmiştir. Birinci aşamada gelişme en çok tekstil, demir, kömür işletmeciliğinde olmuştur. En önemli buluş, buhar makinasının bulunmasıdır. İkinci aşama ondokuzuncu yüzyılın ortalarında başlamış, demiryollarının hızlı bir biçimde gelişmesi, çelik üretiminde seri üretime geçilmesi, yelkenli gemilerin yerini buhar gücüyle çalışan gemilerin alması, tarımda yeni teknolojilerin kullanılmasıyla kendini göstermiştir. Bu yüzyılın bitimine yakın ise, gelişmenin üçüncü aşaması başlamıştır. Bu aşamada da otomobil, petrol, elektrik, telefon hızlı bir biçimde gelişmiş ve çok miktarda üretilmeye başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı ise gelişmenin dördüncü aşamasını belirlemiştir. Bu dönemde de alimünyum, elektronik, plastik, nükleer güç, elektronik bilgi işlem ve otomasyon dallarında büyük ilerlemeler olmuştur. Bu gelişmeler hâlen hızla sürmektedir. Yalnız, belirtilen bu dört aşama bütün endüstrileşmekte olan ülkelerde aynen görülmüş veya görülecek aşamalar değildir. Bazı ülkeler bu dört gelişim aşamasından bazılarını atlayarak, bir iki aşamayı birleştirerek bu gelişmeyi geçirmiş ve endüstrileşen ülkeler arasında yer almışlardır.⁶⁹

Endüstri Devrimi ile birlikte ortaya çıkan teknolojik gelişmelere, üretim biçimi ve ilişkilerindeki değişimler tüm ülkelerde büyük miktarlarda nüfusun topraktan kopmasına neden olmuştur. Böylece doğan nüfus hareketleri kentleşme olgusunu yaratmıştır. Kentlerin nüfusu ve sayısı giderek artmıştır. Kentleşme olgusunun ortaya çıkardığı "Kent" denilen yerleşme türünü çeşitli biçimlerde tanımlamak olanaklıdır. Bir tanıma göre kent; "Tarımsal olmayan üretim yapılan ve tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın düzenlendiği, belirli teknolojinin beraberinde getirdiği büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış yerleşme türüdür". Bir başka tanıma göre kent; "Tarımsal olmayan üretimin ağırlık kazandığı, üretim araçlarının ve dolayısıyla nüfusun yoğun olarak toplandığı, örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma düzeylerinin yüksek olduğu yerleşme merkezidir."⁷⁰ Görüldüğü gibi kent tanımında kullanılan

⁶⁸ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.266.

⁶⁹ .a.g.k., s.318.

⁷⁰ S.Kemal Kartal, *Kentleşme ve İnsan, Kentleşme Sürecinde İnsan Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler*, TODAİE Yay.No: 175, Ankara, 1978, s.4-5.

ölçütlerden biri nüfus ölçütüdür. Çünkü kentleşme, kentleri yaratan ve büyümelerini sağlayan nüfus hareketinin adıdır. Dar anlamda kentleşme böyle tanımlanabilmektedir. Kentsel nüfus oranı yeni doğumlarla ve doğumlarla ölümler arasındaki farkla arttığı gibi, köylerden kentlere ya da kentlerden kentlere olan nüfus akınlarıyla da artar. Ancak kentleşmeyi demografik açıdan tanımlamak, onu yalnız bir nüfus hareketi olarak görmek yeterli değildir. Çünkü kentleşme, toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişmelerden de etkilenerek oluşmaktadır. Bu nedenle kentleşme tanımına ekonomik ve toplumsal değişme ile ilişkisini de yansıtan öğeleri de katarak, geniş anlamda bir tanım yapmak gereklidir. Geniş anlamda kentleşme; “Endüstrileşmeye ve ekonomik değişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve varolan kentlerin büyümesi sonucunu doğuran toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir.”⁷¹ Bu tanım, kentleşmenin hem demografik, hem de ekonomik ve toplumsal boyutlarına yer veren bir genişliktedir.

Kentleşme, tek tek ülkeler ve genel olarak dünya açısından önemli bir olgudur. Önemli olmasının ilk nedeni; bir dizi ekonomik ve toplumsal süreçlerin işlenmesi ile ortaya çıkan bir sonuç olmasıdır. Kentleşme de, tarımdaki ve endüstrideki bu değişmelerin ortaya çıkardığı bir sonuçtur. İkinci nedeni; toplumsal değişme sürecini etkileyen bir öge olmasıdır. Bazı toplumlarda ise, hızlandıran bir olgudur. Diğer bir anlatımla, kentleşme yalnızca bir sonuç olarak kalmamaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kentleşme görece olarak yüksek bir hıza ve dereceye ulaştıktan sonra, ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasi yapısını değiştirmeye zorlayan temel öğelerden birisi olmaktadır.⁷²

Tarım teknolojisinin gelişmesi insan üzerinde nasıl etki yapıp, ilk yerleşim bölgelerinin kurulmasını ortaya çıkardı ise, Endüstri Devriminin de, insan üzerinde birçok etkileri olmuştur. Endüstrileşme süreci hem kentlerin yapısında, hem de, insan sistemi ve yaşamı üzerinde çok hızlı değişmeler yaratmıştır.⁷³ Ailede bu değişimlerden etkilenmiştir. Toplumsal değişme sürecinde, aile yapısındaki değişikliklerle ilgilenen sosyal bilimciler, en temel etmenin endüstrileşme ve kentleşme olduğunda birleşmektedirler.

Endüstrileşmenin aile üzerindeki değişim etkilerinden biri, geleneksel ailenin çekirdek aileye dönüşmesidir. Parsons'a göre, endüstrileşme süreçleri, aileyi

⁷¹ Fehmi Yavuz-Ruşen Keleş-Cevat Geray, *Şehircilik Sorunlar-Uygulama ve Politika*, 2.Baskı, A.Ü. SBF Yay.No: 415, Ankara, 1978, s.19-22.

⁷² Ş.Kemal Kartal, a.g.k., s.4-5.

⁷³ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.291.

parçalamaktadır. Aileyi bir evli çift ve küçük yaştaki çocuklara indirgemıştır. Bu grup, sadece ikamet ve tüketim birimidir.⁷⁴

Ailenin değişiminde diğer önemli olgu, işlevlerin değişmesidir. Ailenin işlevleri tamamen yok olmamış, sınırlanmıştır. Biyolojik işlev, eşlerin cinsel ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, kuşakların sürekliliğini de sağlaması nedeniyle devam etmektedir.

Ekonomik işlev, ailenin endüstri toplumlarında değişime uğraması nedeniyle giderek azalmıştır. Çekirdek aile ekonomik bir tüketim birimidir. Ev dışındaki kurumlar bu işlevi üzerlerine almaktadır. Giyecek ve yiyeceklerin aile dışında yapılması gibi. Çocuklar anne ve babalarının yaptığı işi somut olarak görememektedir. Oysa endüstri öncesi toplumlarda çocuk, babanın yaptığı işi evde görerek öğrenmekteydi. Kadın da bugün aynı biçimde dışarda çalışmaktadır. Ekonomik işlev ile ilgili diğer bir durum da, bireyin hayatını kazanması için gerekli temel becerilerin öğretimini eğitim sisteminin üzerine almış olmasıdır.

Aile çevresinin değeri, sevgi ve güvenliğin doğal kaynağı olduğundan ileri gelmektedir. Sevgi duymak, şefkat görmek çocuğun ihtiyaçları arasındadır. Bu nedenle ailenin sevgi işlevi, diğer işlevlerindeki değişimlere oranla çok az değişmektedir. Ancak, günümüz çekirdek ailesinde anne ve babanın dışarda çalışması nedeniyle çocuk onlarla uzun süre birlikte olamamaktadır. Bu nedenle çocuk onların sürekli sevgisinden yoksun kalmaktadır. Ayrıca boşanma oranının artması ile de çocuğun anne ya da babasıyla ilişkileri değişmektedir. Oysa büyük kentlerin yarattığı baskılar, gerginlikler, sorunlar, evdeki sevgiye olan ihtiyacı arttırmaktadır. Ailenin koruyucu işlevi de azalmıştır.

Geleneksel toplumlarda aile, üyelerine bakmanın tüm sorumluluğunu üstlenmiştir. Endüstri toplumlarında ise bu işlevi, daha çok devlet üzerine almıştır. Eğitim işlevi de ağırlıklı olarak devletin üzerindedir. Okula giriş yaşı düşmüş, çıkış yaşı yükselmiştir. Bu nedenle okul, bireyin hayatının büyük bir kısmını doldurmaktadır. Aile, eğitim işlevinde ancak destekleyici roledir. Boş zaman değerlendirme işlevi de ailenin dışına kaymıştır. Ailenin çocuğa sağladığı boş zaman eğitimi, oyuncakların, araç-gereçlerin ve eylemlerin seçimi yönünde olabilmektedir. Okul, ticari boş zaman kurumları gibi örgütler ailenin bu işlevini üzerine almıştır. Çocuklar, ana-baba, boş zamanlarını daha çok dışarıda geçirmektedir. Azalan bu işlevler yanında, devam eden önemli bir işlev ise toplumsallaşma işlevidir.⁷⁵

⁷⁴ Önal Sayın, y.a.g.k., s.98.

⁷⁵ Mahmut Tezcan, "Toplumsal Değişme ve Aile", Türkiye Aile Yılı 1990, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. Genel Yay.No: 10, Tanıtım Serisi 1, Ankara, 1990, s.67-69.

Endüstrileşme sürecinin aile üzerindeki diğer bir etkisi de, akrabalık ilişkilerindeki değişimdir. Akrabalık ilişkilerindeki yoğunluk azalmıştır. Geniş akrabalık ilişkileri görülmemektedir. Akrabalık ilişkileri kişinin gelişimi üzerinde daha az etkilidir. Kişi kendi yolunu çizmek durumundadır.⁷⁶

Endüstrileşme sürecinde ailedeki diğer bir değişim ise kadın ve gençlerin rollerinin değişmesinde gözlenmektedir. Kadın evden çıkmış, toplum içinde kocasının yanında yer almıştır. Kadına anne kimliği yanında iki kimlik daha verilmiştir: Eş ve meslek sahibi kadın. Meslek sahibi olmak ancak eğitim ile mümkünken, eş statüsü her kadına önerilen bir kimliktir. Eş herşeyden önce, modern yaşamda kocasının yanında, onu temsilen yer alan kadındır. Ev kadınlığı asıl olarak toplumsal vitrini düzenlemek ve idare etmektir. İş sahibi, meslek sahibi olması ise, kadının bu görevlerini ihmal etmesi anlamına gelmekten çok, becerisinin derecesini sergilemeye yaramaktadır. Kadın annedir, eştir, ev kadınıdır, iş kadınıdır.⁷⁷ Endüstrileşme ile gençlere de yeni okullar açılmış, eğitim çekici hale getirilmiş ve okullarda okuyan öğrenci sayısı artmıştır. Evde ise, çocukların bakmak zorunda olduğu kişi, yapmak zorunda olduğu iş sayısı azalmıştır. Çocuklar genç yaşta işe başlamak, para kazanmak yerine, okula özendirilmektedir.⁷⁸

Endüstrileşme ile ailenin otorite yapısı da değişmiştir. Artık baba otoriteyi tek başına elinde tutan, çocukların bütün faaliyetlerini kontrol eden kişi değildir. Ailenin sorumluluğu da tek başına babanın üzerinde değildir. Endüstriyel toplumlarda arkadaşlık gruplarının birbirlerine olan etkileri, ailelerin çocukları üzerine olan etkilerinden daha fazladır. Ailenin otorite yapısının değişmesinin temel nedeni, toplumsal ve teknolojik değişmeler sonucu ailenin üretici rolünün değişmesi, tüketim birimi olmasıdır.⁷⁹

Sonuç olarak; değişen toplum yapısına uygun olarak aile de kendini yenilemiş, yapı, işlevler, roller açısından değişmeler göstermiştir.

⁷⁶ William J.Goode, "Industrialization and Family Structure", A Modern Introduction to the Family, The Free Press, New York, 1968, s.115.

⁷⁷ Nühket Sirman, "Geleneksel ve Modern Kadın İmgeleri", Gelenekler ve Çağdaşlaşma Arasında Türk Kadını, V. Türk-Alman Gazeteciler Semineri, Konrad-Adenauer Vakfı Ankara, 1990, s.36.

⁷⁸ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.128.

⁷⁹ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.107-108.

BÖLÜM II

TÜRK TOPLUMUNDA AİLE VE AİLENİN DEĞİŞİMİ

Aile evrensel bir kurumdur. Ancak, tüm toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunda da kendine özgü bazı özellikler taşımaktadır. Ayrıca, yoğun bir toplumsal değişimin yaşandığı Türk toplumunda aile, bu değişimin en çok hissedildiği kurumlardan biridir.

Bu nedenlerle; “Türk Toplumunda Aile ve Ailenin Değişimi” başlıklı bu bölümde, Türk toplumunda aile yapısı, Türk toplumunda toplumsal değişme ve kentleşme sürecinde ailede değişim ile ailede ilişki ve rollerde değişim konularına yer verilmektedir.

2.1.TÜRK TOPLUMUNDA AİLE YAPISI

Türk toplumunda aile yapısını, yaşanan doğal toplumsal çevre ve ailelerin iş-güç biçimlerini gözönünde tutarak üç ayrı türde inceleme zorunluluğu vardır. Bunlar; köy (kırsal kesim), gecekondu, kent ve ailedir. Birbirinden ayrı niteliklere sahip olan bu üç değişik çevre, ailenin biçimlenmesi bakımından da aynı sonuçlar doğurmuştur.

Köyde egemen olan aile, karı-koca ve küçük çocuklardan oluşan çekirdek ailedir. Köydeki ortalama çocuk sayısı, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu nedenle kırsal aile, kalabalık bir çekirdek ailedir.

Çekirdek aile yapısını ikinci olarak, geleneksel geniş aile izlemektedir. Aynı çatı altında, birden çok evli çiftin yaşadığı bu aile yapısında, babanın egemenliği ve babanın soy çizgisinde genişleme görülmektedir. Kırsal alanlarda çekirdek aile yapısının egemen olmasına karşın, ayrı çatı altında yaşayan aileler, kaynaklarını biraraya getirerek, birbirlerini destekleme eğilimindedir. Akrabalar, ekonomik ve toplumsal bir birlik olma niteliğini sürdürürler. Köy ailesi, tarımsal üretim yapan bir birim olma niteliğini de korumaktadır. Çocukların eş seçimi konusundaki kararı ise, genellikle baba verir. Kızlar için evlenme yaşı 17, erkekler için de 20'dir. Evlenme sırasında “İmam nikahı” ile birlikte “Medeni nikah”da yapılmaktadır. Köylerde bugün de evlenilecek kızın ailesine “Başlık” olarak belli bir para ya da mal ödenmesi geleneği egemendir. Kimi durumlarda kızı kaçırmak da bir çözüm yolu olarak belirir.⁸⁰

Yeni evlenen çiftler genellikle kocanın ana-babasına yakın bir yere taşınırlar. Burada baba evladına bazen arsa sağlayarak, bazen de parasal yönden yardımda bulunur. Bu da gencin iş bulamadığı durumlarda oğulun babaya olan bağımlılığını arttırır. Kimi durumda da gençler, yaşlanıp çalışamayacak olan ihtiyarların özellikle

⁸⁰ Emre Kongar, İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1979, s.416-419.

ebeveynlerinin bakımını da üstlenir. Babanın ölümünden sonra ise toprağın bölünmesi, yeni evlenen gençlerin geniş aileden kopmasına ve kente göç olgusunun başlamasına yol açar. Toprağın bölünmesi, pazar ekonomisi ile bütünleşme, kentlere göç gibi ögeler köy ailesini etkilemiş olsa da, tarımsal üretim biçimi değişmedikçe, bu alanlarda yaşayan ailelerin geleneksel yapısında önemli bir değişme bekleme olanağı yoktur.⁸¹

Gecekondu ailesi ise, sanayileşme ve göç olgusu sonucu toplumumuzda ortaya çıkan bir aile tipidir. Bu ailede de egemen olan tip, çekirdek ailedir. Bu ailelerde bazen yaşlı anne ya da baba, hatta hemşehriden oluşan geçici ara yapılara da rastlanabilmektedir. Gecekondu ailesinin temel sorunu, zorlu bir yaşam savaşı içerisinde toplumsal güvenlik gereksinmesini karşılayabilmektedir. Bu gereksinme, tüm aile bireylerince öyle güçlü algılanır ki; ailenin birlik ve bütünlüğünü oluşturan temel etken olarak görülür. Ailedeki çocuk sayısı da köye oranla düşmüştür. Ailede rol yapısı da farklılaşmaktadır. Çocuklar sınırlı da olsa kent hizmetlerinden yararlanmaktadır. Ancak, uzmanlaşmış kurumların ailenin işlevlerinden bir çoğunu yüklenmesi ile, akrabalarla olan ilişkiler yalnızca maddi konulara indirgenmiş, evli çiftler, yakınları ile birarada oturmaktan, onlarla sıkı ilişkiler içinde olmaktan kaçınmaya başlamışlardır.⁸²

Gecekondu ailesinin, içinde yaşadığı kentin sanayileşme düzeyinden etkilendiği açıktır. Kimi nitelikleri ise, halen kırsal aileyi andırır. Her ne kadar kadın ve çocuklar geleneksel geniş aileye oranla daha çok özgürlüğe sahiplerse de, babanın aile içindeki denetimi, gecekondu ailesinde de son derece güçlüdür. Örneğin, çocukların iş ve eş seçme özgürlüğü kırsal aileye göre daha fazla ise de bütün önemli konularda karar baba tarafından verilir. Evlenme yaşı da kırsal aileye göre daha yüksektir. Başlık önemini korumaktadır. Dinsel nikahın yerini tümüyle medeni nikah almış gibi gözükse de, yine dinsel tören gerekleri de yerine getirilmektedir. Gecekondu bölgelerinde yerleşen aile, gelecek için yeni umutlar taşımaktadır. Aile, başını sokacak bir yer bulur bulmaz, erkek hemen iş aramaya başlar. Kimi zaman da, kente önce gelen erkek, bir iş ve konut bulduktan sonra ailesini de getirir. Ailenin giyim, kuşam, yemek gibi günlük yaşam alışkanlıklarının değişmeye başlaması, erkeğin kentsel nitelik taşıyan bir işe girmesinden sonra ortaya çıkar.⁸³

Gecekondu aileleri köylerine dönmeyi istemezler. Bunun nedeni bir ölçüde kente yaşamına sağlanan uyum ve ileriye dönük beklentilerdir. Diğer bir nedeni de köydeki durumun umutsuz oluşudur. Çünkü, bu aileler göç etmeye zorlanmış, önlerinde başka bir seçenek bırakılmamıştır. Ailenin, kente uyum sağlamasından başka bir olanağı bulunmadığı için bu konuda büyük bir çaba harcanmış ve başarılı olunmuştur. Ailenin yalnız günlük alışkanlıkları değil, tutumu, yaşama bakış biçimi de değişmektedir. Aile, gerek komşuları, gerekse iş arkadaşları arasında yeni dostlar edinmeye başlar. Böylece

⁸¹ Enver Özkalp, a.g.k., 1990, s.113-114.

⁸² Barlas Tolun, "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru..", Aile Yazıları 2, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay., Bilim Serisi 5/2, Ankara, 1990, s.500-501.

⁸³ Emre Kongar, a.g.k., s.421.

ailenin toplumsal çevresi de değişir.⁸⁴ Gecekondu ailesi bir geçiş dönemi ailesidir.

Kentsel aile ise, gelişmiş çekirdek ailedir. Bu çağdaş ailenin üyeleri, endüstri ve iş yaşamının zengin ve varlıklı sınıflarına, serbest meslek, öğretmen, yüksek memur ve yüksek teknisyen çevrelerine ve daha seyrek olmakla birlikte hiyerarşinin orta derecelerinde yer alan memur ve çalışanlar kategorilerine girerler. Çok az olmakla birlikte kentsel çağdaş aile tipine, bazı sendika sorumlularında ya da ileri derece uzmanlaşmış nitelikli emekçilerde raslanabileceği gibi, işçilerin arasında da rastlanabilir. Kentsel aile, bir apartman dairesinde ya da villada oturur. Karı ve kocanın her ikisi de yüksek bir kültürel düzeye sahip olabilirler. Ancak çoğu zaman erkek yüksek düzeyde bir kültür sahibi iken, kadın ortaöğrenim düzeyini, hatta bazen ilköğretim düzeyini bile aşmamıştır. Eşler arasındaki ilişkiler normal olarak karşılıklı sevgi ve saygıya dayanır. Kadının kocasıyla eşit olma özlemleri çok belirgindir. Erkek de eşler arası ilişkilerdeki bu çağdaş anlayışı destekler. Çoğu durumlarda önemli kararlar ortaklaşa alınır. Bununla birlikte kadın, ev işlerinde kendisine düşen sorumlulukları da yerine getirmeye özen gösterir. Kadının genellikle kişisel olarak yönettiği bir bütçesi vardır. Alışverişi kadın yapar, kimi zaman koca da onunla birlikte gider. Giyim konusunda ise, eğer olanaklar elveriyorsa, en son moda izlenmeye çalışılır. Çağdaş kentsel aile bir başka ifade ile açık aile olarak nitelendirilebilir. Eşler gelişmiş toplumlarda olduğu gibi toplumsal ilişkilerin ve boş zamanların peşindedir. Erkekler ve kadınlar bu etkinliklere birlikte katılırlar. Kabul ve ziyaretler yaygın biçimde uygulanır.⁸⁵

Büyük kentlerdeki ortalama evlenme yaşı; erkek için 28, kadınlar için 24'dür. İş edinmek için gerekli olan uzun öğrenim yılları, evlenme yaşının yüksek olmasının nedenlerinden biridir. Başlık geleneği de kentlerde görülmez. Buna karşılık genç çift, evlerinin döşenmesinde desteklenir. Genellikle kızın ailesi yatak odasını ve mutfak gereçlerini, erkeğin ailesi oturma ve konuk odasını döşerler. Nişan töreni kızın ailesine, düğün töreni erkeğin ailesine aittir. Evlenen gençler olabildiğince az çocuk istemektedirler. Çocuk olduktan sonra ise, kadın çalışıyor ise çocuğun bakımını çoğu zaman aile büyükleri üstlenir. Yeni evli çiftler, özellikle çocuk doğduktan sonra, yaşlı kuşağın son derece yararlı ve yardımcı olmasına karşın, birlikte oturmaya eğilimli görülmemektedirler. Bunun bir nedeni, kuşaklar arasında kültürel, toplumsal ve siyasal inanç ayrılıkları bulunmasıdır. Diğer bir nedeni de, yaşlı kuşağın gençlerin mali desteğine gereksinme duymaması ve kentlerde oturanların çoğunlukla toplumsal güvenlik kapsamına girmesidir.

Çocuk, anneanne ya da babaanne gibi bir aile büyüğü yoksa, bakıcı kadın ya da kreş, yuva türü bakımevlerince bakılır. Kentsel aile, paranın bankaya yatırılması, taksitli satış gibi pazar ekonomisinin getirdiği kolaylıkların pek çoğundan

⁸⁴ Enver Özkalp, a.g.k., 1987, s.103.

⁸⁵ Bernard Caporal, *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*, Çev: Ercan Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Yay. Genel Yay.No: 233, Ankara, 1982, s.507-508.

yararlanmaktadır. Ailelerin dayanıklı tüketim mallarına isteği artmıştır.⁸⁶

Kentsel ailenin gelecek için beklentileri de yüksektir. Bu durumda kadının çalışmasını zorunlu hale getirmektedir. Karı ve kocanın birlikte çalışması her ne kadar çocuk açısından bazı sorunlar yaratıyor ise de, kadınlar genellikle çalışmayı yüksek oranda tercih etmektedirler. Kadınların çoğu için, işyerinden ayrılıp eş ve çocuklarına bakmak yerine, kendilerine gelecek güvencesi sağlayan çalışma ön plandadır.⁸⁷

Az sayıda çocuk ile yetinen kentsel ailede çocuklar en azından ortaöğrenim, sıklıkla da yükseköğrenim görme eğilimindedirler. Bu olanaklardan kızlar da, erkek çocuklar kadar yararlanırlar. Anne-baba ile çocuklar arasındaki ilişkiler değişmiş, yeni bir yaklaşım ve anlayış ortaya çıkmıştır. Baba ve anne çocukları ile ilişkilerinde, artık geleneksel otorite yerine, çok daha fazla güven, anlayış, ikna ve dostluk yaklaşımını benimsemektedirler. Karşılıklı konuşmayı kabul ederek, onlarla tartışabilmektedirler. Ancak anne-baba kız çocuklarının erkek arkadaşları konusunda çoğu zaman tutucu davranırlar. Kız çocuklarının karma gruplar halinde dolaşmalarına izin verirler. Çocukların eş seçiminde ise, onlara doğru olanı göstermekle birlikte, özgür bırakırlar. Nikahta da genel eğilim göreneklerin çağdaşlaşmasına doğrudur. Evlenirken, çok az bir çeyiz, medeni nikah ve sade bir tören gerçekleştirilir. Ancak, akrabalarla ilişki ve dayanışma geçerliliğini korumaktadır.⁸⁸

Görüldüğü gibi hızlı değişim temposu içinde aile de bu değişimden payını almıştır. Kentlerde geleneksel geniş aile yerini, çekirdek aileye bırakmıştır. Ancak, Türkiye'deki çağdaş çekirdek aile halen geleneksel yapının izlerini taşımaktadır. Bu da bireylerin yaşam biçimlerine, davranışlarına ve ilişkilerine yansımaktadır. Bu nedenle gelişmiş toplumların çekirdek ailesindeki aynı türden değişimleri Türk ailesinde görmek pek olası değildir. Türk ailesindeki değişimler ve nedenleri ayrıntılı olarak "Türk Toplumunda Toplumsal Değişme ve Kentleşme Sürecinde Ailede Değişim" başlığı altında incelenecektir.

2.2. TÜRK TOPLUMUNDA TOPLUMSAL DEĞİŞME VE KENTLEŞME SÜRECİNDE AİLEDE DEĞİŞİM

Yoğun bir toplumsal değişimin yaşandığı Türk toplumunda aile, bu değişimin en çok hissedildiği kurumlardan biridir. Endüstrileşme, kentleşme ve üretim teknolojileri beraberinde, toplum, aile ve bireylerde de önemli değişimleri getirmiştir.

Türk toplumunda kentleşmenin belirgin bir biçimde ortaya çıkması, II. Dünya Savaşını izleyen yıllara rastlar. 1950'den sonra ise, kentsel nüfusun artış hızı çok yüksektir. Bu artışın nedeni, 1950'lerden itibaren kırsal göçün etkisiyle, çok geniş

⁸⁶ Emre Kongar, a.g.k., s.423-424.

⁸⁷ Enver Özkalp, a.g.k 1990,.,s.116.

⁸⁸ Bernard Caporal, a.g.k.,s.509-510.

boyutlara ulaşan nüfus hareketlerinin yaşanmış olmasıdır.⁸⁹ 1950'lerden beri bütün Türkiye'de tarımsal verimliliğin düşük olması, tarım sektöründe gelirin yetersizliği, toprak mülkiyetindeki dağılımın dengesizliği, tarımda makinalaşmanın artması, ailelerin mal ve mülklerinin küçük parçalara bölünmesi kırsal kesim insanını kentlere yöneltmiştir. 1960-1990 yılları arasında kentleşme oranı %22.20'den, %50.77'ye çıkmıştır.⁹⁰

1945-1950 yılları, Türkiye'nin toplumsal yapısındaki köklü dönüşümün başladığı bir dönemdir. Türkiye o yıllarda, Avrupa'nın noktalamakta olduğu yüzelli yıllık bir toplumsal değişim sürecine henüz yeni girmektedir.

Bu yıllarda tarımda makinalaşma doğrultusunda büyük bir sıçrama gerçekleştirilmiştir. Özellikle traktörün yoğun olarak kullanılması toplumsal alandaki dönüşüm mekanizmalarını harekete geçirmiştir. Oldukça kısa sayılabilecek böyle bir geçiş döneminde geleneksel tarımsal üretim kurumlarının hızla çözülmeye, aile temeli üzerine kurulu küçük işletme, ortakçılık gibi toprağa dayalı tasarruf birimlerinin ortadan kalkmaya başladığı görülmektedir. Sonuçta, makina ile doldurulan iş gücüne, kentlere göçmekten başka seçenek kalmamıştır. Dolayısı ile göç, kentin olanaklarının ve 1950'lerden sonra gelişme hızı artan sanayinin çekişinden çok, tarımsal yapının itişinden kaynaklanmıştır.⁹¹

1945-1950'lere kadar oldukça durağan bir nitelik taşıyan aile yapısı da bu yıllardan başlayarak çeşitli öğelerin etkisi altında hızla değişmeye başlamıştır. Bu öğeleri Barlas Tolan şöyle sıralamıştır:⁹²

- Tarımda makinalaşmanın yaygınlaşması sonucu geniş aile tipinden çekirdek aile tipine hızlı dönüşüm,
- Kente akının yoğunlaşması ve kentsel yaşamın getirdiği pazar ekonomisine özgü zorluklar,
- Ekonomik ve toplumsal koşulların bir kesim için görece, diğer kesim için de mutlak olarak iyileşmesi,
- Sosyal güvenlik olanaklarının giderek toplumun çeşitli kesimlerine yaygınlaştırılması,
- Kitle iletişim araçlarının etki alanının toplumsal ve bireysel yaşamın derinliklerine doğru genişlemesi, farklı kültür yapılarına özgü ailesel örüntü ve ilişkilerin algılanması,
- Tüm eğitim aşamalarından kız çocuklarının daha yoğun olarak yararlandırılmaları,
- Kadınların her yıl artan oranda çalışma hayatına girmeleri ve kişiliklerini

⁸⁹ Cevat Geray-Ruşen Keleş-Fehmi Yavuz-Can Hamamcı, "Şhircilik", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 9, İletişim Yayınları, s.2361.

⁹⁰ Nermin Abadan Unat-Ruşen Keleş-Leyla Yenisey-R.Pennix-H.V. Renselaar-L.V. Velzen, Göç ve Gelişme, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1975, s.156.

⁹¹ Barlas Tolan, a.g.m., s.498.

⁹² a.g.m.,s.498-499.

- geliştirmeleri,
- Çeşitli nedenlerle ortalama evlenme yaşının yükselmesi,
 - Aile planlaması yöntemlerinin daha yaygın olarak kullanılması, çocuk sayısının azalması,
 - Ekonomik bağımsızlık anlayışının gelişmesi sonucu aile içersindeki bireyci davranışların hissedilir ölçüde artması,
 - Geleneksel toplumda yaşının sahip olduğu saygınlık ve statünün eski önemini yitirmesi.

1950'lerden sonra değişmeye başlayan ailenin değişimine ait ilk temelleri ise, Cumhuriyet sonrası Atatürk tarafından atılmıştır. Osmanlı toplumunun geleneksel ataerkil geniş ailesi, Atatürk Devrimleri'nin değiştirmeyi amaçladığı kurumlardan biridir. Aslında aile kurumunu değiştirmeye yönelirken Atatürk'ün yapmak istediği kadının özgürlüğe kavuşmasıdır. Osmanlı aile hukuku da şeriata dayalı Mecelle tarafından düzenlenmiştir. Mecelle, erkeğin çok eşle evliliğine izin vermektedir. Ayrıca, Osmanlı ailesi, tam bir ekonomik ve toplumsal bir birliktir. Erkek bu evliliğin başıdır. Türkiye'de ailenin yapısal değişmesi hukuksal güdümlerle desteklenmiştir.

1926'da kabul edilen İsviçre Medeni Kanunu erkeğin çok eşle evlenmesini yasaklamış, aile mallarının yönetiminde, ölümden sonra servetin paylaşılmasında kadın ve erkeğe eşit haklar tanımıştır. Bunun yanında, 1930'da kadınlara yerel seçimlerde oy hakkı verilmiş, 1934'de anayasa değiştirilerek, seçme ve seçilme hakkı genel seçimleri de kapsayacak biçimde genişletilmiştir. 1935'de de ilk kadın milletvekili meclise girmiştir. Bütün bu değişimler sonunda, kadınlar eğitimde ve ekonomik etkinliklerde de erkeklerle eşit haklardan yararlanmaya başlamıştır. 1950'lerden sonra başlayan ülkenin endüstrileşme ve kentleşme süreçleriyle birlikte, bu yasa ve toplumsal, ekonomik değişiklikler, aile yapısını ve aile içindeki bireyleri de etkileyerek bugünkü toplum yapısının bir ögesi olarak çağdaş çekirdek aileyi ortaya çıkarmıştır.⁹³

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü'nce yapılan 1973, 1978 ve 1983 araştırmalarına göre; Türkiye'de 1968'den bu yana geniş ailelerin azalma, çekirdek ve dağılmış ailelerin artma eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Ancak Türk toplumundaki çekirdek aile yapısı, az önce de belirttiğimiz gibi gelişmiş toplumlardan farklıdır. Çünkü toplumumuzda akrabalar arasındaki ilişki sıklığı devam etmektedir.⁹⁴

Türk ailesinin ve aile bireylerinin bugünkü durumu gözden geçirildiğinde ise, genel hatları ile şunlar ortaya çıkmaktadır:

1990 nüfus sayımı sonuçlarına göre; Türkiye'nin nüfusu 60 milyona yaklaşmıştır. Nüfusumuzun %51.10'u kentsel bölgelerde, %48.90'ı kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Toplumların olduğu kadar, ailelerin de sosyal ve ekonomik yapısının

⁹³ Emre Kongar, a.g.k., s.415-416.

⁹⁴ _____, Türk Aile Yapısı, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ö.İ.K. Raporu, Ankara, 1989, s.29.

yükseltilmesinde en önemli araçlardan birisi olan eğitim düzeyi yıllar geçtikçe artmaktadır. 1927 yılında okuma-yazma bilenlerin oranı %19.57 iken, bu oranın 1985 yılında %77.5'e yükseldiği belirtilmektedir. 1985'de okuma-yazma bilmeyenlerin ise, %31.8'i kadın, %13.4'ü erkektir. Bir yandan öğrenim gören genç kızlarımızın sayılarındaki artış, diğer yandan ailedeki ekonomik zorunluluklar, kadının çalışma hayatında gün geçtikçe daha çok yer almasıyla sonuçlanmaktadır. Kadının tarım dışında işgücüne katılımı artmıştır. Bugün Türkiye'de çalışan kadın oranı %36'dır. Bunun yine de %86.5'i tarım, %4.4'ü sanayi, %9.1'i hizmet kesiminde çalışmaktadır. Devlet memurlarının %24.6'sı kadındır. Türkiye, nüfusu genç olan bir ülkedir. 1985 nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusun %37.60'ı 0-14 yaş grubundadır. Bilindiği gibi endüstriyel toplumlarda 65 ve yukarı yaş grubu nüfus, devamlı olarak yükselmektedir. Türkiye'de aksine 65 yaş ve yukarı grup toplam nüfusun %4.21'ini oluşturmaktadır. Sağlık, beslenme ve çevre koşullarındaki gelişmelerle ileriki yıllarda, yaşlı nüfus oranında artışlar olması beklenebilir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü'nce yapılan araştırma sonuçlarına göre, ailede ortalama kişi sayısının 1983'de %5.32 iken, 1988'de bu oran %4.82'ye düştüğü belirtilmektedir.⁹⁵ Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1985 nüfus sayımına göre, 1989'da yayınladığı verilere ve ailelerdeki çocuk sayısı da azalmaktadır. Kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı %3.2'dir. Çocuksuzlar %9.6, bir çocuklular %13.2, iki çocuklular %20.2, üç çocuklular %18.2, dört çocuklular %13.7, beş ve daha fazla çocuğa sahip olanlar ise %25.1dir. Beş çocuk ve daha fazlası ağırlıklı olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülmektedir. Ailede çalışan kişilerin oranları da şöyledir. Ailede bir kişi çalışan %44.8, iki kişi çalışan %18.9, üç kişi çalışan %7.2, dört ve daha fazla çalışan %8.3, hiç kimsenin çalışmadığı aileler ise, %20.8'dir. Bu sonuçlara göre, Türkiye'de ailelerin önemli bir kısmını, bir kişi çalışarak geçindirmektedir. Toplumsal yapıda değişen koşullara göre, ailelerin oturdukları evler de değişmektedir. Ailelerin %23 apartmanda oturmaktadır. Ancak bu oran, büyük kentlerde daha yüksektir. İstanbul'da %62, Ankara'da %43, İzmir'de %29.1'dir. Değişen koşullara karşın ısınma ise halen, %92.6 oranıyla soba ile sağlanmaktadır. Kalorifer oranı ise %5.9 gibi küçük bir rakamdır. Hızla kentleşen ve endüstrileşen bir ülke olmamıza karşın, çalışan nüfusun sektörel dağılımında ağırlık %45 oranıyla tarımdadır. Kamu hizmetleri %16, ticaret ve ulaştırma %16.5, imalat sanayi %14.5, diğer ise %8'dir.

1950'lerden sonra yaşanan hızlı kentleşme ve endüstrileşme süreçleriyle birlikte ailede, yapısal değişimin yanında, değerlerde, işlevlerde ve rollerde de değişimler olmuştur.

Toplumsal işbölümünün değişmesi ile birlikte aile, üretici olmaktan çıkıp, tüketiciliğe yönelmiştir. Ailenin eğitim konusundaki tavrı da değişmektedir. Eğitim, kurumlar aracılığıyla sağlanmakta, aileler çocuklarını okutabilmek için tüm çabalarını

⁹⁵ Sevim Erel, "Türk Ailesinin Durumu", I.Aile Şûrası Bildirileri, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Tanıtım Serisi: 3, Ankara, 1990, s.181-182.

harcamaktadırlar. Sosyal güvenlik kurumlarına üye olma ve sağlık harcamaları da değişmektedir. Türkiye’de geleneksel aile çözüldükçe, aileler sosyal güvenlik ve sağlık sorunlarını uzmanlaşmış kurumlarda çözüme eğilimi içersine girmektedirler. Bunun sonucunda aile, geleneksel sosyal güvenlik unsuru olma rolünü urumlara devretmiştir.⁹⁶

Ancak, önce anne-babalarla, sonra kardeşler ve ikinci derece akrabalarla yakın ilişkiler sürmektedir. İlk göç edenlerde, ev bulmak ya da yapmak, iş bulmak, bilgi vermek ilişkilerin en önemlileridir. Orta tabakalarda, küçük çocukların bakımı ve ailenin gereksinimlerine katkıda bulunmak önde gelmektedir. Üst tabakalarda ise, aile işletmeleri oluşturmada, ev düzenlemede, iki kuşak birbiri ile yardımlaşma ve ilişki içersindedir. Bu konuların dışında birlikte yemek yiyerek, alış-verişe giderek, oyun oynayarak, telefonla konuşarak, küçük işlerde yardım ederek yakın ilişkilerini sürdürmektedirler.⁹⁷

Kentte yaşayan ailelerin giyim anlayışlarında da değişmeler olmuştur. Modadaki değişmeler izlenmektedir. Ailelerde boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri de geleneksel aileden farklıdır. Ailelerarası toplantılar, dost ve tanıdıklar arasında gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretler, kabuller, çaylar,yemekler, oyun partileri sık aralıklarla tekrarlanır. Ailede kendi içine kapanma çok enderdir ve gelişme dış dünyaya açılmaya doğrudur. Arkadaş ve boş zaman değerlendirme eğilimlerinde seçim, çoğunlukla kadın ve erkek tarafından ortak yapılır. Erkek dostları ile ilişki kurmada ne derece özgür ise, kadın da onun kadar özgürdür. Kadın ve erkek tek başına kendi arkadaş ve dostları ile de birlikte olabilir, boş zamanlarını değerlendirebilirler.⁹⁸ Kentsel ailenin işlevlerinden, sevgi ihtiyacını karşılama ve toplumsallaşma işlevleri geçerliliğini korumaktadır. Aile çocukları topluma hazırlama, onlara güvenli bir ortam sağlayarak psikolojik dengelerini koruma, yaşam kurallarını öğretme, kaynaklı bilinç kullanma anlayışı kazandırma, birey ile toplum arasında köprü görevi görerek toplumsal dengeni koruma işlevini günümüzde de sürdürmektedir.

Türk toplumunda da tüm modern endüstri toplumlarında olduğu gibi, ailede yapısal toplumların da olduğu gibi, ailede yapısal ve işlevsel değişimlerle birlikte ilişki ve rollerde de değişimler gözlenmektedir. Bu değişimler “Ailede İlişki ve Rollerde Değişim” başlığı altında incelenecektir.

⁹⁶ Vedat Bilgin, “Yapısal Özellikleri İtibariyle Ailenin Görünümü”, Türkiye Aile Yılığ 1991, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1991, s.47-50.

⁹⁷ Mübeccel Kıray, “Büyük Kent ve Değişen Aile”, Türkiye’de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayın., Editör Türköz eErder, Ankara, 1984, s.71.

⁹⁸ Bernard Caporal, a.g.k., s.669.

2.3.TÜRK TOPLUMUNDA AİLEDE İLİŞKİ VE ROLLERDE DEĞİŞİM

Kentleşme ve endüstrileşme süreçleriyle birlikte, ailede yapısal ve işlevsel değişimlerin yanında, geleneksel kadın ve erkek rolleriyle, aile içi ilişkilerde de değişimler olmuştur.

Önceki bölümlerde de sözü edildiği gibi, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uygun olarak, aile içinde para kazanma ve ev bakımı rollerinin cinsiyete göre ayrıştığı gözlenmektedir. Cinsiyete dayalı bu geleneksel rollerin değişmesi ise; evlilik yılı, kadının eğitim düzeyi, evlilik tipi, kadının çalışması ve ortak gelire katkı düzeyi ile yakından ilişkilidir. Bu konuda Olcay İmamoğlu'nun, 1989-1990 yılları arasında, çoğunluğu Ankara'dan olmak üzere 12 kent merkezinden seçilmiş 456 evli çift üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, şu veriler elde edilmiştir:⁹⁹

Kentli kadınların zaman içinde evliliklerine daha iyi eğitilmiş olarak başlama, eşlerini anlayarak seçme, tam zamanlı çalışma ve ortak gelire katkıda bulunma olasılıkları artmıştır. Örneğin 24 ile 39 yıllık evli olan kadınların %51'i anlayarak evlenmiş iken, 1 ve 7 yıllık evlilerin %77'si anlayarak evlenmiştir.

Aile yapısının ve rollerinin belirlenmesinde kadının eğitim düzeyi önemli rol oynamaktadır. Eğitim düzeyi yükselen kadının, eşini anlayarak seçme ve tam günlük işte çalışma olasılığı da yüksekmektedir. Çalışan kadının ailenin ortak gelirine katkısı artmakta, ekonomik katkısı artan kadının aile-içi kararlara katılımı da artmaktadır.

Evlilik tipi ile kadının meslek grubu arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmektedir. Görücü usulüyle evlenen kadınların %69'u ev kadınıdır. Buna karşılık üst statüdeki meslek grubundaki kadınların %100'ü, orta sosyo-ekonomik statüdeki meslek grubundaki kadınlarının %83'ü alt sosyo-ekonomik statüdeki meslek grubundaki kadınların %67'si anlayarak evlenmişlerdir.

Görücü usulüyle evliliklerde eşler, birbirlerinin arkadaşlarını daha az tanıdıklarını, birbirlerinin dünyasından daha az haberdar olduklarını, ayrı dünyalarda yaşadıklarını ve eşleriyle çıkarlarının görel olarak daha az uyduklarını belirtmişlerdir. Görücü usulü ile evlenenler, özellikle psikolojik dünyaları, cinsel yaşamları ve politika olmak üzere tüm konularda anlayarak evlenenlere oranla eşleriyle iletişim kurmakta daha çok güçlük çektiklerini de ifade etmektedirler. Değişim sonucu, kadının eğitim düzeyinin yükselmesi, çalışma hayatına girmesiyle görücü usulü evliliklerin yerini anlayarak evlenmeler almıştır. Anlayarak evlenmelerde, eşler arası dostluğun, arkadaşlığın, birlikte birşeyler yapmanın, paylaşmanın, güvenin daha fazla olduğu, eşlerin birbirlerini daha çok anladığı görülmüştür.

Kadının çalışmadığı durumlarda geleneksel cinsiyet rollerine uygun bir iş bölümü sözkonusudur. Erkek para kazanma işlevini, kadın ise ev, bakımcılığı görevini

⁹⁹ Olcay İmamoğlu, "Değişen Dünyada Değişen Aile-İçi Roller", Değişen Dünyada Aile-Birey-Toplum Konulu Seminer Bildirisi, İstanbul, Mayıs 1991.

üstlenmiş durumdadır. Kadının çalıştığı ailelerde ise, kadının ortak gelire katkısı önemli ölçüde artmakta, erkeğin ise, göreceli olarak etkinliğini yitirmektedir. Kadının çalıştığı ailelerde, kadının ev işlerine katılımı biraz azalmakta, erkeğin ise artmaktadır. İstatistiki yönden anlamlı olmakla birlikte, ev bakımında gözlenen değişme, para kazanma rolünde gözlenen değişimin çok gerisinde kalmaktadır. Kadın çalışma yaşamına girse de ev ile ilgili sorumluluklar ağırlıklı olarak yine kadının üzerindedir. Erkeğin ev bakımına katılımı, kadının iş yaşamına katılımının çok gerisinde kalmaktadır. Kadınlık ile “Ev kadınlığı” ve “Analık” eşanlamlı gibi düşünüldüğünden, çalışan kadın, çalışma hayatını asli görevleri kabul edilen ev içi etkinliklerle bağdaştırmakla, yükümlü kabul edilmektedir. Kocalar ise, “İyi koca” olduklarının bir göstergesi olarak, kadınlara bu yükümlülüklerini yerine getirmede ancak yardımcı olabilmektedirler.

Türk toplumu, aile kurumunun batı toplumlarına göre daha güçlü olduğu bir toplumdur. Evlenenlerin oranı %91.8’dir. Piar’ın 1989 yılında yaptığı araştırmaya göre de, aile içersindeki ilişkiler ataerkil ağırlıklıdır. İnsanlar genellikle ev ve aile hayatından memnundurlar. Bu uyum daha çok kadınların boyun eğmesi ve sessizliğiyle sağlanabilmektedir. Ailede ev işi yükü kadının üzerindedir. Bu yükün dağılımının tümüyle kadına ait olduğu oran %29.1, kadın ağırlıklı %53.5, eşit paylaşım %13.4 olarak bulunmuştur.¹⁰⁰ Piar’ın araştırması bu sonuçlarla Olcay İmamoğlu’nun araştırması ile paralellik göstermektedir.

Ailede gerçekte erkek egemen olduğu ve ev işi yükünü kadınlar üstlendikleri halde, son yıllarda “Kadınlara erkekler ev işi yükünü paylaşmalıdırlar görüşü önemli bir kesim tarafından benimsenmeye başlamıştır. Bu görüşün benimsenmelerin oranı %46.4’tür. Aynı şekilde “Kadınlar ev işiyle ilgilenmeli, ülke sorunlarını erkeklere bırakmalıdır görüşü son yıllarda ancak %40 oranında taraftar bulmaktadır. Bunlarla birlikte kız-erkek ilişkilerinde, özellikle bunun cinsel boyutu içermesi durumunda, erkeklere kızlardan daha fazla hoşgörü gösterilmektedir.¹⁰¹

Nilgün Çelebi’nin yaptığı kadınları kapsayan ve “Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları” başlıklı araştırmada da kadınların cinsiyet rolü tutumlarının eşitlikçi yönde değişmeye başladığı gözlenmektedir. Örneğin “Ailenin hayatındaki önemli kararların çoğu, evin erkeği tarafından verimelidir” görüşü %40.44 oranında kabul görürken, %59.56 oranında reddedilmiştir.” Erkekler çok sinirlendikleri zaman karılarını dövebilirler” görüşü ise %85.06 oranında reddedilmiştir. “Aynı işi yapan kadın ve erkeğe aynı ücret ödenmelidir” %93.92, “İşe girişte erkeklere öncelik tanınmalı” %78.99, “İş hayatındaki terfilerde kadın erkek ayrımı yapılmamalı” %92.53, “Kadınların da başbakanlık, cumhurbaşkanlığı gibi işlerde çalışabilmeli” görüşü

¹⁰⁰ Şirin Tekeli, *Kadın Bakış Açısından 1980’ler Türkiye’sinde Kadın*, İletişim Yay., İstanbul, 1990, s.17.

¹⁰¹ a.g.k., s.17-18.

%80.48 oranında kadınlar tarafından onaylanmaktadır.¹⁰²

Kentleşme ve endüstrileşme ile çocuğun değerinde de değişim olmuştur. Artık çocuğun değeri ekonomik değildir. Çocuk bağımsız bir varlık olarak düşünülmemekte, anneye babaya yaşlılık güvencesi olarak görülmemektedir.¹⁰³

Aile, kişilik ve toplumsal yapı arasında önemli bir etkileşim vardır. Bu yüzden toplumun değişmesi, insanın da ailenin de değişmesi anlamına gelir. Toplumsal değişme ile birlikte karşılıklı bağımlılığa, otorite ve cinsiyetçi-rol ayırımına dayanan geleneksel aile yapısı yerini bağımsız, özgür ve eşitlikçi kişiliklerin egemen olduğu çağdaş aile yapısına bırakmaktadır.

Bu değişimle kararların sorumluluğunu taşımayan, düşüncelerini ve isteklerini özgürce dile getiremeyen engellenmiş çocukların yetişeceği geleneksel aile yapısından, kararlarını kendisi verebilen, seçimlerinin sorumluluğunu üstlenebilen özgür düşünceli, özerk ve yaratıcı çocukların yetişeceği çağdaş aile yapısına geçilmektedir.¹⁰⁴ Çocuğun değeri ile birlikte yetişme ortamı da değişmiştir.

Yoğun bir biçimde yaşanan değişim sürecinde ailede yaşanan diğer bir değişim ise, cinsiyete dayanan hiyerarşik ilişkilerin eşitlikçi yönde değişmekte olduğu, kuşaklar arası bağımlılık ilişkilerinin zayıflamakta olduğudur. Çok çocukluluktan az çocukluluğa geçiş, erkek çocuk tercihinin azalması, kız ve erkek çocukların toplumsallaşması arasındaki büyük farkın giderek azalması, kadının eğitim düzeyinin yükselmesi, kentleşme ve kadının gelir getiren iş gücüne katılımı, doğrudan ya da dolaylı olarak kadının aile içindeki statüsünü arttırarak, eşler arası ilişkilerde hiyerarşik olmaktan çok, eşitlikçi olmayı getirmiştir.

Kuşaklar arası bağımlılık ilişkileri ise, ağırlıklı olarak maddi boyutta azalmıştır. Duygusal bağımlılıklar ise, devam etmektedir.¹⁰⁵

Türk toplumunda ailede görülen bu değişimlerin, 1960-1990 yılları arasında çekilen filmlere yansıyor yansımadağı araştırması da "filmlerin İncelenmesi" bölümünde yapılacaktır.

¹⁰² Nilgün Çelebi, *Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları*, Sebat Ofset, Konya, 1990, s.50.

¹⁰³ Çiğdem Kağıtçıbaşı, "Dünyada Ailenin Değişimi", *Değişen Dünyada Aile-Birey-Toplum Konulu Seminer Bildirisi*, İstanbul, Mayıs 1991.

¹⁰⁴ Necla Arat, "Geleneksel Normlar-Çağdaş Normlar ve Çağdaş Aile", *I.Aile Şurası Bildirileri*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Tanıtım Serisi:3, Ankara, 1990, s.254.

¹⁰⁵ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Editör. Türköz Erder., Ankara, 1984, s.156-157.

BÖLÜM III

TÜRK SİNEMASINDA AİLE

3.1. Filmlerin İncelenmesi

1960-1990 yıllarında Türk sinemasında çekilen ve kent ailesini konu alan filmlerden örnek olarak seçilen 25 filmin incelenmesine bu bölümde yer verilmiştir. Önce bu filmlerin yapım bilgileri ile özetleri aktarılmış, sonra filmler "Filmde aile yapısı", "Filmde ailenin işlevleri", "filmde kadının aile içindeki rolleri", "Filmde ailede temel değerler" açılarından aşağıdaki sorulara cevap aranmak üzere incelenmiştir.

Filmde Aile Yapısı

1. Filmde ailede birey sayısı (ailenin büyüklüğü)
2. Filmde ailede çocuk sayısı
3. Filmde ailede yakın akraba ya da aile büyükleriyle oturma var mı?
4. Filmde evlenme biçimleri
5. Filmde kadınların meslekleri, eğitim durumları
6. Filmde erkeklerin meslekleri, eğitim durumları
7. Filmde çocuklara kim bakıyor?
8. Filmde aile içi ilişkilerden;
 - A. Kayınvalide-gelin
 - B. Kayınvalide-damat
 - C. Kayınpeder-gelin
 - D. Kayınpeder-damat ilişkileri olumlu olarak mı, olumsuz olarak mı?
9. Filmde ailelerin yaşadığı yer, oturduğu ev türü

Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülüyor mu?
2. Filmde koruma işlevi görülüyor mu?
3. Filmde sevgi işlevi görülüyor mu?
4. Filmde toplumsallaşma işlevi görülüyor mu?

Filmde Kadının Aile İçersindeki Roller

1. -Filmde annelik rolü var mı?
2. Filmde eş rolü var mı?
3. Filmde iş kadını rolü var mı?
4. Filmde ev kadını rolü var mı?

Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumlu mu, olumsuz mu?
6. Filmde aileninin parçalanmasına (boşanmaya) ilişkin değer olumlu mu, olumsuz mu?
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumlu mu, olumsuz mu?
8. Filmde erkeğin otoritesine verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
9. Filmde aile içi demokrasi inancına veriler değer olumlu mu, olumsuz mu?
10. Filmde aile içinde aile büyüklerine verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumlu mu, olumsuz mu?

3.1.1. Üsküdar İskelesi (1960)

3.1.1.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Suphi Kaner / Sen: Vedat Türkali / G.yön: Muzaffer Gülerüz / Oyun: Fatma Girik, Suphi Kaner, Kemal İnci, Semra Ece, Nevin Han, Ayhan Candeğer / Y.e: Tez Film (Kemal İnci).

3.1.1.2.Filmin Özeti

Leyla, annesi Nanide Hanım ile birlikte yaşamaktadır. Bir giyim mağazasında kasiyer olarak çalışır. Bir sabah işe giderken, Üsküdar İskelesi'nde Tarık ile karşılaşır. Tarık'ın ona çarpması sonucu vapuru kaçırınca tanışır, arkadaş olurlar. Tarık da Başak Sigorta Şirketi'nde memurdur. Sabahları birlikte işi gider, akşamları birlikte dönerler. Pazar günleri buluşur, İstanbul'u gezerler. Tarık'ın kimsesi yoktur. Annesi, babası o

çok küçükken ölmüş, onu halası büyütmiştir. Halası da ölünce yalnız kalmıştır. Yaşlı bir kadının evinde kiracıdır.

Annesi, Leyla'nın çalışmasını istemez. Zengin biriyle evlenip rahat etmesini ister. Bu düşüncesini Leyla'ya açar. Leyla, "Ben halimden memnunum, sen üzülme anneciğim" diyerek, annesini rahatlatmaya çalışır.

Akrabalarından Suat da Leyla ile evlenmek ister. Annesine göre; Suat, eğitilmiş, yakışıklı ve zengin olduğu için tam evlenilecek kişidir. Leyla, Suat'ın evlenme teklifini kabul etmez. Annesine "Tarık'ı sevdiğini" söyler. Annesi, yoksul bir memuru sevdiği için çok kızar. "Ömür boyu iki yakanız biraraya gelmeyecek" der.

Ertesi gün Leyla Tarık ile buluşur. Geleceklerini konuşurlar ve ne olursa olsun, evlenmeye karar verirler. Leyla, "Annemi de ikna ederim. Beni o kadar sever ki; mutluluğuma engel olmaz" der.

Suat, Leyla ile çıkarı için evlenmek istemektedir. Nadide Hanım, Suat'ın gerçek niyetini bilmediği için ona yardım eder. Leyla'nın babası mahkemede dava vekilidir. Yıllar önce Alemdağ'daki arsalarını Suat'ın babasına borçları karşılığında, çok az bir paraya satmıştır. Ancak arsalar tapuda halen Leyla'nın babasının üzerinde görünmektedir. Leyla ile annesinin bu durumdan haberi olmadığı için, kendilerini yoksul sanırlar. Suat ise, bu durum nedeniyle, arsalara sahip olmanın tek yolunun Leyla ile evlenmek olduğunu bildiğinden, en kısa zamanda evlenmek için Nadide Hanım'a baskı yapmaktadır.

Nadide Hanım ile Suat buluşur. Nadide Hanım, Suat'a "Leyla'nın Tarık adında bir sevgilisi olduğunu, sigorta şirketinde çalıştığını, bu nedenle kendisi ile evlenmek istemediğini" söyler. Suat, "Bir süre görüşmezlerse unuttur" diyerek, sigorta şirketine telefon eder, genel müdür ile görüşür. Tarık'ın evlenmek üzere olduğunu, bu nedenle Anadolu'da teftiş kadrosunda bir yıllık süreyle görevlendirilmesini ister. Genel müdürlük Tarık'tan çok memnun olduğundan, Suat'ın bu isteğini kırmazlar.

Tarık'ı Anadolu'da çalışmak üzere görevlendirirler. Hizmetçi, Suat ile Nadide Hanım arasında geçen Tarık ve Leyla aleyhindeki tüm konuşmaları duyar.

Tarık Leyla'dan bir yıl süreyle ayrı kalacağı için Anadolu'da görevlendirilmesine çok üzülür. Leyla, olumlu yönlerini söyleyerek gitmesi için onu ikna eder.

Tarık Adana'ya gider. Suat, Tarık'ın peşine, onun İstanbul'a dönmesini engellemek üzere bir adamını görevlendirir.

Tarık Adana'da bir erkek arkadaşı ile kalmaktadır. Arkadaşına "İzin aldığını, İstanbul'a Leyla'yı görmeye gideceğini" söyler. Arkadaşı da "Bir gazinoda yemek yiyip, bunu kutlayalım" der.

Gazinoda yine Suat'ın adamları dansöz bir kadınla anlaşır, onu Tarık'ın yanına göndererek, önce masada birlikte fotoğraflarını çekerler, sonra da, kadına sarkıntılık ettiğini söyleyerek Tarık'ı döverler. Tarık'ın ayağı kırılır. Hastanede olduğu için İstanbul'a gidemez. Çok üzgündür.

Suat'ın tuttuğu adamlardan biri Leyla'nın çalıştığı mağazaya gelir. Tarık'ın dansözle birlikte çekilen fotoğraflarını, Leyla ile aynı mağazada çalışan Eşref'e gösterir. "Tarık'ın keyfinin çok iyi olduğunu, her gece eğlence yerlerinde içip eğlendiğini, selamlarını getirdiğini" söyler. Amaçları, Leyla'nın bunları görüp, duymasıdır. Adam ayrılır. Leyla duyduklarına çok üzülür.

Eve geldiğinde de Suat ve annesinin düzenlediği, Tarık'ın ayrılmak istediğini, bunun geçici bir macera olduğunu anlatan mektubunu alır. Mağazada duydukları, gördüğü fotoğraf ve mektup sonrası Leyla perişan olur. Herşeyden habersiz, annesinden özür diler.

Tarık hastanededir. İyileştiği halde, İstanbul'a gitmesine engel olmak için, doktoru hafıza kaybı geçirdiğine inandırılıp, taburcu olmasına engel olurlar. Bu durumları yaratan yine Suat'tır.

Leyla işten ayrılmıştır . Düğün hazırlıkları yapılır. Ama Leyla mutlu değildir. Herşeyi annesi planlamaktadır.

Tarık hastaneden kaçır. Olanları anlatan bir mektubu da aynı anda, Leyla ile arkadaşı Eşref'e gönderir.

Herşeyi öğrenen arkadaşları gerçekleri söylemek için, Suat'ın evine gelirler. Leyla gelinliğini giymiş, konuklar gelmiştir. Nikah memuru da hazırdır. Arkadaşı Melahat mektubu Leyla'ya getirir. Leyla okumak istemez. O zamana kadar tüm olayları duyan, bilen hizmetçi, herşeyi Leyla'ya anlatır. Leyla, Suat'ı bulmak için koşarak evden ayrılır.

Tarık, İstanbul'a gelmiştir. Daha önce birlikte oturduğu yaşlı kadının evine gider. Kadının öldüğünü, evini ve bankadaki 17.000 Lirasını kendine bıraktığını öğrenir.

Düğünün yapılacağı Suat'ın evine, avukat ve tapu kadastro da görevli bir memur gelir. Bu memur Leyla'nın babsının arkadaşıdır. Annesine "Kaybettiklerini sandıkları arsaların halen kendilerinin olduğunu" söyler. Oyuna geldiğini öğrenen annesi de, Layla'nın arkasından koşar. Tarık'ı da arkadaşı Eşref bulmuş, olanları anlatmıştır. Yolda hepsi buluşurlar. Mutlulukla yürürler.

3.1.1.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde, Leyla ile annesi Nadide Hanım iki kişilik bir aile oluşturur. Suat ile Tarık ise yalnız yaşarlar.
2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur. Leyla, Tarık ve Suat'ın kardeşleri yoktur.
3. Filmdeki kişiler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır.
5. Filmde Leyla bir giyim mağazasında kasiyer olarak çalışır. Nadide Hanım ev kadınıdır. Filmde hemşire, Leyla ile aynı mağazada çalışan tezgahtar arkadaşı, hizmetçi, sigorta şirketinde memur, pavyon kadını gibi kadınlar da vardır. Filmde kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Tarık, hukuk fakültesinden ayrılmış, sigorta şirketinde çalışan bir memurdur. Suat fakülte mezunu, inşaat işleriyle uğraşan bir iş adamıdır. Filmde sigorta şirketinde çalışan memurlar, avukat, nikah memuru, doktor, tapu memuru, Leyla'nın patronu, tezgahtar gibi erkekler de vardır. Filmde erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde küçük çocuk yoktur. Leyla'yı annesi, Tarık'ı ise halası büyütüştür.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-damat ilişkisine olumlu olarak yer verilir. Suat ile Nadide Hanım, Leyla'yı Tarık'tan vazgeçirmek için birlikte, Tarık'ı kötüleyen davranışlarda bulunurlar. Tarık'ın adına Leyla'ya mektup yazarlar.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. Leyla ile annesi kenar mahallede tek katlı bir evde, Suat köşkte oturur. Tarık ise, kenar mahallede yaşlı bir kadının evinin bir odasında kiracıdır.

3.1.1.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Nadide Hanım, Leyla'yı korumak, iyi bir evlilik yapmasını sağlamak, geleneğini güvence altına almak amacıyla amacıyla Suat ile işbirliği yapıp, Leyla'yı Tarık'tan ayırmaya çalışır.
3. Filmde sevgi işlevi geçerliliğini korur. Nadide Hanım kızı Leyla'nın, kendisi gibi yokluk içinde yaşamaması, çile çekmemesi için, zengin olduğunu sandığı Suat'la evlenmesini ister.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi görülmez

3.1.1.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nadide Hanım anne rolündedir.
2. Filmde kadının eş rolü görülmez. Leyla, bu role hazırlanan kişi olarak verilir.
3. Filmde Leyla hizmetçi, hemşire, tezgahtar, sigorta şirketinde memurlar ve pavyon şarkıcıları iş kadını rolündedir.
4. Filmde Nadide Hanım ev kadını rolündedir.

3.1.1.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Nadide Hanım, Leyla'nın iyi bir evlilik yapması için çaba harcar. Leyla ile Tarık da evlenebilmek için, para kazanmak amacıyla ayrılığa razı olurlar. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Leyla'nın geleceği için Nadide Hanım, Suat ile işbirliği yapar. Onun kötü oyunlarına ortak olur. Suat'ın gerçek niyetini bilmediği için, kızı adına olumlu şeyler yaptığını düşünür.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Çünkü kadın; ekonomik olarak çalışması gerektiği için çalışır, eşini özgürce kendisi seçemez. Filmde çalışan kadın sayısı çok azdır.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadının ancak paraya htiyacı olduğu için çalışabileceği düşünülür. Nadide Hanım kızı Leyla'ya, zengin bir koca bulup çalışmamasını ve rahat etmesini önerir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Evlilik öncesi buluşup, gezilir. Birlikte olmaya izin verilmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Nadide Hanım, Leyla'ya karşı otorite kullanmak ister.
- 9 Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Sorunlar karşılıklı konuşarak çözülemez. Kararlar da tek yanlı olarak alınır. Nadide Hanım da, Leyla da aynı davranış içindedirler.

10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen olumsuzdur. Nadide Hanım, Leyla'nın eğitimi için çaba harcamaz.

3.1.2. Ne Şeker Şey (1962)

3.1.2.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön. ve Sen: Osman F. Seden / G. Yön: Kenan Kurt / Oyun: Göksel Arsoy, Türkan Şoray, Öztürk Serengil, Efgan Efehan, Vahi Öz, Ali Şen, Sevil Candan, Nur Insel, Hulusi Kentmen / Y.Evi: Kemal Film (Osman F. Seden)

3.1.2.2. Filmin Özeti

Hacı Mansur Ağa, karısı büyük oğlu Ahmet, küçük oğlu Tayfur ve yeğeni Erdal ile Adana'da yaşayan, çok zengin bir iş adamıdır. Zeynel Abidin bey ise; karısı, büyük kızı Canan, ortanca kızı Ayşe ve küçük kızı Türkan ile İstanbul'da yaşamını sürdüren, büyük bir ticarethane sahibidir. Maddi durumu kötüleşmektedir. İki aile de köşkte oturur.

Hacı Mansur Ağa'nın küçük oğlu Tayfur, çalışmayan, her gece pavyonlarda içen, eğlenen, kavga eden bir gençtir. Babası, onun bu durumundan memnun değildir. Tek çarenin onu evlendirmek olduğunu düşünür. İstanbul'daki Zeynel Abidin Bey'in büyük kızı Canan'ı bu evlilik için uygun bulur. Karısı da İstanbul'a gidip, Canan'ı görüp, beğenir. Tayfur'u da götürüp, tanıştırap, evlendireceklerdir. Yola çıkacakları gece, Hacı Mansur Ağa ile karısı kaza geçirir. Karısı yaralanır. Bu nedenle, Tayfur'u İstanbul'a ağabeyi ve yeğeni götürecektir, nişan hazırlıklarını tamamlayacak, anne ve babaları da, daha sonra nişana gelecektir. Tayfur ise, pavyonda şarkı söyleyen Şingirdak Melahat'i sever. Bunu babasına söyleyemediği için çaresiz ağabeyi ve yeğeni ile İstanbul'a gelir. Şingirdak Melahat'a da İstanbul'a iş gezisine gittiğini söyler.

Zeynel Abidin Bey ve karısı da kızlarına yapılan bu evlenme teklifinden çok memnundur. Çok zengin olan oğlan tarafıyla durumların, düzeltme beklentisi içersindedirler. Ancak, kızları Canan, "Kendim tanıyıp, anlaşmadan kabul etmem" der ve kardeşleriyle bir plan hazırlar. Canan, "Beni evin hizmetçisi ve manevi kızınız Jale, kardeşim Ayşe'yi de, benim yerime Canan olarak tanıtacaksınız. Ayşe de seyahatte dersiniz. Ben de Tayfur Bey'i, böylece yakından tanımış olurum" der. Anne ve babası, Canan " Başka şekilde evet demem" deyince durumu kabullenirler.

İstanbul'a gelen Tayfur, Ahmet ve yeğenleri Erdal, Tayfur'un son gecesi şerefine pavyona giderler. Orada yine kavga çıkarırlar. Tayfur tutuklanır, cezaevine gider. Orada askerlik arkadaşı Kasımpaşa'lı Nazım ile karşılaşır. Nazım ertesi gün cezaevinden çıkacaktır. Aynı gün Zeynel Abidin Bey'in kızıyla görüşmeye gidecekleri için çaresiz kalan Tayfur, para teklif ederek Nazım'ın kendi yerine geçmesini önerir. Nazım da kabul eder.

Ahmet, Erdal ve Nazım köşke gelirler. Annesi ve babası anlaştıkları gibi, Canan'ı hizmetçi, Ayşe'yi Canan olarak tanıştırlar. Ayşe'nin de seyahatte olduğu söylenir. Kızlar üçü birarada odalarında, oğlanlar da bahçede küçük köşkte kalırlar.

Zeynel Abidin Bey ve karısı, " Kızlarını eski terbiyeye göre yetiştirdiklerini, disiplinli olduklarını, kendilerinden habersiz hiçbir şey yapmadıklarını, yeni yetişen kızlara benzemediklerini " söylerler ve kızların överler.

Yemek masasında Canan, hizmetçi Jale olarak servis yaparken, Nazım ona çimdik atar. Canan da yemeği Nazım'ın başına döker. Annesi çok kızar. Nazım'ı Tayfur olarak bildikleri için, ona yakın davranmasını ve özür dilemesini ister.

Ahmet ile Ayşe, Erdal ile Türkan en sonunda da Nazım ile Canan birbirlerine aşık olurlar. Gece, anne ve bablarından habersiz buluşur, gezerler. Dansa gider, eğlenirler. Birbirlerine yaptıkların anlatırlar.

Hacı Mansur Ağa, birgün çocuklarından habersiz İstanbul'a gider. " Nişana kadar biraz kurtlarımızı dökelim " der. Gece klübüne gider, çocuklarına telefon eder." Nişan hazırlıkları nasıl gidiyor?" diye sorar. Onlar da hiçbir şey yokmuş gibi, "Her şeyin iyi olduğunu" söylerler. Hacı Mansur Ağa gece klübünde Canan ile Nazım'ı görür. Nazım orada kendisine düşman olan eski tanıdıklarıyla kavga eder. Nazım'ı çok beğenen Hacı Mansur Ağa onları masasına davet eder. Birlikte içki içerler. "Ailelerinden izinli dansa geldiklerini ve nişanlı olduklarını" söylerler. Hacı Mansur Ağa Canan ile Nazım'ı evlerine bırakır ve ertesi gün deniz kenarına pikniğe gitmeyi planlayarak ayrılırlar.

Annesi ve babası kızları odalarında kontrol eder. "Her şey normal, bizden habersiz bir şey yapmazlar" diyerek, odadan çıkarlar. Kızlar eve yeni dönmüş, yataklarındadır.

Ertesi gün Zeynel Abidin Bey'e bir telgraf gelir. Babası, Canan'a , "Avrupadaki müşteriler de malları reddetti. İflas ediyorum. Tayfur'la evlenmezsen herşeyimizi kaybederiz" der. Canan da, "Fena çocuğa benzemediğini, bir-iki gün daha izin vermelerini, bu işin olabileceğini" söyler.

Deniz kenarında Hacı Mansur Ağa, Canan ve Nazım, üçü de, birbirlerinin gerçek kimliklerini bilmeden piknik yaparlar. Gece de Hacı Mansur Ağa'nın davetlisi olarak gece klübüne giderler. İki de gerçeği itiraf edeceklerdir. Canan, "Jale

olmadığını" söyler. Ancak Nazım durumunu açıklayamaz. O anda Hacı Mansur Ağa, cezaevinden yeni çıkmış oğlu Tayfur'u aynı gece klübünde kadınlarla içki içerken görür. Çok kızar, hesabı öder ve Tayfur'u alıp, oradan gider.

Hacı Mansur Ağa, Zeynel Abidin Bey'in evindedir. Oğulları gerçekleri anlatmıştır. Nazım da oradadır. Herkes çok şaşkındır. Nazım ile Canan oyun oynarlarken birbirlerine gerçekten aşık olmuşlardır. Bu durum karşısında çok üzgündürler.

Zeynel Abidin Bey, her şeye rağmen para peşinde olduğu için, kızı Canan ile Tayfur'un en kısa sürede evlenmeleri için Hacı Mansur Ağa'ya baskı yapar.

Zeynel Abidin Bey'in evinde nişan töreni yapılır. Canan ile Tayfur nişanlanır. Canan çok üzülür, mutsuzdur. Ahmet ile Erdal da, Zeynel Abidin Bey'in kızları Ayşe ile Türkan'a aşıktır. Onlarla evlenmek isterler. Kızlar ve oğlanlar, Canan ile Tayfur'un haberi olmadan bir plan yaparlar. Çünkü, Canan'ın gerçekte Nazım'ı sevdiğini bilmekte, onların bu zoraki evlilikle ayrılmalarını istememektedirler. Adana'dan Tayfur'un sevgilisi Şingirdak Melahat'e Tayfur'un evlenmek üzere olduğunu bildirirler ve İstanbul'a çağırırlar. Canan ile Tayfur'un evde nikahları kıyılmak üzere iken, Şingirdak Melahat yetişir. Tayfur'u davetlilerin arasında döver. Tüm davetliler şaşkındır. Ne olduğunu anlayamazlar. Sonra aileler anlaşılır. Tayfur ile Şingirdak Melahat, Canan ile Nazım, Ayşe ile Ahmet, Erdal ile Türkan hep birlikte, düğün giysileri içersinde merdivenlerden inerler ve nikahları kıyılır. Hepsi çok mutludur.

3.1.2.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Hacı Mansur Ağa'nın ailesi beş kişidir. Hacı Mansur Ağa, karısı, büyük oğlu Ahmet, küçük oğlu Tayfur, yeğeni Erdal. Zeynel Abidin Bey'in ailesi de beş kişidir. Zeynel Abidin Bey, karısı, büyük kızı Canan, ortanca kızı Ayşe ve küçük kızı Türkan. Nazım ise, yalnız yaşar.
2. Filmde Hacı Mansur Ağa'nın iki oğlu Zeynel Abidin Bey'in üç kızı vardır.
3. Filmdeki evli çiftler aile büyükleriyle oturmazlar. Yalnız Hacı Mansur Ağa yeğeni Erdal'ı yanına almıştır.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır ve kokteyl verilir.
5. Filmde Hacı Mansur Ağa'nın karısı ile Zeynel Abidin Bey'in karısı çalışmaz. Ev kadınıdır. Zeynel Abidin Bey'in kızları da çalışmazlar. Filmde hizmetçi, pavyon kadını gibi kadınlar da vardır. Filmde kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Ancak, Zeynel Abidin Bey'in evinde büyük bir kütüphane bulunur. Kızları gece odalarında kitap okurlar.

6. Filmde Zeynel Abidin Bey, Hacı Mansur Ağa ve iki oğlu ile yeğeni Erdal iş adamıdır. Nazım şofördür. Filmde, şoför, garson gibi erkekler de vardır. Filmde erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Yalnız Erdal okumayı sever ve piyano çalar.
7. Filmde küçük çocuk yer almaz. Ailelerin çocuklarını nasıl büyüttükleri ve çocuklara kimin baktığı konusunda bilgi verilmez.
8. Filmde aile içi ilişkilerden, kayınvalide-damat, kayınpeder-damat ilişkisi, olumlu olarak yer alır. Zeynel Abidin Bey ile karısı, Tayfur'un yerine geçen Nazım'a kendilerini ve kızlarını iyi göstermek amacı ile, anlayışlı ve yakın davranırlar.
9. Filmde Hacı Mansur Ağa ve ailesi Adana'da, Zeynel Abidin Bey ve ailesi ise İstanbul'da yaşarlar. Her iki aile de köşkte oturur.

3.1.2.4. Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi her iki aile için de geçerliliğini korur. Zeynel Abidin Bey ve Hacı Mansur Ağa, çocuklarının geleceği için onları evlendirme kararı alırlar. Hacı Mansur Ağa çocuklarını yanında çalıştırır, onlara destek olur.
3. Filmde sevgi işlevi geçerliliğini korur. Her iki ailede de çocuklara sevgi ile yaklaşılır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi, görülmez.

3.1.2.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Zeynel Abidin Bey'in karısı ve Hacı Mansur Ağa'nın karısı anne rolündedir.
2. Filmde Zeynel Abidin Bey'in karısı ve Hacı Mansur Ağa'nın karısı eş rolündedir.
3. Filmde hizmetçiler ve pavyon kadınları iş kadını rolündedir.
4. Filmde Zeynel Abidin Bey'in karısı ve kızları ile Hacı Mansur Ağa'nın karısı ev kadını rolündedir.

3.1.2.6. Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Anne ve babalar çocuklarının iyi bir evlilik yapması için onları ikna etmeye çalışırlar. Hacı

Mansur Ağa, oğlu Tayfur'un evlenirse hayatının düzene gireceğine inanır. Filmde birlikte yaşama görülmez.

2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Aileler tüm servetlerini çocukları için kullanmaya hazırdır.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin sözü geçer. Kadınlar onların yanında destekleyici bir konumdadır. Genç kızlar için ise, yaşamlarındaki tek ideal evlilik olarak verilir. Çalışmazlar. Bu nedenle ekonomik özgürlükleri de yoktur.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde kadınlar çalışmazlar. İş kadını olarak yalnız hizmetçi ve pavyon kadınları vardır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Anne ve babalar evlilik öncesi ilişkiye izin vermez. Ancak, Gençler gizlice buluşup gezer, dansa giderler.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Ailede erkek otoritesi hakimdir. Eşler ve çocuklar, babaların kararına uyar. Son söz babanıdır. Aile bireyleri babaya saygı duyar ve bu otoriteyi kabullenirler.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Kararlar baba tarafından, gerektiğinde zorla ve tek taraflı alınır. Sorunların çözümü de, babanın istediği yönde olur.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı bulunmaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Zeynel Abidin Bey kızlarının eğitimine önem verir. Evinde de büyük bir kütüphane bulunur. Kızları geceleri kitap okur. Hacı Mansur Ağa'nın yeğeni Erdal da kitap okumayı sever ve piyano çalar.

3.1.3. Küçük Bey'in Kısmeti (1963)

3.1.3.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön. ve Sen: Hulki Saner / G.yön: Kosta Psaros / Oyun: Ayhan Işık, Türkan Şoray, Hulusi Kentmen, Atuf Kaptan / Y. e: Bronz Film (Hulki Saner).

3.1.3.2. Filmin Özeti

Murat Bey ile Selim Bey yakın arkadaşlardır. İkisi de ticaretle uğraşmaktadır. Murat Bey'in Pervin adında bir kızı, Selim Bey'in ise Suat adında bir oğlu vardır. İki aile anlaşmış, çocuklarını evlendirmek istemektedir. Suat Avrupa'da okumuş, mühendis olarak yakında yurda dönecektir. Pervin, bahçede çay içerken, iki kız arkadaşına "Evleneceğini" söyler. Nasıl bir koca istediğini soran arkadaşlarına da, "Karakter sahibi, evine ve bana bağlı, yakışıklı, ama her şeyden önce çapkın olmasın" der.

Selim Bey ve karısı havaalanına oğulları Suat'ı karşılamaya gider. Suat uçaktan inmez, eve dönerler. Suat çok çapkındır. Uçakta da hostesten randevu almaya çalışırken geç inmiş, anne ve babasıyla görüşmemiştir. Eve gelince babası çok kızar. Suat'a "Murat Bey'in kızı Pervin ile sözünü kestik" der. Suat ise; "Taş devrinde mi yaşıyoruz? Kızını bir görelim" diyerek itiraz eder. Kızın babası Murat Bey'in maddi durumu çok iyi, Selim Bey ise, iflasın eşiğindedir. Murat Bey, Selim Bey'e bonolarını geri vermekte, ona destek olmaktadır. Bu nedenle; Suat'ın, Pervin ile evlenmesini en çok isteyen Selim Bey'dir. Oğlunu da bu evliliğe ikna etmeye çalışmaktadır.

Suat erkek arkadaşlarıyla evliliği üzerine konuşurken Pervin'in arkadaşı Nejla yanlarına gelir, Suat ile tanışır. Eve dönünce Pervin'e "Suat'ı gördüğünü, çok yakışıklı ama biraz çapkın olduğunu" söyler. Pervin, Suat'ın da katılacağı partiye Nejla ile gidip, kendini tanıtmadan, Suat ile görüşmeyi planlar.

Partiye giderler. Suat başka kızlarla dans ederken Pervin'i görür. Onunla da dans eder. Diğerlerine söylediği sözlerin aynısını Pervin'e de söyleyince, Pervin kızar ve dansı yarıda bırakır. Bahçeye çıkar. Orada Suat'ın arkadaşlarıyla konuşmalarını duyar. Suat, "Kızla parası için evleneceğini, yine çapkınlıklarına ve eğlenceye devam edeceğini" söyler. Sonra Pervin ile tekrar dans etmek ister. Suat'ın sözlerine çok kızan Pervin ise ona bir tokat atar ve partiden ayrılır.

Suat, Pervin'in Nejla'nın arkadaşı olduğunu bildiği için, adını öğrenmek ve özür dilemek üzere onu nerede bulabileceğini, Nejla'ya sorar. Nejla da "Adı Şermin. Bir mağazada çalışmaktadır" der. Suat kartını verir, ayrılırlar.

Nejla, Pervin'e olanları ve Suat'a söylediklerini anlatır. Pervin de "Onu peşimden koşturup gereken dersi vereceğim" der.

Suat, annesi ve babasıyla Pervin'lere gelip, görüşüp, tanışacaklardır. Pervin, "Ben görücüye çıkmaya sıkılırım. Arkadaşım Sevim, evinde bir parti veriyor. Suat da oraya gelsin orada tanışırız" der. Annesi ve babası da kabul eder.

Partide Suat, merakla bekler. Sevim, Pervin'i getirir. Pervin, çirkin, kekeme, geri zekalı kız görünümündedir. Suat çok şaşkındır. Pervin, "Onu beğendiğini"

söylerken Suat, kendini kötüler. Pervin Suat'ı zorla dansa kaldırır. Suat kaçarak partiden ayrılır. Suat, evde babasına "Pervin'i beğenmediğini" söyler. Babası Pervin'i daha önce gördüğünden, "O kızı beğenmemek için deli olmak lazım" der.

Annesi babası Pervin'e "Suat'ı beğenip beğenmediğini" sorar Pervin de, "Çok beğendiğini, hayalindeki erkek olduğunu" söyler. Onlar da çok memnun olurlar. Babası "Kızıma öyle bir düğün yapacağım ki; dillere destan olacak" der.

Nejla Pervin'in mağazada çalışması için mağaza müdürünü arar. Çünkü daha önce Suat'a mağazada çalıştığını söylemişlerdir. Mağaza, arkadaşının babasınındır. Müdür kabul eder. Anne ve babasının Pervin'in çalışacağından haberleri yoktur. Pervin mağazada çalışmaya başlar. Suat gelir randevu almaya çalışır. Pervin reddeder. Ertesi gün yine gelir, yine reddeder. Çıkışta kapıda bekler, birlikte yürürler.

Pervin, eve döndüğünde mutlu olmasına karşın, anne ve babasına üzgünmüş gibi davranır. Yemek yemez, ağlayarak odasına çıkar.

Suat babasına, "Pervin'in çalıştığı mağazada çalışmak istediğini söyler. Babası çok şaşırır, "Çalışmak istiyorsan benim fabrikamda çalış" der. Mağazada çalışmaya başlar.

Suat, Pervin ile birlikte asansöre biner, orada öpüşürken asansör durur, müdür ve diğer müşteriler görür. İkisi birden işten atılır.

Selim Bey ve Murat Bey konuşurlar. Selim Bey "Oğlunun Pervin'i beğenmediğini" söyler. Murat Bey ise, "Kızının kötü durumda olduğunu, bu işin mutlaka olması gerektiğini" bildirir, tartışırlar.

Anneler de tartışırlar. Suat'ın annesi, "Oğlumuz kızınızı beğenmedi, paranızla zorla satın almak istiyorsunuz" der. Suat ile Pervin ise çok mutludurlar, dolaşırlar, birbirlerini sevdiklerini söylerler.

Suat, Pervin'i halen Şermin olarak bilmektedir. Babasına Şermin ile evlenmek istediğini söyler. Babası kızar "Ne halin varsa gör sana yardım edemem, zaten iflas ediyorum" der.

Pervin'in babası da, "Bizleri kızlarına koca aramaya çıkmış insanlara döndürdün. Bu evde Suat'ın lafını duymak istemiyorum" der. Bunun üzerine Pervin intihar etmiş gibi yatağa uzanır, doktor gelir "Kızınız iyi, yalnız aşık" der.

Murat Bey bu durum üzerine Suat'la görüşmeye gider. evlilik için 100.000 Lira teklif eder. Suat kabul etmez "Başkasını seviyorum" der. Murat Bey, karısına olanları anlatır. "Yapılacak bir şey yok" der.

Selim Bey'in ekonomik durumu gittikçe kötüleşmektedir. Annesi "Ne olur kabul etseydin. Murat Bey artık yardım etmiyor" der. Suat, Pervin'le tekrar konuşmaya karar

verir. Arkadaşının evinde buluşurlar. Pervin yine çirkin, kekeme, geri zekalı kız görünümünde Suat'la buluşur. Suat Pervin'i bu evlilikten vazgeçirmeye çalışır, ama başaramaz.

Pervin, Suat'ın kendisini sevdiğini kanıtlaması için fedakarlık yapmasını istemektedir. Arkadaşlarıyla plan hazırlar. Suat'a "Arkadaşımdan aldığım gerdanlığı kaybettim. Fiati 50.000 Lira. Arkadaşım kuyumcuda çalışıyordu. O işinden olacak, ben de hapisanelerde çürüyeceğim" der. Suat bu parayı bulacağına söz verir. Babasından istemez. Murat Bey'e gider. Kızıyla evlenmeyi kabul ettiğini" söyler, parayı alır. Pervin'e getirir, ayrılmaları gerektiğini anlatır ve gider.

Pervin, hem kendi hem de Suat'ın babasına oynadığı oyunu açıklar. Suat'ın babası "Bu ona ders olsun. Nikah kıyılıncaya kadar gerçeği söylemeyelim" der.

Nikah için davetliler hazırdır. Suat ise, bir meyhanede içmektedir. babası zorla getirir. Nikah kıyılır, Suat hemen oradan ayrılmak ister. Pervin duvağını açınca, Suat çok şaşırır. Uçakla balayına çıkarlar. Mutlu görünürler.

3.1.3.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Murat Bey'in ailesi üç kişidir. Murat Bey, karısı ve kızı Pervin. Selim Bey'in ailesi de üç kişidir. Selim Bey, eşi ve oğlu Suat. Pervin ile Suat'ın arkadaşlarının aileleri konusunda bilgi verilmez.
2. Filmdeki aileler tek çocukludur.
3. Filmdeki evli çiftler aile büyükleriyle ya da yakın akrabalarla oturmazlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır ve kokteyl verilir.
5. Filmde Murat Bey ile, Selim Bey'in eşleri ev kadınıdır. Pervin ve kız arkadaşları da çalışmazlar. Pervin, Suat'ı etkilemek için kısa bir süre bir mağazada tezgahtarlık yapar. Filmde mağazada çalışan tezgahtar, hizmetçi, hostes, sekreter gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Murat Bey ile Selim Bey iş adamıdır. Suat, yurt dışında eğitim görmüş bir mühendistir. Filmde doktor, nikah memuru, garson, mağaza müdürü, tezgahtar gibi erkekler de vardır. Suat dışında filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde küçük çocuk yer almaz. Ailelerinin Suat ile Pervin'i nasıl yetiştirdikleri, onlara kimin baktığı konusunda bilgi verilmez.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınpeder-damat ilişkisine evlilik öncesinde olumlu olarak yer verilir. Murat Bey kızı Pervin'in mutlu olması için Suat'a iyi davranır.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. İki aile de köşkte oturur.

3.1.3.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Murat Bey ile Selim Bey çocuklarına iyi bir gelecek sağlamak amacıyla onları evlendirme kararı alırlar.Suat'ın babası, oğlunun kendi iş olanaklarından yararlanmasını ister.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Aileler çocuklarına duygusal destek olup, onlar için fedakarlıklarda bulunurlar. Pervin'in kendini zehirlediğini düşünen babası Murat Bey, Suat'a gidip kızıyla evlenmesi için yalvarır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi görülmez.

3.1.3.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Murat Bey ile Selim Bey'in karısı anne rolündedir.
2. Filmde Murat Bey ile Selim Bey'in karısı eş rolündedir. Pervin de evlenerek bu role adım atar.
3. Filmde, tezgahlar, hizmetçiler, hostes, sekreterler, iş kadını rolündedir.
4. Filmde Murat Bey'in karısı ve Selim Bey'in karısı ev kadını rolündedir.

3.1.3.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Murat Bey ile Selim Bey, çocuklarının iyi bir evlilik yapmaları için çaba harcarlar. Gençler evliliğe özendirilir. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Suat, Avrupa'da eğitim görerek, mühendis olur. Pervin'e de çok hoşgörülü davranılır. Eğitime önem verilir. Pervin piyano çalar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kızlar evlenecekleri kişiyi anne babaları önerse de, son sözü kendileri söylemek, kararı kendileri vermek isterler. Ancak kadınlar çalışmaz, ekonomik özgürlükleri yoktur. Genç kızlarının tek amaçları da evlilik olarak verilir.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde kadınlar çalışmaz. İş kadını olarak tezgah, hizmetçi, hostes ve sekreter yer alır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.

6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Anne babalar da, genç kızlar da evlilik öncesi ilişkiye izin vermezler. Gençler birlikte buluşup, gezer, partilere katılır, eğlenirler.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Eşler bu otoriteyi daha rahat kabullenirken, çocuklar daha tepkili davranır, ancak, sonunda babaların dediği olmaktadır.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar çözülürken, kararlar alınırken, bireyler karşılıklı konuşup, tartışırlar. Ancak, yine de son söz babanın olur.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı bulunmaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Suat, Avrupa'da eğitim görerek mühendis olmuştur. Pervin'in eğitim durumu net olarak verilmez. Ancak, piyano çalar, çevresi ve ilişkileri ile eğitilmiş olduğu gözlenir.

3.1.4. Ayşecik Canımın İçi (1963)

3.1.4.1 Filmin Yapım Bilgileri

Yön. ve Sen.: Hulki Saner / G. yön.: Kosta Psaros / Oyun.: Zeynep Değirmencioğlu, Ayhan Işık, Türkan Şoray, Atıf Kaptan / Y.e: Bronz Film (Hulki Saner)

3.1.4.2. Filmin Özeti

Ayşe'nin annesi, o, bebekken ölmüş, babası Orhan da onu yuvaya bırakmış, bir daha da gelip aramamıştır. Ayşe ile babası birbirlerini tanımazlar. Ayşe Ankara'da okulda, babası ise, İstanbul'da yaşamaktadır. Ayşe ile dayısı ilgilenir. Onu sık sık ziyaret eder. Bu durumuna da çok üzülür. Yedi yaşındaki Küçük Ayşe'yi evlat edinmek ister. Onun, kimsesiz bir çocuk gibi, yuvada yalnız kalmasını istemez. Ancak, evlat edimesi için, babasının onayı gerekmektedir.

Dayısı, babasına Ayşe'yi evlat edinmek istediğini bildiren bir mektup yazar. Babası Orhan bu konuyu karısı ile görüşürken, "Kabul edeceğini, karşılığında da para alacağını" söyleyince, karısı Elif ona kızar. Tartışır. Orhan, Elif'e tokat atar. Elif evi terkeder.

Ayşe'nin babası dayısıyla görüşmek üzere Ankara'ya gelir. Ayşe, her pazar ve bayram günleri babasının geleceğini umarak bahçede babasını bekler. Babası, okula geldiğinde Ayşe'yi tanımadığı için, soğukta karlar üzerinde bekleyen küçük kıza hiç dikkat etmez. İçeriye Ayşe'nin dayısı ile görüşmeye gider. Ondan önce 50.000 Lira ister. Dayısı, "Bahçedeki kız, senin kızın, o senin yolunu gözlüyor, sen onu satıyorsun" deyince, "O kıza 100.000 Lira istiyorum" der. Bahçeye çıkar. Ayşe ile karlar üzerinde oynar. Birbirlerinden hoşlanırlar. Ayşe, babasını hiç tanımadığından Orhan'a "Siz rüyalarımıdaki babama benziyorsunuz" der. Dayısı, yanlarına gelir ve çeki getirir. Orhan çeki yırtar, "Bu kız milyona bile satılmaz" der. Ayşe, babası olduğunu öğrenince çok sevinir, ona sarılır ve İstanbul'a gelirler.

Ayşe, babasının evini çok beğenir. Orhan, evi kendi evi gibi tanıtır. "Senin için yıllarca çalıştım, bu evi ve eşyaları aldım" der. Ayşe, elektrik süpürgesiyle evi süpürür. Telefon çalar. arayan babasının kumarbaz arkadaşlarıdır. Babası "İşe gidiyorum, gece çalışıyorum" diyerek kumarhaneye gider. Orada, daha önce dolandırdıkları bir adam hile yaptıklarını anlar. Kavga ederler ve oradan ayrılırlar.

Ayşe, evde babasını beklerken merdivenlerde uyur. Babası, "Senin bir cici annen var. İki yıl önce evlendik. Şimdi annesinin yanında" der. Sonra doğruyu söyleyerek, "Tartıştıklarını, şimdi bir kuaförde çalıştığını" anlatır.

Babasının arkadaşları eve gelir. Ayşe onlardan hiç hoşlanmaz. Babasını da alıp gitmek isterler. Ayşe "Bana söz vermiştin, bugün evde kalacaktın" deyince, babası "Kağıt oyunu oynayalım. kaybeden yatağa yatsın" der. Oyunu babası kaybeder, evde kalmak zorunda kalır.

Ayşe, babasının doğum gününde cici annesinin de onlarla birlikte olmasını ister. Kuaföre gider, Elif'i bulur. Eve gelmesini söyler. Elif de kabul eder.

Babası, pastanın mumlarını söndürdüğünde "Gözlerini kapat, bir hediyem var" diyerek cici annesini getirir. Babası çok memnun olur, birbirlerine sarılırlar. Hep birlikte kar topu, ve körebe oynarlar. Arkadaşları Orhan'ı yine kumar oynamaya çağırır. Elif'in tüm ısrarlarına rağmen Orhan gider.

Ayşe, babasının gece çalışmasına çok üzülür. Cici annesi ile birlikte babasına gündüz çalışabileceği bir iş arar. Gazete ilanından buldukları bir iş için, Ayşe görüşmeye gider. Babasının işe alınmasını sağlar. Ev sahibi Bedia Hanım, Ayşe'yi çok sever. Babası Orhan'ı, garajında müdür olarak çalıştıracaktır. Bunun karşılığında aylık 1.000 Lira ücret önerir.

Bedia Hanım, işe başlamadan önce, Ayşe'yi, babasını ve cici annesini yemeğe davet eder. Yemekte Bedia Hanım'ın avukatı da vardır. Orhan ona, "Bir arsası bulunduğunu, arsada maden olduğunu" söyler. Avukat da, "Satın almak istiyorum,

gelin görüşelim" der. Orhan, avukatın bürosuna gider, satış işlemi yapılır. Arsa hakkında araştırma yaptıran avukat, Orhan'ın söylediklerinin yalan olduğunu anlar. Orhan'ın kim olduğunu da öğrenmiştir. Orhan'dan Bedia Hanım'ın gerdanlığını çalmasını ister. "Yoksa elindeki belgelerle onu hapse attıracağını" söyler. Orhan zorunlu olarak kabul eder.

Bedia Hanım Ankara'ya gidecektir. Dostlarına bir veda partisi vermek ister. Avukat da, gerdanlığın çalınması için bu partinin çok uygun bir zaman olduğunu düşünür ve bir plan yapar.

Ayşe'ye bir oyuncak ayı verecekler, sonra bu ayının fermuarlı olan karnına bu gerdanlığı koyacaklar, kimse de şüphelenmeyecektir. Elif, Orhan ile bu konu için yine tartışır, "Yapmamasını" söyler. Ama Orhan "Mecburum, yoksa elindeki belgelerle beni hapse attıracak. Ayşe'nin, babasının bir kumarbaz, dolandırıcı olduğunu öğrenmesini istemem" der.

Ayşe, Bedia Hanım'ın evindeki partide şarkı söyler. Tüm davetliler çok beğenir. babası Ayşe'nin oyuncak ayısını elinde tutar. Yukarı çıkar, gerdanlığı alır ve ayının karnına koyar. Ayşe şarkısını bitirmeden aşağıya iner. Şarkı bitiminde Bedia Hanım gerdanlığı Ayşe'ye hediye etmek ister. Yukarı çıkar, gerdanlığın çalındığını farkeder. Polisi çağırır, herkes aranır, gerdanlık bulunamaz.

Aydan da hiç kimse şüphelenmez. Babası da "Salondan hiç ayrılmadığını" söyler. Oysa Ayşe, kısa bir süre önce babasının salonda olmadığını farketmiştir. Yaptığı hırsızlık nedeniyle Orhan'a çok kızdığı için Elif partiye gelmemiştir.

Eve gelirler. Ayşe, ayının karnında gerdanlığın küçük bir parçasını bulur. Babasına "Gerdanlığı sen çaldın. Bana yalan söyledin. Birbirimize yalan söylememeye söz vermiştik. Seni affetmeyeceğim. Dünyanın en kötü adamı, hırsız, katil, dolandırıcı olabilirsin. Ancak, sen, benim yıllardır özlediğim babamdın. Hepsini affedebilirdim, ama yalan söylemeni affedemem. Senden nefret ediyorum" der. Cici annesi ile birlikte evi terkeder.

Babası çok üzgündür. Avukat Atıf Bey'in bürosuna gelir. Ondan zorla çaldığı gerdanlığı geri alır. Polise de haber vererek, Atıf Bey'in yakalanmasını sağlar.

Orhan, Atıf Bey ile gerdanlığı almak için mücadele ederken yaralanır. Gerdanlığı Bedia Hanım'a geri verir. Olanları anlatır. Özür diler. "Ayşe'nin haberi olmasın" der. Ayşe'yi yanına almasını ve onu iyi yetiştirmesini rica eder, vedalaşır, ayrılır.

Ayşe, Bedia Hanım ile Ankara'ya gidip, orada yaşamını sürdürecektir. Garda Ciciannesi onları yolcu eder. Babası da gelir. Ayşe ile vedalaşırlar. Ayşe, babasına hâlâ kırgındır. Onu affetmez.

Trene binerler. Tren hareket eder. Babası ile birbirlerine el sallarken, Orhan yaralı olduğu için yere yığılır. Ayşe, onu görür ve bağırır. Bedia Hanım treni durdurur. "Babasının gerdanlığı geri verdiğini" anlatır. Onun yanına koşarlar. Ayşe, "Babasını affettiğini, onu çok sevdiğini" söyler.

Evlerinin bahçesinde neşe içinde yürüyüp, içeri girerler. Babası, Cici annesi ve Ayşe çok mutludur.

3.1.4.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Ayşe'nin annesi ölmüş, babası da onu bir daha aramamıştır. Ayşe, yuvada yaşar. Babası iki yıl önce Elif adında bir kadınla evlenmiştir. Onunla birlikte iki kişilik bir aile oluştururlar. Babası, Ayşe'yi yuvadan aldıktan sonra, babası Orhan, üvey annesi Elif ve Ayşe üç kişilik bir aile olurlar. Bedia Hanım yalnız yaşar. Orhan'ın arkadaşlarının ve Ayşe'nin dayısının aileleri hakkında bilgi verilmez.
2. Filmdeki aile tek çocukludur.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Elif ev kadınıdır. Orhan ile kavga edip, evden ayrıldıktan sonra kısa bir süre kuaförde manikürcü olarak çalışır. Bedia Hanım da , zengin bir ev kadınıdır. Filmde hizmetçiler, kuaför çalışanları gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitim durumlarıyla ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Orhan ve üç arkadaşı kumarhanelerde dolandırıcıdır. Orhan'a daha sonra kızı Ayşe, Bedia Hanım'ın garajında müdürlük bulur. Gerdanlığı çalana dek orada çalışır. Ayşe'nin dayısı iş adamıdır. Filmde okul müdürü, avukat, avukatın adamları, istasyon görevlileri, garaj çalışanları ve ev sahibi gibi erkekler vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuk olarak Ayşe vardır. Ayşe yedi yaşına kadar yuvada kalır. Daha sonra babası onu yanına alır. Ayşe'ye ,babası Orhan ile birlikte, üvey annesi Elif bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. Orhan ile Elif ve Bedia Hanım köşkte otururlar.

3.1.4.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Orhan, kendisinin, bir dolandırıcı olduğunu ve kızının geçmişini öğrenmemesi için avukatın hırsızlık teklifini kabul eder. Gerdanlığı çalar. Onu sevdiği için bulduğu işde çalışmayı kabul eder. Birbirlerine duygusal olarak destek olurlar.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi Ayşe için okul ağırlıklı olarak verilir. Daha sonra aile işlevsel olmaya başlar.

3.1.4.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Elif anne rolündedir.
2. Filmde Elif eş rolündedir.
3. Filmde hizmetçiler ve kuaför çalışanları iş kadını rolündedir. Elif, de Orhan ile kavga ettikten sonra kısa bir süre kuaförde manikürcü olarak çalışır.
4. Filmde Elif ve Bedia Hanım ev kadını rolündedir.

3.1.4.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Eilf ile Orhan evliliklerini sürdürebilmek için fedakarlıklarda bulunurlar. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer, Ayşe'nin yuvada kaldığı dönemlerde olumsuzdur. Babası Ayşe'yi hiç aramamıştır. Ayşe eve geldikten sonra ise onu çok sever.Ona temiz ve iyi bir gelecek sağlamak için Bedia Hanım'ın garajında müdür olarak çalışmaya başlar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar ancak, ekonomik olarak ihtiyaç duyduklarında çalışırlar. Evdeki ilişkilerde de kararlara katılma ve etkili olmaları görülmez.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde kadınlar çalışmaz. İş kadını olarak yalnız hizmetçiler ve kuaför çalışanları vardır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.

6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez. Kısa süreli bir ayrılık vardır. Bu ayrılığı da Ayşe ortadan kaldırır.
7. Filmde evlilik öncesi ilişkiye verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine gösterilen değer olumsuzdur. Elif, Orhan'ın baskılarına, davranışlarına karşı çıkar ve evi terk eder. Erkeğin otoritesi kabul edilmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Sorunlar karşılıklı konuşarak çözülemez, kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınmaz.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumsuzdur. Ailede eğitimle ilgili bir çaba görülmez. Ayşe zorunlu olarak yuvada kalır.

3.1.5. Şoför Nebahat ve kızı (1964)

3.1.5.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Süreyya Duru / Sen: Erdoğan Tünaş (Michael Curtiz'in "Mildred Pierce"(1945) isimli filminden / G.yön: Ali Uğur / Oyun: Sezer Sezin, Filiz Akın, Kenan Pars, Burçin Oraloğlu, Ahmet Tarık Tekçe / Y. e: Duru Film (Naci Duru).

3.1.5.2. Filmin Özeti

Kendi taksisi ile, taksi durağında şoförlük yapan Şoför Nebahat ile 16 yaşındaki kızı Hülya, kenar semtlerden birinde iki katlı bir evde yaşarlar. Şoför Nebahat'ın davranışları ve konuşmaları ile erkek arkadaşlarından farkı yoktur. Durakta onlarla sohbet eder, dertleşir. Şoförlük mesleğinin kahrını kızı için çektiğini de sık sık dile getirir.

Kızı Hülya ise, annesini, annesinin mesleğini, oturdukları evi, çevreyi ve komşularını beğenmez, küçümser. Oradaki gençler ile arkadaşlık etmek istemez. Kıyafetleri de oturdukları çevreye uygun değildir. Dar pantolonlar, mini etekler giyer. Evde aynanın karşısında saatlerce dans eder, makyaj yapar. Arkadaşları zengin ailelerin çocuklarıdır. Onlarla gezer, eğlenir.

Şoför Nebahat, gündüzleri çalışır. Hülya evde yalnız kalır. Canı sıkılır. Mahalledeki bisikletçiden bir bisiklet kiralar. Aynı mahallede yaşayan tornacının oğlu Murat da bisiklet alarak Hülya'nın yanına gelir. "Bu yıl fakülteyi bitiriyorum. İyi bir iş de buldum. Seni seviyorum" der. Hülya ise, "Tornacının gelini olmak istemiyorum. Sen kendine mahalleden, başı örtülü, ayağı takunyalı bir kız bul" diyerek, yanından ayrılır.

Şoför Nebahat, iş dönüşü kızına bir hediye alır. Hülya, annesinin aldığı hediye bluzu beğenmez. "En basit kızlar giyiyor bunları. Arkadaşlarımın karşısında küçük düşmek istemiyorum" deyince annesi çok üzülür. "Eskiden sevinir, teşekkür ederdin" der. Konuşurlar, sinemaya gitmeye karar verirler. Daha sonraki bir günde, Hülya evde dans ederken, arabayla arkadaşları gelir, korna çalarlar. "Hülya'ya Boğaza gidiyoruz, hadi gel" derler. Hülya onları eve davet eder. Arkadaşları "Parti yapacak yer arıyorduk. Burada yapalım mı?" deyince, Hülya önce, "Annem gelir, kızar" diye reddeder. Sonra arkadaşlarının ısrarlarına dayanamayarak kabul eder.

Gençler, evdeki partide içip, dans edip, sevişirler. Ev kalabalıktır. Şoför Nebahat eve gelip, olanları görünce şaşırır. Gençlere nasihat eder. Soyunan, striptiz yapan, kıza "Bu yaşta vücudunu çıplak teşhir etmeye hakkın yok. Günün birinde belki de, dürüst bir erkeğin karısı, masum bir yavrunun anası olacaksın. Süt emzireceksin. Bütün bunları lekemeye de hakkın yok. Evim kızımın arkadaşlarına daima açık ama, dürüst ve kendini bilen, namuslu arkadaşlarına. Sizin gibilere selam vermesini bile istemem. Defolun evimden" der. Gençler gider.

Annesi, arkadaşlarının gitmesinden sonra odasında ağlayan Hülya'nın yanına çıkar. "Bizim zamanımızda da çaylar, toplantılar yapılırdı. Bu kadar aşırıya kaçmazdık. Kızını ikaz etmek, her annenin görevi" der. Hülya ise, "Yanıyorsun anne. Verdiğim ilk partide beni arkadaşlarıma karşı küçük düşürdün. Geri kafalısın. Dünyayı yirmi sene evvelki gözle görüyorsun. Sana kalırsa bütün gün evde oturup, dantela örmem, nakış işlemem lazım. Senin gözünde bulaşık yıkayan, yemek pişiren kız makbul. Belki de evlenmem için görücü beklemeliyim. Şimdi devir değişti. Herkes kendi hayatını yaşıyor" der. Annesi kızar. "Hayatta oldukça, o çirkefin içine girmesine asla izin vermeyeceğini" söyler.

Hülya, annesiyle tartıştıktan sonra evi terkeder. Yıllar önce avukat olan, annesinden boşandıktan sonra kendilerini aramayan babasını aramaya gider. Babasının daha önce çalıştığı büroya gittiğinde eski ortağından altı yıl önce avukatlığı bıraktığını öğrenir. Zengin ve mevki sahibi arkadaşlarının yanında şoför olan annesini küçümserken, avukat babasıyla övünen Hülya yıkılır. Babasını Beyazıt Camii önünde

eski giysiler, küçük bir masanın başında arzuhalcilik yaparken, kötü bir durumda görünce çok şaşırır. Birlikte babasının evine giderler.

Babasının evi; eski eşyalarla dolu, pis, tozlu, dağınık, her yerde boş içki şişelerinin olduğu bir evdir. Hülya, babasına "Avukatlığı niçin bıraktığını" sorar. Babası, bunun nedenini " Henüz sen ilkokuldaydın. O zaman kötü bir kadına tutuldum. İyi, güzel olan herşey kayboldu. Döndüğümde annen beni afetmedi. Boşandık. Yalnızlığımı içkiyle unutmaya çalıştım. Mahvoldum" şeklinde açıklar. Hülya, "Bundan sonra benim için çalışmalısın, seninle kalacağım" deyince , babası Bülent Bey, "Ona bakamayacağını, annesine geri dönmesi gerektiğini" söyler.

Hülya eve döner. Annesiyle konuşurlar. Babasını bıraktığı için annesine kızar. "Küçük bir macerayı affedebilirdin. Babamın hayatını mahvettin. Ben de bugün bir avukat kızı olurum" der. Şoför Nebahat ise kızına, "Sen iyi bir dayak istiyorsun. Bugüne kadar senin için çalıştım. Bir erkekten ne farkım var? Kadınlığımı unuttum çalışmaktan. Sen dürüst insanların istemediği bir hayata özeniyorsun. Senden başka kimim var" der, sarılırlar.

Nabahat, şoförlüğü bırakıp, lokanta almak ister. Satılık bir lokantanın sahibi ile anlaşır. Mukaveleyi imzalarlar. Paranın bir miktarını verir. Lokantayı alabilmek için, iki arabasını da satar. Şoför arkadaşları ile lokantayı düzenlerler.

Hülya'nın sevgilisi olan genç, arabasıyla Hülya'nın evine gelir. Korna çalar, Hülya aşağıya iner. Önce arabada, sonra kırlarda konuşurlar. Hülya, "Sevgilisinin babası ile konuşmasını, bir an önce evlenmek istediğini" söyler. Sevgilisi ise, "Babam asalete ve zenginliğe çok düşkündür. Bana her zaman pamuk kralının oğlu olduğunu unutma Annenden, şoför olduğundan, nasıl söz ederim" deyince Hülya çok üzülür. "Bütün suç annemin şoför olmasında" der.

Annesi lokantanın açılış gecesi için dekolite bir elbise giymiş, takılar takmıştır. Hülya'ya "Hazırlanmasını" söyler. Taksiye biner, birlikte lokantaya giderler. "Lokantanın yeni sahibi benim" der. Hülya, "Sen çıldırmışsın. Mükemmel bir iş yaptığını sanıyorsun. Eskiden benzin kokardın, şimdi yağ kokacaksın. Şoförün kızyıdım. Şimdi lokantacının kızı oldum" diyerek lokantayı terkeder. Kızını mutlu edeceğini uman Şoför Nebahat, çok üzülür.

Hülya arkadaşlarının yanına gider. Sevgilisi ile konuşur. Sevgilisi "Babasının evliliklerini, annesinin şoför olması nedeni ile onaylamadığını" söyler. Hülya "Sen korkak bir erkeksin" der. İstemeye istemeye dans eder.

Hülya'nın erkek arkadaşları lokantaya gelir, masaları devirir, kavga ederler. Nebahat'in şoför arkadaşları olayı duyup, yardıma yetişir, gençleri lokantadan çıkarırlar.

Nebahat eve gelir. Hülya ile konuşur. "Arkadaşlarımı ben göndermedim ama geleceklerinden haberim vardı. Onlarla görüşmemi engellediğin ve evden kovduğun için, sana çok kızıyorlardı" der. Şoför arkadaşları hakkında ileri geri, kötü sözler söyler. Nebahat dayanamaz, Hülya'yı döver. Hülya ağlar.

Nebahat, lokantanın eski sahibi Cengiz Bey'e lokantanın taksitlerini ödemeye gider. Cengiz Bey, iltifatler ederek, Nebahat'i gece yemeğe davet eder. Nebahat'in lokantası çok iyi iş yapmaktadır. Cengiz Bey'in ise; borçları çoktur. Nebahat ile evlenip, paralarını ele geçirmeyi planlar. Gece yemekte Nebahat'e hayranlığını dile getirir ve evlenme teklifinde bulunur. Nebahat düşünmek ister.

Şoför arkadaşları, "Biz senin yuva kurmanı istiyoruz. Kızın var. Başında bir erkek olursa iyi olur" derler. Bu sözler üzerine Nebahat eski kocası Bülent ile görüşmeye gider. "Kızın sorumluluğunu almasını, tek başına Hülya'nın sorunlarını çözemediğini" söyler. Bülent Bey kabul etmez.

Cengiz Bey, Nebahat'e tekrar evlenme teklifinde bulunur. "Lokantayı satmasını, bundan sonra onlara bakma görevinin kendisinin olduğunu" söyler. Nebahat bu teklifi kabul eder. "Evlenmeyi kızım için, başımızda bir erkeğin olması için istiyorum" der. Ancak lokantayı satmayı reddeder.

Cengiz Bey gece klübüne gider. Hülya'yı bulur. Hülya'nın sevgilisiyle kavga eder. Gece birlikte dans ederler ve dışarı çıkıp dolaşırlar. Eve döndüğünde annesi, Hülya'ya evlenme kararını açıklamak ister. Yine tartışırlar ve kararını açıklayamaz.

Sonraki gün, gece klübünde Cengiz Bey ile dans eden Hülya, Cengiz Bey'in evine gider, sevişirler. Hülya sarhoştur. Çok mutlu görünür. Eve döndüğünde annesi, Cengiz Bey ile evleneceği kararını Hülya'ya açıklayınca çok şaşırır. "Bu gece onun oldum. İnandım ona. Bana senden bahsetmedi" der ve ağlayarak odasına kapanır.

Nebahat, Cengiz Bey'in evine gider. Gece geç bir saattir. "Olanları bildiğini, bu işi en kısa zamanda temizlemesi gerektiğini" söyler. Kızıyla evlenmesini istemektedir. Cengiz Bey Nebahat'i tartaklamaya çalışırken, Hülya gelir ve tabanca ile Cengiz Bey'i vurur. Cinayet'i Şoför Nebahat üstlenir.

Nebahat, mahkemeye çıkar. Suçunu itiraf eder, ancak cinayeti işleme nedenini açıklamaz. Kocasını Bülent Bey haberi gazeteden okur, çok üzülür.

Hülya da olanlardan dolayı çok üzgündür. Annesinin şoför arkadaşları gelir Nebahat'e "Sana her zaman yardıma hazırız" derler.

Hülya, hakim "Mutlaka avukat tutmalısın" demesi üzerine, babasına gider, konuşur. Arkadaşlarının tuttuğu avukatı istemeyen Nebahat, kocasının avukatlığını kabul eder.

Mahkemededirler. Nebahat, halen cinayeti işleme nedenini söylemez. Annesinin sorgulanması sırasında Hülya dayanamaz her şeyi anlatır ve çok pişman olduğunu belirtir.

Avukat Bülent Bey, "Asıl suçlu; çocuğunu, yuvasını terkeden babalarıdır. Suçlu benim. İlgisizlik yüzünden çocuklar batağa saplanıyor. Bir kurban gerekiyordu. O da Hülya oldu" der.

Beş yıl sonra Hülya, cezaevinden çıkar. Mahalle arkadaşı Murat ile evlenir. Babası Bülent Bey ile annesi Nebahat Hanım birlikte. Hepsisi çok mutludurlar.

3.1.5.3. Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Şoför Nebahat ile kızı Hülya iki kişilik bir aile oluşturur. Nebahat'in kocası Bülent Bey ve lokantanın ilk sahibi Cengiz yalnız yaşar. Nebahat'in şoför arkadaşları ve Hülya'nın arkadaşlarının aileleri hakkında açık bir bilgi verilmez.
2. Filmdeki ailede çocuk sayısı tektir.
3. Filmdeki kişiler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle birlikte oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Nebahat, önce şoför, sonra lokanta sahibidir. Hülya ile arkadaşları sadece eğlenmeyi düşünen gençlerdir. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Nebahat'in kocası Bülent Bey avukattır. Cengiz'in mesleği verilmez. Nebahat'in arkadaşları şofördür. Filmde hakim, garson, avukat, savcı gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Yalnız Hülya ile evlenen Murat'ın fakülteyi bitirdiği konusunda bilgi verilir. Onun da mesleği bilinmez.
7. Filmde küçük çocuk yer almaz. Hülya'yı ise, annesi Nebahat büyütüştür.
8. Filmde aile içi ilişkilerden; kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Nebahat ile kızı Hülya kenar semtlerden birinde ahşap bir evde otururlar.

3.1.5.4. Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi de görülür. Nebahat, eşi Bülent'ten ayrıldıktan sonra tüm gücüyle çalışarak, kızını yetiştirmeye ona gelecek sağlamaya uğraşmıştır.

3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Nebahat kızının bir şoför kızı olmaktan utanması nedeniyle, arabalarını satıp, bir lokanta satın alır. Onun duygularını anlamaya çalışır. Kızını aldatan Cengiz ile, onu evlenmeye ikna etmek için konuşmaya gider. Hülya, Cengiz'i öldürünce de cinayeti üstüne alır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.5.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nebahat anne rolündedir.
2. Filmde eş rolü görülmez. Filmin sonunda Hülya, Murat ile evlenir. Nebahat de eski kocası Bülent ile birlikte olur. Kadınların eş rolü filmin sonunda görülür.
3. Filmde Nebahat iş kadını rolündedir. Önce şoförlük yapar. Daha sonra lokanta satın alarak onu çalıştırır.
4. Filmde ev kadını rolü görülmez.

3.1.5.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Gençler sağlıklı, mutlu bir evlilik yapmaya özendirilir. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Nebahat, kızı için zor koşullarda şoförlük yaparak onun yetişmesi için çaba harcar. Onu mutlu edecek davranışlarda bulunmaya çalışır.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Nebahat, eşinden ayrıldığı ve kızına bakmak zorunda olduğu için çalışır. Hülya, çalışmayı ve kendisini yetiştirmeyi düşünmez. Arkadaşları ile gezip, eğlenmeyi ve zengin biriyle evlenmeyi düşünür.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer de, olumsuzdur. Çünkü Nebahat kızına, "Çalışmaktan kadınlığımı unuttum. Bir erkekten ne farkım var" diyerek çalışma konusundaki olumsuz bakış açısını dile getirir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Bülent, evlilik dışı ilişkiye girer. Nebahat de onu affetmeyerek, ailenin parçalanmasına neden olurlar.Evlilik dışı ilişki kabul edilmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer, olumludur. Nebahat, bir kadın olarak kocasının evlilik dışı ilişkisine direnmiş, tüm zorlukları ve kızıyla birlikte yalnız yaşamayı göze alarak ondan ayrılmıştır. Ailede boşanma

görülür. Ancak nedenleri, kadının gerçekte olmayan evlilik dışı ilişkisi değil, erkeğin kadını aldatmasıdır.

7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer, olumsuzdur. Nebahat, kızı Hülya ile ilişkiye giren Cengiz'i evliliğe ikna etmeye çalışırken, Hülya, kendisiyle, annesinin paraları için ilişkiye giren Cengiz'i öldürür. Sonu, evlilikle bitmeyen ilişkiler olumsuzdur.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine gösterilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.. Nebahat kızı Hülya ile birlikte yaşar. Nebahat kızına karşı otorite kullanmak ister. Hülya, annesinin otoritesine direnir. Nebahat otoritesini kızının iyiliği için, olumlu yönde kullanır.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına gösterilen değer, olumsuzdur. Nebahat da, Hülya da, kendi istedikleri yönde sorunları çözüp, kararlar alır. Karşılıklı konuşup, anlaşamazlar.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumsuzdur. Ailede eğitimle ilgili bir çaba yer almaz.

3.1.6. Hıçkırık (1965)

3.1.6.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Orhan Aksoy / Sen: Hamdi Değirmencioğlu (Kerime Nadir'in aynı adlı romanından) / G. yön: İlhan Arakon / Oyun: Ediz Hun, Hülya Koçyiğit, Kartal Tibet, Nuri Altınok, Hulusi Kentmen, Altan Karındaş / Y.e: Erman Film (Hürrem Erman)

3.1.6.2. Filmin Özeti

Kenan dört aylıkken, subay babası Ziya Bey, bir av kazasında ölmüş, annesi de kimsesi olmadığı için Safi Bey ile evlenmiştir. Beş ay önce annesi de ölünce, üvey babası Safi Bey başka bir kadınla evlenir. Yeni evlendiği kadın, Kenan'ı evde istemez. Bir gece üvey babası ile Kenan tartışır. Üvey babası Kenan'ı döverek sokağa atar. Üvey annesi "İyi yaptın. Elalemin oğluna ömrünün sonuna kadar bakacak değilsin ya" der.

Ayvalık ilçesine görevli gelen müfettiş Azmi Bey ile Kenan'ın öğretmeni gece eve dönerken, sokakta yağın yağmurun altında ağlayan Kenan'ı görürler. Öğretmen

Kenan'ı tanır ve evine getirir. Müfettişe, Kenan'ın durumunu anlatır. Müfettiş çok üzülür. "Bu hayattan, üzüntülerden kurtulup, benim oğlum olmak ister misin ?" der. Kenan kabul eder. Ertesi gün üvey babası ile görüşürler. O da uygun bulur. Kenan vedalaşarak evden ayrılır. Azmi Bey ile annesinin mezarını ziyaret ederler. Vapura binerek İstanbul'a gelirler.

Azmi Bey'in karısı ölmüştür. Kenan sekiz-dokuz yaşlarında bir çocuktur. Azmi Bey'in de aynı yaşlarda Nalan adında bir kızı vardır. Babası ile Kenan'ı bahçede karşılar. Azmi Bey, "Her zaman bir kardeşin olsun isterdin. Sana kardeş getirdim" diyerek Kenan'ı tanıştırır. "Benim, bir kızım vardı, şimdi de bir oğlum oldu" der. Nalan Kenan'ı çok sever. Elinden tutarak Kutsi Baba'nın yanına götürür. Kutsi Baba onlara ney çalar.

Nalan ile Kenan, çok iyi anlaşır, birlikte oyun oynar, salıncak sallanır, dolaşır, dertleşirler. Yıllar böyle geçer.

Nalan güzel bir genç kız, Kenan ise, yakışıklı bir delikanlı olmuştur. Kenan, Nalan'a aşıktır. Ama, Nalan onu kardeş gibi görmektedir. Bir gün Kenan, Nalan'ı salıncakta sallarken, Nalan "Durdurmazsan beni isteyen adama evet derim" deyince, Kenan çok üzülür. Nalan "Şaka olduğunu" söyler. "Ama bir gün evlenmeye karar verirsem, bunu ilk kez sana söylemeye söz veriyorum" der. Kenan, Nalan'ı sevdiğini söyleyemez.

Kenan, askeri okula gider. Yatılı olarak okur. Nalan, onun denizci olmasını ister. Kenan bir gün eve döndüğünde, Nalan'ın hasta olduğunu öğrenir. Doktor İlhami Bey onu tedavi eder. Nalan zatülcenp geçirmektedir. Bir ay sonra ayağa kalkabilir. İlhami Bey Nalan'ı hastalığı süresince hiç yalnız bırakmaz. Bu ilgi Kenan'ı kıskandırır.

İlhami Bey, bahçede dinlenen Nalan'a "Onu sevdiğini ve evlenmek istediğini" söyler. Nalan reddeder. Kenan söylenenleri duymuştur. İlhami Bey gittikten sonra Nalan'ın yanına gelir "Evlenip, bizleri terk edeceğin için çok üzülüyorum" der. Nalan da evlenip, evden ayrılrsa bile, sık sık onları ziyaret edeceğine söz verir.

İlhami Bey'in annesi ve babası, İlhami Bey ile birlikte, Nalan'ı babasından istemeye gelirler. Nalan onlara kahve verir. Çok mutludur. Evlenmeye karar verirler.

Nalan'ların evinde düğün töreni yapılır. Davetliler gelin ile damadı tebrik eder. Kenan çok mutsuzdur. Salona iner ve onları tebrik eder. Nalan ile dans ederken, yarım bırakır, odasına gider. Orada ağlar.

Kenan, Nalan'ın yokluğuna alışamaz. Onun odasına gider, birlikte geçirdikleri günleri hatırlar. Uzun bir süre Nalan'ı görmemek için direnir. Sonunda dayanamaz. Evine gider. Nalan çok sevinir. Onlar konuşurken, İlhami Bey gelir. Kenan'a bebekleri olacağı müjdesini verir. "Erkek olursa adını ben, kız olursa siz koyarsınız" der.

Nalan hastanededir. Bir kızı olur. Kenan adını Handan koyar, Nalan da kabul eder. Kenan o gün Nalan'a olan sevgisini unutması gerektiğine karar verir. Çünkü, ona göre Nalan evli, mesut ve çocuğu olan bir kadındır. Birlikte olmaları artık mümkün değildir. Nalan'ın kocası ve çocuğu ile kurduğu mutlu yuvaya gölge düşürmek istemez.

Nalan sık sık hastalanmaktadır. Kenan, Nalan'ı görmeye ancak, hasta olduğunu duyduğu zaman gider.

Doktor İlhami Bey, ihtisasını yapmak için Amerika'ya gider. Nalan da kızı Handan'ı alarak babasının yanına köşke gelir. Kenan çok memnundur. Kutsi Baba onlara çocukluklarında olduğu gibi yine ney çalar. Gece, Nalan'ın arkadaşının nişanına giderler. İkisi de çok mutludur. Nalan çok içki içer, dans ederken bayılır. Kenan onu eve getirir. Doktor çağırırlar. Nalan günlerce yatar, kan tükürür. Kenan onun yanından hiç ayrılmaz.

Kenan, bir gün bahçede Nalan'a "Onu sevdiğini" söyler. Nalan ise "Gençsin, beni unut. Yaşıtların gibi gez, eğlen" der. Kenan dayanamaz. Kan tüküren Nalan'ı dudağından öper. Nalan "Bunu yapmamalıydın" diyerek ağlar ve eve gider.

Aynı gece Nalan, Kenan'ın odasına gelir. Konuşurlar. Kenan, oniki yıl gece, gündüz Nalan'ı sevdiğini söyler. Nalan ise "Beni sevmeye devam etme. Hastayım. Öleceğim. Daha gençsin. Mesut olmak seninde hakkın. Seninle evlenmek isteyecek, yuvanda çocuklarıyla seni bekleyen, karım diyebileceğin binlerce aile kızı bulunur. Beni unut" der.

Kenan, daha sonraki geceler sabahlara kadar barlarda dolaşır, içki içer. Eve sarhoş döner. Böyle bir gece onun eve dönmesini bekleyen Nalan ile tartışır. Nalan'ı öpmek ister. Nalan, "Bütün güzellikleri yıktın. Bundan sonra senin için Nalan yok" der ve ağlayarak odasına gider.

Kenan yaptığına çok pişman olur. O gece eşyalarını toplayıp evden ayrılır. Okula gelir. Üç hafta boyunca eve dönmez. Nalan'ın onu köşke çağırın mektubunu alınca, dayanamaz gider. Nalan çok hastadır. Kenan, Nalan'dan özür diler. "Ruhumda hep sen vardın. Ölünceye kadar da sen olacaksın" der.

Kenan, okuldan asteğmen olarak mezun olur. Eve döndüğünde, önce Nalan, sonra babası ve Nalan'ın kızı Handan onu kutlar. Hepsi çok mutludur.

Kenan donanmaya katılır. İskenderun'a gider. Nalan vedalaşırken, "İlhami yakında dönüyor. Bana hissettiklerini unut ve kardeş mektupları yaz" der.

Kenan ve Nalan birbirlerine çok sık mektup yazarlar. Kenan içkili olduğu bir gece, Nalan'a gerçek duygularını anlatan bir aşk mektubu yazar. Mektubu göndermeyi düşünmemektedir. Ancak, yanlışlıkla gönderir. Mektup, Nalan'ın kocası İlhami Bey'in

eline geçer. İlhami Bey "Kenan öz kardeşin mi ?" diye sorar. Nalan "Hayır" deyince, "Bunu saklamaktaki amacınızı anladım. Handan da benim çocuğum değil" diyerek bağırır, çocuğu evden götürür. Nalan'dan ayırır. "Kızının hasretini çeke çeke öleceksin. Seni de boşamayacağım" der.

Nalan sürekli kan tükürür. Gittikçe kötüleşmektedir. Kızının hasreti onu daha da kötü yapar. Kenan da olanlardan habersiz Nalan'a mektup yazar. Cevap alamaz. çok merak eder. Mektupları İlhami Bey alır, Nalan'a vermez.

Nalan, kızına onsekiz yaşında verilmek üzere bir mektup yazar. Ona, nasihatlarda bulunur. Kutsi Baba yatağının baş ucunda ney çalar. Nalan, Kutsi Baba'dan Kenan'a bir telgraf çekmesini, hemen gelmesini ister.

Kenan, telgrafı alır almaz gelir. Evde onu İlhami Bey karşılar. "Nalan'la ilişkileri olduğunu" söyler. Onunla tartışır. Kenan ise, "Askerlik şerefim üzerine yemin ederim ki, Nalan benim olmadı. Handan senin kızın" der. İlhami Bey önce öldü dediği Nalan için, "Koşup yetişmesini, son nefesini vermek üzere olduğunu" söyler.

Kenan odaya çıkar. Nalan'ı kucağına alır. Bahçeye deniz kenarına çıkarır. Nalan, Kenan'ın kollarında, kızına hasret ölür.

3.1.6.3. *Filmde Aile Yapısı*

1. Filmde, Kenan'ın önce kendi anne babası ile, onların ölümünden sonra ise, üvey anne ve üvey babasıyla üç kişilik bir ailesi vardır. Azmi Bey'in, Kenan'ı evlat edinmesinden sonra da, Azmi Bey, kızı Nalan ve Kenan üç kişilik bir aile oluştururlar. Nalan evlenir. Nalan, kocası doktor İlhami Bey ve kızı Handan da üç kişilik bir aile olurlar.
2. Filmdeki ailelerin çocuk sayısı tektir. Azmi Bey'in Kenan'ı evlat edinmesi ile, Kenan ile Nalan iki kardeş gibi büyürler. Nalan ile İlhami'nin de bir kızları vardır.
3. Filmdeki kişiler yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde düğün yapılıır.
5. Filmde Nalan Kenan'ın üvey annesi ve İlhami'nin annesi ev kadınıdır. Filmde bir de dadı vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Azmi Bey müfettiş, Kenan deniz subayı, İlhami doktor, Kutsi Baba ney çalan yaşlı bir adam, Kenan'ın babası da subaydır. Filmde öğretmen, doktor, subay ve askerler gibi erkekler vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

7. Filmde Nalan'ı ve Nalan'ın kızı Handan'ı dadı büyütür. Kenan'a ise kendi annesi, annesinin ölümünden sonra da üvey annesi bakar. Azmi Bey evlat edindikten sonra Nalan'ın dadısı, Kenan'ı da büyütür.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınpeder - damat ilişkisine Azmi Bey ile İlhami Bey arasındaki konuşmalarda olumsuz olarak yer verilir. İlhami, Azmi Bey'e kötü davranır.
9. Filmde aileler Ayvalık'ta ve İstanbul'da yaşarlar. Azmi Bey ve ailesi köşkte otururlar.

3.1.6.4. Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur. Aileler cinsel ilişkilerin tatmini için aileyi ve evliliği gerekli görürler..
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez.
3. Filmde ailede sevgi işlevi geçerliliğini korur. Azmi Bey, çocuklarına çok yakın davranır. Kimsesiz bir çocuk olan Kenan'ı, kendi kızından ayırt etmez. Onu da çok sever. onların isteklerine karşılık vermeye çalışır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.6.5. Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nalan, Kenan'ın üvey annesi, İlhami'nin annesi anne rolündedir.
2. Filmde Nalan, Kenan'ın üvey annesi, İlhami'nin annesi eş rolündedir.
3. Filmde iş kadını rolü görülmez.
4. Filmde Nalan, Kenan'ın üvey annesi İlhami'nin annesi ev kadını rolündedir.

3.1.6.6. Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Anneler, babalar ve gençler evliliği onaylar, gençler evliliğe özendirilirler. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içerisinde çocuğa verilen değer olumludur. Azmi Bey, kızı Nalan ile Kenan'ın iyi yetişebilmeleri için çaba harcar. Eğitim görmelerini sağlar. Nalan piyano çalar.
3. Filmde kadına toplum içerisinde verilen değer olumsuzdur. Kadının konumunda yükselme görülmez. Kadınlar ekonomik bağımlılıklarını sürdürürler. Kadınların tek amaçları, evlilik olarak verilir.

4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınlar çalışmaz. Böyle bir istek de görülmez.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. İlhami, Nalan ile Kenan arasındaki ilişkinin gerçekte var olup olmadığını düşünmeden Nalan'ı suçlar. Kızını ondan ayırır. Kendisi de Nalan ile ilgilenmez. Gerçekte , ayrılmayı düşünür. Ancak, Nalan'a ceza vermek amacı ile boşanmaz. Ailenin mutluluğu ve geleceği için çaba harcamaz. Filmde evlilik dışı ilişkiye yaklaşım olumsuzdur.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. İlhami gerçekleri bilmeden Nalan'ı suçlar. Gerçekleri araştırmaz. Karısını, kızından ayırarak en büyük cezayı verir. Boşanırlarsa sevgilisi ile birlikte olacağını düşündüğü için, boşanmayı karısı için ödül olarak düşünür.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerlerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez. İlhami, Nalan'ın onu aldattığı düşüncesi ile, Nalan'a ve evdekilere karşı otoritesini kullanmaya başlar. Burada kullanılan otorite de olumsuzdur. Nalan hasta ve çaresiz olduğu için bu otoriteyi kabullenmiş görünür.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumludur. Ailede bireyler birbirlerine saygılıdır. Kararlar karşılıklı, konuşarak alınır. Sorunların çözümünde ortak bir yol aranır. Bu yaklaşımı da yine, İlhami bozar. Nalan'ın kendisini aldattığını düşünerek, evde tüm kararları kendisi alır. Diğerlerini aldığı kararlara uymak zorunda bırakır.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde aile büyükleri ile oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Azmi Bey, Kenan'ın eğitimi için çaba harcar. Onun okuyup, asteğmen olması, Azmi Bey'i ve Nalan'ı çok mutlu eder. İlhami doktor olmuştur. Uzmanlık için Amerika'ya gider. Azmi Bey ilköğretim müfettişidir. Filmde, erkeklerin eğitimine önem verilirken, kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

3.1.7. Kahveci Güzeli (1968)

3.1.7.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Muzaffer Aslan / Sen: Fikret Arıt, Muzaffer Aslan / G. yön: Necati İıktaç /
Oyun: Türkan Şoray, Murat Soydan, Yusuf sezgin, Pervin Par, Muzaffer Tema,
Feridun Çölgeçen / Y.e: Sine Film (muzaffer Aslan)

3.1.7.2. Filmin Özeti

Büyük bir otelde çalışıp, kahve servisi yapan Nermin, annesi ve aynı otelde çalışan babası ile birlikte yaşamaktadır. Gazete muhabiri olan Ayhan ile birbirlerini severler. Annesi Fatma Hanım ile babası Selim Bey de, Nermin ile Ayhan'ın birbirlerini çok sevdiklerini bilir, onların gece dışarı çıkmalarına izin verirler.

Nermin, Ayhan'la birlikte oldukları bir gece eve çok üzgün gelir. Annesi kitap okur. Nermin, annesine "Ayhan'ın savaş muhabiri olarak Vietnam'a gönderildiğini" söyler. Annesi de "Görevi bitince döner, üzülme yavrum" der. Nermin ile Ayhan birbirlerine çok sık mektup yazarlar.

Nermin, bir gün kahve servisi yaparken hastalanır. Doktora gider, hamile olduğunu öğrenir. Annesi ile babasına hamile olduğunu söylemez. Çünkü, Ayhan bir ay sonra dönecek, sonra da evleneceklerdir. Ayhan'a mektup yazar, hamile olduğunu bildirir. Ancak, mektup, Ayhan'a ulaşmadan, Nermin gazetede onun ölüm haberini okur. Şok geçiren Nermin, evde bayılır. Eve doktor çağıran annesi ile babası, kızlarının hamile olduğunu duyunca çok üzürlürler. Babası, "Bu duruma düşmektense ölmeyi tercih ederdim. En korktuğum şeydi. Bir piçe torunum diyeceğim öyle mi ? Bu da mı başımıza gelecekti?"der. Nermin yattığı odada babasının bu sözlerini duyar. çok üzürlü.

Caddede, arabaların, arasında dalgın yürüyen Nermin yaralanır. Hastanededir. Kendisine geldiğinde annesi yanındadır. "Anne ne yapacağım ben şimdi ? Senin, babamın yüzüne nasıl bakarım ? Çocuğum günahım oldu" der. Babası da odaya girer, "Üzülme yavrum, seni ne kadar çok sevdiğimizi bilirsin" diyerek buldukları çareyi açıklar. Nermin ile babası çalıştıkları otelden izin alarak, çiftliklerine gidecekler, Nermin çocuğunu doğurduktan sonra, çocuk annesinden doğmuş gibi İstanbul'a döneceklerdir. "Çocuğunun hayata gözlerini şerefli bir insan olarak açması için bu yolu bulduk" derler.

Çiftliğe giderler. Nermin'in babası kalp hastasıdır. Sık sık hastalanır ama karısına ve kızına hastalığını hiç belli etmez. Nermin'in doğum sancıları başladığında

hastalanır, kalp krizi geçirerek ölür. Nermin'in bir kızı olur. Adını Gül koyarlar.

Çalıştıkları otelin sahibi ve aile dostları Osman Bey ile oğlu Ekrem çiftliğe gelirler. Selim Bey'in cenaze işlemlerinden sonra Nermin'i, annesini ve kızı Gül'ü alarak İstanbul'a gelirler.

Gül, annesi Nermin'i ablası, anneannesi Fatma Hanım'ı da annesi olarak bilir. Çevredeki herkese de öyle söylenmiştir. Nermin, bu duruma çok üzülür.

Gül, dört yaşına basar. Evde doğum günü kutlanır. Otel sahibinin oğlu Ekrem de Nermin'i sever ve onunla evlenmek ister. Doğum günü kutlamaları sırasında Nermin'e evlenme teklif eder. Nermin, Ekrem'e gerçeği söyleyemediği için, "Ben evlenemem" diyerek teklifini reddeder. Ekrem'in ailesi de, evlenmelerini istemektedir.

Gül, bebeğine doğum günü yaparken, bebeği ile birlikte kendi giysileri de mumdan alev alır. Gül'ü hastaneye kaldırır. Nermin, annesi, Osman Bey, karısı Belma Hanım ve Ekrem de hastanededir. Doktor, "Gül'ün iyileşeceğini, yüzünde bir şey olmadığını ve Gül'ü görmeye yalnız annesinin girebileceğini" söyler. Bunun üzerine Nermin, "Daha fazla saklayamayacağım. Annesi benim. Ben gireceğim" der. Oradakiler şaşkındır. Osman bey ile karısı, bu söylenenler üzerine hastaneden ayrılırlar. Ekrem ayrılmaz. Nermin'e sarılır ve birlikte Gül'ü görmeye giderler.

Nermin, Ekrem'in evlenme teklifini kabul eder. Ayhan gideli dört yıl olmuştur. Evlenme hazırlıklarını sürdürürken, gazetede Ayhan'ın kurtulduğu haberini okurlar. Ayhan, Vietnam'da ölmemiş, yaralanmış ve esir düşmüştür. Nermin, Ayhan'ı telefonla arar. Ayhan konuşmaz. Ayhan'ı görmek için evine gider. Ayhan, gözleri kör olduğu için, yanındaki hemşireyi nişanlısı olarak tanıtır. Nermin perişan olur. Ayhan da çok üzgündür. Ancak, Nermin'in kör bir erkekle hayatını geçirmesini istemediği için öyle davranmıştır.

Ayhan'ın yanındaki hemşire gazetede, Nermin'in Ekrem ile evleneceği haberini okur. Nermin ile Ayhan'ı bir araya getirmeyi umarak, Ayhan'a "Teyzemlere uğrayalım" der ve nikahın yapıldığı eve getirir.

Nermin, gelinlik giymez. Ekrem'e de, "Ben senin için dikenli bir gülüm. Çocuğumu unutma" der. Ekrem'in ailesi dışındakiler, Nermin'in çocuğu olduğunu bilmez.

Nikah için konuklar eve gelmiştir. Nikah memuru da hazırdır. Bahçeye Gül'ü aramaya çıkan Ekrem, Ayhan'ı görür. Daha önceden tanıdığı, döndükten sonra Nermin'i istemediği için orada bulunmasına kızar. Ayhan'ı döverken kör olduğunu anlar. İçeriye girer. Ayhan kim olduğunu bilmeden bahçede kızı Gül'le konuşur. Gül, Ayhan'ı çok sever.

Nermin nikah masasında imza atarken, Ekrem, “Ayhan’ın kör olduğunu bilip bilmediğini” sorar Nermine. Ayhan’ın kör olduğunu öğrenen Nermin, bahçede kızı Gül ile birlikte olan, Ayhan’ın yanına koşar. Ayhan’ın kendisine kör olduğu için kötü davrandığını anlayan Nermin, “Gerçeği bildiğini, Gül’ün de onun kızı olduğunu” söyler. Birlikte sarılıp yürürler.

3.1.7.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Nermin’in ailesi üç kişidir. Nermin, annesi Fatma Hanım ve babası Selim Bey. Ekrem’in ailesi de üç kişidir. Ekrem, annesi Belma Hanım ve babası Osman Bey. Ayhan ise yalnız yaşar.
2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır ve kokteyl verilir.
5. Filmde Nermin’in annesi ve Ekrem’in annesi çalışmaz. Nermin bir otelde kahve servisi yapar. Filmde dadı ve hemşire gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Ayhan gazete muhabiridir. Osman Bey otel sahibidir. Oğlu Ekrem de onun yanında yardımcıdır. Nermin’in babası Selim Bey de aynı otelde çalışır. Filmde doktor, nikah memuru, subay, matbaa işçileri gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anne ve annesine birlikte bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul’da yaşar. Ekrem’in ailesi köşkte, Nermin’in ailesi iki katlı bir evde otururlar.

3.1.7.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Nermin’in evlilik öncesi ilişki sonucu olan kızını, anne-babası kendi çocukları gibi çevreye tanıtarak, onu çevrenin olumsuz bakışından korurlar. Nermin’e destek olurlar, kızını büyütmesine yardım ederler.
3. Filmde sevgi işlevi geçerliliğini korur. Anne ve babası Nermin’i çok sever. Onu yalnız bırakmaz. Sorunlarına ortak olur, çözüm bulurlar.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.7.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Fatma Hanım, Belma Hanım ve Nermin anne rolündedir.
2. Filmde Fatma Hanım ve Belma Hanım eş rolündedir.
3. Filmde Nermin ile hemşire iş kadını rolündedir. Filmde diğer kadınlar çalışmaz.
4. Filmde Fatma Hanım ve Belma Hanım ev kadını rolündedir.

3.1.7.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Gençler iyi ve mutlu bir evlilik yapmaya özendirilir. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Anne ve babası kızları Nermin'in mutluluğu için onun çocuğunu kabullenir, çevreye de kendi çocukları gibi gösterirler. Onu korurlar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar yalnız para için çalışır. Çoğu ev kadınıdır. Ekonomik özgürlükleri yoktur. Kadınların tek amaçları, evlilik olarak verilir.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınların çoğu çalışmaz.Çalışanlar da alt düzey görevlerdedir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumludur. Birbirini seven ve evlenmeyi düşünen gençler için evlilik öncesi ilişki hoşgörülle karşılanır. Bu nedenle, Nermin ile Ayhan'ın evlilik öncesi ilişkisi anne ve babasından olumsuz tepki almaz, kabul görür.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumludur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşarak çözülür. Kararlar ortak görüşler dikkate alınarak alınır.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumsuzdur. Ailede eğitimle ilgili bir çaba görülmez.

3.1.8.Buruk Acı (1969)

3.1.8.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön. ve Sen: Nejat Saydam / G.yön: Melih Serteser / Oyun: Türkan Şoray, Tanju Gürsu, Muzaffer Tema, Aliye Rona, Aynur Aydan / Y.e: Acar Film (Murat Köseoğlu)

3.1.8.2.Filmin Özeti

Ülker, altı yaşındayken annesi ölmüş, tapu dairesinde memur olan babası başka bir kadınla evlenmiştir. Ülker, liseyi bitirir. Üvey annesi üniversiteye devam etmesini istemez. Ülker'in ise amacı doktor olmaktır.

Şehir klübünde, liseyi bitiren öğrencilere veda balosu verilir. Ülker de katılır. Halkoyunları gösterisinde görev alır. Klüpte gençler dans edip eğlenirler. Ülker de kente görevli gelen doktor Haldun Bey ile dans eder. Ona "İstanbul'a gitmek ve tıp öğrenimi görmek istediğini" söyler. Doktor kartını verir ve "Gelince aramasını, bir ağabey olarak ona yardım edeceğini" belirtir. Dans ederken fotoğraf çektirirler. Ülker'i, babası almaya gelir ve eve dönerler.

Ülker, okumaya kararlıdır. Biriktirdiği üç beş kuruşla öğrenim yapmak istemektedir. Aynı gece eşyalarını toplar. Gece evden ayrılırken, babası yanına gelir. "Üvey annenden kaçırdığım birkaç Lira. Bunları al. Sana güveniyorum. Yolun açık olsun" der.

Ülker İstanbul'a gelir. Doktoru arar. Aynı adreste başka biri çıkar. İçki verip, sarkıntılık eder. Oradan zor kurtulur. Bir otele yerleşir. Yurtta yer bulana kadar otelde kalacaktır. Yan odalardan birinde gözleri kör bir kemancı, keman çalmaktadır. Ülker kahvaltı etmek için, öğrencilerin gittiği bir kantine gider. Oraya bir grup genç ve arkalarından kemancı da gelir. Gençler dans ederler. Kemancıdan keman çalmasını isterler. Sonra onunla dalga geçip, orasına burasına vurarak eğlenirler. Kemancı merdivenlerden düşer, bayılır. Ülker yardım eder, onu hastaneye götürür. Dost olurlar. Ülker'e bir beste yapmak istiyorum, adı "Buruk Acı" der.

Kantine gelen gençlerden biri de İlhan'dır. Evin tek oğludur. Köşkte yaşarlar. Babası iş adamıdır. Annesi Ferizat Hanım, oğluyla bir bebek gibi ilgilenir. Ne giyeceğine kadar karar vermek ister. İlhan ise, bu ilgiden hiç memnun değildir. Babası Nail Bey, daha anlayışlı bir adamdır.

Ülker, tıp fakültesine giriş işlemlerini yaptırırken ikametgah belgesi isterler. İlhan da oradadır. Ona yardım eder. Tanıdığı muhtar aracılığı ile belgeyi alırlar. Yaşlı kemancıya yaptıkları için çok pişmandır. Ülker'den özür diler. "Çevremde babasının

parasına güvenen bir sürü asi genç var. Arkadaşlığımı kabul et, bana yol göster” der. Arkadaş olup, birlikte İstanbul’da dolaşırlar. Ülker ders çalışır.

Kemancı Mahmut Amca bir yerde iş bulur. Ülker ve İlhan onunla giderler. Buruk acı bestesini çalar. Ülker de söyleyerek ona eşlik eder. İlhan arkadaşlarını da çağırır. Çiçek alıp gelirler ve kemancıdan özür dilerler. Sonra Ülker’e de güzel bir kıyafet alıp, bara gidip, kutlarlar. İlhan, Ülker’i otele bırakır. O gece otel basılır. Ülker’i de diğer kadınlar gibi, erkeklerle para karşılığı yatan bir kadın olarak görüp, karakola götürürler. Kemancı “O namuslu bir kızdır, onu götürmeyin” diye itiraz ederken merdivenlerden düşer ve ölür.

Üvey annesi ile babası Ülker’i almaya gelir. Üvey annesi babasına, “Gör bakalım iffetli kızını” diyerek kızar. İlhan da gelir. Edirne’li Nail Burgaç’ın oğlu olduğunu söyler. Ülker’in babasının çok yakın arkadaşı çıkar. Ülker, annesi ve babası ile İstanbul’dan ayrılırken otogara gelen İlhan ile babası kalmaları için ısrar ederler. Onlar da kabul eder. İlhan, Ülker’den ayrılmak istemez. Babasına Ülker’i hemen istemesi için ısrar eder. Evliliğe karar verilir. Anneler şaşkındır. İlhan’ın annesi Ülker’i oğluna layık görmez, ama kabul etmek zorunda kalır.

Evde düğün töreni yapılır. Kalabalık bir davetli grubu vardır. İlhan ve Ülker çok mutludurlar. Balayına çıkarlar.

İlhan’ın annesi balayından döndükleri ilk gün, “Tarabya’da bir iş kokteyli olduğunu ve eşlerin katılmayacağını” söyler. İlhan okulu bırakmış, babasının yanında çalışmaya başlamıştır. Kayınvalide, Aylin adında bir kızı arayarak “Gece aynı davete gitmesini, İlhan’ın karısını uygun görmeyip, o davete götürmediğini” söyler.

Bunları telefonda duyan Ülker, gece giyinip aynı yere gider. Kocasını çok şaşkındır. Annesinin hazırladığı oyunu anlarlar. Dans ederken Ülker bayılır. Eve gelen doktor “Bir bebekleri olacağını” söyler. Çok mutlu olurlar. Bebek için alışveriş yaparlar. Ülker üniversitede açılan bebek bakımı ile ilgili seminerlere katılır. Eve döndüklerinde annesi, “Babasından bir telgraf geldiğini, İlhan’ı Avrupa’ya çağırdığını” bildirir. İlhan’ın “Tam çocuğum olacağı zaman olur mu?” diye itirazına karşın, Ülker, “Gitmesi gerektiğini” söyler. “Çocuğumuz ne benim okumama, ne senin büyük bir işadamı olmana engel değil” der.

Ülker hastanededir. Bir kızları olmuştur. İlhan kart gönderir. Ülker’in gribal bir enfeksiyonu vardır. Muayeneye, veda balosunda tanıştığı doktor gelir. Ülker “Kendisini aradığını bulamadığını” söyler. Doktor ona kötü davranan kişinin yardımcısı olduğunu, bu nedenle işten attığını açıklar.

Ülker, evde kayınvalidesi nedeni ile çok huzursuzdur. Bir gece bebeğini alıp, evden kaçmak üzereyken, İlhan gelir. Almanya’dan üç günlük bayram tatili nedeniyle

gelmiştir. Ülker sevinçlidir. İlhan üç günün sonunda Almanya'ya geri döner.

Ülker, bir gün alışverişten geldiğinde, kayınvalidesinin kızı Nilgün'ün odasını ayırdığını, üç dil bilen Avrupa diplomalı yabancı bir dadı bulduğunu öğrenir. Kabul etmek istemez. Kayınvalidesi Ülker'e, "Bırak bu analık egöizmimi, ancak fakir ailelerde çocuklar annenin merhametine ve kucağına terkedilir" der. Ülker Nilgün'ün odasına gelir. Ağlayan kızını kucağına alır. Dadı, "Siz anne, ben dadı, ne zaman isterseniz gelin görün" der. Ülker odadan ayrılınca kayınvalide, "Anne hasta, mikrop saçıyor. Bir daha bu odaya girmeyecek" diyince dadı inanır. Çocuk odasının kapı kilidi değiştirilir. Ülker çocuğunu görmeye dahi odaya giremez.

Ülker çok sıkıntılıdır. Bir gece doktor Haldun Bey telefon eder. Doktor telefonda balodaki dans edişlerinden söz eder. "Çocuğu merak ettiği için aradığını" söyler. Ülker ise, "Çok zor durumdayım, yardım edin" der. Kayınvalide bunları duyar. Doktor arabası ile evin önünde bekler. Ülker hizmetçiye bir mektup verir. Mektupta "Çocuğumu hasta olduğum bahanesi ile bana göstermiyorlar. Doktorluğunuzu ve aile dostluğunuzu göstererek kayınvalidemi ikna edin" diye yazar. Kayınvalidesi bu mektubu hizmetçiden alır. Kendi yazdığı bir aşk mektubunu doktora gönderir.

Ülker, çocuğunu görmek için pencereye tırmanır. Sarmaşıklar kopar, yere düşer. Dadı Ülker'i pencerede görmüştür. Mektubu okuyan doktor da, yazılanlara anlam veremez odaya gelir. Ülker'in düştüğünü görür. Kayınvalide ise, "Sizi birlikte yakalayınca, kendini aşağıya attı" der. Ülker ağır yaralı hastanede, doktor ve aile bireyleri ise, namus davası için mahkemededir. Doktor suçlamaları reddeder.

Olay İlhan'a bildirilir. Derhal Almanya'dan döner. Önce karısını korumaya çalışır. Annesi Ülker'i suçlar. "O bir fahişe, boşayacaksın onu" der. Babası, doktor Haldun Bey ile konuşmadan, araştırmadan karar vermemesini önerir. Doktor ile konuşmaya gelen İlhan, muayenehanede Ülker ile doktorun veda balosunda dans ederken çektiydikleri fotoğrafı görür. Olayın doğruluğuna inanır.

Hastaneye gelen İlhan, Ülker ile hiç konuşmaz, ona hakaret eder. "Senin içinde ben değil, ancak ahlaksızlık tohumları dolaşabilir" der. Hastaneyi terkeder. Ülker "Bu iftiralara nasıl inanabilirsin" diye isyan eder, ağlar.

Yıllar geçer. Ülker bir çok ameliyat geçirir. İlhan tüm masrafları karşılar. Ancak, ne kızı Nilgün'ü gösterir, ne de kendisi Ülker ile görüşür. Ülker iyileşip hastaneden çıktığı gün, İlhan gelir. Boşanmalarını teklif eder. "Kızına annesinin öldüğünü söyledik, çocuğumun annesi olduğun için zina davasını kapattım. Ona annesinin aşığıının kollarında, balkondan düşen bir fahişe olduğunu söyleyemedim" der. Ülker, "Son bir kez annesinin eski bir arkadaşı olarak kızımı görmeme izin ver" diye, İlhan'a yalvarır. İlhan da kabul eder.

Eve gelirler. Nilgün Ülker'i çok sever. "Bana annemi anlatın. Ben talihsiz bir kızım.İnsanın annesi olmaması ne kötü şey" der. Birlikte yemek yerler. Uyku vakti gelince Nilgün'ü Ülker yatırır, ninni söyler. Evde herkes üzgündür.Eve dönen dadı, Ülker'i görünce çok sevinir. Gerçekleri, çocuğunu görmek isterken düştüğünü anlatır. İlhan şaşkındır. Annesi söylenenleri doğrular. Ülker evden ayrılmıştır. Koşarak evden çıkan kayınvalide, kendini arabanın altına atacak iken, Ülker kurtarır. Kayınvalide "Ben şeytanım, beni niçin kurtardın" diye ağlayarak Ülker'e sarılır. İlhan, Ülker'in arkasından koşar ama yetişemez. Nilgün'e gerçekleri, Ülker'in annesi olduğunu anlatır.

Ülker, İstanbul'dan ayrılacaktır. Otobüse binerken kızı Nilgün, "Anne" diye koşarak gelir. İlhan, Ülker ve Nilgün elele yürürler.

3.1.8.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Ülker'in ailesi, Ülker, babası ve üvey annesi ile birlikte üç kişidir. İlhan'lar da annesi Ferizat Hanım, babası Nail Bey ile birlikte üç kişilik bir ailedir. Doktor Haldun Bey ile Kemancı Mahmut Amca ise yalnız yaşar. İlhan ile Ülker evlendikten sonra, İlhan'ın anne babası ile aynı köşkte oturmaya devam ederler. Nilgün adında bir kızları olur. Hepsi birlikte beş kişilik bir aile oluştururlar.
2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur.
3. Filmdeki ailelerde aile büyükleriyle oturma görülür. Ülker ile İlhan evlendikten sonra, İlhan'ın anne ve babası ile birlikte otururlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır ve kokteyl verilir.
5. Filmde Ülker, tıp öğrenimi görür. Çalışmaz. Üvey annesi ve kayınvalidesi ev kadınıdır. Filmde hizmetçi, hemşire, sekreter, çocuk bakıcısı gibi kadınlar da yer alır. Ülker dışındaki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Çocuk bakıcısı ise, üç dil bilen, Avrupa diplomalı bir kadındır.
6. Filmde Nail Bey iş adamıdır. İlhan da evlendikten sonra babasıyla birlikte çalışmaya başlar. Okulu bırakır. Ülker'in babası, tapu dairesinde memurdur. Haldun Bey doktordur. Filmde uşak, doktor, polis, kemancı, garson, otel görevlileri, savcı, avukat, gibi erkekler de yer alır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara dadı ve anne bakar.

8. Filmde aile içi ilişkilerden gelin-kayınvalide ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Ülker'in kayınvalidesi, onu İlhan'dan ayırmak için birçok kötülük yapar. Evliliklerini de onaylamaz. Oğlunun baskısı ile kabul eder. Ülker'in kayınpederi ise, anlayışlı olgun bir kişidir. Kayınpeder-gelin ilişkisine olumlu olarak yer verilir
9. Filmdeki aileler İstanbul'da yaşar ve köşkte otururlar.

3.1.8.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. İlhan'ı babası yanına alarak, fabrikasında yönetici olarak çalışmasını sağlar. Ekonomik olanaklarından yararlandırır. Aynı evde otururlar.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Ülker'in babası, karısından gizli olarak biriktirdiği paraları kızına verir. Okuması için İstanbul'a gitmesine yardımcı olur. İlhan'ın babası da, oğlunun evlenme isteğini olgunlukla karşılar, oğlunun duygularına ortak olur, sorunlarını paylaşır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.8.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Ülker, Ülker'in üvey annesi ve İlhan'ın annesi Ferizat Hanım anne rolündedir.
2. Filmde Ülker, Ülker'in üvey annesi ve Ferizat Hanım eş rolündedir.
3. Filmde hemşire, sekreter, çocuk bakıcısı ve hizmetçiler iş kadını rolündedir.
4. Filmde Ülker, Ülker'in üvey annesi ve Ferizat Hanım ev kadını rolündedir.

3.1.8.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik kurumu onaylanır. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Ülker'in babası Ülker'i okuması için üvey annesinden gizli olarak İstanbul'a gönderir. Ülker, çocuğunu görebilmek, ona bakabilmek için çiçeklere tutunurken pencereden düşer. Yıllarca yürüyemez. İlhan'a da ailesi iyi bir gelecek sağlayabilmek için tüm olanaklarını kullanır.

3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Ülker'in okuyup doktor olma çabaları, çalışmak istemesi, okumak için evden ayrılıp, İstanbul'a gelmesi bu olumlu yaklaşıma örnektir.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde çalışan kadın sayısı azdır. Çalışanlar da alt düzey görevlerde yer alır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. İlhan, çevrenin yönlendirmesi ile karısı Ülker'den şüphelenir, kendisini aldattığını düşünür. Bu nedenle kızına "Annesinin öldüğünü" söyler. Ülker'e de hastanede kaldığı uzun yıllar boyunca kızını hiç göstermez. Ailenin korunması için çaba harcayıp, gerçekleri öğrenmez. Filmde evlilik dışı ilişki onaylanmaz.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Aile ortada gerçek nedenler olmadan parçalanır.Boşanma nedeni namustur.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin değil, kadının otoritesi görülür.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşup, anlaşarak çözülmez. Kararlar da yönlendirmelerle, tek taraflı alınır. Ferizat Hanım, tüm aile bireylerini etkilemek ister.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumludur. Ülker ve İlhan,İlhan'ın ailesi ile birlikte otururlar. Ferizat Hanım dışında, aile bireyleri arasında uyum gözlenir. Ferizat Hanım tüm aile bireylerini etkilemek ister.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Hem Ülker'in hem de İlhan'ın aileleri, çocuklarının iyi bir eğitim almaları için çaba harcarlar.

3.1.9.Bülbül Yuvası (1970)

3.1.9.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Nejat Saydam / Sen: Bülent Oran (M.Tahsin Berkant'ın aynı adlı romanından) / G.yön: Melih Sertesene / Oyun: Türkan Şoray, Murat Soydan, Tanju Gürsu, Zeynep Tedü, Aliye Rona, Uğur Kıvılcım / Y.e: Acar Film (Murat Köseoğlu)

3.1.9.2. Filmin Özeti

Feridun Bey, annesi Süheyla Hanım ile birlikte büyük bir köşkte yaşar. Babasından kalan fabrikanın sahibi ve yöneticisidir. Annesi, yeğeni Nesrin ile Feridun Bey'i evlendirmek istemektedir. Bu nedenle Nesrin'i köşke getirir. Feridun Bey ise, evdeki ilişkilerinde resmi, işinden başka bir şey düşünmeyen biridir. Yalnız, babasının vasiyeti üzerine muhtaç durumda olan akrabaları ile ilgilenir. Amcasının ölümünden sonra, eşini ve beş çocuğunu köşke almış ve bahçede, "Bülbül Yuvası" adı verilen küçük bir evde oturmalarını sağlamıştır.

Feridun Bey, yemekte annesine "Yeni ölen amcası Rasim Bey'in eşi Hatice Hanım ile, kızı Nerime'yi köşke davet eden mektubu gönderdin mi?" diye sorar. Annesi "Evet ama isteksiz. Hepsi de babanın servetini kemirmeğe çalışan birer parazit" der. Feridun bey Annesinin olumsuz tutumuna karşın, köşke gelmeleri konusunda kararlıdır. Süheyla Hanım oğlunun salondan ayrılmasından sonra yeğeni Nesrin'e, "Kocamın ailesinden hiç kimse bu kapıdan içeri giremez. Hatice Hanım ile, kızını da buradan ayrılmaya mecbur bırakacağım" der.

Hatice Hanım ile Nerime, trenle İstanbul'a gelirler. Hatice Hanım hastadır. Nerime köşkü çok beğenir. Acılarımız ve fakirliğimiz sona erecek diye düşünür. Ama umduğu gibi olmaz. Süheyla Hanım onları çok soğuk karşılar. Babasını savunduğu için Nerime'yi azarlar. Tavan arasında, eski eşyaların bulunduğu, tozlu bir odaya yerleştirir. Hizmetçilerle birlikte yemek yemeleri söylenir. Daha ilk gün, eski giysiler verilerek evin tüm işleri annesine yüklenir. Nerime de, annesine yardım olsun diye bazı işleri üstlenir. Tüm bunlar Nerime için çok onur kırıcıdır. Hatice Hanım'ın hastalığı yorgunluk nedeniyle artar. Geceleri annesi uyurken Nerime, evin kütüphanesinden gizlice aldığı kitapları okur.

Bir gün Nerime uşağın verdiği çöpleri dökmeye giderken bahçede keman çalan Nejat'ın arkasından Bülbül Yuvası'na gelir. Bülbül Yuvası'ndakiler Nerime'nin amcalarının kızı olduğunu öğrenince çok sevinirler. Bu küçük evde anneleri ile Nejat, Ferit, Zerrin, Gülay, Fahriye bütün kardeşler değişik bir müzik aleti çalarak, şarkı söyleyerek mutlu yaşamaktadırlar. Nerime de, onları çok sever. Yengesi Süheyla Hanım'ın kızmasına karşın onlarla sık sık görüşür. Yengesinin evde olmadığı bir gün annesini de götürür, onlarla tanışır. Evin büyük oğlu, keman çalan Nejat'la da aralarında duygusal bir yakınlık başlar.

Feridun Bey seyahatten döner. Nerime'yi üzerindeki eski giysilerle görünce, "Düzgün bir şeyler giymesini" söyler. O haliyle evdeki yeni hizmetçi sanır.

Evde parti verildiği bir gece, Nerime'nin annesi hastalanır. Nerime, evdekilere haber vermek için bahçeye çıktığında, Nejat ile karşılaşır. Nejat doktor çağırır. Doktor

“Sakin uyuyacak, bir şey olursa beni çağırın” der ve para almadan gider. Aynı gece annesi tekrar kötüleşir. Nerime, doktor çağırılmaya girerken yengesi engel olur. “Ben aile doktoruna haber veririm” der ama, haber vermez. Hatice Hanım ölür. Nejat Nerime’ye destek olur, onu yalnız bırakmaz.

Annesi Hatice Hanım ölürken, Feridun Bey’e bir mektup bırakmıştır. Nerime’nin dışarıdan liseyi bitirmek istediğini yazar. Feridun Bey Nerime’ye yardım eder. Okula kaydını yaptırır, yeni giysiler alır. Nerime başarıyla okuldan mezun olur. Bülbül Yuvası’nda sonucu kutlar, eğlenirler.

Köşkte, fabrikanın yıldönümü nedeniyle, parti verilir. Bülbül Yuvası’ndakiler partide orkestra görevi yapıp, şarkı söyleyeceklerdir. Piyangodan çıkan bir tuvaleti Nerime’ye giydirip, makyaj yaparlar. Nerime’yi de partiye getirirler. Kimse tanıyamaz. Feridun Bey Nerime’den çok hoşlanır. Nejat’a “Onunla tanışmak istediğini” söyler. Nejat bu ilgiden rahatsız olmuştur. Çünkü Nerime ile birbirlerini sevmektedirler.

Nerime, Feridun Bey’e çalışmak istediğini söyler. Feridun Bey’e kendi fabrikasında çalışırsa olabileceğini belirtir ve Nerime muhasebe bölümünde çalışmaya başlar. İlk maaşıyla, Feridun Bey’in işten çıkardığı çocuğun ailesi ile, Bülbül Yuvası’ndakilere hediyeler alır. Nerime’yi takip eden Feridun Bey, “Bundan sonra maaşını kendisine harcamasını, yoksul aileye yardım edeceğini” söyler. Nerime’yi yemeğe davet eder.

Nerime’ye yeni giysiler alır, saçını yaptırır. Partide gördüğü kızın Nerime olduğunu söyler. Yemekte onları aynı yerde çalışan, keman çalan Nejat görür. Dans ederken Feridun Bey’in Nerime’ye evlenme teklif ettiğini duyar. Salonu terkeder, işi bırakır. Nerime de Nejat’ı gördüğüne çok üzülmüştür. Nerime ile Feridun Bey de oradan ayrılır.

Nerime, Bülbül Yuvası’nda Nejat ile tartışır. Bahçede birbirlerine sarılıp, aşık olduklarını söylerken, Feridun Bey duyar. Nerime’ye tokat atar, Nejat’ın kemanını kırar.

Feridun Bey Nejat’a müzik eğitimi için yurtdışına gitmesini önerir. Masrafları Feridun Bey karşılayacaktır. Amacı, Nejat’ın Nerime’yi bırakmasıdır. Ancak, Nejat kabul etmez.

Nerime çok hastadır. Doktor gelir, ilaç verir. İlaçların düzenli alınması gerekir. Ama yengesi vermez. Feridun Bey Ankara’dadır. Oğlunun Nerime’ye olan ilgisini bildiği için, onları ayırmak ister. Nejat’a haber verir. Nejat çok hasta olan Nerime’yi hastaneye yatırır. Feridun Bey dönmüştür. Annesi, “Nerime, Nejat ile kaçtı” der. Yolda Nejat ile karşılaşan Feridun Bey, başına sopayla vurarak Nejat’ı ağır yaralar.

Nejat da hastanededir. Ne Nerime ne de ailesi bu durumdan haberdar değildir. Nejat'a kızarlar. Feridun Bey, Nejat'a olan kızgınlığı yüzünden Bülbül Yuvası'nı boşalttırır. Tüm aile sokakta kalır.

Hastaneden çıkıp eve gelen Nerime olanları görünce Feridun Bey'e "Satılık bir mal gibi sana geldim. Evlenmeyi kabul ediyorum" der. Bunun üzerine Feridun Bey Bülbül Yuvası'nın tapusunu Nerime'nin üzerine yaptırır. Evi onarır. Bülbül Yuvası'ndakiler çok mutludur.

Feridun Bey ile Nerime Bülbül Yuvası'nı ziyarete gelirler. O anda Nejat da hastaneden çıkmıştır. Olanlardan evdekiler ve Nerime habersiz olduğu için çok şaşırırlar. Nejat da açıklama yapmaz. Feridun Bey, tüm aileyi düğünlerine davet eder.

Köşkte düğün töreni yapılır. Davetliler hazırdır. Feridun Bey ile Nerime gelir. Bülbül Yuvası'ndakiler müzik çalar. Nejat da, oradadır. Feridun Bey Nerime'ye, "Yanlış hesap nikah masasından döner" der ve Nejat ile Nerime evlenir. Herkes çok mutludur.

3.1.9.3.Filmde Aile Yapısı

1. Feridun Bey'in ailesi 3 kişidir. Feridun Bey, annesi Süheyla Hanım ve yeğeni Nesrin. Hatice Hanım ile kızı Nerime ise, iki kişilik bir ailedir. Köşkte Feridun Bey'ler ile yaşarlar ama, temizlik işlerine bakan, tavan arasında yatan onlardan farklı bir aile görünümündedirler. Köşkün bahçesinde, "Bülbül Yuvası" adı verilen bir evde yaşayan Nejat'ın ailesi yedi kişidir. Anneleri, Nejat, üç kız, bir erkek kardeş ve kız kardeşlerinin nişanlısı Müfit.
2. Filmedeki ailelerde çocuk sayısı farklıdır. Feridun Bey ve Nerime tek çocuktur. Nejat'lar ise beş kardeşir.
3. Filmde yakın akrabalarla oturma görülür. Süheyla Hanım yeğeni Nesrin'i yanına alırken, Feridun Bey babasının vasiyeti üzerine babasının ölen kardeşlerinin eşlerinin ve çocuklarının köşke gelmelerini sağlamıştır.
4. Filmdeki kişiler evlenirken, evde resmi nikah kıyılır ve düğün yapılır.
5. Filmde Nerime liseyi bitirince Feridun Bey'in fabrikasında muhasebe bölümünde çalışır. Nesrin eğitimidir, ama çalışmaz. Feridun Bey'in annesi Süheyla Hanım da ev kadınıdır. Nejat'ın kız kardeşleri değişik müzik aletleri çalarlar. Eğitimleri konusunda bilgi verilmez. Nerime'nin annesi temizlik işleriyle uğraşan bir kadındır. Nejat'ın annesi de ev kadınıdır. Çocuklarının bakımını üstlenmiştir. Filmde hizmetçi gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Feridun Bey yükseköğrenim görmüş bir iş adamıdır. Nejat keman çalar, ama parasızlık nedeniyle yükseköğrenim ya da müzik öğrenimi görememiştir. Erkek kardeşi Ferit, kız kardeşinin nişanlısı Müfit de aynı durumdadır. Müzik aleti çalıp, şarkı söylerler. Filmde doktor, uşak, aşçı, şoför, giyim evi sahibi, nikah memuru gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili açık bir bilgi verilmez.
7. Filmdeki çocukları anneler ve dadı büyütmiştir. Filmde küçük çocuk yer almaz.
8. Filmde kayınvalide-gelin ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Feridun Bey'in, Nerime'den hoşlanıp, evlenmek istemesi üzerine Süheyla Hanım, çeşitli engeller yaratarak, oğlunu vazgeçirmeye çalışır.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar, köşkte ve köşkün bahçesindeki "Bülbül Yuvası"nda otururlar.

3.1.9.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Feridun Bey akrabalarını evine alarak, onlara yardım eder. Hatice Hanım da kızı Nerime'ye zorlukları hissettirmemek için büyük çaba harcar. Feridun Bey, babasının ona bıraktığı fabrikada çalışır.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Nejat'ın ailesi ve Hatice Hanım ile Nerime her türlü zor koşulda birbirlerine destek olur, duygularını paylaşırlar. Feridun Bey ile Süheyla Hanım arasındaki ilişkide sevgi işlevinden söz edilemez.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.9.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nerime'nin annesi Hatice Hanım, Feridun Bey'in annesi Süheyla Hanım ve Nejat'ın annesi anne rolündedir.
2. Filmde eş rolü görülmez. Kadınların eşleri ölmüştür. Nerime ise filmin sonunda bu görevi üstlenir.
3. Filmde Nerime ve hizmetçiler çalışan kadın rolündedir.
4. Filmde Hatice Hanım, Süheyla Hanım, Nejat'ın annesi ev kadını rolündedir.

3.1.9.6. *Filmde Ailede Temel Değerler*

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Gençler, iyi bir evlilik için yönlendirilirken, evlilik kurumu da değerini korur. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Nejat'ın annesi çocuklarını büyütebilmek için mücadele eder. Hatice Hanım ölürken Nerime'nin okuyabilmesi için, Feridun Bey'e bir mektup bırakır. Onun geleceğini güvence altına almaya çalışır. Feridun Bey de iyi bir eğitim alarak, babasından kalan fabrikanın başına geçer.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Nejat kız kardeşleri ile birlikte çeşitli müzik aletleri çalarak orkestra oluşturur. Kız ve erkek çocuklar aynı konumdadır. Nerime'nin okuma ve çalışma isteğine Feridun Bey destek olur.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınların ancak, ekonomik olarak ihtiyaç duyduklarında çalışabileceği düşünülür. Çalışan kadınlar ise alt düzey görevlerdedir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez. Nejat ile Nerime birlikte gezer, sohbet ederler. Nerime ile Feridun Bey de yemeğe giderler.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Feridun Bey evde karar verici, her istediğini yaptırın bir konumdadır. Annesi ve akrabaları onun otoritesini kabul ederler. Nejat ile Nerime, Feridun Bey'in otoritesine karşı çıkarlar. Ancak, Feridun Bey'in zor kullanması ile onlar da bu otoriteyi kabullenirler.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Feridun Bey evde tek söz söyleyen, karar veren, sorunları kendi istediği yönde çözen bir kişidir. Evde kararlar karşılıklı konuşarak alınmaz, sorunlar birlikte çözülmez.

10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde aile büyükleriyle oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Aileler çocuklarının eğitimi için çaba harcar, onların okumasını isterler.

3.1.10. Ayşecik Sana Tapıyorum (1970)

3.1.10.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Aram Gülyüz / Sen: Hamdi Değirmencioğlu / G.yön: Cengiz Tacer / Oyun: Zeynep Değirmencioğlu, Fikret Hakan, Sema Özcan, Fatma Karanfil, Salih Güney / Y.e: Melek Film (Şahan Haki)

3.1.10.2. Filmin Özeti

Ayşe, yatılı okulda okuyan onbeş yaşında bir genç kızdır. Annesi ile babası o küçükken ayrılmış, on iki yıldır babasını hiç görmemiştir. Yalnız babasının çok ünlü bir doktor olduğunu bilir. Babası da Ayşe'yi aramamıştır. Annesi ise, pavyonda şarkıcılık yapan bir kadındır. Ayşe'nin nerede çalıştığını bilmemesi için, onu özel bir yatılı okula vermiştir. Ayşe yaz tatillerinde bile okulda kalmakta, annesi her zaman bir mazeret bularak, onun eve gelmesini engellemektedir. Ayşe bu duruma çok üzülür.

Öğrenciler okulda gösteri hazırlar. Ayşe de bale gösterisinde görev alır. Annesini de bu gösteriye davet eder. Geleceğinden umutsuzdur. Ancak, annesi habersiz gösteriye gelir. Ayşe çok sevinir. Koşar annesine sarılır.

Annesi ile yemeğe giderler. Ayşe "Tatilde eve gelmek istediğini" söyler. Annesi "İşlerim çok, gece gündüz çalışmam lazım, seninle ilgilenemem" diye, her zamanki gibi gelmesini istemez. Tartışırlar. Ayşe, "Senelerdir bomboş koridorlarda öksüz bir çocuk gibi dolaşmaktan bıktım" der ve ağlayarak annesini terkeder.

Öğrenciler, sene sonu için de bir bale gösterisi hazırlayacaklardır. "Meleklerin Dansı" adlı bale oyununda kraliçe rolüne Ayşe seçilir. Ayşe'nin arkadaşları vedalaşır, ayrılırlar. Ayşe de kararını değiştirir, eşyalarını toplar, otobüse biner. Eve annesinin yanına gelir. Kapıyı dadı açar, çok şaşırır. Annesi evde yoktur. Gece geç saatlere kadar çalışır. Ayşe okuldan izinsiz ayrılmıştır.

Annesi Handan Hanım eve döner. Dadı Ayşe'nin geldiğini söyler. Sahne giysilerini değiştirir. Gardırobu kilitler, anahtarını da saklar. Ayşe'nin yatağına gelir, onu öper.

Sabah olunca, Ayşe annesinin yanına gelir. Onu uyandırır. Konuşurlar. Ayşe “Affet beni anneciğim” der.

Ayşe, arkadaşı Oya’ların evine gelir. Oya, ağabeyi ve arkadaşları dansedip eğlenirler. Ayşe’yi görünce sevinirler. Ayşe de onların eğlencesine katılır.

Ayşe’nin arkadaşları Ayşe’yi ve annesini partiye davet ederler. Handan Hanım patrone zor da olsa izin alır. Gece klübünde Ayşe ve arkadaşları dans eder, Handan Hanım onları izler. Deniz kenarına gider, orada güneşlenir, eğlenirler.

Ayşe arkadaşlarını evlerine davet eder. Annesi bir hafta izin almıştır. Gençler evdeyken, annesinin patronu gelir ve sorun çıkarmadan ayrılır. Handan Hanım patronunu şirketin müdürü olarak tanıtır. Handan Hanım’ın şiddetli baş ağrıları vardır. Doktora gitmez. İlaç alarak ağrılarını geçirmeye çalışır.

Handan Hanım, sahnede şarkı söyler. Programı bitince pavyondan ayrılır. Bir erkek pavyon çıkışında Handan Hanım ile konuşur. Birlikte olmak için para teklif eder. Handan Hanım kabul etmez, çeki yırtar atar.

Ayşe’nin arkadaşı Oya ve ağabeyi Ayşe’den söz ederler. Babaları “Sizin okulda okuduğuna göre, çok iyi bir ailenin kızı olmalı” der ve Ayşe ile annesini Hilton’a yemeğe davet etmelerini söyler.

Ayşe ile annesi gelir. Oya’nın babası pavyon çıkışında Handan Hanım ile birlikte olmak isteyen adamdır. Handan Hanım’ı tanır ama, nerede çalıştığını söylemez. “Tanışıyoruz. Eşine ender rastlanacak kadar mükemmel ve asil bir hanımefendi. Çok ilgiliyim o şirketle, bilhassa son zamanlarda” der. Ayşe, yemek sırasında erkek arkadaşlarının pavyona gitmek isteğine karşı çıkar, orada çalışan kadınları eleştirir. “İyi ki öyle bir annenin kızı değilim” der.

Oya’nın babası eve gelince “Bir daha Ayşe ile görüşmeyeceksiniz. Okul idaresine de durumu bildireceğim” diyerek, “Ayşe’nin annesinin pavyonda çalıştığını” söyler. Oya ile ağabeyi karşı çıksa da kesinlikle görüşmelerini yasaklar.

Handan Hanım patron ile konuşur “İşden ayrılmak istediğini” söyler. Patron “Yerine birini bulmadan ayrılamayacağını” belirtir. Handan Hanım, zorunlu olarak bir hafta daha çalışmayı kabul eder.

Ayşe arkadaşlarının günlerdir onu aramamaları üzerine Oya’ların evine gider. Oya’dan annesinin pavyonda çalıştığını öğrenir. Pavyona gider. Annesini sahnede şarkı söylerken görür. Ayşe yıkılmıştır. Evde annesi ile tartışır. Ayşe evi terkeder.

Babasını arar. Babasının eski doktor arkadaşı “Mesleği bırakalı dört yıl olduğunu, onu Rumeli Hisarı’nda bulabileceğini” söyler. Ayşe, babasını sarhoş bir halde meyhanede bulur. Babası, onu görünce çok şaşırır. Evine giderler. Ev, her yerde içki şişelerinin olduğu, pis, harap bir evdir. Babası annesi ile neden ayrıldıklarını

anlatır. Annesi Ayşe'ye anlatmamıştır. Babası, "Annen mükemmel bir kadındı. Bir gün pavyonda çalışan, soyunan, satılık bir kadına tutuldum. Geri döndüğümde de annen affetmedi" der. Ayşe babası ile kalmaya kararlıdır. Birkaç gün birlikte olurlar. Babası eve içkili geldiği bir gün Ayşe'ye "Ben bir çocuğun sorumluluğunu alamam" der.

Ayşe okula gelir. Müdüre Hanım ile görüşür. Olanları ve annesini terkettiğini anlatır. "Çalışıp, okul taksitlerini ödeyeceğini" söyler. Müdüre Hanım "Gerek yok. Git dinlen" der.

Oya'nın babası Selim Bey, Müdüre Hanım ile görüşür. Ayşe'nin okuldan atılmasını ister. Diğer veliler de onu destekler. Müdüre Hanım karşı çıkar. "Ayşe'nin ne suçu var" der. Baledeki rolünü de, başka öğrenciye verirler.

Annesi, Ayşe'nin evi terketmesinden sonra kendini içkiye vermiş, başağrıları da artmıştır. Hastanededir. Dadısı okula Ayşe'yi almaya gelir. Ayşe gitmek istemez. Müdüre Hanım onu ikna eder. Arkadaşlarıyla vedalaşır, dadısı ile İstanbul'a gelir.

Ayşe hastanede annesinden özür diler. Doktoru ile konuşur. Doktor, "Beyninde ur olduğunu, ameliyat olması gerektiğini" söyler. Ancak, annesinin ameliyatı İsviçre'de olursa, kurtulma şansı vardır. Bunun için de çok para gerekmektedir.

Ayşe, bu parayı annesinin patronundan ister. Patron, "Sahnedeki striptiz yaparsan, parayı verebilirim" der. Ayşe üzgün ayrılır. Doktora, "Parayı bulamadığını" söyleyince doktor, "Operatör Doktor Turgut Giray olsaydı anneni kurtarırdı. İsviçre'ye gitmesine ve paraya da gerek kalmazdı." der. Ayşe, "O benim babam. Onu bulabilirim" diyerek ayrılır.

Babasına gider. Ameliyata girmesi için yalvarır. Babası "Ben bu titreyen ellerle ameliyat yapamam" der kabul etmez.

Ayşe çaresiz patrona gider. "Teklifini kabul ettiğini pavyonda çalışacağını" söyler. Sözleşmeyi imzalar. Paranın yarısını alır, hastaneye doktora götürür. Annesinin bu durumu bilmemesini, paranın hastane tarafından karşılandığının söylenmesini ister.

Pavyon patronu, Oya'nın babasına telefon eder. "Yeni bir parça var, gel" der. Selim Bey gelir. Ayşe onunla tartışır. Kendisini kınayan Selim Bey'e, "Benim yerimde sizin kızınız da olabilirdi" der.

Doktor Handan Hanım'a İsviçre'ye ameliyata gideceğini söylerken, kocası Turgut Bey içeri girer. "Ameliyatı ben yapacağım" der. Ameliyat başarılı geçer.

Ayşe, striptiz yapmak için sahneye çıktığında karşısında izleyici olarak öğretmenlerini, arkadaşlarını ve okul velilerini bulur. Çok şaşırır. Oya'nın babası, Ayşe'nin annesi için yaptığı fedakarlığı tüm öğretmenlere ve velilere anlatmış ve böyle bir organizasyon yapılmıştır. Ayşe'nin, pavyon patronu Kenan Bey'e olan borcu da

toplanan paralarla ödenmiştir. Sahnede striptiz yerine, yıl sonunda oynayacakları bale gösterisini yaparlar. Babası da izleyiciler arasındadır. Gösteriden sonra hastaneye gelirler. Annesi, babası ve Ayşe çok mutludur.

3.1.10.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Ayşe, annesi Handan hanım ve dadısı üç kişilik bir aile oluştururlar. Ayşe'nin arkadaşı Oya'nın ailesi de üç kişidir. Oya, babası ve Oya'nın ağabeyi. Ayşe'nin babası Turgut Bey yalnız yaşar. Oya'nın annesi hakkında bilgi verilmez.
2. Filmde Ayşe ailede tek çocuktur. Oya'lar ise ağabeyi ile birlikte iki kardeştir.
3. Filmdeki kişiler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle birlikte oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Ayşe'nin annesi, kocasından ayrıldıktan sonra pavyonda şarkı söylemeye başlamıştır. Daha önce ev kadınıdır. Filmde okul müdürü, bale öğretmeni, hizmetçi, dadı gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Ayşe'nin babası doktordur. Oya'nın babası iş adamıdır. Filmde pavyon sahibi, öğretmen, doktor, garson, şoför gibi erkekler de vardır. Filmde erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde ailede çocuklara anne ve dadı birlikte bakar. Çocuklar okul dönemlerinde ise, yatılı okulda kalırlar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmdeki aileler İstanbul'da yaşarlar. Ayşe'ler apartman dairesinde, Oya'lar ise villada otururlar.

3.1.10.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Ayşe'nin annesi Handan Hanım, kızını iyi yetiştirebilmek, bulunduğu çevreden uzaklaştırabilmek amacı ile onu yatılı okula vermiştir. Sürekli işi olduğunu söyleyerek, eve gelmesini engeller. Kızının geleceği için eşinden ayrıldıktan sonra, zorunlu olarak pavyonda şarkıcılık yapmaya başlar. Tüm bunları kızını korumak, geleceğini garanti altına almak için yapar.

3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Handan Hanım kızını çok sevdiği için birçok zorluklara katlanarak, onun iyi bir eğitim almasını sağlamaya çalışır. Ayşe de annesine olan sevgisinden dolayı, onun ameliyatı için para bulamayınca, annesinin çalıştığı pavyonda striptiz yapmayı kabul eder.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi okul ve aile arasında paylaşılmıştır.

3.1.10.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Handan hanım anne rolündedir.
2. Filmde kadının eş rolü görülmez. Handan Hanım kocasından ayrılmıştır. Oya'nın annesi hakkında da bilgi verilmez.
3. Filmde Ayşe'nin annesi, okul müdürü, bale öğretmeni, hizmetçi ve dadı iş kadını rolündedir.
4. Filmde ev kadını rolü görülmez.

3.1.10.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde ailede çocuğa verilen değer, olumludur. Handan Hanım da, Oya'nın babası da çocuklarına iyi bir gelecek sağlamak amacı ile çaba harcarlar. Çocuklarını en iyi okulda okuturlar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Handan Hanım mesleği ve ekonomik güvencesi olmadığı için pavyonda şarkıcılık yapmak zorunda kalır. Bu nedenle de, Ayşe'nin okuduğu okuldaki veliler tarafından küçümsenir. Çabası değerlendirilemez. Genç kızlar için kadının toplumdaki değeri yükselmeye başlar. İyi bir eğitim alarak, toplumda iyi bir yer almaları için desteklenirler.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Handan Hanım pavyonda şarkıcıdır. Bu işi de ekonomik olarak zorunlu olduğu için yapar.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Ayşe'nin babası Turgut Bey, evlilik dışı ilişkiye girer. Karısı da bu ilişkiye olumsuz tepki gösterir.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumludur. Handan Hanım tüm zor koşullara rağmen, kocasının evlilik dışı ilişkisini kabullenmemiş, ondan boşanmıştır.

7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Oya'nın babası Selim Bey çocukları üzerinde bu otoritesini kullanır. Çocuklar da zorunlu olarak kabullenirler.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Aile bireyleri birbirlerine baskı uygulayarak sorunları çözmeye çalışırlar. Kararlar tek yanlı olarak alınır.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Anne-babalar çocuklarının iyi bir eğitim almalarına özen gösterirler.

3.1.11.Kabimin Efendisi (1970)

3.1.11.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Ertem Eğilmez / Sen: Sadık Şendil / G.yön: Kriton İlyadis / Oyun: Hülya Koçyiğit, Ediz Hun, Süleyman Turan, Lale Belkıs, Münir Özkul, Güzin Özipek, Ömercik, Zeynep Tedü / Y.e: Arzu Film (Ertem Eğilmez) .

3.1.11.2.Filmin Özeti

Alev, üvey annesi ve üvey kardeşi Leyla ile Bursa'nın kenar semtlerinden birinde yaşar. Babası ölmüştür. Terzilik yaparak geçinirler. Alt gelir düzeyinde bir ailedir.

Alev, yılbaşı gecesini müşterileri Hicran Hanım'ın elbisesini Uludağ'a götürür. Hicran Hanım odasında değildir. Kocasını, Alev'e sarkıntılık eder. Yılbaşı için tatile gelen Ferit ile amcası da yan odadadır. Ferit, Alev'in sesini balkondan duyunca onu kurtarmak için "Nişanlım gelmeyince merak ettim" diyerek odaya girer. Hicran Hanım'ın kocasını döver. Odadan çıkarlar. Alev teşekkür ederek ayrılır.

Alev, teleferiğe gitmek için taksi arar, bulamaz. Ardından gelen Ferit "Sizi arabamla teleferiğe kadar bırakabilirim" deyince, Alev kabul eder. Fakat teleferik de çalışmaz. Ferit, Bursa'ya kadar götürmek ister ama, yollar da kapalıdır. Alev, Bursa'ya dönemez. Uludağ'da kalmak zoundadır. Alev "Annesinin merak edeceğini, yanında parasının da olmadığını" söyleyince, Ferit, "Nişanlım değil miyim? Nişanlımdan borç para isteyebilirsin" der. Yılbaşını Uludağ'da Alev, Ferit ve amcası birlikte kutlarlar. Alev ile Ferit, Ferit'in dağ evinde kalırlar. Uludağ'da kayak yaparlar.

Gece, dağ evinde sohbet ederler. Ertesi gün yol açılır. Vedalaşır, ayrılırlar. Ferit, “Alev’i unutamayacağımı” söyler.

Alev, eve döner. Annesi, “İyi ki başına birşey gelmedi” der. Astar alınacaktır. Annesi, öz kızı Leyla’yı, “Soğuk, üşütürsün” diye göndermez. Oysa Leyla sevgilisi ile buluşacaktır. Alev gider. Leyla’nın gelemeyeceğini söyler. Kemal, bu durumdan memnun olmaz. “Kendisi bilir” der.

Ferit amcası ile birlikte Alev’i istemeye gelir. Annesi kabul eder. Ferit’in köşkünde düğün olur. Evlenirler, çok mutludurlar. Evlenme yıldönümlerini kutlarlar. Gece Klübünde Ferit, Alev’e hediye verir. Amca da onlarla birlikte. Doğum gününde eve çiçek gönderir. Yine, gece klübünde eğlendikleri bir gece, amcaya bir bebekleri olacağını müjdelerler.

Ferit ile amca hastanededir. Hemşire, Alev’in bir oğlu olduğunu müjdeler. Alev’in yanına girerler. Bebeği üçü de çok sever.

Oğulları Ömer’in birinci doğum günü kutlanır. Alev’in annesi ile kardeşi de oradadır. Leyla, çok üzgün görünür ama, Alev’e nedenini söylemez. Alev, ertesi gün onları görmeye evlerine gider. Leyla’nın sevgilisi Kemal’den bir aylık hamile olduğunu öğrenir. Leyla, “Hislerime mağlup olup, bu derece ileri gitmemeliydim” deyince Alev “İyi bir şey değil ama, nasıl olsa evleneceksiniz” der. Annelerinin haberi yoktur.

Leyla, Kemal ile konuşmaya gider. Kemal onunla dalga geçer. “Kendini üzme böyle şeylerle. Çocuğun da çaresine bakarız” der.

Gece, Alev ile Ferit sohbet ederken, Kemal telefon eder. “Leyla ile vaziyet kötü bir durum aldı. Evlenmek falan diyor. Bunu aklından çıkarması lazım; Onu ikna edin” der. Alev, Ferit’e gerçeği söyleyemediği için, “Bir ahbaptı arayan” diye geçitirir.

Alev, Kemal’in evine gelir. “Kocamın Leyla’nın başına gelenleri duymasını istemem. Telefonda olmazdı. Onun için geldim. Leyla, evleneceğiz diyordu. Size sonsuz itimatı vardı” der. Kemal “Büyütüyorsunuz bu işi. Çocuk işi de 300-500 Liraya hallolur” deyince, Alev “Sizden para dilenmeye gelmedim. İnsanlık, erkeklik duygusu, var sandım” diyerek ayrılır. Alev, Kemal’in evinde iken Ferit arar. Hizmetçi, “Evde olmadığını” söyler. Akşam ise, Ferit bu kez Alev’e “Bugün ne yaptın?” deyince, Alev “Bütün gün evdeydim” der. Hizmetçi evde olmadığını söyledi” deyince de, “Biraz hava almaya çıktığını” söyler. Kocasını tek başına gitmesine şaşırır.

Leyla, Alev’e mektup gönderir Mektupta “Kemal’i öldüreceğini” söyler. Alev, hemen annesine gelir. Leyla’nın gittiğini öğrenince, Kemal’in evine gider. Ancak, Leyla, Kemal’i ağır yaralamıştır. Ölmek üzere iken, Alev görür. Şok geçirir, bayılır. Eve gelen hizmetçi olanları görünce, polise haber verir.

Alev hastanededir. Kocası gece geç saatte Alev'in eve dönmemesi üzerine polise gider. Karısının bir cinayet faili olarak hastanede olduğunu öğrenir.

Alev, hastanede annesi ile görüşür. Annesini o çağırmıştır. “Ferit’in bir şeyden haberi yoktu. Nasıl olsa ben öldürmedim, kurtulurum. Ferit şüpheye düşmemeli. Ona her şeyi siz anlatın. Polise de oraya tesadüfen gittiğimi, hiçbir şeyden haberim olmadığını söylerim” der. Annesi koridorda Ferit ile karşılaşır. Ferit’e “Alev beni çağırılmış. Gelmez olsaydım. Dostu varmış. Benim artık Alev adında bir kızım yok” der. Söylenenlere inanan Ferit, Alev’e bağırıp hakaret eder. “Allah kahretsin seni, sen niye gebermedin? O iğrenç lekeyi bana da, evladına da bulaştırmak için mi? Çocuğumuzun adını bir daha ağzına alma” diyerek, Alev’e tokat atar. “Senin çocuğun da kocan da, namusun, şerefın de yok artık” der, odadan çıkar. Alev, çaresiz ağlar.

Ferit oğlunu alır, nereye gittiğini söylemeden amcası ile vedalır, İstanbul’dan ayrılır.

Alev, mahkemede yargılanır. Annesi, “O gece beni hastaneye çağırdı. Bir adam öldürdüm dedi” diyerek Alev’i suçlar. Alev inkar eder. “Odaya girdiğimde bıçaklanmıştı. Ben masumum” der. Hapishanede kocasından boşandığını açıklayan bir mektup alır, çok üzülür. Mahkemede karar açıklanırken, Leyla suçunu itiraf eder, tutuklanır.

Alev, evine geldiğinde kocasını ve çocuğunu bulamaz. Amcanın evine gelir. O da nerede olduklarını bilmez. Amca, “Bir erkeğin gururu, izzeti nefsi, böylesine kırıldı mı arkası kötüdür” der. Alev, amcanın evinde kalmak istemez. Sabah ayrılır. Terzilik yaparak, geçimini sağlamaya çalışır. Hapishanede Leyla’yı ziyaret eder. Leyla da “Alev’i suçladı için, annesi ile konuşmadığını” söyler.

Yıllar geçmiş, Ferit Suna ile evlenmiştir. Ömer beş-altı yaşlarında bir çocuk olmuştur. Üvey annesi, Ferit’e Ömer’i şikayet eder. Kadının da üç-dört yaşlarında bir kızı vardır. Ferit iş gezisine çıkacaktır. Karısı sürekli dışarıda olmasından şikayet eder. Suna ile anlaşma evliliği yapmışlardır. Ömer, Suna’yı gerçek annesi olarak bilir. Ona çok bağlıdır. Babası ile olan tartışmalarda annesini korur.

Ferit, “İş gezisine gidiyorum” diyerek, Uludağ’a gitmiştir. Dönüşte Leyla ile karşılaşır. Leyla gerçekleri, Alev’in suçsuz olduğunu anlatınca, Ferit çok üzülür. Leyla ile eve, Alev’in yanına giderler. Alev’den özür diler. Alev affeder. “Senin gibi bir erkek başka türlü düşünemezdi” der. Oğlu Ömer’i anlatmasını ister. Ferit evli olduğunu söyleyemez. Alev’i hemen götürmek istemez, Alev ağlar. Ferit havaalanından telefon ederek “Hemen uçağa yetişmesini” söyler ama, Alev uçağı kaçıtır. Ertesi gün ilk uçak ile İstanbul’a gider. Bahçede oğlunu ve üvey annesini görünce üzülür, oradan ayrılmak ister. Ferit ile karşılaşır. Ferit “Sana herşeyi

anlatacaktım” deyince, Alev “Hata bende oldu. Tabii durumu bilemezdim, gelmemeliydim” der. Ferit, onu teselli eder. “Şu anda evliyim ama, aslında bir eşim yok diyebilirim. Oğlumun bakımı için evlendim. Seni oğluna, yuvana kavuşturacağım” der. Amcanın evine giderler. Amca onları görünce çok sevinir.

Ferit karısına “Ayrılmak istediğini” söyler. Çok içen karısı “Kesinlikle ayrılmayacağım” diyerek bağırır. Ferit Suna’yı döver.

Sabah üzgün olarak amcasının evine gelir. Alev’e “Suna’nın ayrılmak istemediğini, ama, mutlaka bu sorunu çözeceğini” söyler. Gece klübüne giderler. Evlilik yıldönümleridir. Ferit, Alev’e hediye verir. Amca da yanlarındadır. Dönüşte Suna isyan eder. Bundan sonra ben de geleceğim der.

Amcanın evinde Alev yemek hazırlar. Ferit, Ömer’in ısrarı üzerine karısı Suna ile gece kulübüne gitmek zorunda kalır. Alev’e “İşleri olduğunu, gelemeyeceğini söyler. Alev üzülür. Amca ile onlar da klübe gitmeye karar verirler. Klübe girişte Ferit ve Alev karşılaşır. Ferit eve gelir, Alev’den özür diler. Uludağ’a giderler. Onları orada Suna’nın arkadaşlarından bir kadın görür. Suna’ya kuaförde söyler. Eve gelince tartışır. Suna sarhoştur. Ferit onu döver. Merdivenlerden çıkarken Ömer’e çarpar. Ömer düşer. Ayağı kırılır. Suna da ilaç alır. Suna ile Ömer hastanededir. Ömer’in ayağı alçıya alınır eve gelirler. Suna’nın bir süre daha yatması gerekmektedir. Olayı amcadan öğrenen Alev, eve gelir. Ferit Alevi içeri alır. O geceyi evde geçirirler. Çocuklar bakıma muhtaç olduğu için Ferit evde kalmasını ister. Sabah Ferit’i işe geçirirken, aynı komşu kadın onları birlikte görür ve Suna’ya haber verir.

Suna eve gelir. Alev’i evde görünce, hakaret eder ve evden kovar. Ferit, Ömer’e “Alev’in gerçek annesi olduğunu” söylese de, Ömer inanmaz.

Ömer, annesi olduğunu bilmediği Alev ile konuşmaya amcanın evine gelir. “Annemi çok üzüyorsunuz. Babamı elimden almayın. Babamın peşini bırakın. Babamı bırakmazsanız eve de, okula da gitmem” der. Oğlunun üzülmesini istemeyen Alev, Ömer’in isteklerini kabul eder. Ömer’i amcaları evine götürür. Onların ardından Ferit gelir. Alev, “Ömer’in geldiğini, ayrılmaları gerektiğini” söyler. Gitmek ister. “Önce oğlumuz, onun mutluluğu. Onu öz annesi olarak biliyor, seviyor” der. Aradan çekilmek ister. Ferit, “Beklemesini, oğlunu ve mutluluğunu geri getireceğini” söyleyerek evden ayrılır.

Ferit kendi evine geldiğinde, Suna’yı sarhoş bir halde arabaya binmek isterken bulur. Engellemeye çalışır. Arabaya biner. Arabada “Alev’in Ömer’in annesi olduğunu” söyler. Suna, bunu öğrenince arabayı çalıştırır, çok hızlı kullanır. Kaza geçirirler. Suna, hemen ölür. Ferit ağır yaralıdır. Son dakikalarında Alev ile telefonda

görüür. “Sevdiği tek kadının kendisi olduğunu” söyler. Ömer’den de Alev’in gerçek annesi olduğuna inanmasını ister ve ölür.

Çocuklar Alev’in yanına gelir. Ömer, Alev’den kardeşine de anne olmasını ister. Çocuklara, Alev’den başka bakacak kimse kalmamıştır. Alev çocuklara sarılır, onlara bakmayı kabul eder.

3.1.11.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Alev’in ailesi, evlenmeden önce üç kişidir. Alev, üvey annesi ve üvey kardeşi Leyla. Ferit, amcası ve Leyla’nın sevgilisi Kemal yalnız yaşarlar. Alev, Ferit ile evlendikten sonra; Alev, Ferit ve oğulları Ömer ile üç kişilik bir aile oluştururlar. Ferit, Alev’den ayrıldıktan sonra ise Suna ile evlenir. Ferit, karısı Suna, Ömer ve Suna’nın kızı Oya ile dört kişilik bir aile olurlar. Filmin sonunda ise Alev, oğlu Ömer ile Suna’nın kızı Oya’yı yanına alır. Üç kişilik bir aile oluştururlar.
2. Filmde ailede çocuk sayısı farklıdır. Alev ile Leyla üvey ama, aynı evde yaşayan iki kardeştir. Ferit ile Alev’in ve Suna’nın tek çocukları vardır. Ferit’in de kardeşi yoktur.
3. Filmdeki kişiler aile büyükleri ya da yakın akrabalarıyla oturmazlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde düğün yapılır.
5. Filmde, Alev ile Leyla anneleri ile birlikte dikiş dikerler. Suna, ev kadınıdır. Filmde hizmetçiler, hemşire, çocuk bakıcısı gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Ferit iş adamıdır. Amcanın yaşı ilerlemiştir. Ekonomik durumu iyidir, ama çalışmaz. Kemal’in mesleği ile ilgili bilgi verilmez. Filmde komiser, polisler, hakim, şoför, teleferik görevlisi, bahçıvan, doktor, garson ve çiçekçi gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler ve dadılar bakar.
8. Filmde kayınvalide-damat ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Ferit, Alev’in üvey annesine inanır. Kayınvalidesine olan güveni yüzünden de karısından hiçbir açıklama beklemeden onu suçlar. Ailenin parçalanmasına neden olur.
9. Filmde aileler, Bursa’da ve İstanbul’da yaşar. Ferit köşkte oturur. Alev’ler ise, Bursa’nın kenar semtlerinden birinde tek katlı, küçük bir evde otururlar.

3.1.11.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Alev, babasının ölümünden sonra, üvey annesinden ve üvey kardeşinden ayrılmayarak, onlarla birlikte oturmaya devam etmiştir. Alev, kardeşini korumak, kötü birşey yapmasına engel olmak için Kemal'in evine gider. Ölmek üzere olan Kemal'i görünce bayılır. Polislerin onu orada bulmasıyla da, kendisine inanmayan kocası Ferit ile boşanırlar. Leyla ise ablasını, düştüğü bu durumdan kurtarmak amacı ile gerçeği itiraf eder. Herkesi yanıltan annesi ile de görüşmez.
3. Filmde sevgi işlevi geçerliliğini korur. Ferit ile Alev, çocuklarının sevgisi yüzünden, birçok zorluğa katlanırlar. Ferit, Ömer'e anne sevgisini tattırabilmek için, anlaşmalı bir evlilik yapar. Alev ise, çocuğuna bakıcı kadın olarak bile olsa, yakın olmayı ister.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.11.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Alev, Suna ve Alev'in üvey annesi anne rolündedir.
2. Filmde Alev ve Suna eş rolündedir.
3. Filmde hemşire, hizmetçi ve çocuk bakıcısı iş kadını rolündedir.
4. Filmde Alev, Suna, Alev'in üvey annesi, Leyla ev kadını rolündedir.

3.1.11.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik kurumu değerini korur. Gençler iyi bir evlilik yapmaya özendirilir. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Ferit, oğlu Ömer'in duygusal olarak boşluk hissetmesini önlemek amacı ile Suna ile evlenir. Ona, anne sevgisini tattırmayı amaçlar. Alev de, oğlu Ömer'in "Babamı rahat bırak. Annemi üzme." demesi üzerine, anneliğini kabul ettirmekten vazgeçerek, aradan çekilmeyi uygun görür. Çocuğu için bunu onaylar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar aldatılan, terkedilen, zorunlu olarak anlaşmalı evlilikler yapan kişiler olarak verilir.

4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınlar, ekonomik olarak ihtiyaç duyduklarında çalışırlar.Çalıştıkları işler ise, alt düzey işlerdir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Ferit, karısını dinlemeden, gerçekleri öğrenmeden, çocuğunu alarak ortadan kaybolur. Karısından boşanır. Alev'in de, kendisinin de yaşamını, evliliğini şüphe uğruna yok eder. Evlilik dışı ilişki onaylanmaz. Gerçekte evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Ferit gerçekleri bilmeden, Alev ise yapacak bir şeyi olmadığından, doğruları kocasına açıklayamadığından boşanmak zorunda kalır. Boşanma nedenleri, gerçekte olmayan evlilik dışı ilişkidir.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Evlilik öncesi ilişki onaylanmaz Böyle bir ilişki olmuşsa da evlenmeleri gerektiği düşünülür. Kemal evliliği kabul etmeyince, Leyla onu öldürür.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine gösterilen değer olumsuzdur. Suna ile Ferit'in evliliklerinde, Ferit'in otoritesi hakimdir. Suna bu otoriteye direnir. Onaylamaz. Ferit de bu karşı çıkmalarında Suna'yı döver.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur.Sorunlar tek yanlı algılanıp, tek yanlı çözümler aranır. Kararlar da yine, tek yanlı olarak alınır.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede eğitimle ilgili bir çaba görülmez.

3.1.12. Anneler ve Kızları (1971)

3.1.12.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön.ve Sen.: Lütfi Ö.Akad (Douglas Sirk'in "Fannie Hurst'un Imitation of Life" adlı romanından uyarladığı (1959) ve ülkemizde "Zehirli Hayat" adıyla oynanan filmde) / G.yön: Mike Rafaelyan / Oyn: Yıldız Kenter, İzzet Günay, Neşe Karaböcek, Leyla Kenter, Engin Tora, Tülin Oran, Ekrem Dümer, Yonca Koray, Turgut Boralı / Y.e: Erman Film (Hürrem Erman)

3.1.12.2.Filmin Özeti

Neşe, kızı Ayşegül ile birlikte, İstanbul'un kenar semtlerinden birinde yaşar. Makinede örgü örüp, ördüklerini satarak geçimlerini sağlar. İki yıl önce kocası ölmüştür. Evlenmeden önce şarkıcılık yapmış, bir de plak doldurmuştur. Evlendikten sonra ise şarkıcılığı bırakarak, ev kadını olmuştur. Rasim Bey'den müzik dersleri alarak tekrar sahneye dönmeyi amaçlar.

Kızını parka götürdüğü bir gün, orada Fatma Bacı ile tanışır. Fatma Bacı da kızı Iraz ile İstanbul'da yalnızdır. Gidecek bir yerleri yoktur. Kocası, tüm malı mülkü satarak çalışmaya İstanbul'a gelmiş, üç yıl sonra Fatma Bacı ile kızı Iraz'ı yanına çağırmıştır. Ancak, onların gelişinden bir gün önce kocası ölür. Fatma Bacı, iki ay kadar köyden hemşehrilerinin yanında kalır. Daha sonra, onlara yük olduğunu düşünerek yanlarından ayrılır. Şimdi çaresizdir. Mal mülk olmadığı için köye de dönemez. Neşe, "Ben çalışıyorum. Çocuk bütün gün evde bun alıyor" deyince, Fatma Bacı, "Başında bir büyük olsa iyi olur. Sana zararımız dokunmaz. Ben ev işine bakarım, sen çalışırsın. Para da istemem. Aradığım barınacak, namuslu bir yer" der. Neşe, "Sana verecek param yok" diye önce kabul etmez. Sonra çocuğun haline acır, onları evine davet eder. Parkta bir de fotoğrafçı Aydın ile tanışırlar. Çocukların fotoğraflarını çeker. Eve getirmek için de adreslerini alır.

Eve Fatma Bacı ve kızı Iraz ile birlikte gelirler. İki katlı bir evdir. Neşe onlara odalarını gösterir. Gece makinede örgü örerken Fatma Bacı nasıl örüldüğünü sorar. Neşe, nasıl örüldüğünü Fatma Bacı'ya gösterir ve yatar. Sabah kalktığında kahvaltı hazırdır. Yarım bıraktığı örgüleri de Fatma Bacı tamamlamıştır. Neşe çok sevinir. Onları satmaya götürür.

Rasim Bey gelir. Neşe evde Rasim Bey'in udu eşliğinde şarkı söyler. Rasim Bey organizatör Cemal'in kartını Neşe'ye verir. "Ben her işi ayarladım, halk gazinosunda sahneye çıkacaksın" der, gider.

Neşe organizatör ile konuşmaya gider. Cemal Neşe'yi gece yemeğe davet eder, içki ikram eder. Neşe'ye, "Bu işler dost, ahbap işi. Bazı dostluklar olmadan bu basamaklardan çıkılmaz" der. Neşe teklifleri kabul etmez, oradan ayrılır. Üzgün eve gelir. Döndüğünde Aydın da evdedir. Olanları Aydın'a anlatır. "Dört nüfus ettik. Nasıl geçineceğiz" der. Fatma Bacı, konuşulanları duyar. Evden ayrılmak ister. Konuşur, anlaşılırlar. Neşe, "Sen evde çocuklara bakarsın, ben de dışarda bir iş bulurum" der.

Rasim Bey evlerine gelir. Neşe'ye "Provaya gittiğin gazinonun sahibi sesini çok beğenmiş, seni bekliyor. Cemal ile de görüşüp, gerekeni söyledim. Bu teklifi kabul

edersen, para oluk gibi. Kendini düşünmüyorsan, kızını düşün. Ona iyi bir hayat verebilirsin” der.

Iraz, annesi Fatma Bacı’yı sürekli küçük görür. Parkta arkalarından yürümesini, okulda da arkadaşlarının, kendisinin annesi olduğunu bilmemesini ister. Annesinin kalbini kırar, ağlar.

Aydın, bir şirketin reklam kısmında iş bulur. Şirket yöneticileri Ayşegül’ün parktaki fotoğrafını çok beğenerek, afiş yapmış, Aydın’ı da işe almışlardır. Aydın, Ayşegül’e hediyeler alarak, gece Neşe’nin evine gelir. Neşe, “Gazino da işe başlayacağını”, Aydın da “İş bulduğunu” birbirlerine anlatırlar. Aydın, Neşe’ye evlenme teklif eder. Neşe, “Ayşegül’ün babası öldüğünde, onu üvey baba elinde büyütmemeye yemin etmişim. Teklifinizi reddetmek istemezdim. Ama tuttuğum işi başarmaya kararlıyım” der. Aydın evden üzgün ayrılır.

Neşe, sahneye çıkar. Plakları yapılır. Seyirciler onu beğeni ile alkışlar. Yıllar geçmiş ve Neşe ünlü bir şarkıcı olmuştur. Aydın da gazinodadır. Odasına gelir. Neşe, “Evde küçük bir davetimiz var” diyerek, Aydın’ı eve davet eder. Ayşegül ve Iraz birer genç kız olmuşlardır. Aydın, onları görünce şaşırır. Fatma Bacı da hastadır ama, ev işleriyle ve kızlarla yine o ilgilenir. Neşe’nin, gazino, plak ve turne çalışmaları çok yoğundur. Evle ve kızlarla ilgilenecek zamanı yokur. Evde konuklar hazırdır. Neşe 5. altın plağını alır. Onu kutlarlar. Iraz’ın, annesini küçümseyici davranışları sürer. Arkadaşlarına annesini tanıtmaz. Evdeki davette de bulunmaz. Konuklar evde iken o çıkar, sevgilisi ile buluşur. Adını da Suzan olarak değiştirmiştir. Sevgilisiyle klube gitmek ister. Sevgilisi onu, annesi ve babası ile tanıştırmaya götürür. Annesine, “İşte evleneceğim kız. Adı Suzan. Yaşı ondokuz. Kumral, ela gözlü. Tahsili orta. Soylu, zengin bir ailenin kızı. Dikiş, nakış, ev işi bilmez. Piyano çalamaz” der. Anne ve babası şaşkın bir durumda oğullarını dinler, bir şey söylemezler.

Fatma Bacı, evde fakirlere iftar yemeği verir. Neşe ile Aydın konuşurlar. Aydın, Neşe’ye, “Çalıştığım şirkete müdür oldum. Ama, senin başarılarına erişemedim” der. Neşe, “Bu hayat, şöhret, güzel şey. Ancak, değer miydi diye düşünüyorum. Kızımdan, bütün sevdiklerimden ayrı kaldım. Yakında herşeyi bırakıp, kendimi kızıma ve sevgime layık olanların hepsine vereceğim.” diyerek Aydın’ın elini tutar. Iraz salona girer. Onları görür. “Nihayet yıllar sonra başbaşa kalabildiniz” der. Sitemli bir tavır içindedir. Aydın, “Iraz’ın çok değişmiş olduğunu” söyler. Neşe de “Doğrusu isyan içinde bir kız. İnsanı ürkütüyor” derken, içerden çok yüksek sesli bir müzik gelir. Annesi odada Kur’an okur. Iraz ile konuşmaya çalışır ama, her zamanki gibi kavgalar ederler. Fatma Bacı hastalanır. Odaya gelen Neşe ile Aydın, Fatma Bacı’yı öyle

görünce, doktor çağırırlar. Aydın, Iraz ile konuşmaya çalışır, doğruları göstermeye çabalar ama, başaramaz.

Iraz, sevgilis ile dolaşmaya devam eder. Ayşegül'ün de kendisi ile konuşmasına izin vermez. Sevgilisinin, "Ailen ile tanışalım" ısrarlarına da, "Ailem daha seyahatten dönmedi. Ben yetmiyor muyum" diye cevap verir. Annesi onunla dertleşmek ister. "İkimizden biri yerinde değil, anasına bak, kızına bak" diyerek yine annesine bağıırır. Onun sevgisini ilgisini anlamaz.

Ayşegül, "Çok şükür anneme kavuştum, artık yalnızlık yok" der. Ayşegül yanlarından ayrıldıktan sonra Neşe, "Söylemeye dilim varmıyor. Uzun bir turne için anlaşma yaptım. Bu son işim. Dönüşümde herşey değişecek" der ve Aydın ile sarılırlar.

Iraz, sevgilisinden ayrılır, eve gelir. Onu takip eden sevgilisi, bahçede masa toplamakta olan Fatma Bacı'ya "Suzan burada mı?" diye sorar. Fatma Bacı, "Öye biri yok", diye cevap verir. Sevgilisi, "Az önce geldi" deyince, Fatma Bacı, "Iraz'ı mı aradın? Kızım az önce geldi" der. Konuşmaları duyan Iraz, bahçeye çıkar. Sevgilisi, "Bu hizmetçi senin anan mı?" diye sorar. "Bana yalan söyledin" diyerek, Iraz'ı döver. Fatma Bacı, kızını kurtarmak ister. Iraz yine bağıırır. "Senin yüzünden hep bunlar, anam olacağına taş olsaydın" der. Annesi yine hastalanır. Düşer, bayılır. Aydın, Neşe, Ayşegül onu bulurlar. Doktor çağırırlar. Doktor "Kalbinin çok hasta olduğunu, yorgunluk ve üzüntü yaşamaması gerektiği" söyler. Iraz evi terkeder. Kapıda Ayşegül ile konuşur. Ayşegül'e "Niye ben hizmetçi kızıyım? Senin gibi değilim?" der. Ayşegül ise, "Hizmetçi değil o. Keşke benim de onun gibi bir annem olsaydı. Gözünden ayırmayan, üstüme titreyen" diyerek, Fatma Bacı'nın değerini bilmesini ister ama başaramaz.

Neşe, turneye çıkar. Aydın'dan aile bireyleri ile yokluğunda ilgilenmesini ister. Ayşegül ile Aydın, birlikte gezerler. Ayşegül, Aydın'dan hoşlanmaya başlar. Aydın'a "Eskiden olduğu gibi, şimdi de sana hayranım" der. Aydın cevap vermez. Şaşırır.

Fatma Bacı, Iraz'ı bulur. Konuşmaya gider. Iraz, yine annesini reddeder. "Benim anam yok. Beni aramayın" der. Şoför, Fatma Bacı'yı alır, eve getirir. Yine kalbi tutar. Neşe, turneden dönmüştür. Fatma Bacı Iraz'ın mektubunu gösterir. Mektupta, "Beni arayıp, huzurumu kaçırmayın. Yoksa kendimi öldürürüm" diye yazar. Aydın, Iraz'ı bulmaya gider. Bir diskoda bulur. "Annen çok hasta" der. Iraz, "Kim o? Nasıl bir şey?" diyerek, Aydın'ı reddeder, eve dönmez.

Ayşegül, Fatma Bacı'ya Aydın'dan hoşlandığını anlatır. "Annem geldiğinden beri yüzünü göremiyorum" diyerek, dert yanar.

Aydın, Neşe'ye evlenme teklif eder. Ayşegül onları birlikte mutfakta görünce bozulur, gider. Neşe, Fatma Bacı'ya Aydın'ın evlenme teklifinden söz eder. Fatma Bacı da "Ayşegül, Aydın'a tutkun" der. Neşe, "Fatma ne oldu bize, beceremedik mi? İyi anne olmadık mı?" derken, Ayşegül girer odaya. "Olamadın. Küçüklüğümden beri beni yalnız bıraktın. İş, konser, turne. Hep seni aradım. Şimdi de sığındığım insanı elimden alıyorsun" der. Neşe ise, "Herşeyi onun için yaptığımı, vazgeçemeyeceği tek şeyin kızı olduğunu, gerekirse Aydın'dan bile vazgeçebileceğini" söyler. Ayşegül ise, "Hayır anne, evlenin de, ikinizden de kurtulayım" der.

Annesi, son bir keze Iraz ile konuşmaya gelir. Çok hastadır. Annesine yine "Peşime düşmeyin. Sokakta bile görseniz tanımayın" der. Sarılır, ağlarlar. Odasına giren arkadaşına Fatma Bacı, Iraz için "Hanımım olur. Yanında çalışmışım. Görmeye geldim" der. Ayrılır oradan.

Fatma Bacı çok hastadır. Ölürken Neşe'ye, "Kızımın elinden tut, kızım yerlerde sürünmesin" der.

Fatma Bacı'nın cenazesini mezarlığa götürürler. Gömülürken, Iraz gelir. "Anam bilemedim seni. Eller bildi, ben bilemedim" der, ağlar. Neşe, Aydın, Ayşegül ve Iraz birbirlerine sarılırlar.

ı 3.1.12.3. Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Neşe ve ilkokula giden kızı Ayşegül iki kişilik bir aile oluştururlar. Daha sonra Fatma Bacı ile kızı Iraz da onlarla birlikte yaşamaya başlar. Dört kişilik bir aile olurlar. Aydın Bey yalnız yaşar.
2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur.
3. Filmdeki kişiler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar. Ancak sonradan Fatma Bacı ile Iraz, Neşe'nin evine yerleşir. Fatma Bacı ile kızı köyden gelmiş, Neşe'nin önceden hiç tanımadığı iki insandır. Ev işlerine ve Ayşegül'e bakarak sığınacak bir yer bulmak amacı ile Neşe'nin evine gelirler. Sonradan bir ailenin üyeleri gibi bütünleşirler.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Neşe, önce evinde örgü örüp, satan bir kadındır. Daha sonra, ünlü bir şarkıcı olur. Fatma Bacı, ev işlerini yapar, çocuklarla ilgilenir, örgü işlerinde Neşe'ye yardım eder. Ayşegül ile Iraz çalışmazlar. Filmde Iraz'ın ortaokul mezunu olduğu verilir. Diğer kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Aydın, önce fotoğrafçı, daha sonra bir reklam şirketinde müdürdür. Filmde, organizatör, gazino sahibi, doktor, şoför, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler ve dadı denilebilecek Fatma Bacı bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. Önce, İstanbul'un kenar semtlerinden birinde Neşe'nin şarkıcı olmasından sonra ise, deniz kenarında bir villada yaşarlar.

3.1.12.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Neşe ile Fatma Bacı, birbirlerine destek olarak çocuklarını büyütmeğe çalışırlar. Neşe şarkıcılık yaparak para kazanır. Fatma Bacı evdeki işleri yapar, çocuklara bakar. Fatma Bacı, kızı Iraz'ı kötülüklerden korumak için çaba harcar.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Neşe, Ayşegül'e olan sevgisi nedeni ile evlenmez. "Kızımı üvey baba elinde büyütmemeye yemin ettim" diyerek, Aydın'ın evlenme teklifini reddeder. Ama, işleri nedeni ile daha sonra Ayşegül ile ilgilenemez. Fatma Bacı ise, kızına tüm sevgisini vererek, dertlerine ortak olmaya çalışır. Ancak, Iraz bu sevgisini reddeder. Annesini küçümser. Fatma Bacı, kızının arkadaşlarının yanında anneliğinden vazgeçerek, Iraz için "Hanımım olur" bile der.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.12.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Neşe ve Fatma Bacı anne rolündedir.
2. Filmde eş rolü görülmez. Fatma Bacı'nın ve Neşe'nin eşleri ölmüştür.
3. Filmde Neşe şarkıcıdır. Neşe dışında, filmde iş kadın yer almaz.
4. Filmde Fatma Bacı ev kadını rolündedir.

3.1.12.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Filmde birlikte yaşama görülmez.

2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Neşe ve Fatma Bacı çocuklarına iyi bir gelecek sağlamak amacı ile, birlikte çaba harcarlar. Onların eğitimlerine önem verirler.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Neşe ve Fatma Bacı, bir erkeğe ihtiyaç duymadan kendi kendilerine yeter, çocuklarını yetiştirirler.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Neşe, önce örgü örür, daha sonra ise, şarkıcı olur. Fatma Bacı da evdeki işlerle ilgilenir. Eğitimli, üst düzey görevlerdeki kadınlara yer verilmez.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerler ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez. Aydın ile Neşe birlikte sohbet edip, ailenin sorunları ile ilgilenirler.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesi verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde ailede erkek yoktur. Neşe de, Fatma Bacı da, evde otoriter değildirler.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Neşe ve Fatma Bacı, demokratik bir ortam sağlamaya çaba harcasalar da, Ayşegül ve Iraz isyankar davranışları ile annelerinin hoşgörüsünü kötüye kullanır, kendi istediklerini yaparlar. Anneler, çocukları ile karşılıklı konuşamaz.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Neşe ve Fatma Bacı, Ayşegül ile Iraz'ın iyi bir eğitim almaları için çaba harcarlar. Iraz bu çabayı değerlendiremez.

3.1.13.Yumurcağın Tatlı Rüyaları (1971)

3.1.13.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Türker İnanoğlu / Sen: Erdoğan Tünaş / G.yön: Çetin Gürtop / Oyun: İlker İnanoğlu, Filiz Akın, Ediz Hun, Turgut Özatay, Hulusi Kentmen, Kadir Savun, Mürvet Sim, Ergun Köknar, Feridun Çölgeçen / Y.e: Eriş Film (Türker İnanoğlu)

3.1.13.2.Filmin Özeti

Yumurcak beş-altı yaşlarında bir çocuktur. İstanbul'un fakir semtlerinden birinde, yoksulluk içinde, yetim ve kimsesiz olarak yaşamaktadır. Küçük yaşına rağmen, gazete, balon satar, Karpuzcu Ali Dayı ile Eskici Osman Amca'ya yardım eder, arkadaşı ile boyacılık yapar. Yumurcağın annesi, onu doğururken ölmüş, babası hapishaneye girmiştir. Mahalleli onu, cami avlusunda bularak büyütmiştir. Yumurcağın çok sevdiği Kahraman adında bir de köpeği vardır. Mahalleli Yumurcak'ı çok sever.

Bir gün Yumurcak Karpuzcu Ali Amca ile satış yaparken, hırsızın, bir kadının çantasından cüzdanını aldığını görür. Köpeği ile beraber hırsızı yakalar, cüzdanı alır. Ancak, kadının arkasından yetişemez. Parayı mahallenin komiseri Hüsnü Bey'e götürür. Hüsnü Bey cüzdanın içinden sahibinin telefonunu bulur ve kadını arar. Kadın teşekkür eder. Komiser Hüsnü Bey ile birlikte cüzdanı kadının evine götürürler. Kadının adı Selma'dır. Babası ile beraber, deniz kenarında büyük bir köşkte otururlar. Çok zengindirler. Duvarı, Yumurcak'a benzeyen, onun yaşlarında bir oğlan çocuğunun fotoğrafı asılıdır. Selma ile babası, Yumurcak'ı görünce çok şaşırırlar. Cüzdanı getirdiği için ona para verirler, yemeğe davet ederler. Yumurcak kabul etmez Komiser Hüsnü Bey ile evine döner.

Yumurcak'ın evi, kırık dökük eşyaların olduğu, eski, küçük bir evdir. Yumurcak, köpeği ile konuşur. "Fotoğraftaki çocuk kim bilir ne mutludur" der. Gece rüyasında Selma'yı Aydede Meleği olarak görür. Yumurcak'a "Dileğini" sorar. O da "Kral olmak istediğini" söyler. Kral olunca etrafındakilere emirler verir. "Fakir insan kalmayacak" der.

Selma Yumurcak'ın kaldığı eve gelir, onu uyandırır. Yumurcak,Selma'ya rüyasını anlatır. "Benim koruyucu meleğim oldun. Beni Kral yaptın" der. Selma da "Eğer istersen, yalnız koruyucu meleğin değil, annen de olurum senin. Komiserle konuştuk. Hayatta hiç kimsen yokmuş. Senin bir anneye, benim de bir evlada ihtiyacım var. Oğlum olursan krallar gibi yaşarsın" der. Yumurcak Selma'ya "Sizin oğlunuz var, duvarda resmini gördüm" deyince Selma, "Oğlu ile kocasını bir kazada kaybettiğini, o günden beri de mutluluğun ne olduğunu unuttuğunu" söyler. Selma'nın ölen oğlunun adı Ali'dir. Yumurcak'ı köşke getirir. Selma ona, "Beni ancak sen teselli edebilirsin. Seni canım gibi sevecek, dünyanın en iyi annesi olacağım" derken, dede de "Seni nüfusumuza alarak, resmi varisimiz yaparız. Ben de dünyanın en iyi dedesi olurum" der. Yumurcak sarılır onlara, evlatlık tekliflerini kabul eder.

Evde, Yumurcak'a çok iyi bakılır. Bir dediği iki olmaz. Her istediği yapılır. Hizmetçiler, uşaklar, dadı herkes onun emrindedir. Dede, Yumurcak'ı evdekilere tanıtırken, "Bugünden itibaren bu çocuk; torunum, yegane varisim, bu evde benim vekilim, köşkün kıymetli Küçük Beyi'dir" der. Yaptığı yaramazlıklar hoşgörü ile karşılanır. Selma ile dede onu çok severler.

Yumurcak'ın babası hapishaneden çıkar. Oğlunu arar. Komiser Hüsnü Bey'e sorar. Kendini tanıtmaz. "Yumurcak'ın bir akrabasından haber getirdim" der. Hüsnü Bey'den Yumurcak'ı çok zengin bir ailenin evlat edindiğini öğrenir. Önce oğlunu yanına almayı düşünür. Ama gidip görünce, oğlunun huzurunu, durumunu bozmak istemez. O günden sonra da oğlunu uzaktan seyretmekle yetinir. Hapishanedeki Faik Baba'ya da olanları yazar. Nihat'ın hapishanede iken tartıştığı Rıza adında da bir adam vardır. O da mektupta yazılanları, Nihat'ın oğlunu bulduğunu, oğlunun çok zengin bir aile tarafından evlat edinildiğini öğrenir.

Bir gün Selma ile Yumurcak evlerinin önünde denizde botla doaşırken, Yumurcak suya düşer. Selma da arkasından suya atlar. Onları izleyen Nihat, Yumurcak'ı kurtarır. Selma da yüzerek kıyıya çıkar. Nihat'a "Bu iyiliğinizi nasıl ödeyebilirim?" diye sorar. Para teklif eder. Nihat "Para için yapmadığımı" söyler, kabul etmez. "Ben çocuğu menfaat karşılığı kurtarmadım" der. "Küçüğü çok sevdiğini, izin verirlerse onu görmeye geleceğini" söyler. Yumurcak da "Ben de sizi çok sevdim. Senin gibi bir babam olmasını çok isterdim" der. Selma, Nihat'a "Ne iş yapıyorsun?" diye sorar. Nihat, "Boştayım. İş arıyorum. Ne iş olsa yaparım" der. Selma, "Şoförlük bilir misin?" diye sorunca, "Profesyonel ehliyetli olduğunu" söyler. Selma, kendilerinin yanında çalışmasını teklif edince, Nihat sevinerek kabul eder.

Selma, babası, akrabaları Orhan ve Yumurcak bahçede yemek yerler. Babası, "Sorup soruşturmadan eve şoför alınır mı? Bonservisi bile yok" der. Orhan da karşı çıkar. Yumurcak "Ben kefilim" deyince, dede kabul eder.

Nihat ile Yumurcak, birbirlerinin gerçek kimliklerini bilmeden çok iyi anlaşırlar. Birlikte kırlara gider, oyun oynarlar. Nihat, Yumurcak'a yüzme öğretir. Luna parka giderler. Dönüşlerinde Yumurcak, anne dediği, Selma'ya yaptıklarını anlatır. Çok mutludurlar.

Nihat, Faik Baba'ya mektup yazar. "Acı günler geride kaldı. Şimdi mutluyum. Oğluma, oğlum diyemiyorum, ama onunla beraberim. Babası olduğumu gizleyerek, basit bir şoför sıfatıyla da olsa, Yumurcak ile aynı çatı altındayım. Her gün birlikte olmak yetiyor bana. Babası olduğumu belki, tersi etki yapar, onu bu dünya nimetlerinden yoksunu bırakır korkusu ile gizliyorum."der.

Yumurcak eski mahallesindeki tanıdıklarına, arkadaşlarına para yardımı yapar. Onları köşke yemeğe davet eder. Hepsi çok mutlu olurlar. Yumurcak onlara, “Ne yapsam hakkınızı ödeyemem. Siz bana hem analık, hem babalık yaptınız” der.

Tüm mahalle köşke yemeğe gelir. Akrabaları Orhan “Evi gecekondü mahallesine çevirdiniz. Bu çocuk eve pislik getirdi” der. Selma Orhan’a “Bu çocuk hakkında böyle konuşamazsın” diye kızar. Orhan, Selma ile evlenmek istemektedir. Evlenmek isteme nedeni ise paradır. Yumurcak’ın eve geldiği ilk günlerde de Selma’ya evlenme teklif etmiş, “Bir sokak çocuğuna nasıl böyle davranabiliyorsun?” diye sormuştur. Orhan, “Kendi canından, kanından bir çocuğun olsa, onu daha çok seversin” deyince, “Yumurcak’ı canımdan çok seviyorum” diyerek Selma, konuyu kapatır.

Bir gün Orhan, arabada zorla Selma’yı öpmek ister. Selma izin vermez. Orhan ısrar edince, Nihat arabayı durdurur. Orhan’ı aşağı indirir ve döver. Selma teşekkür eder. “Ön tarafa, yanına oturabilir miyim?” der. Yolda sohbet ederler. Selma, babasına anlatır olanları. Babası Orhan’ı evden kovar. “Var mı erkeklik kanununda elalemin kızına, namusuna gözdikmek?” der. Orhan, “Affedin dayı bey. Yalvarırım bu seferlik bağışlayın” der ise de Selma’nın babası affetmez.

Nihat’ın hapishanede iken tartıştığı Rıza da hapishaneden çıkmıştır. Tartışma nedenleri, Rıza’nın Yumurcak’ın resmini alıp yere atması, buna kızan Nihat’ın onu dövmesidir. Rıza “Nasıl olsa bir gün hesaplaşırız” der Nihat’a. Nihat ise, “Kimsenin o resme elini süremeyeceğini, kendisini hayata bağlayan bir tek o bağın kaldığını” söyler. Rıza hapishaneden çıktıktan sonra Orhan ile karşılaşır. Orhan’a “Yumurcak’ın Nihat’ın oğlu olduğunu, hapishaneye yazdığı mektubun elinde bulunduğunu, kendisinin de Nihat’la bir hesabı olduğunu” anlatır. Orhan, “Vay açığız! Önce köşke oğlunu yerleştirdi, sonra kadını tavlayıp milyonların üstüne yatacak. O serveti yedirmem” der. Rıza da “kendisine yardım edeceğini” söyler. Bir plan yaparlar.

Rıza, Nihat’ı bulur. Onu konuşmak üzere gece, Kelebek Salon’a çağırır. Nihat gider. Selma’nın babasının mücevher koleksiyonunu çalmasını isterler. “Yapamam. Ben ömrümde bana ait olmayan hiçbir şeyi çalmadım” der. Nihat’ı gerçekleri çocuğuna söylemekle tehdit ederler. Gece 12’ye kadar süre verirler. “Çocuğunun yaşamasını istiyorsan, yapmalısın” derler.

Gece Nihat’ın kulaklarında, “Çocuğunun yaşamasını istiyorsan çalmalısın” sesleri yankılanır. Kasayı açar. Mücevherleri alırken, köpeğin dışardaki havlama sesine Yumurcak uyanır. Nihat’ı kasanın başında mücevherler ile yakalar. “Sana güvenmişim. Kefil olduk, eklemek verdik. Seni bir baba gibi sevmişim. Helal olsun. Kimseye de söylemeyeceğim. Herkes beni ayıplar, Yumurcak’ın arkadaşı hırsız derler. Defol bu evden” der. Nihat’ı kovar. Nihat ağlayarak evden ayrılır. Rıza’nın yanına

gider. “Çalarken yakalandığını” söyler. Bu kez de çocuğu kaçırmalarını isterler. Nihat, “Bunu istemeyin benden” der. Nihat’ı bayıltırlar. Orhan’ın yanına getirirler. Nihat Orhan’ı görünce şaşırır Orhan “Ne sandın. Milyonları sana bırakır mıyım?” diyerek Nihat ile dalga geçer.

Ertesi gün, evde şoförü ararlar, bulamazlar. Yumurcak üzgündür ama kimseye Nihat’ın nerede olduğunu, ne yaptığını söylemez. Yumurcak denizde botla dolaşırken Orhan’ın adamları onu kaçıtır. Kaçırılırken kimse görmez. Yumurcak’ı her yerde ararlar, bulamazlar.

Nihat’ı, kendisi kaçırmış gibi, rol yapmaya zorlarlar. Nihat, Selma’ya telefon eder. Bir milyon Lira ister. “Parayı getirmezseniz çocuğu ölmüş bilin” der. Parayı, Tuzla Mercan Yuvası’na getirmesini ister. Yumurcak, Nihat’ı orada görünce çok üzülür. “Şimdi de çocuk hırsızlığına mı başladın?” der.

Selma, parayı getirir. Babasının kendisi ile gelmesini istememiş yalnız gelmiş. Nihat ilebuluşur. Nihat’a hakaret eder. Nihat daha fazla dayanamaz. Gerçekleri anlatır. Yumurcak’ı kurtarırlar. Selma da Yumurcak’a, Nihat’ın babası olduğunu, onun kötü bir insan olmadığını anlatır. Yumurcak babasını affeder. Üçünün birlikte olmalarını ister. Selma, Nihat ve Yumurcak birbirlerine sarılırlar. Çok mutludurlar.

3.1.13.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Yumurcak önce tek başına yaşar. Daha sonra Selma ile babası onu evlat edinir. Selma annesi olur. Yumurcak, annesi ve dedesi üç kişilik bir aile oluştururlar. Filmin sonunda ise, Yumurcak’ın babasının onlara katılması ile dört kişilik bir aile olurlar. Yumurcak, annesi,babası, dedesi.
2. Filmdeki aile tek çocukludur.
3. Filmdeki kişilerde aile büyükleriyle oturma görülür. Selma kocası ile, oğlunun ölümünden sonra babası ile birlikte oturur.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Selma çok zengin bir kadındır. Çalışmaz, ev kadınıdır. Yumurcak’a bakan komşu kadınlar da ev kadınıdır. Filmde dadı, hizmetçi, gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Yumurcak’ın babası Nihat şofördür. Selma’nın babası çok zengin bir ihtiyardır. Mesleği bilinmez. Orhan’ın mesleği de belli değildir. Filmde Komiser Hüsnü Bey, Kapruzcu Ali Dayı, Eskici Osman Amca, uşak, bahçıvan, polis gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

7. Filmde Yumurcak'a önce mahalledeki komşu kadınlar bakar. Daha sonra Selma'nın evlat edinmesi ile, Selma ve dadı birlikte bakarlar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden; kayıvalide-gelin, kayıvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. Selma babasıyla birlikte köşkte oturur. Yumurcak'ı evlat edindikten sonra Yumurcak, hapisten çıktıktan sonra ise, Nihat da Selma ve babasıyla birlikte köşkte oturmaya başlarlar.

3.1.13.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Selma ile babası Yumurcak'a tüm olanaklarını kullanır, ona yıllardır tek başına yaşamış olmasının acılarını unutturmaya çalışır. Tüm servetleri
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Selma ile babası Yumurcak ile birlikte dolaşır, oyunlar oynar, onun duygularını paylaşırlar. Yumurcak kaçırıldığında ise, istenen parayı hiç düşünmeden, ona olan sevgileri nedeniyle hemen götürürler. Nihat da Yumurcak'a babası olduğunu söyleyemez. Onu çok sever, onunla ilgilenir. Yumurcak'a zarar vermesinler diye, hırsızlığı ve fidye istemeyi bile kabul eder.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi, geçerliliğini korur.

3.1.13.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Selma anne rolündedir.
2. Filmde eş rolü görülmez.
3. Filmde dadı ve hizmetçiler iş kadını rolündedir.
4. Filmde Selma ve komşu kadınlar ev kadını rolündedir.

3.1.13.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içerisinde çocuğa verilen değer olumludur. Selma ile babası tüm olanaklarını Yumurcak için kullanırlar. Nihat da onunla yakından ilgilenir. Ona, gerçek babası olduğunu söyleyemez.
3. Filmde kadına toplum içerisinde verilen değer olumsuzdur. Ancak, Selma, zengin, yalnız Yumurcak ile ilgilenen bir kadın olarak verilir. Ama para

babasınındır. Kendisinin çalışıp, kazandığı bir şey yoktur. Diğer komşu kadınlar da ev kadınıdır.

4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınlar çalışmaz. İş kadını olarak yalnız hizmetçi ve dadı yer alır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez. Selma ile babası çok iyi bir iletişim içersindedirler. Yumurcak'a da çok iyi davranırlar.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumludur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşularak çözülür, kararlar ortak düşünceler yönünde alınır.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumludur. Selma ile babası birbirlerine saygılı davranırlar.
11. Filmde aile içinde eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

3.1.14. Sezercik Aslan Parçası (1972)

3.1.14.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Memduh Ün / Sen: Safa Önal / G.yön: Cahit Engin, Ali Yaver / Oyun: Sezer İnanoğlu, Hülya Koçyiğit, Ediz Hun, Nihat Ziyalan, Lale Belkıs / Y.e: Er Film (Berker İnanoğlu)

3.1.14.2. Filmin Özeti

Sedat, fabrikatördür. Amcasının oğlu Nedim ve onun ablası Meral ile aynı köşkte otururlar. Babaları ölürlen, ikisine de milyonlar bırakmış, ama Nedim bütün paraları batırmış, Sedat'ın yanında muhtaç olduğu için memur olarak çalışmaya başlamıştır. Ablası Meral çalışmaz. Sedat'ın ise, işleri iyidir.

Sedat, sabah kahvaltıda Meral'e, Sevim ile nişanlandığını açıklar. Meral çok şaşırır. Yanlarına gelen Nedim'e de söyler. Nedim, "Senin gibi bir fabrikatör, yanında

çalışan işçisi ile nasıl evlenir?” derken, Meral “Senin seviyende kız mı yoktu?” diyerek, Sedat’ın nişanını onaylamadıklarını belirtirler. Sedat, “Sevim ile buluşacağım” diyerek yanlarından ayrılır. Sedat ayrıldıktan sonra Nedim ile Meral konuşurlar. Meral Sedat’ı, Nedim ise, Sevim’i sevmektedir. Bu durum karşısında, ne yapacaklarını bilemezler. Meral, “Bekleyeceğiz” der.

Evde düğün töreni yapılır. Nikahları kıyılır. Sevim ile Sedat çok mutludurlar. Meral gece Nedim’e, “Sedat beni sevecek. Bu evin hanımı ben olacağım. Bu evden kovulacak bu kadın. Ayıracağım ikisini. Söylediklerimi yapabilecek kadar yürekli olursan, Sedat işkence içinde kıvranacak, Sevim de senin olacak” der. Nedim kabul eder.

Sevim, sabah kahvaltısında Sedat’a, “Bir çocukları olacağını” söyler. Sedat, çok sevinir. “Benim için bundan büyük bir müjde olamaz” der. Meral konuşmaları duyar. İçeri girer. Sevim’i telefona çağırır. Telefonda ses gelmez. Meral “Arayan bir erkekti” der.

Sedat, iş seyahatine çıkar. Sevim, “İçimde garip bir his var” diyerek, gitmesini istemez. Sedat, “Fabrika için gitmek zorunda olduğunu” söyleyerek gider.

Nedim ile Meral konuşurlar. Nedim, “Telgrafı çektiğini” Meral ise, “Hizmetçiye izin verdiği” söyler. “Bu akşam Sedat Bey apar topar gelecek ve karısını yatağında senin ile yakalayacak” der.

Sedat, otel odasında “Karısının kendisini aldattığını, bu gece dönerse, gözleri ile bunu görebileceğini” anlatan telgrafı alır. Hemen yola çıkar.

Sevim odasında kitap okur iken, Nedim odaya girer. Sevim “Ne arıyorsun odamda?” der. Nedim, Sevim’e bir tokat atarak bayıltır. Gömleğini çıkartıp, Sevim ile sevişiyormuş gibi yapar. Sedat eve döndüğünde, yatak odasında Sevim ile Nedim’i o halde görünce, Nedim’i dövmeğe başlar. Kendine gelen Sevim, olanlardan habersiz, Sedat’ın Nedim’i dövmesine engel olamk ister. “Bırak Allahından bulsun” der. Sedat, “Dostunu öldüreceğim diye korkuyorsun değil mi?” diyerek, Sevim’i de dövmeğe başlar. Zorla, Sevim’i kolundan tutarak sokağa atar. Sevim, “Suçum yok. Ben masumum, lekesizim!” diye yalvarır ama, Sedat inanmaz. Ertesi gün işyerine konuşmaya gider. Müdürden, Sedat’ın boşanma davası açtığını öğrenir. Sedat, onun için para bırakmıştır. Sevim kabul etmez.

Fabrikadan ayrılırken Nedim’i görür. Nedim, Sevim’i kolundan tutar. “Herşeyi onu sevdiği için yaptığını, boşanırsa hemen kendisi ile evleneceğini, bir erkeğin koynuna girdiği halde yine de onu kabulleneceğini” söyler ve evine davet eder. Sevim, “Sonra gelirim” diyerek, adresini alır. Parmağındaki yüzüğünü satarak, bir tabanca satın alır. Nedim’in evine gider. Nedim’i vurur. Tutuklanır. Nedim’in ölmemesi ve

hafifletici nedenler sonucu dokuz yıla mahkum olur. Hapishanede Şaziye Abla ile konuşur. İkisi de hamiledir. Şaziye Abla “Çok iyi. Hiç olmazsa çocuklarımız yalnız kalmaz, arkadaşlık eder” der.

Meral, Sedat’a yakınlaşmaya çalışır ama, Sedat, onu reddeder.

Hapishanede Şaziye Abla’nın doğum sancıları başlar. O anda da Sedat, Sevim’i görmeye gelir. “Doğar doğmaz çocuğunu Sevim’den alacağını” söyler. Sevim, “Kaç defa söyledim suçum yok diye. Beni çocuğumdan ayırma” derse de, Sedat dinlemez, hapishaneden ayrılır.

Şaziye Abla’nın çocuğu ölü doğar. Hapishanedeki kadınlar üzülürken, Sevim’in de doğum sancıları başlar. Sevim bir ay erken doğum yapar. Bir oğlu olur. Sevim ağlamaya başlar. “Bir daha göremeyeceğim yavrumu, bağrıma basamayacağım. Babası elimden alacak” der. Şaziye Abla “Bir yol bulduğunu, yavrusunu elinden alamayacaklarını” söyler. Ölü doğan bebeği Sevim’in, Sevim’in oğlunu da Şaziye Ablanın diye bildirirler. Sedat, oğlunun ölü doğduğunu öğrenince üzgün hapishaneden ayrılır. Sevim, Şaziye Abla’ya, “Bu iyiliğini ömür boyu unutmayacağım. Yavrumu senin sayende alamadılar elimden”der. Adını Sezer koyarlar. Şaziye Abla ile Sevim, Sezer’i birlikte büyütürler. Sezer, hapishanede çok sıkılır.

Sezer dört-beş yaşlarında olmuştur. Af çıkar. Şaziye Abla onbeş gün önce çıkacaktır. İdare Sezer’i Şaziye Abla’nın oğlu olarak bildiği için Sezer, onunla çıkar.

Sezer, Şaziye Abla’nın evine gelir. Mahalledeki çocuklarla tanışır. Çocuklar Sezer ile dalga geçerler. Evde annemi özledim diye yemek yemez. Sevim de çıkar hapishaneden. Sezer çok sevinir. Çocuklarla misket oynarken, çocuklar Sezer’i döver. Annesi, “O sizin arkadaşınız, niye dövüyorsunuz?” deyince, “O bizim arkadaşımız değil, hapishane piçi” derler. Sezer, gece yatakta annesine, “Ben piç miyim? Babam kim? Adı ne? Ne iş yapardı?” gibi sorular sorar. Sevim, yastığın altından Sedat ile ikisinin nikah fotoğraflarını çıkartır. “Baban öldü biliyorsun” der. Sezer, o gece fotoğraf ile uyur. Ertesi gün çocuklara fotoğrafı gösterir. Arkadaşlarına “Sizin de babanız ölseydi piç mi olacaktınız?” der.

Sevim hastadır. Ev soğuktur ve yakacak odun da yoktur. Sezer annesinin üşümesine dayanamaz. Oduncudan odun ister. Borçları olduğu için oduncu odun vermez.

Sezer, iki odun çalarak gelir. Dışarda yağmur yağdığı için ıslanmıştır. Annesine bir daha hırsızlık yapmamaya söz verir. Gece, Sezer de hastalanır. Sevim doktor çağırır. Doktor “Çok iyi bakılması lazım. Bakılmazsa zatürree olur” der. Paraları da yoktur. Doktor muayene ücreti almaz. İlaçları da alarak, Sevim’i eve gönderir.

Sevim bisküvi fabrikasında haftalık ücretle çalışır. Sigortadan parasını almaya

gittiği bir gün Şaziye Abla, Sezer'in haline dayanamaz. Babası Sedat'a, gerçekleri anlatır. Sezer'in Sedat'ın oğlu olduğunu, yalan söylediklerini söyler. "Sezer çok hasta, gel onu kurtar" der. Sedat gelir, Sezer'i alır evine getirir. Üç doktor çağırır. Doktorlar "Sezer'in kurtulacağını" söyler. Sezer, biraz iyileşip, kendine geldiğinde Sedat başındadır. Sedat, "Ben kimim?" diye sorar. Sezer de "Babamsın. Fotoğraftan tanıdım seni" der. Sarılırlar birbirlerine.

Sevim, eve dönüp, oğlunun olmadığını görünce, Şaziye Abla'ya çok kızar. Şaziye Abla, "Çocuk senin üç kuruşluk haftalığınla bakılır mıydı? Kendi nefretin yüzünden çocuğu öldüreceksin" der.

Sezer iyileşir. Evde Meral ile uşağa çeşitli şakalar yapar, onları kızdırır. Babasına "Annesini özlediğini" söyler. Babası "Bir daha anneni görmek yok" der. Sezer, babası ile lokantada yemek yer. Babasına tekrar, "Annesni görmek istediğini" söyler. Babası, "Sen onun yüzünden hapishanelerde doğup,büyüdün. Öyle anne sevilmez de, özlenmez de" der. Sezer ise, annesini kötülemesine kızar. "İkisini de çok sevdiğini" söyler. Babasının yanından kaçar, annesinin yanına gelir. Eve döndüklerinde, Sedat da evdedir. Sezer, babası ile gitmek istemez. Evden çıkar. Sedat, "Gerçekleri öğrenince oğlun senden nefret edecek" der. Sevim, "Evladına ak sütünü verdiğini, hiçbir zaman kendisini aldatmadığını" Sedat'a tekrarlar. Sedat inanmaz. Sevim onu evden kovar. Son anda Sedat, "Düşünmemiz lazım. Aramızdaki düşmanlık yüzünden onu mahvedeceğiz. Sen ne verebilirsin bu çevrede? Sonunda bir sokak çocuğu olur. Benim yanımda büyüsün, en iyi okullarda okusun. İstedğin zaman da görebilirsin onu" der. Sevim ikna olur. "Yarın sabah kendisinin getireceğini" söyler. Babası gidince Sezer gelir. Annesi, onu ikna etmeye çalışır. Sezer babasının yanında kalmayı kabul etmez.Sonunda Sevim, "Sezer'i sevmediğini" söyler. O da zorunlu olarak gitmeyi kabul etmiş gibi görünür. Sabah, uyandığında Sezer, Sevim'in yanında yoktur. Babasına sormaya gider.Sedat'a da gelmemiştir. Sedat ile Sevim, Sezer'i aramaya giderler.

Sezer annesi ile babasının fotoğrafını alarak evden kaçmıştır. Geceyi dışarda geçirir. Karnı açtır. Parası da yoktur. Simit çalarken, simitçi görür. Onu kovalar. Rastlantı olarak oradan geçmekte olan Nedim'in arabasının yanında durur. "Amca beni kurtar. Karnım aç." der. Nedim, simitçinin parasını ödeyerek, Sezer'i yanına alır. Nedim'e "Kimsem yok" der. Nedim, onu kendi evine götürür. Nedim, eroin imali ve satışı yapmaktadır. Sezer'i de taşıyıcı olarak kullanmak ister. İlk işinde Sezer, eroinleri dökünce, onu döver. Cebinden, annesi ile babasının fotoğrafı düşer. Nedim onları tanır. "Annenin nerde olduğunu söylersen, yanına götürürüm" der. Sezer de söyler.

Nedim, Sevim'e telefon eder. "Kimseye bir şey söyleme. Oğlunun yaşamasını istersen, verilen adrese gel" der. Sevim, bakkalın telefonundan konuşmuştur. Kimseye birşey belli etmeden ayrılır oradan. Nedim'in söylediği yere gelir. Oğluna sarılır. Nedim, "Dediğimi yapmazsan, oğlunu öldürürüm" der. Sezer'i yukarı çıkarırlar. Sezer, tuvaletin camından kaçar. Nedim, Sevim ile sevişmek ister. "Bana evet dersen, çocuğunu da, seni de paşalar gibi yaşatırım" der.

Sezer, yoldan geçen bir kamyonu durdurur. "Beni Kanlıca'ya babamın yanına götürün. Annemi kurtaracağım" der. Babasını bulur. "Nedim diye ayağı topal olan bir adam, beni kaçırdı. Annemden de bir şey istedi. Razi olmazsan, Sezer'i öldürürüm dedi" der. Babası ile giderler. Önce kapıdaki adamı döver. İçeri girdiklerinde, Nedim'i zorla, Sevim ile sevişmek isterken bulurlar. Sevim, "Hiçbir zaman sana teslim olmayacağım. Hayallerin ile yaktın yuvamı" der. Sedat bunları duyar. Nedim'i döver. Nedim, "Ablasının zoru ile yaptığını, Sevim'in suçsuz olduğunu" itiraf eder. Nedim, eroin imali ve satışından suçludur. Polisler gelir. Nedim'e "Teslim ol" derler. Nedim, Sezer'i alarak oradan ayrılır. Polisler bu durumda bir şey yapamaz. Yolda, Nedim Sezer'i bırakır. Sezer, çeşitli oyunlarla, polisler gelene dek Nedim'i yakalar. Sedat, Sevim'den özür diler. Annesi ile babası Sezer'i kucaklarına alırlar. "En büyük armağanı hak ettin" derler. O da "İlk defa annem ile babamın ortasında uyumak istiyorum" der. Birbirlerine sarılırlar. Üçü de çok mutludur.

3.1.14.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Sedat, amcasının oğlu Nedim ve amcasının kızı Meral ile birlikte yaşar. Üç kişilik bir aile oluştururlar. Sedat'ın Sevim ile evlenmesiyle, Sevim de onlara katılır. Dört kişilik bir aile olurlar. Sevim ile Sedat boşanırlar. Hapishanede Sezer dünyaya gelir. Sevim hapishaneden çıktıktan sonra, Sevim, Sezer ve Şaziye Abla birlikte otururlar. Filmin sonunda ise, Sedat, Sevim ve Sezer üçü birlikte yaşamlarını sürdürmeye karar verirler. Üç kişilik bir aile olurlar.
2. Filmdeki aile tek çocukludur.
3. Filmdeki kişilerde yakın akrabalarla oturma görülür.Sedat amcasının çocukları ile birlikte oturur.
4. Filmdeki kişiler evlenirken evde resmi nikah kıyılır ve kokteyl verilir.
5. Filmde Sevim, önce fabrikada sekreterdir. Evlendikten sonra işten ayrılır. Hapishaneden çıktıktan sonra ise, bisküvi fabrikasında düşük bir ücretle işçi olarak çalışır. Meral ile Şaziye Abla çalışmaz. Filmde hizmetçi gibi kadınlar da vardır. Kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Sedat fabrikatördür. Amcasının oğlu Nedim, onun yanında memur olarak çalışır. Filmde doktor, hapishane görevlileri, garson, polis gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anne, aile dışındaki kişiler ve dadı bakar. Sezer'i onlar büyür.
8. Filmde kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar. Sedat ve ailesi köşkte oturur. Sevim ise, hapishaneden çıktıktan sonra, İstanbul'un kenar semtlerinden birinden iki katlı, küçük bir evde Şaziye Abla ile birlikte oturur. Önce Sezer de yanlarındadır. Daha sonra babası, onu yanına alır. Filmin sonunda ise, Sevim de Sedat ile ve oğlu Sezer ile birlikte köşkte yaşamaya başlar.

3.1.14.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Sedat amcasının çocukları olan Nedim ile Meral'i yanına alır. Sevim'in hapishaneye girmesinden sonra çocuğunun o ortamda büyümesini önlemek için Sevim'den almak ister. Sevim, Nedim'in Sezer'i kaırması ile oğlu için Nedim'in çağrısına uyarak, onun evine gider. Ama onunla birlikte olmaz.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi, geçerliliğini korur. Sevim oğlunu kendinden ayırmamaları için, Sedat'a, oğlunun öldüğünü söyler. Hastalandığında başından ayrılmaz.Çocuğunun iyi yetişebilmesi için babası ile birlikte olmasını kabul eder. Sezer'e, "O'nu sevmediğini" bile söyler. Sedat da tüm olanaklarını oğlu için kullanmak ister.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.14.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Sevim anne rolündedir.
2. Filmde Sevim eş rolündedir.
3. Filmde Sevim ile hizmetçiler iş kadını rolündedir.
4. Filmde Sevim, Şaziye Abla ve Meral ev kadını rolündedir.

3.1.14.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik kurumu değerini korur. Filmde birlikte yaşama görülmez.

2. Filmde ailede çocuğa verilen değer olumludur. Sevim, Sezer'in iyi yetişebilmesi, babası Sedat'ın olanaklarından yararlanabilmesi için, oğlu Sezer'den ayrılmayı kabul eder. Sezer'e "Kendisini artık istemediğini, bakamayacağını" söyler. Sedat da tüm olanaklarını Sezer için kullanmak ister.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar üst düzey görevlerde yer almaz, çeşitli oyunlara getirilerek kullanılırlar. Gerçekleri ve suçsuzluklarını kanıtlayamazlar.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınlar sekreter ve hizmetçi olarak görev alırlar.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Sedat, kendisine oynanan oyunları göremez, Sevim'in gerçekleri anlatmasına izin vermez. Evliliğinin bitmesine, oğlu Sezer'in hapisanede doğmasına, tüm ailenin acı çekmesine neden olur. Evlilik dışı ilişki onaylanmaz.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Sedat, Sevim'e savunma, gerçekleri anlatma hakkı tanımadan, ondan boşanır. Sevim de çaresiz kabul etmek zorunda kalır.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerler ile ilgili olarak, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Sedat evde diğer bireylere karşı otoritesini kullanır. Aile bireleri de ona ekonomik açıdan ihtiyaçları olduğu için, bu otoritesini kabullenirler. Sevim'i de, evden sert bir tavırla, zorla kovar.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşularak çözülemez. Kararlar ortak görüşler yönünde alınamaz. Baskı ve tek yanlılık gözlenir.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Sevim çocuğunun iyi bir eğitim alabilmesi için ondan ayrılmayı kabul eder. Sedat da çocuğunun eğitimine önem verir. Yanında kalıp, tüm olanaklardan yararlanmasını ister.

3.1.15.Gelinlik Kızlar (1972)

3.1.15.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön:Atıf Yılmaz / Sen:H.Değirmencioğlu / G.yön:Çetin Tunca / Oyun:Sadri Alışık, Zeynep Değirmencioğlu, Yeşim Tan, Aysin Atav, Serkan Acar, Müşerref Çapın, Meral Toygun, Nevzat Okçugil, Mümtaz Ener, Renan Fosforoğlu, Y.e:Er Film (Berker İnanoğlu)

3.1.15.2.Filmin Özeti

Sadi, karısı Nevin, kızları Lale, Gül ve Ayşe deniz kenarında bir köşkte yaşarlar. Sadi ünlü bir şarkıcıdır. Mutlu bir yuvaları vardır. Nevin çalışmaz. Evde çocuklara bakan bir de dadı vardır.

Çocukları yatırır. Beşinci evlilik yıldönümlerini kutlamak üzere gazinoya giderler. Sadi orada karısı için bir şarkı söyler. Nevin, dans ederken Sadi'ye "Hayatımın en güzel beş yılını senin yanında geçirdim" der. Sadi de "Kendisine verdiği güzel çocuklar için teşekkür ettiğini" söyler.

Çocuklar deniz kenarında oynarken, bir telefon gelir. Telefonu Nevin açar. Karşısındaki, "Ben Ekrem. Eski kocan. Lale'nin babası hatırladın mı beni? Hapishaneden çıkalı onbeş gün oldu. Bir de baktım kızımı, seni özlemişim. Lale'yi ne kadar çok sevdiğimi bilirsin" der. Nevin, "Babalık hakkını kaçta satacağını" sorar. Ekrem, "Demek aleni pazarlık. Gel de konuşalım öyleyse. Bir baba ile annenin ayrılışları bile konuşacak şeyleri vardır" diyerek, Nevin'i gelmeye zorlar. Yanında da bir kadın vardır "50 binden aşağıya razı olma" der kadın.

Nevin kimseye bir şey söylemeden kocasının tabancasını alarak evden çıkar. Kızları dadıya bırakır. Verilen adrese geldiğinde, merdivenlerde Ekrem'in yanındaki kadınla karşılaşır. Kadın gider, Nevin içeri girer. Nevin, Ekrem'e "Mutluluğumu bozma" diye yalvarır. "Bu mutluluğu çok güç kazandım. Senin ile olan evliliğim bir cehennem azabıydı. Beni bedbaht edebilmek için elinden geleni yaptın. Sonunda, küçük bir çocuk ile beni yalnız bırakıp, kaçtın. Senden ayrıldıktan sonra, Sadi çıktı karşıma. Çocuklarını çok seviyor. Lale'yi de diğerlerinden ayırt etmiyor" der. Ekrem, "Demek mutlusun. Ben hiç mutlu olmadım. Başkalarının mutlu olmasına da dayanmam. Güzel olan hiçbirşey kalmamalı hayatta. Hepsi kirlenmeli" diyerek, zorla Nevin ile sevişmek ister. Nevin karşı koymaya çalışırken, çantasından çıkardığı tabancayla Ekrem'i öldürür.

Nevin mahkemede “Suçsuz olduğunu, kendini kollarından kurtarabilmek için başka çaresinin olmadığını” anlatmaya çalışır. Savcı, “Etrafta boğuşma izi olmadığını, öldürmeyi düşünmüyor ise, neden evden kocasının tabancasını alarak gittiğini” sorar. Suçlu olduğuna karar verilir. Ekrem’in yanında olan kadın da yalan söyler. “Ekrem’e sık sık telefon ediyordu. Buluşmak için yalvarıyor, onu unutamadığını söylüyordu. Ekrem’le anlaştık. O gün Ekrem beni sevdiğini, benim ile evleneceğini söyleyecekti” der. Nevin onbeş yıla mahkum olur.

Sadi, çocuklarına “Annelerinin uzun bir yolculuğa çıktığını, bir süre eve gelmeyeceğini” söyler.

Sadi, hapishanede müdürün odasında Nevin ile konuşur. “Bu sana ilk ve son ziyaretim olacak. Seni asla affetmeyeceğim. Sana mutlu bir yuva, sevgi dolu bir kalp verdim. Böylesine bir şeyin sebebi nedir? Çocuklar için öldün artık. Anaların bir kahpe, şerefsiz bir kadın olduğunu bilmeyecekler. Lale’yi de babasının akrabalarının yanına göndereceğim” der ve oradan ayrılır. Nevin, “Son bir kez yavrularımı göster” diye yalvarır.

Sadi eve gelir. Dadiya, “Lale’nin eşyalarını hazırlamasını, onu babasının akrabalarının yanına götüreceğini” söyler. Dadi, “Bunu yapamazsınız. Onu kardeşlerinden ayırmaya hakkınız yok. Anasının, babasının günahını ona yüklemeyin. Merhamet edin çocuğa” der. Sadi, merdivenlerden inerken, kızları görür. Lale, Gül ile Ayşe’ye ablalık yapar. “Annemiz gelene kadar anneniz olacağım. Size hiç kızmam. İkinize de bakacağım. Sizi üzmem” dediğini duyar. Sadi Lale’yi kardeşlerinden ayırmaktan vazgeçer. Lale, Gül ve Ayşe’yi dadi büyütecekir. Sadi, şarkıcılığa devam eder. Kızları son bir kez, hapishanenin bahçesine getirir. Nevin onları pencereden görür.

Kızlar büyür. Caddede bisiklete binerler.Üçü de genç kız olmuştur. Lale’nin ve Gül’ün birer sevgilileri vardır ama, Ayşe onların, ablalarının yanına yaklaşmalarına izin vermez.Gençlerin ikisi de üniversitede okur. Biri mühendis, diğeri kimyager olacaktır. Bir de, Ali adında mahalle bakkalının yeğeni vardır. İktisat fakültesi son sınıfta okur. Aynı zamanda da judo çalışır. Boş zamanlarında da bakkalda çıraklık yapar. Ali de, Ayşe’den hoşlanır. Ama, Ayşe ona hiç yüz vermez. Ayşe, ablaları ile sevgilileri yüzünden sürekli tartışır.

Dadının yemek hazırlıkları yaptığı bir gün, babalarından gelen bir telefon ile evlenmek istediği kadını, onlarla tanıştırmak üzere, akşam yemeğe getirdiklerini öğrenirler. Ayşe, ablaları Lale ile Gül’e bu haberi iletir. Hemen bir plan yaparlar. Eve gelen Gülçin, türlü numaralar sonucu kızlara inanarak, babaları ile evlenmekten vazgeçer. Annesini de alarak evden gider. Sadi, kadın gittikten sonra kızlarına kızar.

“Sizleri kocaya verirsem namussuzum” der. Yine, başka bir kadın ile tanışmaya gittiği bir gün, kızlar evde gitmesine engel olmaya çalışırlar ama, başaramazlar. Babalarının gittiği gece klübünde dans grubu olarak sahneye çıkarlar. Babaları onları görünce çok şaşırır. Masasına çıkan Ayşe babasına “Sen gelmeden uyuyamam, erken gel” der. Kadın, kızların davranışlarından rahatsız olur, gider.

Babaları eve dönüşlerinde kızlarla konuşur. “Ne olur anlayın beni. Sizi üzmemek, kırmak istemiyorum. Anneniz öldüğü zaman küçüktünüz. Yabancı bir kadının sizi öz evlat gibi sevebileceğine, size annelik edebileceğine inanmadım. Artık büyüdünüz. Yakında siz de evleneceksiniz. Ben bu evde tek başıma kalacağım. Bırakın evleneyim.” der. Kızlar kabul etmez. “Biz hiçbir zaman evlenmeyeceğiz” deyince, babaları da evlenmeyeceğine söz verir.

Hapishane müdürü Nevin ile konuşur. “Adalet Bakanlığı’na dilekçe yazdığımı, kalan iki yılını af etmelerini istediğini” söyler. Nevin üzülür “Keşke yapmasaydınız bunu” der. “Gidecek yerim yok. Mutluluğum uğruna kızlarımı, babalarımı lekeleyemem. Gelinlik kız oldular artık. Yuva kuracaklar. Katil bir ananın gölgesi düşmemeli yuvalarına. Ben onlar için öldüm. Ölü kalmalıyım artık” der ve müdürün odasından çıkar.

Ayşe, ablalarının sevgililerine karşı koyabilmek için judo çalışır. Judo salonunda onu Ali çalıştırır. Ayşe onu, orada görünce çok şaşırır. Lale ve Gül de Ayşe’nin evde olmamasından yararlanarak sevgilileri ile buluşurlar.

Hapishane Müdürü Nevin’i çok sever. Hapishanedeki davranışlarıyla örnek bir mahkum olur. Dışarı çıktığında yalnız kalmaması için, ev adresini bularak kocasının ona yardım etmesini, Nevin’in suçsuz olduğunu anlatan bir mektup yazar. “Onüç yıl toplumdaki uzak kalmış bir kadınla ilgilenin lütfen” der.

Mektup Sadi’nin eline ulaştığı gün, Sadi çok dalgındır. Kızlar sorar, onlara “Yorgun olduğunu” söyler. Odasına gider uyur. Ayşe uyuyamaz. Konuşmak için babasının odasına gittiğinde, Hapishane Müdürü’nden gelen mektubu bulur, okur. Onüç yıl öncesinin gazetelerini okur. Annelerinin yaşadığı olayları öğrenir.

Sadi’nin çalıştığı gazinonun yeni düzenlemeleri yapılmaktadır. Sadi orada şarkı söyler. Ayşe babasının yanına uğrar. Annesinin o gün hapishaneden çıkacağını bildiği için, babasının gidip gitmeyeceğini merak etmiştir. Sadi gitmez. Ayşe babasına hiçbirsey söylemez. Soğuk davranır ve yanından ayrılır.

Nevin hapishanenin önünde bekler. Müdür, “Kocana mektup yazdım. Mutlaka gelir” der. Sadi’nin gelmediğini görünce, Nevin’e halasının adresini vererek “Kendisine yardımcı olacağını” söyler. Ayşe hapishanenin önünde annesini izler.

Nevin, Müdür'ün halasını evde bulamaz. Uzun süre dönmeyecektir. Sokaklarda çaresiz dolaşırken, bir adam ona sarkıntılık eder. Ayşe, judo dersleri aldığı için, annesini kurtarır. Sonra iki yabancı gibi bir bankta oturur, konuşurlar. Nevin, Ayşe'ye "Seni çok sevdim. Beni evine hizmetçi olarak götür. Boğaz tokluğuna çalışırım. Yeter ki beni sokakta bırakma" der. Ayşe, yıllar sonra bulduğu annesini, arkadaşı Ali'nin evine götürür. Ali, annesi ile birlikte, bahçeli bir evde yaşamaktadır. Ayşe, orada Nevin'e "Kızı olduğunu" söyler. Eve, merak etmemeleri için telefon eder. O geceyi annesi ile geçirir.

Ayşe, sabah eve gelir. Kardeşlerine ve dadısına herşeyi anlatır. "Yıllarca özlemimi çektiğim, kıskandığım bir mutluluğu tattım bugün" der. Ayşe, yukarıya çıkar. Babası ile konuşur. "Mektubu okuduğunu" söyler. "Yalan söyledin bize. Senin için ölmüş olabilirdi ama, bizim annemizdi. Büyüdüğümüz zaman, bize söylemeliydin. Bizim adımıza karar vermeye hakkın yoktu. Evladı uğruna yıllarca hapishanelerde yatan, fedakar anneyi mahkum etmeye hakkın yoktu. Ben annemin yanına gidiyorum. Hepimizden özür dileyene kadar da dönmeyeceğim" der. Ablaları ve dadı da "Biz de geliyoruz" diyerek, annelerinin yanına gelirler.

Nevin, koşarak gelen kızlarına sarılır. Sadi'de gelir arkalarından. "Hata insanlara mahsus. Beni affedebilecek misin?" der. Kızlar "Affettik bile, hadi koş derler" annelerine. Sadi ile Nevin de sarılırlar birbirlerine. Hepsi çok mutludur.

3.1.15.3. Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Sadi'nin ailesi beş kişidir. Sadi, karısı Nevin, kızları Lale, Gül ve Ayşe. Daha sonra Nevin'in hapihaneye girmesiyle aile dört kişi kalır. Bakkalın yeğeni Ali de annesi ile birlikte yaşar.
2. Filmdeki ailede çocuk sayısı üçtür.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Nevin ve Ali'nin annesi ev kadınıdır, çalışmazlar. Filmde bir de dadı, vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Sadi ünlü bir şarkıcıdır. Ekrem'in mesleği belli değildir. Hapishaneden yeni çıkmıştır. Filmde hakim, savcı, hapihane müdürü, bakkal, judo salonundaki görevliler, gazino çalışanları ve patron gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Lale'nin, Gül'ün ve Ayşe'nin sevgilileri ise, mühendis, kimyager ve iktisatçı olacaktırlar. Üniversitede okurlar.

7. Filmde çocuklara anne ve dadı birlikte bakarlar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Köşkte otururlar.

3.1.15.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Nevin eski kocası Ekrem'in, ailesine ve kendisine zarar vermesini önlemek için, onu öldürmek zorunda kalır. Sadi de kızları küçük iken evlenmez. Onlara, üvey anne duygusu yaşatmak istemez.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Nevin ile Sadi birlikte iken çocukları ile ilgilenir, onlarla oyun oynarlar. Duygularını paylaşırlar. Nevin'in hapishaneye girmesinden sonra ise, Sadi çocuklarına annelerini aratmamak için onlarla yakından ilgilenir, onlarla konuşur, tartışır, onlar istemediği için evlenmemeye söz verir.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.15.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nevin ve Ali'nin annesi anne rolündedir.
2. Filmde Nevin eş rolündedir.
3. Filmde kadınlar çalışmazlar. İş kadını olarak yalnız dadı vardır. O da aileden biri gibi olmuştur.
4. Filmde Nevin ve Ali'nin annesi ev kadını rolündedir.

3.1.15.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik kurumu değerini korur. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Nevin çocuklarına zarar verilmemesi için, cinayet işlemeyi göze alır. Nevin ve Sadi çocuklarının iyi yetişmeleri için, tüm olanaklarını kullanırlar. Nevin hapishaneden çıktıktan sonra, çocuklarının düzenini bozmamak için, onların yanına gelmek, yaşadığını söylemek istemez.
3. Filmde ailede kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar çalışmaz. Ekonomik özgürlükleri yoktur. Haklarını savunup, gerçekleri kanıtlayamazlar.

4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde çalışan kadın yer almaz.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Nevin kocasına gerçekleri söylemez, onu yanıltır. Cinayet işleyip yuvanın yıkılmasına, kendisinin, Sadi'nin ve çocuklarının acı çekmesine neden olur. Filmde evlilik dışı ilişkiye olumsuz yaklaşılır.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Ailede Nevin'in hapisaneye girmesi nedeni ile, zorunlu bir dağılma olur.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez. Gençler bisiklet ile gezip, çay bahçesinde otururlar.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Nevin gerçekleri açıkça kocası Sadi ile görüşemediği için cinayet işlemek zorunda kalmış, ailenin dağılmasına neden olmuştur. Çoğunlukla kızların istedikleri olur.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde aile büyükleri ile oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Aileler çocuklarının eğitimleri için çaba harcarlar.

3.1.16. Neşeli Günler (1978)

3.1.16.1. Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Orhan Aksoy / Sen: Sadık Şendil / G.yön: Erdoğan Engin / Oyun: Adile Naşit, Münir Özkul, Ahmet Sezerel, Şener Şen, Ayşen Gruda, Oya Aydoğan / Y.e: Arzu Film (Ertem Eğilmez)

3.1.16.2. Filmin Özeti

Saadet Hanım ile Kazım Efendi Cihangir'de turşuculuk yaparak geçimlerini sağlarlar. Mehmet, Yaşar, Ömer, Ahmet, Tuncay adlarında oğulları, Zeynep adında bir kızları vardır. Kazım Efendi'nin Ziya adındaki kardeşi de, sık sık işten atılarak onların yanında kalır. Çocukları küçüktür.

Bir gün Saadet Hanım ile Kazım Efendi turşu suyu için kavga ederler. Saadet Hanım “Turşu suyunun iyisi sirkeden olur” derken, Kazım Efendi “Limonla olur” der. Tartışmaları büyür. Saadet Hanım Kazım Efendi’yi evden kovar. Kazım Efendi onları ayırmaya çalışan oğulları Mehmet, Yaşar ve Ömer’i yanına alarak evi terkeder. “Bir daha annemizi hiç görmeyecek miyiz?” diye soran çocuklarına, “Bir daha anne lafı edenin ağzına tokadı yapıştırırım” der. Saadet Hanım da, “Baba diyenin ağzını yırtarım. Boşanacağız. Evi de dükkanı da satacağım. İzimi, tozumu bulabilir ise aşk olsun” der ve ertesi gün eşyalarını toplayarak mahalleyi terkeder. Saadet Hanım’ın yanında da Ahmet, Zeynep ve Tuncay kalmıştır.

Yıllar geçer, Saadet Hanım ile Kazım Efendi ayrılalı oniki yıl olmuştur. Kazım Efendi çocuklarına yemek yapar, bulaşık yıkar, çamaşır yıkar, ütü yapar, söküük diker, masa hazırlar. Bir sabah Ömer “Kocaman adam olduk. Bıraksan da kendi söküğümüzü diksek” deyince, Kazım Efendi, “Kaç defa söyledim. Sizin hem ananız, hem babanızım. Bu iş de bana düşer” der. Yaşar çok şişmandır. Askere gidebilmek için zayıflamaya uğraşır. Bahçede ip atlar. Ömer lisede okur. Mehmet üniversite okur ama okullar kapalı olduğu için geceleri Kamil Bey’in arabasında şoförlük yapar. Harçlığını çıkarır. Kazım Efendi de yine kendi turşucu dükkanında çalışır. Sıdika Hanım, çamaşır asan Kazım Efendi’yi görünce “İş yine başa mı düştü. Sana bir hanım lazım. Benim yaşımda, akli başında, dul bir kadın. dört koca görmüş kadının hali başka olur. Saçını süpürge eder sana” deyince, Kazım Efendi gülerek, “Öyle mi dersin?” der. Sıdika Hanım, Kazım Efendi’ye yaklaşabilmek için her akşam turşu alır. Kazım Efendi’nin kardeşi Ziya ise, Sıdika Hanım’ın kızı Nilgün’den hoşlanır. Bahçede buluşur, konuşurlar. Ziya her görüşmelerinde “Ne zaman evleneceğiz?” diyen Nilgün’e “Yakında” der.

Saadet Hanım da kendi turşucu dükkanında çalışır. Tüm ev işi, alış-verişi o yapar. Yardım etmek isteyen çocuklarına, “Ben yaparım. Hem analık, hem babalık bana düştü” diye cevap verir. Zeynep bir fabrikada, Ahmet ise, bir tamircinin yanında çalışır. Ahmet aynı zamanda üniversite sınavlarına hazırlanır, ders alır. Tuncay ortaokula gider. Ziya sık sık, Saadet Hanım’ın evine de gelir. “Saadet Hanım’a Kazım Efendi ile, Kazım Efendi’ye de Saadet Hanım ile” görüşmediğini söyler. Saadet Hanım’ın komşusu Nazif Efendi de Saadet Hanım ile evlenmek ister. O da her akşam turşucu dükkanına gelerek turşu alır.

Zeynep, otobüste fabrikanın sahibinin oğlu Uğur ile tanışır. Birbirlerinden hoşlanırlar. Buluşur, gezerler birlikte.

Mehmet, bir akşam amcası Ziya ile arabada giderken, kendisi ile çıkan kızı başka bir çocukla görür. Arabayı durdurur, iner. Çocukla dövüşmeye başlar. Ziya arabadan

iner, yanlarına gelir. Onlara “Vurmayın bu senin kardeşin” der. Ahmet ile Mehmet o gece, böyle bir olay sonucu karşılaşılır. Gece kahvede, Ziya, Ahmet ve Mehmet konuşurlar. Yıllar sonra birbirlerini görmekten çok mutlu olurlar. Eve geldiklerinde kardeşlerine anlatırlar. Hepsi çok sevinçlidir. Ertesi gün altı kardeş buluşurlar. Bir pastanede tanışmalarının şerefine gazozlarını kaldırırlar.

Tuncay, babasını görmeye turşucu dükkanına gelir. Kendini tanıtır. Kazım Efendi çok şaşırır ve sevinir. Saadet Hanım Sarıyer’de, Kazım Efendi Samatya’da oturur. Kazım Efendi oğluna “Geç oldu, Sarıyer çok uzak. Ben götüreyim” diyerek, evin yakınına kadar Tuncay’ı getirir ”Buraya kadar gelmişken, kardeşlerini de göreyim” der. Tuncay, kendisini merak eden annesine “Öğretmen bütün sınıfı cezaya bıraktı, geç kaldım” derken, kardeşlerine “Babam ile buluştum. Dışarıda bekliyor. Gelsinler onlarla da görüşeyim dedi” der. Ahmet, “Bizi bırakıp giden babanın ayağına gitmem” deyince, Zeynep, Tuncay’ı da yanına alarak gider. Pastanede babası ile konuşur. Sarılırlar birbirlerine. Ahmet’i sorar. Zeynep, “Bizi bırakıp giden babanın ayağına gitmem dedi” der.

Ziya ve çocuklar, evde Kazım Efendi’yi merak ederler. Çocukları, Kazım Efendi eve döndüğünde Zeynep ve Tuncay ile tanıştıklarını söylememişlerdir. “Biz de kardeşlerimiz ile görüşebilir miyiz?” derler. Kazım Efendi, “Tabii. Kardeşin kardeşi görmesine kim engel olabilir ki” der. Çocuklar sevinirler.

Kazım Efendi, Ahmet’in çalıştığı dükkana gelir. “Ben babanı. Sen benim ayağıma gelmedin ama, ben senin ayağına geldim. Babaların yüreği yufka olur. Bir gün baba olursan, anlarsın” der. Sarılırlar birbirlerine.

Bir akşam da Saadet Hanım yemek hazırlarken, babalarının yanında kalan oğulları Mehmet, Yaşar ve Ömer annelerini görmeye gelirler. Anneleri önce çocuklarını tanımaz. Ahmet’in arkadaşları sanır. Çocuklar, “Anne” deyince, çocuklara dikkat eden Saadet Hanım onları tanır. Tek tek sarılır. Yemeğe kalırlar. Eve döndüklerinde babalarına “Kardeşleri ile görüşmeye gittiklerini, annelerini de gördüklerini ama ona hiç yüz vermediklerini, yemek de yemediklerini” söylerler. Evde tekrar yemek yemek zorunda kalırlar.

Çocuklar pastanede buluşur, konuşurlar.”Biz kardeşler ayrılmak istemiyoruz. O halde annemiz ile babamızı barıştıralım” derler. Çok zor da olsa, anneleriyle babalarını karşılıklı konuşmaya ikna ederler. İkisi de konuşmak için birbirlerinin evine gitmeyi reddeder. Çocuklar da Samatya ile Sarıyer’in tam ortasında onları buluşturmaya karar verirler. Görüşme başarısız geçer. Kavga ederek ayrılırlar.

Kazım Efendi'nin yanında kalan çocuklar “Biz anne istiyoruz, evde bir kadın olsa farklı olur” deyince, Kazım Efendi, kendisi ile evlenmek isteyen Sıdıka Hanım'a gider. Evlenme teklif eder.

Saadet Hanım'ın yanında kalan çocuklar da “Baba istiyouz” deyince, Saadet Hanım Nazif Efendi'yi tutar kolunda getirir. “Alın size baba” der.

Mehmet, Yaşar ve Ömer babalarına “Kardeşlerimizin başı dertte. Annemiz sarhoşun biriyle evleniyormuş” derler. Kazım Efendi “Benim çocuklarıma üvey baba ha !” diyerek, Saadet Hanım ile görüşmeye gider. Kavga ederler. “Hele bir evlen, sana gününü gösteririm” der, gider.

Bu kez de Ahmet, Zeynep ve Tuncay gelirler. “Babam evleniyormuş. Ömer şimdiden kendimi öldürürüm diyor” derler. Saadet Hanım, “Ben sağ oldukça, zor üvey ana getirir çocuklarıma başına” diyerek, Kazım Efendi'nin evine gelir. Orada Sıdıka Hanım ile kavga eder. Ziya'yı da o evde görünce, Ziya'nın ikisine de numara yaptığını anlayarak, evden kovarlar. Ziya, Nilgün'lerin evine gider. “Ağabeyim ile tartıştık. Bu gece sizde kalacağım” der, zorla evlerine girer.

Fabrikanın sahibinin oğlu Uğur, Zeynep'e evlenme teklif eder. Annesi ve babası ile istemeye geleceklerdir. Zeynep babasına gider, “Yarın akşam beni istemeye gelecekler. Boşandığınızı bilmiyorlar. Yıllarca bana babalık yapmadın, bir gece olsun baba rolü oyna” der. Kazım Efendi kabul eder.

Evde hazırlıklar tamamdır. Kazım Efendi yanında kalan çocukları ile gelir. Zeynep'in istediği gibi bir aile olurlar. Uğur, da annesi ve babası ile gelir. Sohbet sürerken, eve önce Ziya, arkasından sevgilisi Nilgün ve annesi Sıdıka Hanım girerler. Ziya'yı kovalarlar. Sıdıka Hanım, “O Ziya denen ırz düşmanı evime girdi. Kızımın adını kirletti” der. Kazım Efendi'yi de orada görünce, “Benimle evlenecek iken, bu kadının yanında ne işin var” diye bağırır. Saadet Hanım ile kavga etmeye başlarlar. O anda Saadet Hanım'ın evlenmeyi düşündüğü Nazif Efendi de elinde içki şişesi ile eve gelir. Ortalık karışır. Uğur, annesi ve babası evi terkederler. Karışıklığı ve olanları anlamamışlardır.

Altı kardeş bir meydanda ellerinde pankartlarla oturur, anne ve babalarının ayrılığını protesto ederler. “Annemiz ile babamız barışmaz ise, açlıktan öleceğiz” derler. Onlarla röportaj yapan televizyon muhabirine “Ölürüz de devamızdan vazgeçmeyiz. Bütün ana-babalara ibret olsun bizim halimiz. Evlerini yıkmadan önce çocuklarını düşünsünler. Ana bir yerde, baba bir yerde, böyle ev olmaz” derken, Uğur televizyonda onları izler. O da katılır, onların açlık boykotuna. Kazım Efendi ile Sıdıka Hanım da olayı, Ziya'nın getirdiği bir gazeteden öğrenirler. Önce çocuklarının yanına gider, kavga eder ayrılırlar. Çocuklar iki geceyi dışarda geçirirler. Dışarda çok yağmur

yağar. Saadet Hanım ile Kazım Efendi konuşurken, “Çocuklar haklı. Asıl suç bizde. Perişan ettik çocukları.Sözde ikimiz de çocukları seviyoruz” der, çocuklarının yanına giderler. “Evlenmeyi kabul ettiklerini” söylerler. Nikah salonunda nikah olur. Evlerine gelirler. Bütün aile birliktedir. Çok mutlu görünürler.

3.1.16.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Kazım Efendi ile Saadet Hanım boşanmadan önce altı çocukları ile birlikte sekiz kişilik bir aile oluştururlar. Kazım Efendi'nin kardeşi Ziya'nın da zaman zaman onlara katılması ile, aile dokuz kişi olur. Karı-koca boşandıktan sonra ise; Kazım Efendi üç oğlu ile birlikte dört kişilik, Saadet Hanım da bir kızı iki oğlu ile dört kişilik bir aile olurlar. Ziya, kısa süreli de olsa yine iki aileye de katılır. Sıdıka Hanım ile kızı Nilgün, iki kişilik, Uğur, annesi ve babası ile üç kişilik bir ailedir. Nazif Efendi yalnız yaşar.
2. Filmdeki ailenin çocuk sayısı 6'dır. Sıdıka Hanım'ın kızı Nilgün ile, fabrikanın sahibinin oğlu Uğur'un kardeşleri yoktur. İki aile de tek çocukludur.
3. Filmdeki kişilerde yakın akrabalarla oturma görülür. Ziya sık sık, Kazım Efendi ile Saadet Hanım'ın yanına gelip, evlerinde kalır.
4. Filmdeki kişiler evlenirken nikah salonunda resmi nikah kıyılır.
5. Filmde Saadet Hanım, kendi dükkanında turşuculuk yapar. Zeynep fabrikada işçi olarak çalışır. Sıdıka Hanım ile, kızı Nilgün çalışmazlar. Ahmet ile Mehmet'in sevgilileri olan Mehtap kuaförde manikürcüdür. Uğur'un annesi de çalışmaz. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Kazım Efendi, kendi dükkanında turşuculuk yapar. Uğur, babasının fabrikasında çalışır. Görevi belli değildir. Uğur'un babası fabrikatördür. Ziya, işportacılıktan, itfaiyeciliğe kadar her işi yapar. Nazif Efendi'nin de işi belli değildir. Çocuklardan Mehmet, üniversitede okur. Geceleri de Kamil Bey'in arabasında şoförlük yapar. Ömer lise öğrencisidir, çalışmaz. Yaşar'ın eğitim durumu ve çalışıp çalışmadığı belli değildir. Ahmet bir tamircinin yanında çalışır, aynı zamanda üniversite sınavlarına hazırlanmaktadır. Tuncay ortaokul öğrencisidir. Filmde polisler, şoförler, dükkan sahibi, garsonlar, gazeteciler, televizyon muhabirleri gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Yalnız çocukların eğitim durumları verilir.

7. Filmde çocuklara önce anne-baba birlikte, daha sonra üç çocuğu baba, üç çocuğu anne büyütür. Nilgün ve Uğur'u da anneleri büyütmiştir.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-damat ilişkisine Ziya ile Nilgün'ün beraberliklerinde olumsuz olarak, çok az yer verilir.
9. Filmde aileler, İstanbul'da yaşar. Kenar semtlerde, iki katlı bahçeli evlerde otururlar.

3.1.16.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Saadet Hanım ile Kazım Efendi birbirlerinden ayrıldıktan sonra, çocuklarına hem annelik, hem babalık yapar. Turşucu dükkanında çalışırlar, evdeki işleri yaparlar, kömür alıp taşımadan, tüp değiştirmeye kadar her işi kendileri yapmaya çalışır. Çocuklarından yardım istemez, yapmak istediklerinde engel olurlar.
3. Filmde sevgi işlevi de anne-babanın çocuklara olan davranışlarında görülür. Saadet Hanım ile, Kazım Efendi çocuklarına olan sevgileri yüzünden, onların isteğine uyarak yıllar sonra buluşup, konuşmaya karar verirler. Filmin sonunda da yine bu sevgi yüzünden 12 yıl sonra tekrar evlenirler. Ayrı yaşadıkları süre içersinde de çocukları ile yakından ilgilenir, onların sorunlarını paylaşırlar.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.16.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Saadet Hanım, Sıdika Hanım ve Uğur'un annesi anne rolündedir.
2. Filmde Saadet Hanım Uğur'un annesi eş rolündedir.
3. Filmde Saadet Hanım kızı Zeynep ve manikürcü Mehtap iş kadını rolündedir.
4. Filmde Sıdika Hanım, Uğur'un annesi ve Nilgün ev kadını rolündedir.

3.1.16.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Gençler iyi bir evliliğe özendirilirken, çocuklar anne-babalarını tekrar evlenerek, biraraya gelmeleri için zorlarlar. Mutlaka nikah isterler. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Anne-babalar çocuklarına iyi bir eğitim verebilmek, onların maddi ve duygusal

- ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çaba harcarlar. Onlara hem annelik, hem babalık yaparak hiçbir şey hissettirmemeye çalışırlar.
3. Filmde kadına toplum içerisinde verilen değer olumsuzdur. Kadınların eğitim düzeyleri düşük ve çalıştıkları işler alt düzey işlerdir.
 4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Kadınların çoğunun çalışmaması, çalışanların ise, yalnız paraya ihtiyaçları olduğu için çalışması bu olumsuzluğa örnektir.
 5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
 6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Aile, karşılıklı konuşup, anlaşma ortamı yaratmayı düşünmeden boşanmayı seçer.
 7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
 8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Saadet Hanım, Kazım Efendi'nin otoritesine karşı çıkar, ona yine otorite ile cevap verir. Ailede erkeğin otoritesi kabul edilmez.
 9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşarak, anlaşarak değil otorite ile çözülmeye çalışılır. Kararlar da tek yanlı alınır.
 10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde, ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
 11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Saadet Hanım ve Kazım Efendi, çocuklarının eğitimi için çaba harcar, onları evin sorumluluklarından uzak tutmaya çalışırlar.

3.1.17.Körebe (1985)

3.1.17.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Ömer Kavur / Sen: Ömer Kavur, Barış Pirhasan / G.yön: Orhan Oğuz / Müzik: Neşet Ruacan / Oyun: Türkan Şoray, Cihan Ünal, Aykut Sözeri, Tuluğ Çizgen, Tomris Oğuzalp, Ferda Ferdağ, Sevda Aktolga / Y.e.: Delta Film (Ömer Kavur).

3.1.17.2.Filmin Özeti

Meral, bankada çalışan, iki yıl önce işadamı olan kocası Halis'ten ayrılmış, orta yaşlı bir kadındır. İlkokula giden kızı Elif ile birlikte yaşar. Karı-koca ayrılmış olduklarından Elif hafta içi annesi ile, hafta sonları babası ile birlikte olur. Meral, boş zamanlarında resim yapar, örgü örür. Kızı Elif'i bırakabileceği bir yer olmadığı için, arkadaş toplantılarına katılamaz.

Elif, okula arkadaşı Buket ile birlikte gider, gelir. Annesi işinden eve, Elif'ten sonra döndüğü için, kapıcının karısı kapıyı açar. Elif annesi gelene dek, evde bir şeyler yer, oynar, annesinin gelmesini bekler. Meral, iş dönüşü marketten alış-veriş yaptıktan sonra eve gelir. Aldıklarının taşınmasında, markette çırak olan Haydar yardımcı olur.

Meral bir akşam eve döndüğünde, Elif'i evde bulamaz. Kapıcıya sorar. Kapıcı "Eve gelmedi ama, Buket diye bir arkadaşı vardı. Belki ona gitmiştir" der. Meral, Buket'lere gider. Buket, "Elif'in o gün okula hiç gelmediğini söyleyince, Meral çok telaşlanır. Telefonla kocasını arar. Halis'in de üç gündür Ankara'da olduğunu öğrenir. Buket'in annesi ile önce okula, sonra karakola giderler. Karakolda ifade verirler. Polisler "Bir şey bulursak size haber veririz" diyerek, Meral ile Buket'in annesini evlerine gönderirler. Apartmandakiler, hastanelere telefon ederek, bir şeyler öğrenmeye çalışırlar. Meral perişandır. Sürekli sigara içer.

Gece Buket'in annesi de Meral'de kalır. Buket'in annesi kanepede, Meral ise pencerenin önünde uyuyup kalmışlardır. Zil sesi ile uyanırlar. Gelen Halis ile Avukatı Turgay Bey'dir. Halis, "Salak, Allah'ın salağı!" diye hakaret ederek içeri girer. "Allah belanı versin senin! Karı olamadın, hiç olmazsa anne ol ulan!" der. Meral, "Doğru konuş!" demekle yetinirken, Buket'in annesi, "Ne terbiyesiz adamsın sen! Dünden beri mahvoldu kızcağız. İsteyerek mi kaybetti çocuğu?" diye bağırır. Avukat Turgay Bey onları sakinleştirmeye çalışır.

Halis, Meral ve Turgay Bey birlikte çocuk bürosuna giderler. Memura bilgi verirler. Oradan da kayıp bürosuna giderler. Elif'i bulamazlar. Eve dönüşlerinde avukat Turgay Bey, "Siz eve dönün, ben her şeyle ilgilenirim" der. Yolda Meral'in komşusu Selahattin Bey onları durdurur, arabaya biner. "Elif'i marketin çırağı kaçırmış olmalı. Elif'in kaybolduğu gün markete gelmemiş. Kızınızın eşarby da Haydar'ın üzerinde bulundu" deyince, hep birlikte karakola giderler. Polis eşarby getirir. Meral eşarby tanır. Elif'indir. Haydar'ı da getirirler. Haydar, "Meral abla ben yapmadım. Elif'i görmedim. Eşarp bir gün önce oyun oynarken bende kalmıştı. Ben o gün maça gitmişim" der. Orada bulunanlar Haydar'a inanmazlar.

Meral, evine gelir. Teyzesi, Meral'i "Ah canım yavrum benim. Her felaket sizi mi buluyor? Neydi suçumuz öyle?" diyerek karşılar. Bankadan arkadaşı Kısmet,

Buket'in annesi ve komşu kadınlar da evdedir. Meral'i teselli etmeye çalışırlar. Meral hiçbir şey yemez. Sürekli sigara içer. Odasında biraz uzanır. Rüyasında Elif'i görür.

Sabah teyzesi ile birlikte kahvaltı masasında iken telefon çalar. Arayan Haydar'ın ağabeyidir. Adres verir. Meral ile görüşmek ister. Meral verilen adrese gider. Terkedilmiş, yıkık dökük bir binadır. Haydar'ın ağabeyi ile konuşur. "Haydar suçsuz. Bize yadım edin. O gün maça gitmişti. Eşarbi da bir gün önceden cebinde unutmuş" der. Meral de Haydar'ın ağabeyi ile konuşurken, kaybolduğu gün Elif'in okula eşarpsız gittiğini hatırlar. Karakola gider.

Eve geldiğinde iki gazeteciyi teyzesi ile görüşürken bulur. Meral'e de sorular sorarlar. Teyzesi kocasından ayrıldıklarını söylemiştir. Gazeteciler, "Boşanmayı siz istemişsiniz. Boşanmanız Elif'i etkilemiş olailir mi? Çocuğu kocanız mı kaçırdı?" gibi sorular sorarlar. Meral "Ne ilgisi var bunlarla? Halis de kızını arıyor." diye kızarak odasına gider. Gazeteciler evden ayrılır. Teyzesi Meral'e "Boşanma. Kendine edersin diye az mı söyledik sana" der. Meral gazetecilere gereksiz şeyler söylediği için teyzesine de kızar.

Ertesi gün gazetede "Kızımı eski kocam kaçırttı" şeklinde bir haber çıkar Halis çok sinirlenir. Meral'e kızar.

Avukat Turgay Bey ile Halis büroda konuşurlar. Turgay Bey "Elif kaçırılmış olamaz mı? Kaybolsaydı bu güne kadar bulunurdu. Meral Hanım'ın ve senin ilişkilerinizi gözden geçersen" der. Halis ise, "Meral'in ilişkilerinin olamayacağını, çocuğunun anası olduğunu, gözünün her zaman üzerinde olduğunu" söyler.

Turgay Bey ile Meral, araba ile giderken, Meral yolda annesi ile birlikte giden bir kızı Elif'e benzetir. Arabadan inerek arkalarından koşar. Ama, kızı görünce Elif olmadığını anlar. Eve döner. Evde Turgay Bey ile kocası bekliyordur. Halis, Meral'e yine kötü davranır. Meral'in yaptığı bir resmi buruşturarak yere atar, evden ayrılır.

Bankadan arkadaşı Kısmet ile birlikte yolda yürürler. Meral, "20 gün oldu İşe başlamam gerek" der. "Aramayı bırakmayacağını, Halis'in ise, artık umudunu kestiğini" söyler.

Turgay Bey'e, içinde Elif'in fotoğraflarının bulunduğu bir zarf ve not gelir. Notta, "Fotoğraftaki kız, gazetelerin yazdığı kızmış sanıyorum. Fotoğrafları belki ailesine iletmek istersiniz. Ben her gün sergideyim" diye yazar. Meral ile birlikte Turgay Bey sergiye gidip, fotoğraflara bakarlar. Bir fotoğrafta oyun oynayan çocukların arkasında bekleyen bir araba ve adam görürler. Arabanın plakasını alıp, araştırırlar. Fotoğraftaki kişi, Kayık İbo denilen, hapishaneden yeni çıkmış bir adamdır. Evine giderler. Kayık İbo'nun öldürülmüş olduğunu öğrenirler.

Elif'in fotoğrafının yer aldığı kayıp ilanları her yere asılır. Turgay Bey Meral'i evine yemeğe davet eder. Evi, iki katlı, bahçeli bir evdir. Turgay Bey'in karısı ile oğlu, beş yıl önce ölmüştür. O günden sonra annesi ile birlikte yaşamaya başlamıştır. Turgay Bey de, Meral gibi resim yapmayı çok sever. Ama karısı ile oğlunun ölümünden sonra resim atölyesine hiç girmemiştir. İlk kez Meral ile birlikte girerler atölyeye.

Meral bankadaki görevine geri döner. Bir erkek bankaya telefon ederek, "Kızını canlı görmek istiyorsan bir milyonu hazırla. Kimseye de bir şey söyleme" der. Meral, Turgay Bey'e giderek olanları anlatır. Turgay Bey "Paldır küldür adamların dediğini yapmayalım. Elif kaybolalı bir ay oldu. Niye bugüne kadar beklediler. Belki, Elif'i kaçırmadılar, buldular. Tedbirli olmalıyız" der. Arayan kişi, Meral'i tekrar arayarak mezarlıkta buluşma teklif eder. Meral polislerle birlikte gider. Buluşmaya kimse gelmez.

Meral evde yeni bir telefon bekler. Turgay Bey ile birlikte içki içerler. Halis gelir. Olanları öğrenmiştir. "Bir daha polisi karıştırmayalım. Parayı ben veririm" der. Turgay Bey evden ayrılır. Masanın üzerine Kayık İbo'nun hapisane arkadaşlarının fotoğraflarını bırakır. Meral ile Halis tartışır. Halis Bey de evden ayrılır.

Zil çalar. Buket ile annesi gelir. Buket yaptığı Noel Baba resmini Meral'e gösterirken, Buket'in annesi masada Turgay Bey'in bıraktığı fotoğrafları görür. Buket'i alarak telaşla evden ayrılır. Telefon kulübesinden Sağmalcılar Cezaevine telefon eder.

Daha önce Meral'i telefon ile arayan kişi, yine bankaya telefon ederek, "Kızını öldü. Öldürelim mi kızını?" derler. Meral, "Yemin ederim kimse olmayacak yanımda" diyerek telefonu kapatır. Bankadan herkes ayrılmıştır. Meral, müşteri hesaplarından birinden para çeker, taksiye biner, verilen adrese gider. Meral'in orada gözlerini bağlarlar, getirdiği parayı alırlar ve onu döverler. Elif de onların yanında değildir. Meral çok kötü bir durumda eve döner.

Turgay Bey, Meral'in evine gelir. Kapı açıktır. Meral'i yerde yatarken bulur. Yüzünü yıkar, yatağına yatırır. O gece Turgay Bey de yanında kalır. Konuşurlar.

Banka müdürü Meral ile konuşur. "İstmeden neden olduğunuz para çekme olayını, genel müdürlüğe konuyu yansıtmadan aramızda çözmeye çalışacağız. Sizi de şimdilik izinli sayalım" der. Arkadaşları aralarında para toplayarak, Meral'in müşteri hesabından gizlice çektiği parayı öderler.

Meral evde Elif'in resmini yapar.

Buket'in annesi Turgay Bey ile konuşmaya gelir "Ben Ayşe.Meral'in komşusuyum. Elif'i bulmak istiyorsanız Recep Sarı'yı bulun. Recep Sarı kızım Buket'in babasıdır. Meral'de masanın üzerinde fotoğrafını gördüm. Hapishanede sanıyordum. Telefon ettim, çıkmış. Yıllar önce evleneceğiz diye kandırdı. Sonra karnımda çocukla bırakıp kaçtı. Ağabeyimin yanına İstanbul'a gittim. Bekir ile tanıştım. Kocam öldü dedim. Çocuğumu kabullendi. Buket de, Bekir'i babası sanıyor. Recep'i tanımıyor. Bekir'in duymasını istemiyorum. Recep, Elif'i kendi kızı Buket sandığı için kaçırmıştır. Daha önce düşünemedim. Fotoğrafını görünce aklıma geldi. Polise haber vermeyin. Recep, her türlü kötülüğü yapabilir. Gidin Elif'i kurtarın. Yardım edebilecek bir siz varsınız" der. Recep'in adresini vererek, Turgay Bey'in yanından ayrılır.

Turgay Bey arabası ile verilen adrese gider. Küçük bir Anadolu kasabasıdır. Kimse Recep Sarı'nın evini göstermek istemez. Turgay Bey, akrabalarını takip ederek evi bulur. Recep'e Elif'in kendi kızı olmadığını anlatmaya çalışır. Nüfus cüzdanını gösterir. İkna edemez. Kavga ederler. Zorla eve girer, Elif'i bulur. Elif konuşmaz. Kötü durumdadır. Turgay Bey, Elif'i alarak İstanbul'a döner.

Meral pencereden bakar iken onları görür. Önce Elif olduğuna inanamaz. Sonra koşarak merdivenlerden iner, Elif'e sarılır.

3.1.17.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Meral kocası Halis'ten iki yıl önce ayrılmıştır. Meral kızı Elif ile birlikte iki kişilik bir aile oluşturur. Halis, yalnız yaşar. Avukat Turgay Bey'in de ailesi, annesi ile birlikte iki kişidir.
2. Filmdeki aile tek çocukludur.
3. Filmdeki kişilerde aile büyükleriyle oturma görülür. Filmde Avukat Turgay Bey, eşi ile çocuğunun ölümünden sonra annesi ile birlikte oturur.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Meral bir bankada memurdur. Buket'in annesi, Meral'in teyzesi, Turgay Bey'in annesi, kapıcının karısı çalışmaz, ev kadınıdır. Filmde bankada memur kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Halis iş adamıdır. Turgay Bey avukattır. Filmde gazeteciler, bakkal çırağı, apartman yöneticisi, banka müdürü, polis, istasyon memurları gibi erkekler de vardır. Filmde erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden, kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Meral ile Halis apartman dairesinde, Turgay Bey annesi ile birlikte bahçeli bir evde oturur.

3.1.17.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi görülmez.
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Meral kızı kaybolmadan önce iş dışında tüm zamanını ona ayırır, ona sevgi ile yaklaşır, babasının yokluğunu hissettirmemeye çalışır. Elif kaybolduktan sonra, onu bulabilmek için büyük çaba harcar, kendi hayatını tehlikeye atar.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.17.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Meral, Buket'in annesi, Turgay Bey'in annesi anne rolündedir.
2. Filmde Buket'in annesi eş rolündedir.
3. Filmde Meral, Meral'in bankadan arkadaşı iş kadını rolündedir.
4. Filmde Meral'in teyzesi, Buket'in annesi, Turgay Bey'in annesi ev kadını rolündedir.

3.1.17.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Kadının boşanması onaylanmaz. Teyzesi bu konuda "Sana boşanma, kendine edersin diye kaç kez söyledik" der. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Meral kızı Elif için kaybolmadan önce ve sonra büyük çaba harcar. Tek başına mücadele eder. Kendi sosyal yaşamından fedakarlık eder.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Meral, tek başına da güçlü olmaya çabalar. Bankada çalışır. Sorunlar karşısında hemen

- çekilmez. Filmde Meral, zaman zaman umutsuzluğa kapılsa da direnir.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değe olumsuzdur. Meral ve bankadaki arkadaşı yalnız paraya ihtiyacı olduğu için değil, çalışmak istedikleri için çalışırlar.
 5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
 6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Meral ile kocası boşanmıştır. Boşanması çevre tarafından kınanır.
 7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
 8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Meral kocasının otoritesini kabul etmez, karşı çıkar. Sonunda boşanırlar. Boşandıktan sonra bile hayatına karışmaya çalışan, ona bağırır, sert davranan kocasına direnir.
 9. Filmde aile içi demokraksi inancına verilen değer olumsuzdur. Filmde Meral ile Halis karşılıklı konuşup, sorunlarını çözemezler.
 10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumludur. Halis ile annesinin çok iyi bir iletişimi vardır. Birbirlerine saygılı davranırlar.
 11. Filmde aile içinde eğitime verilen değer olumludur. Meral kızı Elif'in de eğitimi için çaba harcar.

3.1.18.Ahh Belinda (1986)

3.1.18.2.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Atuf Yılmaz / Sen: Barış Pirhasan / Sen.yön: Şahin Kaygun / G.yön:Orhan Oğuz / Müzik: Onno Tunç / Oyun: Müjde Ar, Macit Koper, Yılmaz Zafer, Güzin Özipek, Füsün Demirel, Tarık Papuççuoğlu, Mehmet Akan, Levent Yılmaz, Fatoş Sezer, Erol Durak, Kezban Batıbeki, Sahra Gülyüz / Y.e: Odak Film (Cengiz Ergun).

3.1.18.2.Filmin Özeti

Serap tiyatro oyuncusudur. Yalnız yaşar. "Asiye Nasıl Kurtulur?" oyununun hazırlıklarını sürdürdüğü sırada, bir şampuan reklamında oynaması için teklif alır. Arkadaşlarının karşı çıkmasına karşın, reklam filminde oynamayı kabul eder.

Serap sabah kahvaltısını yaparken, oynayacağı reklam filmindeki erkek oyuncunun görüntülerini videoda izler. Sonra acele ile evden çıkar. Spor salonuna gider. Spor salonundan çıkışta sevgilisi Suat ile buluşur. Suat'ın evine giderler. Orada Suat ile sevişir. Daha sonra Suat, Serap'ı reklam filminin çekileceği stüdyoya bırakır. Akşam buluşmaya söz vererek, ayrılır.

Serap'ı, stüdyoda yönetmen karşılar. Serap'ın rol alacağı reklam "Belinda" şampuan reklamıdır. Bu reklam filminde, Hulusi Bey'in karısı Naciye'dir. Hakan ve İnci adında ilkokula giden iki çocukları vardır. Naciye gündüzleri bankada çalışır, geceleri evinin kadını olur. Serap'ın reklam filminde canlandıracağı Naciye tipi, kendi kişiliğinin ve yaşamının tam tersi bir tiptir. Kocasını Hulusi Bey rolündeki Tuncay Bey ise, reklam filminde, bir devlet dairesinde kısım şefi olarak çalışan tipik bir memurdur. Reklam filminde aile, bütün mutluluklarını "Belinda Şampuanı"na borçludur. Serap, filmde "Yumuşacık oluyor saçlarım. Yumuşacık. Pırıl Pırıl. Ailenizin büyüğü şampuanı ile" der.

Serap'ın makyajı yapılır. Çekimlere başlanır. Çekimler birçok kez tekrarlanır. Ara verilir. Serap yemek yerken, reklam filminde rol alan İnci ve Hakan rolündeki çocukların anneleri ile konuşur. Serap kadınlara, "Siz çıksanız reklam filmlerine, daha inandırıcı olur" der. Kadınlar ise, "Aman, Serap Hanım, bizim kendimiz için isteyeceğimiz ne olabilir ki artık. Bizim için varsa yoksa çocuklar" derler.

Banyo sahnesi çekilir. Çekimler yine tekrarlanır. Serap, gözleri kapalı saçlarını şampuanlar. Gözlerini açtığı anda kendini reklam filminde canlandırdığı Naciye'nin evinde bulur. Üzerine bornoz alarak, banyodan salona gelir. Hulusi Bey gazete okur, çocuklar televizyon izler. Serap çok şaşırır. Hulusi Bey "Delirdin mi Naciye? Ne diye soğuk su ile yıkadın akşam akşam? Git giyin Allah aşkına! Şu yemeği de hazırla artık. Öldüm açlıktan" der. Serap, "Herkes nereye gitti? Set ekibi, yönetmen, ışıkçılar, kameraman nerede?" diye sorar. Çocuklara da, "Annemiz bize şaka yapıyor" diyen Hulusi Bey, onları odalarına gönderir. Serap, giysilerini ister. Saat akşam 8'dir. Parmağındaki alyansı da çıkarır. Reklam filminde kocası rolündeki Hulusi Bey'e verir. Evden ayrılır.

Taksiye biner sevgilisi Suat'ın evine gider. Suat onu tanımaz. Yanında başka bir kadın vardır. Tiyatroda birlikte çalıştığı arkadaşları ile sürekli gittikleri bara gider. Oradaki arkadaşları da Serap'ı tanımaz. Aynı taksi ile eve gelir. Evinde başkaları oturmaktadır. Çaresiz Hulusi Bey'in evine döner. Serap olduğunu kanıtlayacak hiçbir şey bulamamıştır. Hulusi Bey taksi şoförünün parasını öder. Eve girdiğinde ise,

Serap'a kızar. "5430 Lira taksi parası. İnsaf yani Hanım.Sakinleştin mi bari? Rezil olduk bütün mahalleye. Yarın bütün apartman bizi konuşacak" der. Serap ise, "İstanbul'da bu evden başka gidebileceği bir yer kalmadığını, geceyi bu evde geçirmek zorunda olduğunu söyler. Hulusi Bey, karısının eve dönüşüne sevinir. Alyansı Serap'ın parmağına takar. Hulusi Bey için Serap, karısı Naciye'dir. "Burası senin evin. Ne demek zorundayım. Bilirsin bir ömür geçirdik bu evde. Tamam bir bunalım geçiriyorsun. Yalnız yatmak istiyorsan, ben şurada bir yerde kıvrılır yatarım. Ama çocuklar. Onları öpmeden yatma. Alışıklar biliyorsun" der. Serap çocukları öper yatar. Hulusi Bey salonda uyur.

Serap sabah uyandığında "Hala buradayım" der. Çocukların odasına gider. Yaptıkları bir resimde kendi fotoğrafını görür. Daha önce de salonda, Hulusi Bey ile evlilik fotoğraflarını görmüştür. Aynaya bakar "Bir yanlışlık var bu işte. Ben Serap'ım. Sık dişini bitecek bu saçmalıklar" der kendi kendine. Sabah kocası ve çocuklar kahvaltı yapar. Serap masada oturur. Çocuklar giyinirler, okula giderler. Hulusi Bey de hazırlanır. Serap'a "Sen de geç kalıyorsun, hazırlan" der. Hulusi Bey de işe gider. Serap kahvaltılıkların başında ne yapacağını düşünürken kapı zili çalar. Gelen komşusu ve aynı bankada birlikte çalıştığı Naciye'nin arkadaşı Feride'dir. Feride de Serap'a "Naciye" diye hitap eder. Serap şaşkın ve çaresizdir. Herkes ona Naciye der. Serap'ı tanıyan kimse bulamamıştır. Sanki Serap, yok olmuştur.

Feride ile birlikte bankaya gider. Orada yapacağı işi bilmediğinden sürekli hata yapar. İmzasını atamaz. Bankada imza attırmaya gelen bir memura "Bugün biraz rahatsızım. Ama merak etmeyin en kısa zamanda iyileşeceğim" der. Akşam Feride ile birlikte eve dönerler. Feride "Aman hiç içimden gelmiyor şu eve girmek şimdi. Ortalığı topla, bulaşığı yıka, yemeği hazırla, çocuğu yatır, sonra da Osman Beyi rahatlat" diye dert yanarken, Serap "Yapamayacağım" der ve Feride'den borç para ister, eve girmez.

Serap eve dönmeyince Hulusi Bey Feride'lere gider. Feride "Bugün bankada da kötüydü. İmzasını bile atamadı" der. Karısının, Feride'den borç para alarak gittiğini öğrenen Hulusi Bey, evine gelir. Serap geç saatte eve döner.

Doktora giderler. Serap doktorlara, Naciye olmadığını kanıtlamaya çalışır ama, başaramaz. Bir süre hastanede kalır. Sonra çaresiz, "Ben Naciyeyim" diyerek, hastaneden çıkar. Yeni kimliğini kabullenmiş görünür.

Eve gelirler. Kayınvalidesi ve kayınpederi de onların evindedir. Serap onlara yemek hazırlar, çocukları yatırır. Hulusi Bey, Serap ile sevişmek ister. Serap, "Hastaneden yeni çıktım. Bana bir hafta süre ver" der.

Ertesi gün tiyatroya gider. Orada Suat ile karşılaşır. Bir yerde oturur, bir şeyler içerler. Konuşurlar. Sonra Suat'ın evine gider, sevişirler. Ama Serap'ın tüm çabalarına karşın Suat, onu tanımaz.

Serap evde akşam yemeği hazırlar. Bonfile, muz almıştır. Hulusi Bey kızar. "Bir makarna yapsaydın hepimiz doyardık" der. Serap'ın, "Bir kadın bulsak ev işleri için" isteğine de olumsuz cevap verir. Hulusi Bey sürekli tasarruf yapılmasını ister. Serap'ın daha önce oynadığı, "Asiye Nasıl Kurtulur" oyununda, "Seniye" rolünü oynayan kadının sesi kısılır. Serap Suat aracılığı ile bu oyunda Seniye rolüne kabul edilir. Yönetmen Serap'ın oyununu çok beğenir.

Serap'lar ve Feride'ler ailece pikniğe giderler. Serap orada Feride'ye "Ben bir tiyatrodaki iş buldum. Oyuncu olarak. Yarın akşam 6'da da prova var. Bana gidebilmem için yardım eder misin?" der. Feride, Serap'ın bu sırrını kimseye söylememeye ve ona yardım edeceğine söz verir.

Ertesi akşam Serap ile Feride "Müşterilerden biri bilet getirdi. Tiyatroya gideceğiz" diyerek, Serap'ın oyunda rol alacağı tiyatroya gelirler. Serap evden Hulusi Bey ile tartışarak ayrılır. Çünkü aynı gece kayınvalidesi ile kayınpederi onlara gelmek istemiş, Serap da kabul etmemiştir. Yolda Feride'yi, "Benim adım Serap. Bana sakın Naciye deme" diye uyarır. Feride, Serap'ın oyununu izler. Oyun sonunda, diğer oyuncular "Bilsak'da bir çorba içelim" derler. Feride'nin bu tür yaşam hoşuna gider. Onlarla gitmek ister. Serap'ın "Kızım delirdin mi sen? Evde kocalarımız bekliyor" demesine karşın Feride, "Aman başlamışım kocasına. Kırk yılda bir kere felekten bir gün çaldık. Beklesinler" der ve onlarla giderler.

Serap, sabah Hulusi Bey'e bir mektup bırakarak evi terkeder. Serap'ın tiyatrodaki olduğu gece Hulusi Bey'in babası, karısı ile tartışarak onlara gelmiştir. Hulusi Bey ertesi gün, annesi ile babasını barıştırmak üzere, annesini de alır evlerine getirir. Evde, Serap'ın bıraktığı mektubu bulur. Annesine, babasına söyler. Sonra Feride'lere giderek "Serap evi terketti" der. Feride'den, Serap'ın tiyatrodaki çalıştığını öğrenir.

Hulusi Bey, annesi, babası, Feride ve kocası hep birlikte tiyatroya gelirler. Zorla içeri girerler. Naciye olarak bildikleri Serap'ı sahnede görünce çok şaşırırlar. Serap'ı sahneden indirerek babasının evine bırakırlar. Kayınvalidesi "Kim sokar seni artık o eve. Sefil babanın yanı, artık senin yerin" der. Hulusi Bey çok üzgündür. "Firuz Bey'e selam söyle. Tam kendisi gibi bir kız yetiştirmiş. Yuvam yıkıldı." diyerek, Serap'ı babasının evinde, kapının önüne bırakarak ayrılır.

Serap, Firuz Bey'in kendisini tanımamasını ister. Ne var ki, Firuz Bey, "Naciye, kızım benim!" diyerek Serap'ı içeri alır. Yıllar önce annesini ve onu bir kadın uğruna nasıl terkettiğini, pişmanlıklarını anlatır. Serap'tan özür diler. Sabah olduğunda, "Annene gidelim Naciye. Annen mezarlıkta. Hayatıma yeni bir güneş doğuyor. Yıllar sonra sen geldin ya!" der. Mezarın başında, "Şaheste, affet beni! Sana Naciye'yi getirdim." diye yalvarır. O anda Hulusi Bey gelir. Serap'tan ve babasından özür diler. Evimize gidiyoruz deyince, Serap ağlamaya başlar. "Naciye var artık. Bundan sonra yalnız mutluluk var" der ve eve gelirler.

Evde yemek yerler. Serap servis yapar, imam bayıldı yemeğini tarif eder. Hulusi Bey, annesi, babası, Serap'ın babası, Feride ve kocası hep birliktedirler. Serap, Naciye kimliğini kabullenmiş görünür. Mutludur. Konuklar gider. Serap çocukları yatırır. Yatak odasındadırlar. Hulusi Bey yine salonda yatacağını düşünerek yastığını ve yorganını alıp odadan çıkarken, Serap "Girsene yatağa" der. Yanına çağırır. Serap, "Çok özlemişim seni. Sarıl bana kocacığım. Çocuklarımın babası. Ah Belinda, Belinda'ya borçluyum bu yumuşaklığı. Belinda, hepimizin şampuanı. Ailemizin şampuanı" derken; yönetmen "Çok iyi, çok iyi. Stop. Sabahladık ama, değdi." der. Serap şaşkındır. Yine inanamaz olanlara. Yanında yatan ve ona "Günaydın" diyen Hulusi Bey'e gerçek yaşamdaki Tuncay Bey'e, bir tokat atarak yataktan kalkar. Stüdyonun diğer bir köşesinde, Belinda Şampuan maketi üzerine doğru gelir. Serap korkar. Arkasından Suat çıkar. Sarılırlar.

3.1.18.3.Filmde AileYapısı

1. Filmde Serap ve Suat yalnız yaşarlar. Serap'ın reklam filminde canlandırdığı Naciye'nin ailesi dört kişidir. Naciye, kocası Hulusi, çocukları Hakan ve İnci. Naciye'nin arkadaşı Feride'nin ailesi de dört kişidir. Feride, kocası Osman, kayınvalidesi ve kızı Suna. Naciye'nin babası yalnız yaşar. Naciye'nin kayınpederi ile kayınvalidesi ise, iki kişilik bir ailedir.
2. Filmde Naciye'nin iki çocuğu, Feride'nin ise tek çocuğu vardır.
3. Filmdeki kişilerde aile büyükleriyle oturma görülür. Feride'nin kayınvalidesi onlarla birlikte oturur.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Serap tiyatro sanatçısıdır. Naciye ile Feride bankada memurdur. Naciye'nin kayınvalidesi öğretmen emeklisidir. Feride'nin kayınvalidesi ev

kadınıdır. Filmde tiyatro sanatçısı, doktor, hemşire, makyöz gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Suat tiyatro oyuncusudur. Hulusi bir devlet dairesinde kısım şefidir. Naciye'nin babası ve kayınpederi ile Osman'ın mesleği belli değildir. Filmde tiyatro sanatçısı, yönetmen, kameraman, ışıkçı, doktor, şoför, kapıcı, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden gelin-kayınvalide, damat-kayınpeder, gelin-kayınpeder ilişkilerine olumsuz olarak yer verilir. Naciye ve Feride kayınvalideleri ile anlaşamazlar. Hulusi kayınpederi ile dargındır. Naciye'nin kayınpederi ile iletişimi yoktur.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşar, apartman dairesinde otururlar.

3.1.18.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur. Kocasını Naciye'ye cinsel ilişkiye girmeleri konusunda baskı yapar. "Sabrım tükeniyor." der.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Hulusi'nin annesi babası onlara maddi olarak destek olurlar. Kooperatif girerek, ev almalarına yardım ederler.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi görülmez. Naciye kocasını ve çocuklarını sevmez. Onlara kötü davranır. Feride de kocasını beğenmez. Kızına bağırır. Hulusi ile Osman da, Naciye ile Feride'ye kötü davranırlar. Osman Feride'yi döver.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.18.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Naciye, Feride, Hulusi'nin annesi, Osman'ın annesi anne rolündedir.
2. Filmde Naciye, Feride, Hulusi'nin annesi eş rolündedir.
3. Filmde Serap, Naciye, Feride, tiyatro sanatçıları, doktor, hemşire ve makyözler iş kadını rolündedir.

4. Filmde Osman'ın annesi ev kadını rolündedir. Hulusi'nin annesi de öğretmen emeklisidir. Bu nedenle artık çalışmaz. Ev kadını rolündedir.

3.1.18.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Hulusi hem kendi evliliğinin, hem annesi ile babasının evliliğinin sürmesi için çaba harcar. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumsuzdur. Naciye çocukları ile ilgilenmek istemez. Hulusi ise, Naciye'nin hasta olduğunu düşünerek geçici olarak çocuklar ile ilgilenir. Çocuklar için özel bir çaba harcanmaz.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer Serap dışında tüm kadınlar için olumsuzdur. Kadına bir işte çalışsa da, evdeki sorumluluklarını unutmaması gerektiği sık sık hatırlatılır.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumludur. Filmdeki kadınlar çalışır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer ile ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer ile ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer Serap için olumludur.Serap, Suat ile birlikte yaşar. Diğerleri için olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine gösterilen değer olumludur. Önceleri Naciye bu otoriteye karşı çıksa da, sonunda o da kabullenir.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Naciye ile Hulusi, Feride ile Osman, Hulusi'nin annesi ile babası sürekli tartışırlar. Sorunlarını karşılıklı konuşarak çözemeler.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumludur. Hulusi de, Osman da anne babalarına değer verirler. Birlikte oturmak, beraber olmak isterler. Eşlerinin de anne ve babalarını saygılı olmalarını beklerler. Onlara bu konuda baskı yaparlar.
11. Filmde ailede eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

3.1.19.Teyzem (1986)

3.1.19.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Halit Refiğ / Sen: Ümit Ünal (Milliyet Sanat Dergisinde birinci seçilen film öyküsünden) G.yön: Ertunç Şenkay / Müzik: Atilla Özdemiroğlu / Oyun: Müjde Ar, Yaşar Alptekin, Mehmet Akan, Tomris Oğuzalp, Necati Bilgiç, Ayşe Demirel, Semra Yılmaz, Haldun Ergüvenç / Y.e:Burç Film (Fedai Öztürk).

3.1.19.2.Filmin Özeti

Üftade, annesi, üvey babası Recep, ağabeyi Niyazi ile birlikte İstanbul'da yaşar. Evleri eski, iki katlı, ahşap bir evdir. Üvey babasının, evlerinin alt katlarında bakkal dükkanı vardır. Babaları onlar küçükken ölmüş, anneleri bakacak kimseleri olmadığı için Recep ile evlenmiştir. Ev de, üvey babalarınındır. Niyazi, bir orkestrada batari çalar. Üftade Niyazi ile aynı orkestrada gitar çalan Erhan'dan hoşlanır. Bu nedenle sık sık Erhan'ı görmek amacı ile, Niyazi'nin çalıştığı düğün salonuna gider. Erhan ile uzaktan birbirlerini seyrederek. Bir de, ablası Azade vardır. Azade, annesinin evlenmesine karşı çıkmış, öğretmen okulunu kazanınca evden ayrılmıştır. Daha sonra da evlenerek bir daha eve gelmemiştir. Ankara'da yaşamını sürdürür.

Yıllar sonra Azade, kocası ve oğlu Umur ile birlikte annesine gelir. Kocası siyasi olaylara karışmıştır. Bir süre Ankara'dan ayrılmaları gerekir. Gidecek en uygun yer olarak annesinin evini bulmuşlardır.

Üvey babası Azade'ye soğuk davranır. Azade ve kocası odalarında kahvaltı eder. Üftade, annesi, üvey babası, Niyazi ve Umur da salonda kahvaltılarını ederken, üvey babası ile Niyazi tartışır. Niyazi kahvaltısını yarım bırakarak evi terkeder. Üftade de Umur'u alarak, evden alışverişe çıkıyoruz diye, yine düğün salonuna Erhan'ı görmeye gider. Umur'dan da hiç kimseye söylememesi için söz vermesini ister. Umur ile Üftade arasında o günden sonra bir yakınlık başlar. Umur, teyzesini çok sever. Hep birlikte çıkar, dolaşırlar. Üftade her gün yaptıklarını gece, hatıra defterine yazar. Umur, henüz altı yaşında olmasına karşın, teyzesi ile çok şey paylaşır. Onlar Erhan ile birlikte konuşurken Umur, bir kenarda onları bekler. Bazı günler de Üftade'nin arkadaşı Şenay'ın evine giderler. Şenay "Erhan'ı bırak. Ağabeyim gibi birini bul. Efendi olsun. Güzellik yetmez."der.

Üvey babaları, Azade'nin kocasına sorular sorar. Tartışır. Gece yatakta karısına "Biraz daha sabretmemiz lazım. Olmazsa İzmir'e annemlere gideriz." der.

Üftade merdiven altındaki özel odasını Umur'a gösterir. Umur orada dedesinin fotoğrafını görür.

Üftade yine hatıra defterine yazılar yazarken, hayal görür. Bağırarak odasından çıkar. Ablası gelir. Ablasına, "İçerde gözlerini dikmiş, bana bakıyor" der. Ablası odasına bakar. Kimseyi göremez. "Haydi git yat. Rüya gördün herhalde" diyerek Üftade'yi sakinleştirir. Annesi, üvey babası, Niyazi de kalkmıştır. Annesi ile üvey babası yatar. Niyazi ile Azade konuşurlar. Niyazi, "Bu kaçınıcı? Yine mi rüya gördü? Çok sıkılıyor her halde. Ama kimseye birşey belli etmiyor. Bu evde yaşanmaz. Ben de başımın çaresine bakacağım. Almanya'ya gideceğim" der.

Üftade hatıra defterine, "Bu ev beni boğuyor. Tek umudum Erhan" diye yazar. Erhan ile bir çay bahçesinde buluşurlar. Erhan'a "Babasından onu istemesini, kendisini o evden götürmesini" söyler. Erhan ilgisiz davranır. "Canım istemiyor" der. Üftade'nin tek umudu da yıkılmıştır. Umur ile birlikte eve dönerler. Merdiven altındaki gizli odasına kapanır. Aynı gün Azade ile üvey babası kavga eder. Azade eşyalarını toplar. Umur'u da alarak kocası ile birlikte evi terk eder. Umur, teyzesinden ayrıldığı için çok üzgündür.

Üftade'yi Şenay'ın ağabeyine istemeye gelirler. Üvey babası "Fitnat Hanım, oğlunuz kızımıza gönül vermiş. Basri Bey de geleceği parlak bir genç. Bize de Allah onları mesut etsin demekten başka bir şey kalmıyor" der. Düğün salonunda evlenirler. Aynı düğün salonunda Erhan gitar çalar.

Üftade evlenince mutluluğa kavuşacağını umar. Ama kocası ona sert davranır. Annesinin yanından ayrılmaz. Şenay da kötü davranmaktadır. Üftade sonunda dayanamaz. Doğuma çok yakın bir zaman varken, evi terk edip, üvey babasının evine döner. Bir kızı olur. Kocasından da boşanır. Kızı Fulya dört-beş yaşlarına gelmiştir. Üftade hatıra defterine anılarını, düşüncelerini yazmaya devam eder. Korkuları, hayalleri de sürmektedir. Kızı ile ilgilenmez. Ona, annesi Seniha Hanım bakar. Her geçen gün biraz daha içine kapanır.

Niyazi Almanya'dan döner. Tüm aile çok sevinir. Onlara hediyeler verir. Oturdıkları evi müteahhit istemektedir. Karşılığında onlara bir daire ve dükkan verecektir. Üftade karşı çıkar. Üvey babası kabul eder. Müteahhit Süleyman Bey, apartman yapıncaya kadar Şarköy'de kendi evinde oturmalarını önerir. Şarköy'e giderler. Süleyman Bey Üftade ile yakından ilgilenir. Ondan hoşlanır. Ama, Üftade

yakınlık göstermez. O kendi yarattığı dünyada, Erhan'ın bir gün geleceği umudu ile yaşar. Akşamları çay bahçesinde otururlar. Kızına olan ilgisizliği de devam eder.

Bir gece Şarköy'de düğün salonuna giderler. Niyazi düğünü videoya çekecektir. Üftade, Süleyman Bey, annesi ve üvey babası da düğüne gelir. Üftade orada sünnet olacak çocuğun amcası olan, gitar çalan bir kişiyi, Erhan sanır. Onun yanından ayrılmaz. Zorla eve götürürler. Ertesi gün Orhan Bey, Şarköy'den ayrılır. Üftade'nin yine tüm umutları yıkılır.

Yeni evlerine taşınırlar. Babası da yeni dükkanında çalışmaya başlar. Annesi ve üvey babası evden memnundur. Süleyman Bey Niyazi'ye de Topkapı Sarayı'nda bekçilik görevi bulmuştur. Niyazi çok sevinir. Annesi banyoya girdiği bir gün, orada hastalanır. Felç geçirir. Hastaneye götürürler. Bir süre hastanede kalır. Evde kimsenin olmadığı bir gün Süleyman Bey zorla, Üftade ile sevişmek ister. Babası gelir. Süleyman Bey'e kızar. "Kızın gönlü varsa evlenirsiniz. Yoksa evimde böyle rezillik istemem" der. Süleyman Bey özür diler, gider.

Annesi eve gelir. Felçlidir. Konuşamaz. Annesinin yokluğunda Üftade, evi idare edemez. Yemek yapamaz, temizlik yapamaz, kızına bakamaz. Annesinin hastaneden çıkmasından sonra da durum değişmez. Üvey babası ile Niyazi, Azade'yi çağırma kararı verirler. Üftade, her geçen gün biraz daha kötü olmaktadır. Banyoda aynanın üzerine Erhan'ın yazdığını iddia ettiği yazıları okumaya çalışır. Gece davulcunun davulunu alarak, sokakta bağırır. Niyazi ile üvey babası zorla onu eve sokarlar. Doktordan sakinleştirici ilaç alırlar ve dışarı çıkmasına izin vermezler. Üftade hatıra defterine Erhan ile ilgili yazılar yazmaya devam eder.

Azade, Umur ile birlikte gelir. Annesinin ve Üftade'nin haline çok üzülür. Niyazi, yaşadıkları zor günleri anlatır. "Perişan olduk" der.

Üftade ile Umur gündüz, yine eski günlerdeki gibi vapur ile dolaşırlar. Gece Üftade hastalanır. Azade odasına gider. Kızı Fulya'yı odadan çıkarırlar. Üftade'nin ilacını verirler. Onu sakinleştirirler. Üftade videoda düğün kasetini izler. Orada şarkı söyleyen adamın hala, Erhan olduğunu düşünmektedir. Azade onu engellemek ister. Üftade bağırır. "Ben neler çektim. Her şey bu defterde yazılı. Sen yoktun. Herkesin gözü bende. Kocanın bile" der. Azade, Üftade'ye tokat atar. Üftade ağlayarak odasına gider.

Bir başka gün hamama giderler. Dönüşte yine tartışırlar. Hamamda da Erhan adlı birinden söz eden kadınların üzerine sıcak su atıp, kaçmıştır. Ablası kızınca Üftade de bağırır. "Ben burada iki moruğun, bir çocuğun zırlıtısını çekerken sen yoktun. Sen

İzmir’de, Niyazi Almanya’da keyfinize baktınız” der. İlacını vermek isteyen ablasının başına vazo ile vurur. Kan akar. O zamana kadar teyzesiyle arası çok iyi olan Umur, Üftade’ye kızar. “Defol! Ne halin varsa gör” der. O günden sonra Umur’u İzmir’e gönderirler. Üftade’yi de hastaneye yatırır. Orada yine hayaller görür. Umur’u ve Erhan’ı unutamaz. Üftade’ye göre ikisi, onun tek dostudur.

Üftade hastaneden çıkar. Sakinleşmiştir. Kimseye zarar vermez artık. Bir gece bahçede Erhan’ı gitar çalarken hayal eder. Pencereyi açar. Onun yanına gittiğini düşünerek, pencereden aşağı atlar. O gece ölür. Üftade’nin ölümünden sonra, kızı Fulya’yı yatılı okula verirler. Niyazi evlenip, İstanbul’dan ayrılır. Bir daha kimseyi aramaz. Annesi de, bir süre sonra ölür. Üvey babası evde yalnız kalır. Kimse onu aramaz. Fulya ile, teyzesi Azade ilgilenir. Bakımsızlıktan üvey babası da ölünce; Azade, kocası, Umur ve Fulya evi boşaltıp, satmaya karar verirler.

Umur eski günleri hatırlar. Teyzesinin yakılmak üzere atılmış hatıra defterlerini okur. Üftade’nin bir fotoğrafını bulur. Kızı Fulya’ya verir. Fulya kapının kenarına sıkıştırır, fotoğrafı almaz. Annesine karşı duyarsızdır. Umur ise, kendi kendine “Teyzem ile herkesten çok farklı şeyler paylaştık bir zamanlar. Onu hiç unutmadım” der ve o da evden ayrılır.

3.1.19.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Üftade’nin ailesi önce dört kişidir. Üftade, annesi Seniha Hanım, üvey babası Recep Bey, ağabeyi Niyazi. Daha sonra kısa bir süre, Üftade’nin ablası Azade, kocası ve oğlu Umur da onlara katılır. Üftade evlenir. Evde Üftade, kocası Basri, kayınvalidesi Fitnat Hanım, görümcesi Şenay ile birlikte dört kişilik bir aile olurlar. Üftade kocasından ayrılır. Basri ile evliliğinden bir kızı olur. Babasının evine kızı ile birlikte döner. Üftade, kızı Fulya, annesi, üvey babası ve ağabeyi Niyazi ile beş kişilik bir aile oluştururlar.
2. Filmde ailede çocuk sayısı farklıdır. Üftade, ağabeyi ve ablası ile birlikte üç kardeştir. Üftade ile Azade’nin ise çocukları tektir.
3. Filmde aile büyükleriyle oturma görülür. Üftade kocasından ayrıldıktan sonra, annesi ve babası ile birlikte oturur. Basri ile evliliğinde ise kayınvalidesinin evinde, kayınvalidesi ve görümcesi Şenay ile birlikte otururlar.

4. Filmdeki kişiler evlenirken salonda düğün yapılır.
5. Filmde Üftade, annesi Seniha Hanım, kayınvalidesi, görüncesi Şenay çalışmazlar. Hepsi ev kadınıdır. Üftade'nin ablası Azade öğretmendir. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Üftade'nin üvey babası bakkaldır. Niyazi önce düğün salonlarında batari çalar. Daha sonra Almanya'ya gider. Almanya'dan dönüşünde ise, Topkapı Sarayı'na bekçi olur. Üftade'nin kocası ile Azade'nin kocasının meslekleri belli değildir. Filmde müteahhit, gitar çalan Erhan, doktor, bekçi, davulcu, hakim, avukat, garson, şoför gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler ve anneanne bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden gelin-kayınvalide ilişkisine, olumsuz olarak yer verilir. Üftade'nin kayınvalidesi Üftade'ye kötü davranır Sonunda kayınvalide baskılarına dayanamayan Üftade, kocasından ayrılır.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Üftade'nin ailesi önce iki katlı ahşap bir evde, daha sonra apartman dairesinde ve Şarköy'de bir yazlıkta otururlar.

3.1.19.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Üftade kocasından ayrıldıktan sonra, kızı Fulya ile birlikte babasının evinde yaşar. Fulya'ya anneanesi bakar.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi görülmez.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.19.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Üftade, Üftade'nin annesi Seniha Hanım, Azade Üftade'nin kayınvalidesi anne rolündedir.
2. Filmde Üftade, Üftade'nin annesi Seniha Hanım, Azade eş rolündedir.
3. Filmde Azade iş kadını rolündedir.
4. Filmde Üftade, Üftade'nin annesi Seniha Hanım, Üftade'nin kayınvalidesi ev kadını rolündedir.

3.1.19.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Filmde evlilikler onaylanır. Birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumsuzdur. Üftade kızı ile hiç ilgilenmez. Filmde Üftade'nin annesi de kendi çocukları ile yeterince ilgilenmemiştir.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar, Azade dışında çalışmazlar. Ekonomik özgürlükleri yoktur. Üftade kocası ile anlaşamayınca, babasının evine döner. Kendi başına bir yaşam kuramazlar. Evliliklerine de büyükler karar verir.
- 4 .Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde Azade dışında çalışan kadın yoktur.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Üftade kocasından boşanır. Nedeni, Üftade'ye göre kayınvalidenin olumsuz tutum ve davranışlarıdır. Kocasını annesine çok bağlıdır. Bu nedenle annesini tercih ederek, karısından boşanır. Evliliği için hiç çaba harcamaz.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Üftade'nin ailesinde baba otoritesi vardır. Aile bireyleri bu otoriteyi kabullenmiş görünürler. Niyazi önce karşı çıksa da, Almanya dönüşü üvey babanın otoritesini, onaylar.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur.Sorunlar tek taraflı çözülür, karşılıklı konuşarak hiçbir karar alınamaz.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumludur. Üftade birlikte oturduğu anne ve babasına hastalığının fazlalaştığı günlere kadar iyi davranır. Basri de annesine, karısından daha çok değer verir.
11. Filmde ailede eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

3.1.20.Yarın Ağlayacağım (1986)

3.1.20.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Halit Refiğ / Sen: İlhan Engin / G.yön: Hüseyin Özşahin / Müzik:Cahit Berkay / Oyun: Kadir İnanır, Yaprak Özdemiroğlu, Gül Erda, Eşref Kolçak / Y.e: Emek Film (Nazmi Özer)

3.1.20.2.Filmin Özeti

Kemal savcıdır. Karısı Nevin ve ilkokula giden oğlu Erol ile birlikte İstanbul'da yaşarlar. Kemal'in çocukluğu Trabzon'da geçmiştir. Babası Ahmet Kaptan, Kemal daha ilkokula giderken ölmüş, onu annesi büyütmiştir. Kemal'in kayınpederi iş adamıdır. Ekonomik durumları çok iyidir. Nevin, kocası Kemal'in memur olmasından memnun değildir. Babası gibi ticaretle uğraşmasını, babasının yanında çalışmasını ister. Bu konuda Kemal'e sürekli baskı yapar. Kemal ise, mesleğini çok sever. Çok da başarılı bir savcıdır. İşi gereği gece geç saatlere kadar çalışır. Oğlu ve karısı ile ilgilenemez.

Bir gece yine olaylar olur. Mazmanoğlu denilen yeraltı dünyasının patronlarından bir kişi, adamları ile Altın Kafes Kumarhanesi'ni basar. Beş ölü, yedi yaralı vardır. Mazmanoğlu adamlarıyla kaçar. Polisler gelir. Savcı Kemal de oradadır. Halkın Sesi Gazetesi'nden polis muhabiri Dicle ile Kemal'i tanıştırlar. Dicle ertesi gün gazetede "Mazmanoğlu cinayet işledi" diye yazar. Yazı ihbar kabul edilir ve Dicle ifade vermek için savcılığa çağrılır. Kemal de, "Altın Kafes Olayı"nın sorgulamak üzere görevlendirilir.

Dicle ile Kemal konuşurlar. Dicle "Gazete olarak Mazmanoğlu Çetesi'ne ait birçok belge, kaçakçılık ile ilgili birkaç isim ve bir de yuvalandıkları kaçak eşya deposunu biliyoruz. Bunları yakalayıp konuşturursanız, Mazmanoğlu'na ulaşma imkanınız olabilir. Gazete olarak adaletin sağlanmasında size yardımcı olabilirsek, ne mutlu bize" der. Onlar konuşurken, karısı telefon eder "Akşama annesi ile babasının geleceğini ve geç kalmamasını" söyler. Kemal polisleri arar. "Dicle'nin verdiği isim ve adresleri bildirir. Bunların yakalanıp, savcılığa teslimini istiyorum" der.

Kemal'lerin evinde. Yemek masası hazırdır. Nevin'in annesi ile babası da gelmiştir. Nevin, sokakta arkadaşları ile oynayan oğlu Erol'u çağırır. Her tarafı kirlenmiştir. Dedesine "Ben bisiklet istiyorum ama babam almıyor" deyince, Nevin

“Söz verdi Baban alacak” der. Erol bu kez, dedesinin almasını ister. Nevin kızarak Erol’u banyoya sokar. Kemal her zaman ki gibi gece geç saatte eve gelir. Oğlu uyumuştur. Kayınpeder koltukta uyuklar. Nevin ile annesi televizyon izlemektedir. Nevin Kemal’i soğuk karşılar. “Nerede kaldın?” der. Kemal ise, “Bir türlü işten baş kaldıramadığımı” söyler. Kayınpederinden özür diler. Kayınpeder “Boş ver. Keyfin iyi mi damat?” diye sorar. Kemal, “Erol nerede?” der. Nevin sert bir ifade ile “Seni bekleyecek değildi her halde. Erken gel de ilgilen” deyince, Kemal “Başlamayalım yine. Keyif için dolaşmıyorum ortalıkta. Görevim ne ise, onu yapmaya çalışıyorum” der ve tartışmaya başlarlar. Nevin “Evde bekleyen olduğunu hatırlamasını, kendisinin ortalık toplayan, yemek pişiren bir hizmetçi olmadığını, bu evin hanımefendisi olduğunu, saygılı davranması gerektiğini” söyleyince, Kemal de sinirlenir. Babası kızar. “Yeter be! Buraya iki çift laf etmeye mi geldik, sizin dırdırınızı çekmeye mi?” der ve evi terkederler. Erol da tartışmaları duymuştur. Kemal oğlunu sakinleştirir ve yatırır.

Baskın yapılmıştır. Dicle’nin verdiği adres ve isimler doğru çıkmıştır. Verilen adreste eroin bulunmuştur. Kemal de baskın yerine gelir. Dicle de oradadır. Dicle, Kemal’e “Basına söyleyeceğiniz birşey var mı?” deyince Kemal, “Bırak ağız yapmayı. Nasıl olsa her şeyi benden iyi biliyorsun.” der.

Kemal eve gelir. Karısı bir not bırakarak evi terketmiştir. Notta “Boşanmaya karar verdim. Babamın evine gidiyorum” diye yazar.

Emniyet Müdürlüğü’nde, başarılı baskın nedeni ile Kemal’i kutlarlar. Kemal “Trabzon’a annemi görmeye gideceğim” diyerek birkaç gün izin ister. Kemal, Emniyet Müdürlüğü’nden ayrılır iken, Dicle gelir. “Mazmanoğlu ile ilgili haberleri olduğunu, aslen Çankırı’lı olup, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ile ilgisi bulunduğunu” söyler. Kemal ile hava alanına kadar gelir.

Kemal, Trabzon’a annesinin evine gelir. Annesi onu görünce çok sevinir. Evde yemek yer iken babasından konuşurlar. Annesi, “Baban şu azgın denizde seni okutabilmek için canını feda etti. Tek amacı seni onurlu ve şerefli bir insan yapmaktı. Sen onu küçükken kaybettin. Tam tanıyamadın” der. Babasının fotoğraflarını Kemal’e verir.

Gazetede iken, Dicle’ye telefon gelir. Ses, “Mazmanoğlu ile görüşmek istiyorsanız sizi ona götürürüm” der. Adres verirler. Dicle, gece verilen adrese gider. Mazmanoğlu’nun adamları onu karşılar ve görüştürürler.

Kemal annesine, “Karısının evi terkettiğini, İstanbul’a gelerek kendisi ile oturmasını” söyler. Annesi kabul etmez. “Git karının gönlünü al. Onu evine getir.” der.

Kemal kayınpederinin evine gelir. Nevin ile konuşmak ister. Nevin yine soğuktur. “Oğlumu alıp, eve dönmeni istiyorum.” der. Nevin, “Memuriyeti bırakıp, babası ile çalışmazsa dönmeyeceğini” söyler. Kemal, “Şerefli bir mesleğim var. Bırakamam” diyerek, arabanın anahtarlarını sehpanın üzerine atar ve evden ayrılır. Boşanmayı kabul etmiştir.

Dicle, gazetenin patronu ile konuşur. Mazmanoğlu ile görüşmesi nedeni ile patronu Dicle’yi kutlar.

Nevin’in babası eve gelir. “Annen anlattı. Kocana iyi davranmamışsın. Üzüldüm. Kemal’i kazanmayı ben de isterim ama, o işine çok bağlı. Dürüstlüğüne de, gururuna da hayranım. Sana bir baba nasihatı. Kocanın kıymetini bil. Onun gibisini bulamazsın” der.

Kemal gece evinde çalışır iken, Dicle gelir. Mazmanoğlu ile görüştüğünü anlatır. O gece Dicle, Kemal ile birlikte kalır. Sabah uyandığında yatak odasında, Kemal ile babasının fotoğraflarını görür. “Konuştuğum Mazmanoğlu bu adam” der. Kemal çok şaşırır. “Babasının yıllar önce öldüğünü” söyler.

Nevin, sabah annesi ile konuşur. “Galiba Kemal’e haksızlık ediyorum. Kelam ile yeniden konuşmaya karar verdim” der. Taksi ile eve gelir. Evde yatağın içinde Dicle’nin tokasını bulur. Mutfakta rujlu rakı bardağını ve akşamdan kalan bulaşıkları görür.

Kemal’in aklı iyice karışmıştır. “Mesleğim ne gerektiriyor ile onu yapmalıyım” der. Mazmanoğlu’nun çiftliği basılmıştır. Mazmanoğlu kaçmış, adamlarından biri yaralı olarak ele geçirilmiştir. Kemal o adamı sorgular. Adam “Mazmanoğlu’nun hukuk işlerine bakarım. Takası battığından beri yanındayım. Asıl Mazmanoğlu Çankırı’lı bir kaçakçıydı. Taka battığında boğuldu. Şimdiki Mazmanoğlu, takanın kaptanı Ahmet, Onun yerini aldı.” der. Kemal babasının fotoğrafını gösterir. Adam, yeni Mazmanoğlu’nun o olduğunu onaylar.

Kemal sokaklarda üzgün dolaşır. Eve döner. Nevin evde onu bekliyordur. “Küçük bir çocuğumuz var. Uzun uzun düşündüm. Aramızdaki meseleleri tekrar görüşebilmek için eve geldim” der. Onlar konuşurken, Dicle gelir. “Dicle Hanım gazeteci. Birlikte çalışmalarımız olur.” diyerek karısı ile tanıştırır. Nevin, Dicle’nin gelmesine bozulur ve evden ayrılır. Dicle üzülür. “Karının eve döndüğünü

bilmiyordum” der. Kemal’e “Yeni şeyler bulduğunu, gazetenin patronu olan Vedat Bey’in, Mazmanoğlu’nu ortadan kaldırmaya çalıştığını, ikisinin de uluslararası kaçakçılık işleri ile bağlantıları olduğunu, Vedat Bey’i konuşturacak belgelerin elinde bulunduğunu” anlatır. Vedat Bey ile Mazmanoğlu’nun birlikte çekilmiş fotoğraflarını gösterir. Kemal, “Kimin yanında oynuyorsun?” diye sorar. Dicle, “Bu oyundan çıkmak istiyorum. Senin yardımın gerekiyor” der. Dicle hayatından söz eder. Kemal, “Ben Vedat Bey’in evine gidiyorum. Sen ekipler amiri Osman Bey’e haber ver” diyerek evden ayrılır.

Mazmanoğlu, Vedat Bey’in evine gelmiştir. Mazmanoğlu “Beni neden ortadan kaldırmaya çalıştın?” diye sorar. Vedat Bey ise, “Yukarıdan öyle emir geldi” der. Kavga ederlerken Mazmanoğlu, Vedat Bey’i öldürür. Kemal gelir. Mazmanoğlu’nu tutuklar. Polisler ile birlikte Dicle de oraya gelir. Emniyet Müdürlüğü’ne giderler. Mazmanoğlu’nu sorgulama görevi de Savcı Kemal’indir. Babasına, “Yıllar sonra böyle mi karşılaştık?” diye sorar. Babası “Senin karşına bu şekilde çıkmak istemezdim ama, önleyemedim. Seni okutmak, adam etmek için bu işlere giriştim. Ben yapmasaydım, belki bu gün sen benim yerimde olurdun. Parasız efendi olmak güç. Yalnız, gerçek kimliğimi açıklama. Annen bilmesin. İkinci kez ölmeme dayanamaz. Dicle’ye de dikkat et. Yaşamak için seni harcamak zorunda. İhanet ederse onu yaşatmazlar.” der. “Dicle’nin de örgütten olduğunu” söyler.

Dicle, Kemal’i telefonla arar ancak, telefon cevap vermez. Tam bu sırada boğularak öldürülür. Ahize açık kalır.

Kemal evindedir. Karısı da oğlunu alarak eve dönmüştür. Kemal daktiloda istifa dilekçesi yazar. Babası idam edilecektir. Dosyanın da, Kemal tarafından hazırlanması istenmiştir. Buna dayanamaz. O anda Dicle’nin öldürüldüğü haberi gelir. Kemal bir kez daha yıkılır. Dicle’den de hoşlanmıştır.

Trabzon’a annesinin yanına gelir. Annesi “Koca adam! Hiç sana yakışıyor mu ağlamak? İşinden niye istifa ettin? Bunca emekten sonra.” der. Kemal ise, annesine “Açıklayamayacağımı” söyler. Annesi ile birlikte deniz kenarında otururlar.

3.1.20.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Kemal’in ailesi üç kişidir. Kemal, karısı Nevin ve ilkokula giden oğlu Erol. Nevin’in annesi ile babası da iki kişilik bir aile oluştururlar. Kemal’in annesi ile Dicle yalnız yaşar.

2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocuktur.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Nevin, Nevin'in annesi ve Kemal'in annesi çalışmaz. Dicle gazete muhabiridir. Filmde Dicle'nin İngiltere'de tiyatro ve bale eğitim yaptığı verilir. Diğer kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Kemal savcı, kayınpederi iş adamı, babası önce kaptan, daha sonra yeraltı dünyasında patrondur. Filmde polis, gazeteci, gazete sahibi, yer altı dünyasından kişiler, şoför gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınpeder-damat ilişkisine olumlu, kayınavalide-damat ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Kemal'in kayınpederi olgun bir insandır. Kemal'e anlayışlı davranmadığı için, kızı Nevin'e kızar. Kemal'in davranışlarını olumlu bulur. Kemal de kayınpederine saygılı davranır. Kayınavalide Kemal'in davranışlarını olumlu bulmaz. Bu neden ile kızına, "Kemal'e hoşgörülü davranmaması gerektiğini, kendini ezdirmemesini" söyler. Kemal'den hoşlanmaz.
9. Filmdeki aileler İstanbul'da ve Trabzon'da yaşarlar. Kemal'ler bir apartman dairesinde, Nevin'in annesi ve babası ise, villada yaşarlar.

3.1.20.4. Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Kemal'in babası Ahmet Kaptan, oğluna iyi bir gelecek sağlayabilmek için, yeraltı dünyasına karışmıştır. Nevin'in babası ise, kızına ve damadına maddi olarak destek olur.
3. Filmde sevgi işlevi geçerliliğini korur. Kemal'in annesinin ve babasının Kemal'e, Kemal'in de oğlu Ömer'e karşı olan davranışlarında sevgi ile yaklaşım görülür. Sorunlu anlarında birbirlerine destek olurlar.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.20.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Nevin, Kemal'in annesi, Nevin'in annesi anne rolündedir.
2. Filmde Nevin, Nevin'in annesi eş rolündedir.
3. Filmde Dicle iş kadını rolündedir.
4. Filmde Nevin, Kemal'in annesi, Nevin'in annesi ev kadını rolündedir.

3.1.20.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik onaylandığı gibi, sürmesi için de çaba harcanır. Filmde birlikte yaşama Dicle ile patronu dışındaki kişilerde görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Kemal'in babası Ahmet Kaptan, oğluna iyi bir gelecek sağlamak için, yeraltı dünyasına karışmayı göze alır. Kemal de oğlunun iyi yetişmesi için çaba harcar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar kocalarının zengin olmasını isterken, kendi ekonomik özgürlüklerinden hiç söz etmezler. Çalışan, ekonomik özgürlüğüne sahip olanyalnız vardır. Dicle ve diğer çalışan kadınlar için, kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Filmde kadının anne olarak değeri daha çoktur.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde Dicle ve arkadaşları dışında çalışın kadın yoktur.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Kemal'in, Dicle ile evlilik dışı ilişkisi olur. Dicle'nin ölümü ile bu ilişki biter. Dicle yaşamış olsa bu ilişki sürecektir, Kemal'in evliliği sona erecektir. Çünkü Kemal ile Dicle birbirlerine aşık olurlar. Filmde evlilik dışı ilişki görülür ve bu ilişki onaylanmaz.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Filmde boşanma görülmez. Ancak, Nevin evi terk eder. Kemal'in Dicle ile ilişkisi olur. Nevin'in boşanma kararı ise, tek yanlıdır.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Nevin'in babası evlerinde karar verici kişidir. Annesi de bu otoriteyi kabullenir. Nevin,

Kemal'in otoritesine karşı çıkar, kendi dedikleri olsun ister ama, sonunda Kemal'i olduğu gibi kabullenir.

9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar tek taraflı çözülmek istenir. Tartışmalar olur. Bireysel kararlar alınır.
- 10 Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Kemal'in babası Kemal'in okuyabilmesi için yeraltı dünyasına karışmış, oradan kurtulamamıştır. Kemal de oğlu Erol'un eğitimine önem verir.

3.1.21.Kadının Adı Yok (1987)

3.1.21.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Atıf Yılmaz / Sen:Barış Pirhasan (Duygu Asena'nın romanından) / Sen.yön: Huşper Akyürek / G.yön: Çetin Tunca / Müzik: Esin Engin / Oyun: Hale Soygazi, Aytaç Arman, Tarık Tarcan, Şahika Tekand, Selen Şenboy, Mehmet Akan, Yaman Tarcan, Alev Karaca, Erdal Tosun, Yasemin Akkaya / Y.e: Odak Film (Cengiz Ergun).

3.1.21.2.Filmin Özeti

Işık, annesi ve babası ile birlikte İstanbul'da yaşar. Babası Işık'ı küçük yaşlardan itibaren erkeklerden korumaya çalışır. Annesini de, Işık'ın erkek çocuklar ile oynamasına izin vermemesi için uyarır. Işık ise, küçük yaşına karşın, toplumdaki erkek kadın arasındaki ayrımların farkındadır.

Işık bir gün, annesi onu banyoda yıkar iken annesine "Anne siz niye çalışmıyorsunuz?" diye sorar. Annesi ise, "Babalar çalışır, para kazanır. Anneler evde çocuklara bakar. İstesek biz de çalışırız ama vakit yok. Sonra sizi kim büyütecek?" diye cevap verir. Işık annesinin bu sözlerine karşı çıkar. "Ben çalışıp, para kazanıp, her istediğimi alacağım." der.

Bahçede erkek çocuklar ile oynarken onlarla kavga eder. Kendi kendine "Onlar büyüyünce erkek, biz ise kadın olacağız. Sonunda biliyorum nasıl güçlü olunacağımı.

Erkekler o kadar çok şeyden korkuyorlar ki” diyerek bahçeden topladığı solucanları erkek çocukların üzerine atar. Çocukların hepsi kaçar.

Babası gibi öğretmenleri de erkekler ile beraberliklerine karşıdır. Ortaokula giderken öğretmeni, Işık'ın yanında bir erkek arkadaşını gördüğü için, babasını çağırır. Babası ve öğretmeni, bir daha erkekler ile birlikte dolaşmaması için Işık'ı uyarırlar.

Işık lise öğrenimine başlar. Erhan adında bir sevgilisi olur. Babası Işık'ı ve annesini sinemaya götürdüğünde, Işık ile Erhan filmi değil, birbirlerini izlerler. Kız arkadaşlarına toplantı için gittiğinde de, babasından gizli olarak Erhan ile buluşur, gezerler. Babasının, Işık üzerindeki denetimi lise yıllarında da devam eder.

Işık liseyi bitirir. Üniversite sınavlarına girmek ister. Babası karşı çıkar. “Nasıl olsa evlenip gideceksin. Üniversite okuyup da ne olacak? Okusan bile seni kocan çalıştırmaz.” der. Işık ise, “Evlenmeyeceğini, çalışmak istediğini, sınavlara girmesine izin vermez ise evden kaçacağını” söyler. Babası “İyi gir bakalım. Nasıl olsa kazanamayacaksın” diyerek, izin verir. Işık üniversiteyi kazanır.

Erhan ile ilişkisi üniversite yıllarında da devam eder. Bir gün Erhan, Işık'ı kendi evine götürür. Işık ile sevişmek ister. Işık, önce kendini hazır hissetmektedir. Ama sonra, “Yapamayacağım, hazır değilim” diyerek, evi terk eder. Daha sonraki günlerde Erhan Paris'e gider, ayrılırlar.

Işık, üniversiteye devam eder iken, Gökhan adında zengin bir genç ile evlenir. Balayına giderler. Balayı dönüşü ve evliliğinin ilk günlerinde Işık mutlu görünür. Bir süre sonra hamile olduğunu öğrenir. Güzel bir masa hazırlayarak, kocasına müjdeyi verir. Kocasını habere sevinmez. “Daha çok zamanımız var. Senin okulun da var. Kim bakacak bu çocuğa?” diye, aldırmasını önerir. Işık kocasının böyle düşünmesine çok üzülür ama, çocuğu aldırır.

Işık'ın babası ağır hastadır. Işık'ı çağırırlar. Babasını görmeye gider. Ona sarılır, ağlar. Bir süre sonra babası ölür.

Işık'ın kocası iş yerinde müdür olur. Işık'tan habersiz evin eşyalarını değiştirir. Işık kocasının bu davranışına çok kızar. “Bundan sonra eve bir şey alırken birlikte seçelim” der.

Işık kocasına “Çalışmak istediğini” söyler. Kocasını “Nasıl olsa paraya ihtiyacımız yok. Gir bir işe eğlen” der. Işık, iş görüşmesine gider. Bir reklam ajansında çalışmaya başlar. İşe gittiği ilk gün kocasından para alırken, “Bu senden son para alışımdır” deyince, kocası “Hadi canım sende! Maaşın kaç para ki!” diye Işık ile alay eder.

Işık çalışmaya başladıktan sonra, evde yemek sorun olur. Kocasını, Işık'a "Hadi bir şeyler yap da yiyelim" der. Işık "Birlikte yapmalarını" söyler ve beraber mutfağa girerler. Kocasını bu durumdan memnun değildir.

Işık'ın kocası Gökhan iş yerinde genel müdür olur. Sık sık sekreteri ile iş gezilerine çıkar. Kocasının yine gezide olduğu bir akşam Işık, reklam ajansından iki erkek arkadaşı ile eve çalışmaya gelir. Arkadaşının biri gider. Mehmet ile Işık evde yalnız kalır. O gece sevişirler. İkisi de evli olmalarına karşın, birbirlerinden hoşlanırlar. Beraberlikleri devam eder. Mehmet'in karısı Sevil de bu ilişkiyi bildiği halde, Işık'a çok iyi davranır. Işık, Mehmet'in evine gider, kalır. Işık, Mehmet ve Sevil üçü birlikte konuşurlar, tartışırlar.

Işık ile kocası Gökhan tartışır. Işık "Süs köpeği gibi beni yanında taşıyorsun. Kızı bana, hesap sorsana" der. Gökhan ise, "Kalıcı olan bizim ilişkimiz. Burası bir yuva, ev. Biz evliyiz" diyerek "Kendisinin ve Işık'ın ilişkilerini hoşgördüğünü" söyler.

Işık ile Mehmet'in ilişkisi reklam ajansında da duyulur. Patron Işık'ı çağırır, konuşur. "İlişkilerinden dolayı işten atıldığını" söyler.

İşinden ayrıldıktan sonra, kocasından da ayrılan Işık, Sumru adında bir arkadaşının yazlık evine gider. Bir süre burada kendisi ile bir iç hesaplaşmaya girer. Anılarını yazmaya başlar. Işık yazlık evde iken Sumru'nun çevirmen arkadaşı Orhan gelir. Işık'a "Birkaç gün yazlık evde kalması gerektiğini" söyler. Birlikte bir şeyler yiyip, sohbet ederler. Orhan yanlışlıkla Işık'ın anılarını okur. Böylece aralarında bir dostluk kurulur.

Mehmet, Işık'ı ziyarete gelir, Orhan evden ayrılır. Bir süre sonra Işık da şehre döner. Bir ev kiralar. Mehmet çevreden, tanıdıklarından kullanılabilir durumda olan eski eşyaları alır, Işık'a getirir. Birlikte konuşurlar, bir şeyler yerler. Sonra Işık, Mehmet'e "Gitmesini" söyler. "Bu kendi evimde ilk gecem. Yalnız kalmak istiyorum. Yalnız ve özgür. Burası sadece benim evim olsun istiyorum" der. Mehmet gider. Işık evini yerleştirir. İşe girer, çalışmaya başlar.

Orhan, Işık'ı görmeye gelir. Mehmet de daha sonra Işık'ın evine gelip, Orhan'ı orada görünce, "Bu adamın ne işi var burada" diye Işık'a kızar. Işık ise, "Tabii gelecekler. Arkadaşım onlar benim" der. Mehmet "Karısının belli etmemeye çalıştığını ama, çok yıprandığını, kızının da bir şeyler hissetmeye başladığını" söyler. Işık, Mehmet'e "Sevgimiz olsa da olmasa da ben ayakta kalacağım" der. Mehmet, Işık'ın evinden ayrılır.

Işık eski bayan arkadaşlarını evine davet eder. Onlar ile sohbet ederler. Bir arkadaşı “Herkes arkandan enayi diye söz ediyor. Kocanı, evini, rahatı bıraktın. Geldin burada sürünüyorsun” deyince, Işık “Koca parası ile yaşamak iş mi? Sevmeden yatmak orospuluktur” der.

Işık iş yerinde çalışır iken Orhan telefon eder. Kendisine yardım etmesini ister. Işık, Orhan’a bir yerden sahte pasaport getirir. Orhan siyasi olaylara karışması nedeni ile sekiz yıl hapis cezası almıştır. Bunun için yurt dışına kaçacaktır. Işık’a özel yaşamından, anılarından söz eder. Orhan, vedalaşarak Işık’ın evinden ayrılır. Işık Orhan’a “Seni çok sevdim biliyor musun?” der.

Ev sahibi Işık ile konuşmaya gelir. Evi boşaltmasını ister. “Komşuların şikayet ettiğini, eve girenin çıkanın belli olmadığını” söyler. Işık çok sinirlenir. Ev sahibine bağırır. ”Yaşam boyu karşımıza dikilen adamlar delisin diyorlar, beceremezsin diyorlar. Bizi damgalıyorlar. Bu izni onlara biz veriyoruz. Ben artık onlara bu izni vermeyeceğim. Babalar, kocalar, ağabeyler, şefler, müdürler, sevgililer. Hep erkekler” der ve anılarını, düşüncelerini yazmaya devam eder.

3.1.21.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Işık’ın ailesi üç kişidir. Işık, annesi ve babası Işık evlendikten sonra ise, kocası Gökhan ile birlikte iki kişilik bir aile oluştururlar. Mehmet’in ailesi üç kişidir. Mehmet, karısı Sevil ve kızları. Işık, kocasından ayrıldıktan sonra, yalnız yaşamaya başlar.
2. Filmde Mehmet’in tek çocuğu vardır. Işık ile Gökhan’ın çocukları yoktur. Işık da tek çocuktur.
3. Filmdeki evli çiftler aile büyükleriyle ya da yakın akrabalarla oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Işık bir reklam ajansında çalışır. Işık’ın annesi ev kadınıdır. Mehmet’in karısı Sevil’in çalışıp, çalışmadığı verilmez. Filmde doktor, öğretmen gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Işık’ın kocası Gökhan genel müdür, Mehmet reklam ajansında metin yazarı, Orhan çevirmendir. Işık’ın babasının mesleği verilmez. Filmde müdür, şoför, patron, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

7. Filmde çocuklara kimin baktığı konusunda bilgi verilmez.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Işık evleninceye kadar annesi ve babası ile birlikte iki katlı bahçeli bir evde, evlendikten sonra ise, kocası ile birlikte bir apartman dairesinde otururlar. Mehmet'ler apartman dairesinde oturur.

3.1.21.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez
3. Filmde ailenin sevgi işlevi görülmez.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi okul ve aile arasında paylaşılmıştır.

3.1.21.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Rollerini

1. Filmde Işık'ın annesi ve Sevil anne rolündedir.
2. Filmde Işık, Işık'ın annesi ve Sevil eş rolündedir.
3. Filmde Işık, doktor ve öğretmen iş kadını rolündedir.
4. Filmde Işık'ın annesi ev kadını rolündedir.

3.1.21.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumsuzdur. Evlilik dışı ilişkiler onaylanır. Işık'ın kocası, karısının Mehmet ile ilişkisini bildiği halde, ilişkiyi kabul eder. Sevil de Mehmet'in Işık ile ilişkisine olumsuz tepki göstermez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumsuzdur. Işık'ın babası, onu yalnız erkeklerden korumayı amaçlar. Kızının eğitimi ile ilgilenmez. Üniversiteye devam etmesini istemez. Mehmet de kızı ile yeterince ilgilenemez. Bireysel yaşamı ön plandadır.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadın tüm davranışlarında sorgulanır. Işık'ın Mehmet ile ilişkisinde, Mehmet değil, Işık işten atılır. Kocası, Işık'ın çalışmak istemesine eğlence olarak bakar. Kadınların ekonomik bağımsızlıkları yoktur. Kadınlar cinsellikleri ile ön plandadır.

4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumludur. Işık, kocasının ve çevresinin tüm baskılarına karşın çalışmak ister.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumludur. Filmde evlilik dışı ilişki görülür ancak, eşler bu ilişkiye olumlu yaklaşır, kabullenir.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumludur. Işık kocası ile anlaşamadığı için ayrılır.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Evlilik öncesi ilişkiyi, Işık'ın babası kabul etmez. Kızını erkeklerden uzaklaştırmaya çalışmasının nedeni de budur. Işık'ın kız arkadaşları için de evlilik öncesi ilişki sorun olur.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Işık babasına ve kocasına direnir. Evdeki otoritelerini kabul etmez. Ancak, Işık'ın annesi, ekonomik özgürlüğü olmadığı için, kocasının otoritesini kabul etmek zorunda kalır.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşarak çözülemez. Kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınamaz. Kişiler, kendi düşüncelerini kabul ettirmeye çalışırlar.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde aile büyükleriyle oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumsuzdur. Işık'ın babası, kızını erkeklerden koruyabilmek için, okula devam etmesini istemez. Babasının amacı, kızını iyi şekilde eğitmek değil, yalnız namusunu koruyabilmektir. Bunu da sık sık dile getirir "Başı boş bırakalım da orospu mu olsun?" der.

3.1.22.Dünden Sonra Yarından Önce (1987)

3.1.22.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Nisan Akman / Sen:Eriş Akman / Sen.yön:Paul McMillen / G.yön: Erol Sayıbaşı / Oyun:Zuhal Olcay, Eriş Akman, Sedef Ecer, Güzin Özyağcılar, Dilaver Uyanık, Sacit Onan / Y.e:Eks Film (Nisan Akman-Eriş Akman).

3.1.22.2.Filmin Özeti

Gül ile Bülent evlidir. Gül televizyonda programcı ve yönetmen, Bülent ise, kendi reklam ajansında yönetmen olarak çalışır. İkisi de işini çok sever. İşleri çok yoğundur. Bu neden ile birbirleri ile görüşmeye zaman bulamazlar. Bülent bu durumdan memnun değildir. Arkadaşları Selda'yı ziyaret ettiği bir gün ona, "Bu yaşantı ne evlilik, ne bekarlık" diyerek, Gül'ün yoğun çalışmasından memnun olmadığını dile getirir.

Gül, şehir dışındaki çekimlerden sonra eve döner. Bülent'e telefon eder. Öğlen birlikte yemek yemeğe karar verirler. Lokantada yemek yerken sohbet ederler. Bülent karısına, "Ne kadar uzun zamandır böyle, karşılıklı oturup yemek yemediğimizin farkında mısınız? Biz evliyiz Gül. Bazen bunu hatırlatmak zorunda hissediyorum kendimi. Biliyorsun ki çalışmana karşı değilim. Ancak, işin her zaman evliliğimizden önce geldi. İşten eve döndüğümde seni evde bulmak istiyorum. Birlikte yemek yemek, konuşmak, birlikte uyuyup, birlikte uyanmak istiyorum. Sonra, artık çocuğumuz olmalı. Sence hakkım değil mi? Daha düzenli saatlerde çalışabileceğin bir iş yapsan. Seni yormayacak. Kendine ve bana daha çok zaman ayırabileceğin bir iş. Zevk için çalış. Hobi gibi yani. O zaman aileni de ihmal etmezsin" der. Gül, "Aileni mi?" deyince Bülent, "Gördün mü? Bizi aile olarak görmüyorsun. Ancak, çocuğumuz olduğunda bir aile olabiliriz. Yoksa, evliliğimizin hiç önemi yok. Ayrılacak da olur" diye cevap verir.

Gül, Selda'nın dükkanına gelir. Selda, antika eşyalar satmaktadır. Gül ona Bülent'in düşüncelerini anlatır. Selda da, "Dün Bülent'in kendisine uğradığını, çok sıkıntılı olduğunu, evliliklerine olan inancını yitirdiğini bir şeyler yapması gerektiğini" söyler. Gül, "Biliyorum ama, yapılacak iki şey var. İkisi de beni korkutuyor. İşimi bırakmak ya da ayrılmamız" der. Selda ayrılmalarını önermez. "Kocasını ile daha önce ayrıldıklarını, çok yalnız kalıp zor günler geçirdiklerini, sonunda pişman olup, tekrar birlikte olduklarını" anlatır. Ancak, barışmaları için Selda, kocasının yanına Adana'ya gitmiştir. İlk çocukları da orada doğmuştur. Gül "Sanki işimi bırakırsam, kendimden bir şey yitireceğim gibi geliyor" der.

Gül, o akşam banyo yapar. Bornozu ile kapıda kocasını karşılar, sevişirler. Hiç ayrılmamaya söz verirler.

Ertesi gün, Gül istifa eder. Çalışma odasında eşyalarını toplar. Arkadaşları ve müdürü çok şaşırırlar. "Senin gibi hırslı, yetenekli biri nasıl olur da iş hayatından çekilir. Çok iyi filmler yapıyordun" derler. Gül, o gün sokaklarda dolaşır. Alış-veriş yapar. Evde yemek hazırlar. Selda'ya uğrar. "İstifa ettiğini" söyler.

Akşam eve gelen kocasına da “İstifa ettiğini” söyleyince Bülent, “Harika bir haber bu. Artık seni istediğim zaman görebileceğim. Çekimlerimin arasında zaman olduğunda birlikte tatile çıkarız” der. Çok memnun görünür. Gül’ün istifa edişini kutlar, içki içerler. Gül “Şimdilik avareliğin hoşuna gittiğini, bir süre sonra sıkılacağını, antikacılık işinin ise, aklına yattığını” söyler. Kocasını, Selda ile konuşmasını önerir.

Selda’lara yemeğe giderler. Bülent’in yeni asistanı Pelin de oradadır. Pelin, Selda’nın çok yakın bir arkadaşının kızıdır. Bülent’in yanında çalışmasını da, Selda sağlamıştır. Pelin, Bülent’e çok yakın davranır. Bu ilgi, Gül’ün hoşuna gitmez. Yemekte sinema, televizyon, sanat konularında tartışırlar. Gül, Pelin ile olan tartışmanın sonucunda, evde Bülent ile de tartışır. Pelin için “Benim ile gizli bir savaşı var. Benden üstün olduğunu kanıtlamaya çalışıyor” der.

Sabah yeni açacağı antika dükkanı için yer aramaya gider. Birkaç yer bulur. Bülent’e danışmak üzere, reklam ajansına uğrar. Karar vermede yardımcı olmasını ister. Bülent kızar. “Ne diyorsun sen Allah aşkına! Eskiden kendi işlerini kendin yürütürdün. Benim zaten işlerim başımdan aşmış. Bu bunalımdan sıkılmaya başladım artık. Seni böyle bocalarken görmek beni sinirlendiriyor” der. Gül şaşkındır. Kendisi de bu değişikliği anlayamaz.

Yer kiralanır. Gül, antika dükkanında çalışmaya başlar. Selda ile birlikte öğle yemeği yerler. Selda’ya, “Pelin’in, kocasına olan yakınlığını kıskandığını” söyler.

Gece yemeğe gideceklerdir. Gül giyeceği kıyafeti seçmekte de zorlanır. Partide Pelin de vardır. Birlikte konuşurlar. Pelin, Gül’e “Bu yıl çocuk doğuracakmışsın” der. Gül de “Öyle bir düşüncemiz var” diye cevap verir.

Eve dönüşlerinde Gül ile Bülent yine tartışırlar. Gül, “Artık asistanın ile oturup, evliliğimizi mi tartışıyorsunuz?” diye sorar. Bülent, “Ben çocuk yapmaya karar verdiğimizizi söylemedim” der. Tartışma büyür. Bülent yastık ve battaniyeyi alarak salona gider. Aynı ayrı uyurlar. Sabah Gül, Bülent’in yanına giderek, “Sinirlerim bozuk, affet beni. Seni çok seviyorum” der. Evlerine sürekli gelen bir hizmetçi kadın vardır. O sabah yüzünde morluklarla gelmiştir. “Kocasının dövdüğünü” söyler. Kocasını işsizdir. Aynı zamanda da içki içer. Bülent de kalkar “Yine geç kaldım” diyerek kahvaltı etmeden evden çıkar.

Televizyonda çalışan arkadaşları Gül’ü görmeye gelir. Gül onlara “Yaptığı işten pek memnun olmadığını, ona gerçek bir iş gibi gelmediğini” söyler. Onlar da “Daha hareketli bir iş istersen, istediğin zaman aramıza dönüp, film çekebilirsin. Yeni çıkan kararname ile kadroya girmeden bu iş yapabiliyor” derler ve ayrılırlar.

Sabah kocası işe giderken onu kapıda arabası ile Pelin bekler. Birlikte reklam ajansına giderler. Gül pencereden onları görür. Hizmetçi de, kocası ile kapının önündedir. Gül onlara, “Beyin de gelsin” der. Mübeccel ile birlikte kocası da gelir. Gül Mübeccel’in kocası ile konuşur. “Karını niçin dövüyorsun?” diye sorar. Nasihat eder. Onlar konuşur iken, Selda arar. Gül, “Benim dükkanın önünde buluşalım” diyerek, telefonu kapatır.

Evden ayrılır. Selda bir müşteri bulmuştur. Vazo satarlar. Gül çok memnun olur. Selda’ya Mübeccel’in kocasından dayak yediğini anlatır. Selda normal karşılar. “Türk Kadınlarının hemen hepsi, kocalarından dayak yiyor. İşin mi yok Allah aşkına!” der. Gül ise, “Çoğunluğu etkilediğine göre, bunun bir sosyal sorun olduğunu” söyler.

Evde Gül yemek hazırlar. Mübeccel “Akşam kocam size söylediğim için beni dövmedi. Aksine bana çok iyi davrandı” der. Gül memnun olur. O gün evlilik yıl dönümleridir. Gül, yemek hazırlıkları yapar. Bülent eve karısına çiçek gönderir. Bülent tam iş yerinden ayrılır iken, Pelin gelir. “Doğum günü olduğunu, onun da gelmesini istediğini” söyler. Bülent önce kabul etmez. Pelin onu ikna eder. “Bir içki içer gidersin. Çok kalmana gerek yok.” der. Birlikte çıkarlar. Doğum günü partisinde Bülent’e sarılarak fotoğraf çektirir. Bülent, Pelin’i kutlayıp eve dönerken, Pelin fotoğrafı Bülent’e verir.

Bülent eve gelir. Gül masayı hazırlamıştır. “İyi ki evlendik karıcığım” diyerek, Gül’ü öper. Yemek yerler, içki içerler. Mutluluklarından söz ederler. Bülent, “Düşünsene! Birkaç sene sonra, bu masada çocuğumuz ile olacağız” der. Bülent salondan ayrıldığında Gül sigara alırken, Pelin ile Bülent’in birlikte çektirdikleri fotoğrafı görür. Gül ile Bülent yine tartışmaya başlarlar. Bülent giyinir. “Evlilik yıl dönümümüzü mahvettin. Bir dakika daha bu evde durursam evliliğimiz bitecek” diyerek evden ayrılır. Ajansa gider. Gül, evde sinirli sinirli sigara içer. Pelin’e telefon etmek için numara arar. Telefonu çevirir. Sonra vazgeçer. O anda Bülent arar. Gül “Lütfen gel” der. Sonra birlikte yatarlar.

Sabah Pelin, Bülent’i almak için eve gelir. Gül “Gelmeyeceğini, dün gece geç yattıklarını, Bülent’in kendini iyi hissetmediğini” söyler. Pelin “Montajı yapmamız lazım. Dün toplantısı vardı yapamadık” der. Bülent uyanır, salona gelir. Bülent de önce “Gelmeyeceğim” der. Ancak, Pelin onu ikna eder. Gitmeye karar verir. Gül, yatak odasında giyinen Bülent’e kahve getirir. Bülent’i yorgun olduğu için, işe gitmemesi konusunda ikna etmeye çalışır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer. Bülent, “Haklısın

ama nasıl gitmem?” Gül, “Ne demek nasıl gitmem. Kendi işin değil mi? İster gider, ister gitmezsin.” Bülent, “Bunu bir başarabilsem. Ama, yine de başka şeylere bağımlıyım.” Gül, “Niye bağımlı olasın. Müşteri değil mi? Biri gider, biri gelir.” Bülent “Yalnız müşteri değil ki! Anlamıyor musun? Önemli olan işim. İşime saygılı olmalıyım.” Gül, “İş mi yok canım? Sen her zaman para kazanırsın.” Bülent, “Önemli olan para değil, her işi yapmakta değil. İstedğim işi yapmalıyım. Sevdiğim işi yapmalıyım. Yoksa ben var olamam. Kimse var olamaz.” Gül “Haklısın.” der. Bülent, Pelin ile birlikte işe gider.

Gül kocası ile aralarında geçen bu konuşmadan çok etkilenmiştir. Yanında çalışan Mübeccel’e “Bana dayak yiyen, sakat kalan kadınları bul. Onlar ile tanıştır.” der.

Pelin, Bülent’e arabada, “Başarılı olması için, hep arkasında olmak istediğini, elinden geleni yapacağını” söyler.

Gül TRT’ye gelir. “Kocasından dayak yiyen kadınlar üzerine bir program yapmak istiyorum” der ve önerilerini anlatır. Arkadaşları sevinir, program önerisi kabul edilir.

Gül evde senaryo yazar. Pelin, Bülent’i gece arabası ile eve bırakır. Gül’ü daktilo başında görünce şaşırır. Gül “Sevdiğim işi yapmalıyım. Sen söyledin. Dayak yiyen kadınlar ile ilgili bir programın hazırlıklarını yapıyorum” der. Bülent bozulur, odadan çıkar.

Gül çekimlere başlar. Gece geç saatlerde eve döner. Bülent eve geldiğinde Gül’ün “Gecikeceğim. Dolapta yemek var.” notlarını bulur. Yine Gül’ün gecikeceği bir gün, Pelin’in evine yemeğe gider. Pelin, çatı katında küçük bir dairede yalnız yaşar. Annesi babası yurt dışındadır. Paris’te sinema eğitimi görmüştür. Bülent’e olan ilgisi devam eder. Geceyi evinde geçirmesi için, Bülent’e ısrar eder ama, Bülent kabul etmez. Evine döner.

Bir başka gece, Bülent işten eve döndüğünde Gül yine yoktur. İçki içer. Pelin’i arar telefon ile “Gelebilir miyim?” diye sorar. Pelin evde onu bekler. Bülent’i gülerek kapıda karşılar. Öpüşürler.

Gül eve gelir. Kocası yoktur. Yatak açılmamıştır. İçki içer. Oturur, düşünür. Pelin ile Bülent konuşurlar. Bülent “Sana çok şey borçluyum. Beni kendimi tekrarlamaktan sen kurtardın” der. Öper onu.

Gül'ün yaptığı program izlenir. Çok beğenilir. Gül'ü kutlarlar. Gül eve gelir. Kocasını yoktur. Bavula Bülent'in eşyalarını koyar, arabasına biner, Pelin'in evine gider. Pelin'e "Bülent senin artık" der. Yolda tek başına yürür. Pelin, Bülent'i kazandığını, Gül'den üstün olduğunu düşünerek çok mutlu olur.

3.1.22.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Gül ile Bülent iki kişilik bir ailedir. Pelin yalnız yaşar. Arkadaşları Selda'nın ailesi dört kişidir. Selda, kocası ve iki oğlu.
2. Filmde Gül ile Bülent'in çocukları yoktur. Pelin tek çocuktur. Selda'nın ise, iki çocuğu vardır.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Gül TRT'de program yapımcısıdır. Selda'nın antika dükkanı vardır. Pelin yönetmen yardımcısıdır. Filmde sekreter, makyöz, TRT'de Gül'ün yardımcısı ve hizmetçi gibi kadınlar da vardır. Filmde Pelin'in Paris'te sinema eğitimi gördüğü verilir. Diğer kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Bülent reklam ajansı sahibi ve yönetmendir. Selda'nın kocası öğretim üyesidir. Filmde yönetmen, kameraman, ışıkçı, sesçi, şoför, Mübeccel'in işsiz kocası, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde yalnız Selda'nın çocuğu vardır. Selda, çocuklarını kendi büyütmiştir.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkisine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Apartman dairesinde otururlar.

3.1.22.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Gül, kocasını sevdiği için onun düşüncelerini onaylar. İşinden istifa eder. Birbirleri ile olan ilişkileri sıcaktır.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi görülmez.

3.1.22.5.Filmde Kadının Aile içindeki Roller

1. Filmde Selda anne rolündedir.
2. Filmde Gül, Selda ve hizmetçi Mübeccel eş rolündedir.
3. Filmde Gül, Selda, Pelin, hizmetçi Mübeccel, makyöz ve sekreter iş kadını rolündedir.
4. Filmde ev kadını rolünde kadın yer almaz.

3.1.22.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik onaylandığı gibi, sürmesi için de çaba harcanır. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde yalnız Selda'nın çocukları vardır. Çocuklarla ilgili olarak da açık bir bilgi verilmez.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumludur. Kadınların ekonomik özgürlükleri vardır. Yalnız para için değil sevdikleri, istedikleri için çalışır, yaşamları ile ilgili bağımsız kararlar alabilirler.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumludur. Filmdeki kadınların tümü çalışır.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumsuzdur. Bülent, Gül'ün düşüncelerini anlamaz. Eşine, saygılı davranmaz. Yalnız kaldığını düşünerek, evini terkedip Pelin'in evine gider. Filmde evlilik dışı ilişki kabul görmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumludur. Filmin sonunda boşanma olmasa da ilişkinin bittiği kesindir. Eşler birbirine anlayışlı davranamazlar. Bireysel yaşamları önce gelir. Ailenin parçalanmasının nedeni eşlerin kişilik çatışmalarıdır.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik öncesi ilişki görülmez.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer, olumsuzdur. Evli çiftler kendi düşünceleri doğrultusunda karşı tarafı ikna etmeye çalışırlar.

10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde aile büyükleriyle oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

3.1.23.Canım Oğlum (1988)

3.1.23.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön: Orhan Elmas / Sen:Safa Önal / G.yön:Çetin Gürtop / Oyun: Hülya Koçyiğit, Neslihan Acar, Yalçın Dümer,Tanju Gürsu, Efgan Efehan, Coşkun Gögen, Turgut Özatay / Y.e: Eler Film (Türker İnanoğlu).

3.1.23.2.Filmin Özeti

Kenan lisede öğrencidir. Annesi Ayşe Hanım, babası Mümtaz Bey ile birlikte İstanbul'da yaşarlar. Kenan çalışkan bir öğrencidir. Aynı zamanda okulun basketbol takımındadır. Annesi Ayşe Hanım evde dikiş diker. Babası ise, bir şirkette memurdur.

Kenan'ın Aygün adında bir kız arkadaşı vardır. Aygün Kenan'ı diskoya davet eder. Kenan, "Yarın tarih yazılısı var. Ders çalışmam lazım" diyerek, Aygün ile birlikte gitmez.

Kenan ile annesi ve babası birlikte akşam yemeği yerler. Babası "Fenerbahçe'de basketbol oynaman için yönetici Aydın Bey ile görüştüm. Deneyecekler seni" der. Kenan ise "İmkansız olduğunu, bu yıl üniversite hazırlık kurslarına gideceğini, tıp fakültesini kazanması gerektiğini" söyler.

Sınıfta tarih sınavı olurlar. Okul çıkışı basketbol maçı oynarken annesi Kenan'ı izlemeye gelir. Oğlunun başarılarından çok mutlu olur. Maç sonrası Kenan kız arkadaşı Aygün ile birlikte yolda yürürken, Aygün "Annen seni ne kadar seviyor, ne kadar üstüne düşüyor. Biz öyle değiliz. Babam işi gereği sık sık Avrupa'ya gider. Annemin de kabul günleri, toplantıları, partileri vardır. Herkes biraz olsun hayatını yaşamalı değil mi?" der. Kenan ise "Aygün'ün zengin bir ailenin kızı olduğunu, kendilerinin ortadirek bir aile olduklarını, aralarında elbette bazı farklar olacağını" söyler. Aygün yine diskoya davet eder. Kenan ders çalışacağını bahane ederek gitmez.

Gece Kenan evde, kendi odasında ders çalışır. Annesi odasına yemeğini getirir. "Öğretmenlerin ile görüştüm. Hepsi senden çok memnun. Okulu teşekkür ile

bitirecekmişsin.” der. Aynı gece, annesi ile babası konuşurlar. Annesi “Kenan’a yeni elbise, pantolon, spor ayakkabı gerekli olduğunu” söyler. Babası, “Kendime elbise alacaktım, almayı veririm. Oğlumuz, genç arkadaşlarının arasında mahçup olmamalı” der.

Kenan edebiyat sınavındadır. Sınavda Aygün’e kopya verirken yakalanır. Öğretmen ikisini de dersten çıkartır. Kenan’a “Senin gibi örnek bir öğrenciye hiç yakıştıramadım” der. Kenan üzgündür. Aygün koridorda Kenan’ı kafeye gitmeye ikna eder. Kafede Aygün, Kenan’a “Sana aşık olabilirim” deyince, Kenan’da “Belki ben de sana aşığım.” der. Kafede yanlarına Aygün’ün arkadaşları gelir. Aygün Kenan’ı onlarla tanıştırır. Sonra masaya bir adam, içinde eroin olan bir sigara getirir. Aygün ve arkadaşları ellerinde dolaştırarak sıra ile bu sigarayı içerler. Kenan, Aygün’e çok kızar. “Sen bu pislige bulaşmış olamazsın. İçme! Beni dinle!” der ve kafeyi terkeder.

Evde Kenan’ı annesi kapıda karşılar.”Bir tuhafsin sen. İçki içmişsin. Nerede içtin? Niçin içtin?” deyince, Kenan”Evet içtim” der ve annesi ile konuşmadan odasına çıkar. Gece annesi Kenan’ın durumunu babasına anlatır. Babası “Oğullarının bebek olmadığını, kırk yılda bir kadeh içmiş olabileceğini, üstüne gidilmemesi gerektiğini” söyler. Karısını rahatlatır.

Ertesi gün Kenan ile Aygün okulda konuşurlar. Aygün “Akşama kafede bekleyeceğim. Gecikme” der. Kenan ile Aygün, kafede buluşurlar. Kenan bu kez meyve suyu içer. Aygün’ü, uyuşturucu kullanmaması konusunda ikna etmeye çalışır. Aygün “Kendisine keyif verdiğini, mutlu olduğunu” söyler.

Kenan gece eve geç döner. “Canım yemek istemiyor” diyerek yemek yemeden odasına çıkar. Annesi de arkasından odasına gelir. Kenan’a “Bir şeye mi üzülüyorsun?” diye sorar. Kenan “Harçlığım yetmiyor” diye cevap verir. Gece annesi yatakta kocasına “Kenan’ın üzüntüsünün nedeni paraymış” der. Babası “Oğullarının artık büyüdüğünü, ona ayak uydurmaları gerektiğini her gün yeni bir meselesi çıkıp masraflarının artabileceğini” söyler.

Sınıfta matematik öğretmeni Kenan’ı tahtaya kaldırır. Problem çözmesini ister. Kenan çözemez. “Çalışmadım öğretmenim.” der. Basketbol maçında da başarısız olur. Aygün Kenan’ı doğum gününe davet eder. Kenan eve gelir. Odasında pencerenin önünde dalgın durur. Annesi odasına gelir. Kenan’a “Anlat bana neyin var? Niçin böylesin?” diye sorar. Kenan da, “Bir kıza aşığım anne. Aynı sınıftayız. Direnmeye çalıştım olmadı. Sevmek, aşk kötü mü anne?” diye cevap verir.

Diskoda Aygün'ün doğum günü kutlanır. Kenan da doğum günündedir. Birlikte dans ederler. Aygün'e yine uyuşturucu getirirler. Kenan kızar. Aygün ise, "Üzme beni ne olur. Bana uymaya çalış." der ve uyuşturuculu sigaradan Kenan'a da verir. Öpüşürler.

Annesi evde, Kenan'ı merak eder. Kenan geç saatte, sarhoş olarak eve döner. Lavaboda kusar. Annesi ile konuşmaz, ona bağıır. Giysileri ile yatağa uzanır, uyur.

Ertesi gün annesi okula gelir. Kenan'ın o gün okula gelmediğini öğrenir. Öğretmenler "Oğlunuz en çalışkan öğrencimizdi. Bir süredir çalışmıyor, kırık notlar alıyor. Değişmesinin nedenlerini araştırın. Oğlunuz ile biraz daha fazla ilgilenin. Düzeleceğine inanıyoruz" derler. Annesi çok üzgün olarak okuldan ayrılır. Kafeye gelir. Kenan'ı orada bulur. Kenan'a "Gel de konuşalım biraz. Okuldan kaçırıyorsun. O tembel, asi çocukların arasında kendini harcırıyorsun." der. Kenan annesinin kafeye gelip onu bulmasına çok sinirlenir. Annesine bağıır. "Ne istersem onu yaparım. Çocukmuşum gibi davranma. Polis gibi dolaşma peşimde. Söyleyecek bir şeyin varsa, evde konuş benim ile." der.

Kenan eroine alışmıştır. Aygün ve arkadaşları ile birlikte gezer eğlenirler. Kenan evde annesi ile konuşmaz. Bir gün annesinin çekmecesinden kira, elektrik, su, havagazı için ayırdıkları paraları gizlice alır. Annesi paranın yokluğunu farkeder. Kocasına "Sen mi aldın?" diye sorar. Kocası "Almadım. Başka bir yere koymuş olmayasın?" diye cevap verir. Annesi Kenan'dan şüphelenir. Çok üzülür. Çünkü parayı oraya koyduğundan emindir.

Aygün ile Kenan uyuşturucu almaya devam ederler. Aygün ile okuldan kaçıp diskoya gittikleri bir gün, polis diskoyu basar. Kenan, Aygün ve daha birçok genci Narkotik Şube'ye götürür. Anne ve babalarına haber verilerek gelmeleri istenir. Polis anne ve babalara "Hepsi zengin aile çocuğu. Okul kaçığı. İçlerinde kullananlar da var, kullanmayanlar da var. Hepsi uçurumun kenarında. Çocuklarınız ile daha fazla ilgilenin. Uyuşturucu satıcıları çocuklara çengel atar. Fazla harçlık vermeyin. Çocuklarınızın felaketini şimdiden önleyin." der. Annesi bu konuşmadan sonra, Kenan'ı alarak eve gelirler. Annesi de babası da Kenan'a hiçbir şey sormazlar. Bu olay olmamış gibi davranırlar.

Aygün ile annesi ve babası konuşurlar. Babası Aygün'e kızarak "Bundan böyle saat 8'den sonra sokağa çıkmak yasak" derken, annesi "Kızım bu olay bir gazeteye

çıksaydı, ne olurduk?” der. Aygün sinirli bir şekilde odasına çıkar. Odasında uyuşturucu alır. Daha sonra fenalaşarak balkona çıkar. Balkonda dengesini kaybeder ve aşağı düşer. Annesi ile babası Aygün’ü ağır yaralı olarak hastaneye götürür.

Aygün hastanededir. Kenan ve diğer okul arkadaşları onu ziyarete gelir. Doktor, “Aygün’ün bir daha hiç yürüyemeyeceğini” söyler. Annesi ve babası çok üzülürler.

Bir sabah annesi Kenan’ı, “Kenan geç kalıyorsun oğlum” diyerek uyandırır. Kenan “Artık okula gitmeyeceğini” söyler. Annesi onu ikna etmeye çalışır. Kenan, bağırır. Annesi Kenan’a bir tokat atar.

Kenan, Aygün’ün daha önce uyuşturucu satın aldığı adama gider, uyuşturucu ister. Sıtkı, “Önce para, sonra hap. Zengin değilsin sen. Dediğimi yaparsan, istediğin kadar mal veririm. Para da alırsın. Bize yeni içiciler bul. Paralı içiciler” der. Kenan kabul eder. Uyuşturucu satıcılığına başlar. Uyuşturucu satanların patronu diskonun üst katında bulunur. Disko bir çeşit satış merkezi gibidir.

Annesi, Kenan’ın odasına gelir. Kenan uyur iken giysilerini,ceplerini karıştırır. Eroinleri bulur. Polise götürür. Polis, “Oğlunuz eroinman olmuş, ölüme gidiyor. Hemen tedavi olmalı. Hastaneye yatırmalısınız. Zorlarsanız, korkar kaçar. İkna etmeye çalışın.” der.

Annesi eve döner. Kenan’ı kendine uyuşturucu iğne yaparken bulur. İğneyi zorla elinden alır. Kenan’a vermez. Kenan annesine yalvarır “Çok kötü bir dünyadayım anne. Korkunç bir dünyada esir gibiyim. Ben de bu günlere düşmek ister miydim? Eski, sağlıklı, mutlu günlerimi aramıyor muyum sanıyorsun? Malları da cebimden alan sensin. Benden ya o malları ya da parasını isterler” deyince, annesi “O parayı ödeyeceğini, hemen hastaneye gitmeleri gerektiğini” söyler. Annesi Kenan’ı hastaneye yatırır.

Eroin satan Sıtkı, Kenan’ların evine gelir. Kenan’ın annesi ile kapıda karşılaşır. Annesi “Yarın öğleden sonra gel. Parayı ben vereceğim. Her şeyi biliyom” der.

Kenan’ın annesi kocasının yanına gelir. Olanları anlatır. Kocasını “Bu olaylar ile muhatap olmana üzüldüm. Olayları hafife aldım. Gerçeği göremedim. Sen olmasan hepimiz mahvolmuştuk.” der. Karısı “Artık üzülmemesini, Kenan’ın hastanede tedavi olup kurtulacağını, yalnız iki milyon lira gerektiğini” söyler.

Kenan’ın annesi polisler gelir, olanları anlatır. Polisler “Bir plan yaptık. Siz hiçbir şey yapmayın. Para da vermeyeceksiniz” derler.

Akşam Kenan'ın babası eve gelir. Annesine "Sana bir müjdem var. Hizmetlerime karşılık ikramiye olarak bana iki milyon lirayı verdiler. Al, o aşâğılık adama parasını öde" deyince karısı çok sevinir.

Ertesi gün Sıtkı gelir. Polisler de evdedir. Kenan'ın annesi Sıtkı'yı içeri alır. Ona parayı verirken, polisler Sıtkı'yı tutuklar. O gece Kenan'ın babası eve gelmez. Karısı onu çok merak eder. Sabah olunca, iş yerine gider. İş yeri müdürü "Kocanız zimmetine para geçirmiş. Maalesef tutuklandı." der. Kenan'ın annesi kocası Mümtaz Bey'i hapisinde görmeye gelir. "Niçin bunu yaptın?" diye soran karısına, "Kendimi suçlu bulduğum, sana yardım etmediğim, oğlumu çok başıboş bıraktığım için" diye cevap verir.

Kenan'ın annesi polislere yardım etmek amacı ile onlarla işbirliği yapar. Diskodaki patronun yanına giderek, "Kendisini Kenan'ın gönderdiğini, paraya çok ihtiyaçları olduğunu, Kenan'ın yerine eroin satmak istediğini" söyler. Patron "Gece 11'de gel" der. Kenan'ın annesi gece polisler ile beraber gider. Patron, eroinleri Kenan'ın annesine verirken, polisler patronu ve yanında çalışanları yakalar.

Kenan hastanede gazete okurken, babasının zimmetine para geçirmesi nedeni ile tutuklandığını öğrenir. Tüm olanlardan kendini suçlar. Hastaneden kaçar. Kenan yolda uyuşturucu krizine girer. Eroin bulmak için eroin satan şebekenin asıl yöneticilerinin bulunduğu eve gelir. Oradakiler Kenan'ın annesinin yaptıklarını öğrenmişlerdir. Bu neden ile Kenan'a yüksek dozda eroin vererek, gönderirler. Bu eroini kullanan Kenan ölür. Sabah Kenan'ın cesedini park bekçisi bulur. Polisler tüm şebeke elemanlarını ve yöneticilerini yakalar. Kenan'ın annesine, oğlunun öldüğü haberi gelir. Annesi perişan olur. Oğlunun cenazesinde, tüm gençlere ve anne-babalara nasihat eder.

3.1.23.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Kenan'ın ailesi üç kişidir. Kenan, annesi Ayşe Hanım, babası Mümtaz Bey. Aygün'ün ailesi de üç kişidir. Aygün annesi ve babası.
2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Kenan'ın annesi evde dikiş diker. Aygün'ün annesi çalışmaz. Filmde öğretmen, hemşire gibi kadınlar da vardır. Filmdeki kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.

6. Filmde Kenan'ın babası bir şirkette memurdur. Aygün'ün babası iş adamıdır. Filmde öğretmen, polis, şoför, doktor, eroin satıcısı, patron, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmdeki aileler İstanbul'da yaşar. Kenan'lar kenar semtlerden birinde iki katlı bahçeli bir evde, Aygün'ler ise villada otururlar.

3.1.23.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Kenan'ın anne ve babası Kenan'ın kurtulması için fedakarlıklar yaparlar. Mümtaz Bey çalıştığı şirketten zimmetine para geçirir, tutuklanır. Ayşe Hanım polisler ile işbirliği yaparak, eroin şebekesinin yakalanmasına yardımcı olur. Anne ve babası Kenan'ı okutabilmek için de çaba harcarlar.
3. Filmde sevgi işlevi, geçerliliğini korur. Aile bireyleri birbirlerine saygılı davranır, sorunlu anlarında destek olur, sorunlarını paylaşırlar.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi okul ve aile arasında paylaşılmıştır.

3.1.23.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Ayşe Hanım ile Aygün'ün annesi anne rolündedir.
2. Filmde Ayşe Hanım ile Aygün'ün annesi eş rolündedir.
3. Filmde öğretmen ve hemşireler iş kadını rolündedir.
4. Filmde Ayşe Hanım ile Aygün'ün annesi ev kadını rolündedir.

3.1.23.6.Filmde Ailenin Temel Değerleri

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Evlilik onaylanır. Gençler iyi ve mutlu bir evlilik yapmaya özendirilirler. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Annesi ile babası Kenan'ın eğitimi ve uyuşturucu alışkanlığından kurtulması için, çaba

harcırlar. Onun ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kendi ihtiyaçlarından vazgeçerler.

3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar evi ve çocukları için, çalışan ya da toplantılarda, konken partilerinde zamanlarını harcayan kişiler olarak verilirler. Ekonomik özgürlükleri yoktur. Kenan'ın annesi evde dikiş dikerek ancak aile bütçesine katkıda bulunur.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde çalışan kadın olarak yalnız öğretmen ve hemşire vardır. Kenan'ın annesi ise, evde dikiş diker.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Kenan'ın Aygün ile ilişkisi sonucu önce okul başarısı düşer, sonra eroine alışır ve okulu bırakır. En sonunda da yaşamını yitirir. Annesi, Kenan'ın Aygün ile ilişkisine "Daha yaşının küçük olduğunu" söyleyerek karşı çıkar.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumludur. Ailede sorunlar karşılıklı konuşarak çözülür, kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınır. Kenan, arkadaşlarının ve eroinin etkisi ile ailesine karşı tavır alır. Ancak sonunda pişman olur.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Kenan'ın annesiyle babası, Kenan'ın eğitimine önem verir, onun iyi yetişebilmesi için çaba harcarlar.

3.1.24.Yalı (1990)

3.1.24.1.Filmin Yapım Bilgileri

Yön ve Sen: Safa Önal / G.yön: Sedat Ülker / Müzik: Cahit Berkay / Oyun: Meral Konrat, Nedret Güvenç, Sezer İnanoğlu, Fulden Uras, Efgan Efehan, Sadun Aksüt, Nilüfer Aydan / Y.e: Sezer Film (Berker İnanoğlu)

3.1.24.2.Filmin Özeti

Suat, annesi ve kız kardeşi Şermin, İstanbul'da Boğaz'da eski bir yalıda yaşarlar. Annesi anılarına bağlı bir kadındır. Çocuklarının tüm baskılarına karşın, yalıyı satmayı kabul etmez. Onlara sürekli geçmiş günlerden söz eder. Suat ile Şermin ise, yalıyı satarak zengin olmayı isterler. Annelerinin duygularını da anlayamazlar. Anneleri yalı ile birlikte, çevreye ve komşularına da bağlıdır. Suat fakülteden yeni mezun olur. 650.000 Lira aylık ile çalışmaya başlar. Aldığı maaşı az bulur. Annesine, “Bu maaş ile geçinilemeyeceğini” söyler. “Ben bu para için mi okudum?” der. Şermin çalışmaz. Gündüz arkadaşları ile buluşup, diskoya gider, gezer, eğlenir.

Suat, çalışmaya başladığı ilk gün iş çıkışı sevgilisi Ayten ile buluşur. Ayten'e “Çalışıyorum. Aylığım var. Artık evlenebiliriz.” der. Ayten “Çocukları doğmadan evlenmeleri gerektiğini, bu akşam babasına açılacağını” söyler.

Ayten'in babası çok zengin bir iş adamıdır. Ayten'in her istediği alınmış, eğitimi için tüm olanaklar kullanılmıştır. Annesi ile babası kızlarının kendileri gibi zengin bir ailenin oğlu ile evlenmesini isterler.

Ayten akşam yemeğinde babasına, “Suat ile evlenmek istediğini” söyler. Babası karşı çıkar. “Hayır dedim! Olacak şey değil! Öyle meteliksiz bir herifi karşıma alıp da konuşur muyum? 650.000 Lira aylıkla mı geçindirecek seni? Para nedir bilir misin sen? Şimdiye kadar aldığın bir şeyin fiyatını mı sordun? Koca diye kimi getirsen boynuna sarılacağımızı mı sandın? Paradan başka her şey sıfırdır bu dünyada. Suat Efendi akıllı. Hem seni alacak, hem de benim servetime konacak. Saf aşık numarası ile seni uyutuyor” der.

Ayten'in annesi de Suat ile evliliklerine karşı çıkar. Ayten'e “İstanbul'un en gözde kızlarından biri olduğunu, iki yabancı dil bildiğini, İsviçre'de görgü okulundan sonra, kendine bakmaktan aciz biri ile intihara kalktığını” söyler.

Suat da eve döndüğünde annesi ile kız kardeşine, “Ayten ile evlenmek istediğini” açıklar. “Babası milyarder. Kışları Etiler'de villalarında, yazları Suadiye'de otururlar. Para Ayten'i hiç şımartmamıştır” der. Annesi “Nasıl anlatmalı, seni ben evlendirmek isterdim. Aile dostlarından birinin kızını istemeyi düşünmüştüm. İyi ki açılmamışım ailesine” diyerek, “Ne zaman kızı istemeye validesi hanımefendiye gideceğini” sorar. Suat da “Yakında” diye cevap verir.

Suat ile Ayten deniz kenarında buluşurlar. Ayten “Annesi ile babasının evliliklerini kabul etmediğini, nedenin ise. Suat'ın parasızlığı olduğunu” söyler. Suat

çok üzülr. “Yalıda otururuz. Elimiz bollaşınca ayrı bir ev tutarız.” der ve nikah işlemlerine başlamaya karar verirler.

Suat eve gelir. Annesi evde düğün hazırlıklarına başlamıştır. Suat’a “Ne zaman istemeye gideceğim gelin kızımı?” diye sorar. Suat “Gitmeyeceksin anne. Ailesi evlenmemizi istemiyor. Kendi aramızda nikahlanacağız.” diye cevap verir. Parasızlıktan şikayet eder. “Biz herkes gibi değiliz. Kıt kanaat yaşamaya, yokluk çekmeye mahkum değiliz. Elimizde koskoca yalı var. Bu yıl yalıyı satmalıyız. Bir apartman alırız. Bir katında sen, bir katında biz otururuz. Kalan parayı da bankaya yatırır, faiz alırız. Ben de bir iş kurarım. Adam gibi yaşarız.” der. Annesi satmamakta kararlıdır

Ayten eve bir mektup bırakarak evden ayrılır. Mektupta, “Af dilemiyorum sizden. Çünkü haklıyım. Beni anlamadınız. Hayatım benimdir. Dilediğim gibi yaşamak hakkımdır.” diye yazar. Mektubu okuyan babası, “Zavallı budala! Çok arayacak bu hayatı, çok pişman olacak. Bu evde adı bir daha anılmayacak.” der.

Suat ile Ayten nikah salonunda evlenirler. Nikaha bir gazeteciden başka kimseyi çağırılmazlar. Suat’ın annesi ile kız kardeşi de gelmezler.

Nikahtan sonra yalıya gelirler. Suat’ın annesi onları bahçede, kapıda karşılar. Tebrik eder. Şermin de onları kutlar. Suat’ın annesi odalarını gösterir. Düğün hediyesi olarak, kendi takılarından verir. Ayten beğenmez ama, bunu Suat’ın annesine söylemez.

Suat ile Ayten’in hiç istememesine rağmen annesi, gece evde kendi dostlarını çağırarak yemekli bir eğlence düzenler. Ayten evliliklerinin ilk gecelerini, kocası ile, müzikli bir yerde, hafif içkili bir yemek ile geçirmek ister. Ama annelerinin dediği olur.

Ertesi gün, Şermin evdekileri gazeteden Suat ile Ayten’in evlilik haberini okur. Ayten “Hemen arkadaşlarıma telefon edip, haberleri sıcağı sıcağına öğreneyim” der ama, evde telefon olmadığı için görüşemez. Evdeki banyoda da sorun çıkar. Su tesisatı bozuktur. Ayten soğuk su ile yıkanmak zorunda kalır. Ayten zengin bir ailenin kızı olduğu için, ilk günlerden yalıdaki düzenden rahatsız olmaya başlar. Suat’ın annesine bu kez de Ayten, yalıyı satması için baskı yapar. Yemekte tartışırlar. Suat’ın annesi “Benden sonra bu yalı çocuklarımdır. Onlar ne isterler ise yapsınlar ama, ben satmam.” der. Ayten ise, “Ne bekliyorsunuz buradan. Siz yaşlandıkça daha çok yorulacak, bu yalı ile baş edemeyecek-siniz. Sorumluluklarını bilmeyenler ana-baba olmamalı” diyerek, odasına gider.

Suat'ın annesi, Suat ile Ayten'in evlendikleri ilk gece gelen konuklara teşekkür ziyaretine gitmelerini ister. Ayten kabul etmez. Suat'a bahçede dolaşırken de "Söyle annene, bana kaynanalık yapmaya kalkmasın. Öyle hamamlar, ziyaretler falan. Beni kendisi gibi yaşatmaya kalkışır ise birbirimize gireriz." der. Suat çaresizdir. Ne annesini, ne de karısını kırmak istemez.

Suat ile Ayten'in evlilik öncesi beraberlikleri olmuştur. Ayten, evlendiğinde hamiledir. Evliliklerinden kısa bir süre sonra bir oğulları olur. Ayten hastanededir. Kendi annesi ile babasına bir oğlu olduğunu haber verir ama, onlar gelmezler. Suat'ın annesi gelir. Gelinini alnından öper, torununa altın takar. Çiçek de getirmiştir. "Gözünüz aydın. Analı babalı büyüsün inşallah. Adını Ertuğrul koyacağız. Babanızın adı. Ruhu şad olacak." der. Ayten "Önceden kararlaştırdıklarını, oğullarının adının Taylan" olacağını söyler. Suat'ın annesi şaşırır. Torununu kucağına alarak, "Adını üç kere kulağına sesleneceğim" der. Ayten yine karşı çıkar. Sonra da "Benim kulağıma seslenen olmamış. Siz de bırakın bu eski adetleri. Ne yapacaksan çabuk yap! Sıkıyorsun beni!" diye bağırır. Suat'ın annesi odadan çıkar. Suat'a kapıda biraz para verir. "Evden birkaç parça kristal sattığını" söyler.

Ayten hastaneden çıkar, yalıya gelir. Kayınvalidesi loğusa şerbeti getirir. Ayten içmez. Gelen konuklar ile görüşmez, bebeğin gösterilmesine de izin vermez. Suat'ın annesi çok üzülür. Akşam işinden dönen oğluna anlatırken, Ayten gelir. Suat'a, "Ben o çocuğu sizin eşiniz, dostunuz için doğurmadım. Hizmetçi yok. Dadı yok. Benim sütüm az. Annen her şeye karışıyor, bana kendi hayatını yaşatmak istiyor. Sabrım tükeniyor haberin olsun." der. Suat'ın annesi ile tartışırken, Ayten Suat'a da bağırır. Suat, Ayten'e bir tokat atar. Ayten ağlayarak odasına gider. Annesi karısından özür dilemesini ister. Suat, Ayten'in yanına gelir, konuşurlar. Suat, "Bundan sonra annesine saygılı olmasını" ister.

Ertesi gün Ayten, "Eve gidiyorum" diye bir not yazarak, evden ayrılır. Suat da, Ayten'lerin evine gelir. Ayten'in annesi ile babası torunlarını çok severler. Ayten, "O yalıda asla annen ile beraber oturamam. Ya ayrı ev tutarsın, ya babamın verdiği apartman katında otururuz. İkimizi bir daha bir araya getirmezsın" der.

Suat yalıya gelir. Annesine olanları anlatır. Kayınpederi Suat'a kendi yanında çalışmayı da önermiştir. Suat onlar ile birlikte yaşamayı kabul eder. Annesi, "Doğru değil iç güveyliği. Ayten kızım, buyursun gelsin. İsterseniz ayrı pişirip, yiyin. Benim ile görüşmesin. Beni bırakıp gitmeni istemiyorum" der ama, Suat'ı ikna edemez.

Suat, kayınpederinin yanında çalışmaya başlar. İşleri çok yoğundur. Karısını ve oğlunu göremez. Çocuğa Fransız dadı bakar. Ayten de eski yaşamına döner.

Suat, bir iş dönüşü yalıya annesine uğrar. Annesine ve Şermin'e hediyeler getirir. Şermin de ağabeyi ile onun evine gitmek ister. Annesi izin verir.

Ayten o gece partide Şermin'i bir erkek ile tanıştırır. Şermin ondan hoşlanır. Zengin bir erkektir. Şermin'i de sevdiğine inandırır. Şermin ağabeyinde kaldığı günlerde Nahit ile sık sık buluşur, dans eder, eğlenir. İçkili olduğu bir gün Nahit'in evinde onun ile sevişir. Eve dönüşünde olanları, Ayten'e anlatır. Ayten, "Onu evliliğe ikna etmelisin. Aklını kullanırsan, nikah masasına oturtabilirsin" der.

Nahit de bir buluşmalarında Şermin'e, "Suat ile konuşacağını, karısı olması istediğini" söyler. Şermin Nahit'in tüm sözlerine inanır.

Şermin de uzun bir süre ağabeyinin yanında kalarak eve dönmeyince, annesi Suat'ın evine gelir. Bir de ev hediyesi getirir. Torununu göstermeye getirirler ama, kucağına vermezler. Dadı "Banyo yapacak, mama yiyecek" diyerek, hemen salondan ayrılır. Şermin üç-beş gün daha ağabeyinde kalmak için, annesinden izin alır. Annesi istemeyerek kabul eder. Suat işe gitmek üzere evden ayrılırken, annesi de çıkar onun ile. Suat, "İşe geç kaldım. Özür dilerim anne" der ve vapur iskelesinde annesini bırakır. Yalıya götürmez.

Ayten oğlunu ve dadıyı alarak, alış-verişe çıkar. Arabayı çok hızlı kullanan Ayten kaza yapar. Kazada dadı ve oğlan ölür. Ayten yaralı olarak hastaneye götürülür. Olayı öğrenen Suat hemen hastaneye gelir. Ayten'e bağırır, ağlar. "Evlat katili! Oğlumu sen öldürdün, seni de ben öldüreceğim" der. Ayten'in annesi ile babası Suat'ı sakinleştirmeye çalışırlar. Ayten de ağlar. Suat hastaneyi terkeder.

Şermin Nahit'in evine gelir. Onu başka bir kadın ile birlikte bulur. Ağlayarak, Nahit'in evinden ayrılır.

Suat yalıya gelir. Annesi de yalıyı satmıştır. Satış işlemlerini yapıp, eve geri dönerken, kapıda karşılaşırlar. Suat annesine sarılır, ağlar. Olanları anlatır.

Şermin de vapura biner. İntihar etmek ister. O anda denize atlarken ezan sesini duyar. Düşünür, atlamaktan vazgeçer. Vapurdan iner, eve doğru yürür iken annesi ve ağabeyi ile karşılaşır. Birbirlerine sarılırlar. Anneleri "Hiç birşey bitmiş değil. Nice acılar çektik, yine de tükenmedik. Bu ezan sesi ile toparlandık biraraya geldik. Sen de Şermin de çok gençsiniz. Hayatınızı yeniden kuracaksınız. Çocuklarınız olacak. Ben de ömrümün sonuna kadar sizlerle olacağım. İhlamurlu Yalı'nın üst katı boştu. Gidip konuşalım" der ve üçü birlikte birbirlerine sarılarak, yolda yürürler.

3.1.24.3. Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Suat'ın ailesi üç kişidir. Suat, annesi ve kız kardeşi Şermin. Ayten'in ailesi de üç kişidir. Ayten, annesi Tiraje hanım, babası Selim Bey. Suat Ayten ile evlenir. Taylan adında bir oğulları olur. Bir süre yalıda otururlar. Beş kişilik bir aile oluştururlar. Suat, Ayten, Taylan, Suat'ın annesi ve Şermin. Suat yalıdan ayrılır. Suat, Ayten ve oğulları ile üç kişilik bir aile olurlar.
2. Filmde Suat ile Şermin iki kardeşdir. Ayten tek çocuktur. Ayten ile Suat'ın ise, bir oğulları vardır.
3. Filmde aile büyükleriyle birlikte oturma görülür. Suat ile Ayten evlendikten sonra bir süre yalıda Suat'ın ailesi ile otururlar.
4. Filmdeki kişiler evlenirken nikan salonunda resmi nikah kıyılır.
5. Filmde Suat'ın annesi, Ayten'in annesi, Ayten ve Şermin çalışmazlar. Filmde dadı, sekreter gibi kadınlar da vardır. Filmde Ayten'in iki yabancı dil bildiği, İsviçre'de görgü okuluna devam ettiği verilir. Diğer kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Suat önce bir şirkette memur olarak çalışır. Ayten ile evlendikten sonra, Ayten'in babasının yanında çalışmaya başlar. Ayten'in babası Selim Bey iş adamıdır. Filmde eczacı, müdür, iş adamı, gazeteci, nikah memuru, şoför, memur, garson gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez. Yalnız Suat'ın fakülte mezunu olduğu verilir.
7. Filmde çocuklara anneler ve dadı bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin ve kayınpeder-damat ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Ayten ile Suat'ın annesi anlaşamazlar. Suat'ın annesi geleneklerine bağlı bir kadındır. Ayten ile ilişkisinde de eski alışkanlıklarını uygulamak ister. Ayten karşı çıkar, tartışırlar. Suat ile kayınpederi de anlaşamazlar. Suat'a önce para cazip gelir. Sonra, kayınpederinin baskılarına dayanamaz, oğlunun ölümü ile de işi bırakır, karısını terk eder.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Suat'lar yalıda, Ayten'ler ise, villada otururlar.

3.1.24.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi geçerliliğini korur. Ayten'in babası Suat'a yanında iş verir. Ayten ile Suat önce yalıda, daha sonra Ayten'in babasının verdiği apartman katında otururlar. Ailelerin çocuklarına ekonomik desteği sürer.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi geçerliliğini korur. Aile bireyleri birbirlerine yakın davranır, sorunlarına ortak olmaya çalışırlar.
4. Filmde ailenin toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korur.

3.1.24.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Suat'ın annesi, Ayten'in annesi ve Ayten anne rolündedir.
2. Filmde Ayten'in annesi ve Ayten eş rolündedir.
3. Filmde dadı ve sekreter iş kadını rolündedir.
4. Filmde Suat'ın annesi, Ayten'in annesi ve Ayten ev kadını rolündedir.

3.1.24.6.Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Gençler iyi bir evlilik yapmaya özendirilirler. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Aileler çocuklarının en iyi şekilde yetişebilmeleri için, çaba harcarlar. Suat fakülteyi bitirmiştir. Ayten iki yabancı dil bilir. İsviçre'de görgü okuluna devam etmiştir.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınlar iyi bir eğitim bile almış olsalar, babalarının, kocalarının paralarına güvenirler. Kendilerinin ekonomik özgürlükleri yoktur. Genç kızlar zengin bir koca bulmaya özendirilir.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde dadı ve sekreter dışında çalışan kadın yoktur.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde evlilik dışı ilişki görülmez
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değer olumsuzdur. Suat oğlunun ölümüne dek olanların farkında olamaz. Oğlunun ölümünden sonra ise, karısını suçlar ve ayrılmaya karar vererek hastaneyi terkeder. Ayten'de daha önceki olaylarda Suat'ı olduğu gibi kabul etmez, onu suçlar.

7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumludur. Aileler çocuklarının evlilik öncesi ilişkilerine karşı tepki göstermezler. Ayten evlilik öncesi Suat ile ilişkisinden hamile kalır.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesine verilen değer olumludur. Suat'ın babası ölmüştür. Ayten'in babası da evde otoritesini kullanmak ister. Ama, Ayten babasına karşı direnerek Suat ile evlenir. Babasının otoritesini kabul etmez.
9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur. Ailelerdeki kişiler karşılıklı konuşarak sorunlarını çözemez, ortak karar alamazlar.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değer olumsuzdur. Ayten ile Suat evlendikten sonra, bir süre yalıda otururlar. Bu süre içerisinde, Ayten ile Suat'ın annesi hiç anlaşamaz, sürekli tartışırlar. Suat annesini çok sevmesine karşın, karısının sorunları yüzünden evi terketmek zorunda kalır.
11. Filmde ailede eğitime verilen değer olumludur. Aileler çocuklarının iyi bir eğitim alabilmeleri için çaba harcarlar.

3.1.25.Kiralık Anne (1990)

3.1.25.1.Film Yapım Bilgileri

Yön ve Sen: Ahmet Hoşsoyler / G.yön: Sedat Ülker / Oyun:Perihan Savaş, Bahar Öztan, Kamil Öztürk, Pembe Mutlu, Rafet Kalkan, Mümtaz Alpaslan, Sevim Ersin, Mehmet Kuşdemir / Y.e: Sun Film (Erol Şenbecerir).

3.1.25.2.Filmin Özeti

Hülya ile Kenan'ın mutlu bir evlilikleri vardır. Birbirlerini çok severler. Maddi durumları da iyidir. Tek sorunları çocuklarının olmayışıdır. Hülya hastadır. Bu neden ile çocukları olmaz. Tüm gününü evde bebekleri ile oynayarak ya da parkta, sokakta çocukları izleyerek geçirir. Bir de oturdukları apartmanın yanındaki gecekonduda yaşayan komşuları Perihan ile, babası vardır. Perihan bir atölyede çalışır. Babası ise pazarda limon satar.

Sabah Hülya, kahvaltı hazırlar. Kocası da kalkar. Sohbet ederek kahvaltı ederler. Onlar kahvaltı ederken, Perihan'ların evinden tartışma sesleri gelir. Kenan, "Baba kız yine birbirlerine girdiler." der. Karısını öperek işe gider. Babası, eski nişanlısı Rafet'i

eve aldığı için, Perihan'ı dövmüştür. Babası Rafet'e, "Yıllardır evleneceğim diye oyaladın durdun. Rahat bırak artık kızımı" der. Rafet ise, "Gelecek ay eline toplu bir para geçeceğini, hemen düğün yapacağını" söyler ama, babası dinlemez. Rafet'i evden kovar. Babası da işe gider. Perihan ağlar.

Kocası eve gittikten sonra Hülya, Perihan'ın yanına gelir. Perihan'a "Sana kaç kez söyledim. Atölyede alacağından daha çok veririm. Evine de yakın olur. Bizim evde çalış" der. Perihan ise, "Ben kabul ederim. Ne var ki babam, "Ben kızıma hizmetçi dedirtmem diye kabul etmez" diyerek, Hülya'nın yanından ayrılır, işe gider.

Perihan öğle tatilinde nişanlısı ile buluşur. Nişanlısı Perihan'dan yine para ister. "Mal getirteceklerini" söyler.

Kenan'ın yanına, kız kardeşi Pembe gelir. Ağabeyine, her sabah kocası işe gittikten on dakika sonra bir kadının aradığını, kocasının işe gidip gitmediğini sorduğunu, kocasının bu konu ile hiç ilgilenmediğini ve kocasından şüphelendiğini anlatır. Kenan onu sakinleştirir. Akşama onları yemeğe davet eder.

Kenan eve döndüğünde, karısını yine bebekler ile oynarken, konuşurken bulur. Kocasına "Bir çocuğumuzun olmasını o kadar çok istiyorum ki. Hem bana belli etmeden çocuklara hayranlık ile baktığını görmüyor muyum sanıyorsun?" der. Kocası "Dünyada bu kadar çift çocuksuz yaşıyor. Çocukları çok sevdiğim doğru. Bu ille de çocuk sahibi olalım demek değil. Seni o kadar çok seviyorum ki" diyerek, Hülya'yı teselli etmeye çalışır. Gece yemekte de çocuk konusu açılır. Hülya, evlatlık çocuğu da kabul etmez. "Mutlaka bize anne, baba diyecek çocuğun, bizim kanımızdan olması gerekir" diye ısrar eder. Kocası evlatlık çocuk alınmasını kabul etmektedir.

Ertesi gün bir komşu kadın Perihan'a nişanlısı Rafet'in soygunda yakalandığını ve tutuklandığını yazan gazeteyi getirir. Perihan okuyunca bayılır. Komşu kadına, "Hamile olduğunu" söyler. Komşu kadın onu kürtaj etmek ister. Perihan kan kaybından fenalaşır. Onu, hastaneye olanları görüp, gelen Hülya ile kocası Kenan götürürler. Perihan hastanede hayati tehlikeyi atlatır. Babası da hastanede başındadır. Kenan ile Hülya'ya, onu hastaneye zamanında getirdikleri için teşekkür eder.

Perihan işe gelir. Arkadaşları "Geçmiş olsun" diyerek, onu karşılar. Ama, patron hastanede kaldığı sürede işi aksattığı için, onu işten atar. Bunu öğrenen babası Perihan'ı gece döver.

Hülya, Perihan'ın çocuk düşürme olayından sonra bir şey düşünür. Perihan'a para teklif edilerek, kocası Kenan ile ilişkiye girmesi sağlanacak, Hülya'nın yerine Perihan hamile kalarak, kendi kanlarından bir çocuğu onlar için doğuracaktır.

Doğumdan sonra da Perihan'dan çocuğu alarak, kendi çocukları gibi Hülya ile Kenan büyütecektir. Bu teklifi kocasına ve görünmesine açar. Onlar da, Hülya'da saplantı halini alan çocuk düşüncesini gerçekleştirmek için, Hülya'yı onaylarlar.

Görümcesi ile Hülya, Perihan'ın evine giderek, onunla konuşurlar. Perihan kabul eder. Babası ile de Kenan konuşur. Babasına, "Bir süre Perihan'ın buradan uzaklaşacağını, onlara çok para vereceklerini" söyler. Babası da kabul eder.

Ertesi gün Hülya, Kenan'ın kız kardeşi Pembe'nin evine, kocası ile Perihan'ı bırakıp, evlerine döner. Hülya ile görünmesi Pembe, birlikte kalırlar. Hülya sabırsızdır. İlk gece, ertesi gün, sonraki gece sık sık telefon eder kocasına. "Bir an önce bitir bu işi. Dayanamıyorum artık" der. Perihan ile Kenan da huzursuzdur. Perihan, "Bu işi para karşılığı ilk kez yaptığını" söyler. İkinci gecenin sonunda sevişirler, Perihan hamile kalır.

Hülya hamileliği süresince Perihan'a, kendi evinde bakar. Bebek için alış veriş hazırlıkları yaparlar.

Bebek doğar. Hastane çıkışında Perihan'ı, Hülya ile Pembe karşılar. Hülya bebeği kucağına alır. Eve geldiklerinde Perihan'dan ayrılırlar. Perihan evine, onlar bebek ile birlikte kendi evlerine giderler. Perihan üzgündür. "Birkaç gün bebeğimi emzirmeme izin verin" der. Hülya da "Ne zaman isterse gelebileceğini" söyler.

Hülya ile kocası çok mutludur. Hülya, sürekli bebek ile ilgilenir. Bebek ağlar. Hülya susturamaz. Sabah olur. Perihan gelir. Hülya bebeğin sabaha kadar uyumadığını, onu susturamadığını" anlatır. Perihan bebeği emzirince, bebek hemen susar. Perihan bebeğe sarılır. "Bu benim yavrum. Paranızı da geri veriyorum. Bebeğimi bana verin" der. Hülya elinden bebeği zorla alır. Onlar tartışırken Kenan da uyanır, gelir. Kenan karısını ikna etmeye çalışır. Kenan "Biz hasret ile bir çocuk sahibi olmayı beklerken, sadece kendimizi düşündük. Gerçek annenin duygularını hesaba katmadık. Bizim olduğu kadar onun da bebeği. Birbirimizi sevdiğimiz sürece, biz bize yeteriz" der. Bebeği Perihan'a verir. Hülya ile Kenan birbirlerine sarılırlar.

Perihan kucağında bebek ile evine giderken, hapishaneden yeni çıkan Rafet, onu vurur. Perihan ölür. Bebeği Hülya kucağına alır. Bebek Hülya ile Kenan'a kalmıştır.

3.1.25.3.Filmde Aile Yapısı

1. Filmde Hülya ile Kenan iki kişilik bir ailedir. Perihan'ın ölümü ile onun bebeğini Kenan ile Hülya alır. Üç kişilik bir aile olurlar. Kenan'ın kız

kardeşi Pembe'nin ailesi de, üç kişidir. Pembe, kocası Tuncay ve çocukları. Perihan ise, babası ile birlikte yaşar.

2. Filmdeki ailelerin tümü tek çocukludur.
3. Filmdeki evli çiftler yakın akrabaları ya da aile büyükleriyle oturmazlar.
4. Filmdeki kişilerin nasıl evlendikleri konusunda bilgi verilmez.
5. Filmde Perihan bir atölyede işçidir. Hülya ile Pembe ev kadınıdır. Filmde hemşire, atölye işçisi, sekreter gibi kadınlar da vardır. Kadınların eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
6. Filmde Kenan bir şirkette yöneticidir. Tuncay'ın mesleği belli değildir. Perihan'ın babası pazarda limon satar. Filmde doktor, şoför, Perihan'ın işsiz nişanlısı gibi erkekler de vardır. Filmdeki erkeklerin eğitimleri ile ilgili bilgi verilmez.
7. Filmde çocuklara anneler bakar.
8. Filmde aile içi ilişkilerden kayınvalide-gelin, kayınvalide-damat, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat ilişkilerine yer verilmez.
9. Filmde aileler İstanbul'da yaşarlar. Hülya ile Kenan ve Pembe ile Tuncay bir apartman dairesinde, Perihan ile babası ise, gecekonduda otururlar.

3.1.25.4.Filmde Ailenin İşlevleri

1. Filmde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi, geçerliliğini korur.
2. Filmde ailenin koruma işlevi görülmez.
3. Filmde ailenin sevgi işlevi, geçerliliğini korur. Bu işlev, Kenan ile Hülya'nın birbirlerine karşı davranışlarında, Perihan'ın bebeğine ve Hülya'nın bebeğe karşı olan davranışlarında görülür.
4. Filmde toplumsallaşma işlevi görülmez.

3.1.25.5.Filmde Kadının Aile İçindeki Roller

1. Filmde Pembe, Perihan, Perihan'ın ölümünden sonra Hülya anne rolündedir.
2. Filmde Hülya ve Pembe eş rolündedir.
3. Filmde Perihan, atölye işçileri, hemşire, sekreter iş kadını rolündedir.
4. Filmde Hülya, Pembe ev kadını rolündedir.

3.1.25.6. Filmde Ailede Temel Değerler

1. Filmde evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Kenan çocukları olmasa bile beraberliklerinin ve mutluluklarının süreceğini Hülya'ya anlatmak için, çaba harcar. Perihan'ın babası da kızının nişanlısı Rafet'e evlenmeleri için baskı yapar. Filmde birlikte yaşama görülmez.
2. Filmde aile içersinde çocuğa verilen değer olumludur. Hülya çocuk sahibi olabilmek için, kocasının başka bir kadın ile ilişkiye girmesini onaylar. Bu ilişkiye kendisi ortam hazırlar. Çocuğun yetiştirilmesi için de tüm çabalarını harcamaya hazırdırlar.
3. Filmde kadına toplum içersinde verilen değer olumsuzdur. Kadınların tüm yaşamı evlilikleri ve çocukları olarak verilir. Kendilerine özgü bir yaşamları yoktur.
4. Filmde kadının çalışmasına gösterilen değer olumsuzdur. Filmde çalışan kadın olarak Perihan, atölye işçileri ve sekreter vardır. Hülya ile Pembe çalışmazlar. Çalışan kadınların meslekleri de üst düzey meslekler değildir.
5. Filmde ailenin korunmasına ilişkin değer olumludur. Filmde evlilik dışı ilişki, Perihan ile Hülya'nın kocası arasında görülür. Bu ilişkiden bir de bebekleri olur. Ama Kenan, karısının onayı ile kendi kanlarından bir çocukları olması için Perihan ile ilişkiye girer. Böyle bir ilişki ve bebek düşüncesi Hülya'dan geldiği için olumludur.
6. Filmde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmde boşanma görülmez.
7. Filmde ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer olumsuzdur. Perihan'ın eski nişanlısı Rafet ile ilişkisi olur ve bu ilişkiden hamile kalır. Perihan evleneceklerini düşünerek böyle bir ilişkiye izin vermiştir. Rafet tutuklanınca, çaresiz kalarak bebeği düşürür. Böyle bir kararı almasının nedeni ise, babasından korkmasıdır. Korkusunu "Babam duyarsa öldürür" sözleriyle anlatır.
8. Filmde ailede erkeğin otoritesini verilen değer, Perihan ile babası arasındaki ilişkide olumludur. Perihan, babasının otoritesini kabullenir. Hülya ile kocası arasındaki ilişkide ise olumsuzdur. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.

9. Filmde aile içi demokrasi inancına verilen değer Hülya'nın ailesi için olumludur. Sorunlarını karşılıklı konuşarak çözerler, kararları ortak alırlar. Perihan'ın ailesinde ise, babasının otoritesi geçerlidir. Gerektiğinde Perihan'ı döver. Aile içi demokrasi inancına verilen değer olumsuzdur.
10. Filmde aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmdeki kişiler aile büyükleriyle birlikte oturmazlar.
11. Filmde ailede eğitime verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

3.2. Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında Çekilmiş Filmlerde Kentsel Ailenin Genel Değerlendirmesi

Bu bölümde Türk sinemasında 1960-1990 yılları arasında çekilmiş filmlerde kentsel ailenin genel değerlendirilmesi; filmlerde aile yapısı, filmlerde ailenin işlevleri, filmlerde kadının aile içindeki rolleri ve filmlerde ailede temel değerler açısından yapılmaktadır. Bu değerlendirme yapılırken filmlerde aile yapısı; ailede birey sayısı, ailede çocuk sayısı, yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle oturma olup olmadığı, evlenme biçimleri, kadınların meslekleri ve eğitim durumları erkeklerin meslekleri ve eğitim durumları, çocuklara kimin baktığı, aile içi ilişkiler, ailenin yaşadığı yer ve oturulan ev türü açısından incelenmektedir. Filmlerde ailenin işlevleri; cinsel ilişkileri düzenleme, koruma, sevgi ve toplumsallaşma işlevi açısından incelenmektedir. Filmde kadının aile içindeki rolleri; anne, eş, iş kadını ve ev kadını rolleri açısından incelenmektedir.

Filmde ailede temel değerler; evlilik kurumuna verilen değer, çocuğa verilen değer, kadına toplum içerisinde verilen değer, kadının çalışmasına gösterilen değer, ailenin korunmasına ilişkin değer, ailenin parçalanmasına ilişkin değer, ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer, ailede erkeğin otoritesine verilen değer ve aile içi demokrasi inancına verilen değer, büyüklere verilen değer, ailede eğitime verilen değer açısından incelenmektedir.

Bu incelemelerin sonuçları da, 1960-1970, 1971-1980, 1981-1990 şeklinde, 10'ar yıllık dönem ayrımı yapılarak, tablolarda ayrı ayrı gösterilmektedir.

3.2.1. Türk Sinemasında Aile Yapısı

Bu bölümde; incelenen 25 film sonucunda, Türk sinemasında aile yapısı ile ilgili olarak elde edilen veriler, Tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9'da, dönem ayrımı yapılarak özetlenmektedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde birey sayısı, Tablo 1'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailede Birey Sayısı (*)						
	Bir Kişi	İki Kişi	Üç Kişi	Dört Kişi	Beş Kişi	Altı ve Daha Çok K.	Bilinmiyor
1960-1970	12	3	14	2	3	1	1
1971-1980	-	3	2	3	1	-	-
1981-1990	8	8	9	5	1	-	-

Tablo:1 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Birey Sayısı

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından tüm ailelerdeki birey sayısına tabloda yer verilmektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde ailede birey sayısı, ağırlıklı olarak üç kişidir. İkinci sırada yalnız yaşayanlar yer alır. Bu dönemdeki filmlerde altı ve daha çok kişiden oluşan, yalnız bir aile vardır.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde ailede birey sayısı, ağırlıklı olarak iki ve dört kişidir. İkinci sırada üç kişilik aileler yer alır. Bu dönemdeki filmlerde altı ve daha çok kişiden oluşan aile görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde ailede birey sayısı, ağırlıklı olarak üç kişidir. İkinci sırada iki kişilik aileler ve yalnız yaşayanlar yer alır. Bu dönemdeki filmlerde de altı ve daha çok kişiden oluşan aile görülmez.

İncelenen filmlerde, ailede birey sayısı açısından, dönemler arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Aileler çoğunlukla; iki, üç ve dört kişiden oluşan çekirdek ailelerdir. Bu durumun toplumda 1960 sonrası kentleşme paralelinde görülen ailedeki yapısal değişmeye uygun olduğu söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde çocuk sayısı, Tablo 2'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailede Çocuk Sayısı (*)						
	Çocuksuz	Tek Çocuk	İki Çocuk	Üç Çocuk	Dört Çocuk	Beş Çocuk	Altı ve Daha Çok Çocuk
1960-1970	-	18	4	1	-	1	-
1971-1980	-	6	1	-	-	-	1
1981-1990	2	11	3	1	-	-	-

Tablo:2 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Çocuk Sayısı

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından tüm ailelerdeki çocuk sayısına tabloda yer verilmektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 dönemi çekilen filmlerdeki ailelerde çocuk sayısı, ağırlıklı olarak tektir. İkinci sırada iki çocuklu aileler yer alır. Bu dönemdeki filmlerde beş çocuklu aile, yalnız bir tanedir.

1971-1980 dönemi çekilen filmlerdeki ailelerde çocuk sayısı ağırlıklı olarak tektir. Bu dönemde, iki çocuklu bir aile, altı ve daha çok çocuklu bir aile yer alır.

1981-1990 dönemi çekilen filmlerdeki ailelerde çocuk sayısı ağırlıklı olarak yine tek çocuktur. İkinci sırada iki çocuklu aileler yer alırken, iki aile de çocuksuzdur. Bu dönemde çekilen filmlerde çocuk sayısı en fazla üçtür. Çocuksuz aile yalnız 1981-1990 döneminde görülür.

İncelenen filmlerde ailelerin çocuk sayısı tek ve iki çocukta yoğunlaşmaktadır. Bu da, toplumdaki çekirdek ailenin özelliklerinden biri olup, Tablo 1'deki birey sayısı verilerini destekler niteliktedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle birlikte oturma durumu, Tablo:3'de özetlenmektedir.

YILLAR	Yakın Akrabalarla ya da Aile Büyükleriyle Birlikte Oturma (*)			
	Yakın Akrabalarla Birlikte Oturma		Aile Büyükleriyle Birlikte Oturma	
	Var	Yok	Var	Yok
1960-1970	2	9	1	10
1971-1980	2	3	1	4
1981-1990	-	9	4	5

Tablo: 3 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Yakın Akrabalarla ya da Aile Büyükleriyle Birlikte Oturma Durumu

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından tüm ailelerde yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle birlikte oturma durumuna tabloda yer verilmektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 dönemi çekilen filmlerde, ağırlıklı olarak yakın akrabalarla ya da aile büyükleriyle birlikte oturma görülmez. İki ailede yakın akrabalarla, bir ailede ise, aile büyükleriyle birlikte oturma görülür.

1971-1980 dönemi çekilen filmlerde, ağırlıklı olarak aile büyükleriyle birlikte oturma görülmez. Yakın akrabalarıyla birlikte oturan aile sayısı ise ikidir.

1981-1990 dönemi çekilen filmlerde yakın akrabalarla birlikte oturma hiç görülmez iken aile büyükleriyle birlikte oturan aile sayısı dördür. 1980 sonrası çekilen filmlerde, ailelerde yakın akrabalarla oturma azalırken, aile büyükleriyle birlikte oturma oranı diğer dönemlere göre artmıştır.

İncelenen filmlerde, geleneksel ailelerde olduğu gibi, yakın akraba ve aile büyükleriyle birlikte oturma görülmez. Ancak son dönemlerdeki filmlerde, aile bü-

yükleriyle birlikte oturma oranında bir artış görülmektedir. Bu da, beklenenin tersi bir durumdur. Toplumda çekirdek ailede, aile büyükleri ile oturma oranı azalırken, filmlerde artmıştır. İncelenen filmlerde, eşi ölmüş ya da kocasından boşanmış kişiler de, aile büyükleriyle birlikte oturan kişiler olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde evlenme biçimleri ve törenin yapıldığı yer, Tablo:4'de özetlenmektedir.

YILLAR	Evlenme Biçimleri ve Yeri (*)						
	Resmi Nikah		Düğün		Resmi Nikah-Kokteyl		Bilinmiyor
	Evde	Salonda	Evde	Salonda	Evde	Salonda	
1960-1970	2	-	3	-	4	-	2
1971-1980	-	1	-	-	1	-	3
1981-1990	-	1	-	1	-	-	7

Tablo:4 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Evlenme Biçimleri ve Törenin

Evde mi, Salonda mı Yapıldığı.

(*) İncelenen filmlerde evlenme biçimleri filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, evlenme biçimleri ağırlıklı olarak evde resmi nikah ve kokteyldir. İkinci sırada, evde düğün, üçüncü sırada evde resmi nikah yer alır. 1971-1980 döneminde çekilen filmlerde evlenme biçimleri, ağırlıklı olarak bilinmez. Bir filmde, evde resmi nikah ve kokteyl, bir filmde ise, salonda nikah görülür. 1981-1990 döneminde çekilen filmlerde evlenme biçimleri, yine ağırlıklı olarak bilinmez. Bir filmde salonda düğün, bir filmde ise, salonda nikah yer alır. 1971-1980 ve 1981-1990 dönemlerinde çekilen filmlerde evlenme biçimi ve yeri ağırlıklı olarak verilmez iken, verilen filmlerde de nikah ve düğün evlerden salona kaymıştır. Bu durumda toplumda evlenme biçiminde ve yerindeki değişim ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki kadınların meslekleri, Tablo:5'de özetlenmektedir.

MESLEKLER (*)	YILLAR		
	1960-1970	1971-1980	1981-1990
	Ev Kadını	10	4
Sekreter	2	1	3
Yönetmen	-	-	1
Bankacı	-	-	1
Tiyatro San.	-	-	1
Reklam Graf.	-	-	1
Çocuk Bak.	5	3	1
İşçi	-	1	1
Esnaf	2	1	1
Hemşire	4	-	4
Terzi	1	-	1
Tezgahtar	2	-	-
Pavyon Kadını	2	-	-
Şarkıcı	1	1	-
Şöför	1	-	-
Memur	2	-	2
Hizmetçi	8	2	1
Garson	1	-	-
Öğretmen	1	-	4
Gazeteci	-	-	1
Kasiyer	1	-	-
Hostes	1	-	-
Kuaför	1	-	-
Müzişyen	1	-	-
Yönetici-Müdür	1	-	-
Doktor	-	-	2
Makyöz	-	-	1
Bilinmiyor	-	-	-

Tablo:5 İncelenen Filmlerdeki Kadınların Meslekleri

(*) İncelenen filmlerde meslekler filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. Sayılar o meslekte görevli kişilerin sayılarını vermemektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, kadınların çoğu ev kadınıdır. İkinci sırada en çok görülen meslek hizmetçi, üçüncü sırada ise çocuk bakıcısıdır.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde ev kadını yine çoğunluktadır. İkinci sırada çocuk bakıcısı, üçüncü sırada ise, hizmetçi yer alır.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde de kadınların çoğu yine ev kadınıdır. Ancak, ikinci sırada hemşire, üçüncü sırada ise, sekreter yer alır. Kadınlar, 1980'li yıllarda çekilmiş filmlerde, eğitim gerektiren mesleklerde görülmeye başlar. İncelenen filmlerde memur, öğretmen, doktor olan kadınlar da yer alır.

Tüm dönemlerdeki ortak nokta, filmlerde kadınların ağırlıklı olarak, ev kadını olmalarıdır. 1980'li yıllarda çekilen filmlerde, kadının mesleki statüsünün yükseldiği söylenebilir. Bu durum da, toplumda kadının statüsündeki değişim ile paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, erkeklerin çoğu işadamdır. İkinci sırada en çok görülen meslek doktor, üçüncü sırada ise, nikah memurudur.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, erkeklerin çoğu polistir. İkinci sırada esnaf, üçüncü sırada ise, işadamı ve şoför yer alır.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde erkeklerin çoğu şofördür. İkinci sırada işadamı, üçüncü sırada ise memur yer alır. Erkeklerde tüm dönemlerde en çok görülen meslek, işadamdır.

Her ne kadar işadamları çoğunlukta görülüyor ise de, bu işadamlarının eğitimleri ile ilgili açık bir bilgi verilmemesi, dönemler arasında bir farklılık olup olmadığını açıklayamamaktadır. Erkeklerin mesleklerinde, dönemler arasında önemli bir fark gözlenmemektedir.

İncelenen filmlerdeki erkeklerin meslekleri, Tablo:6'da özetlenmektedir.

MESLEKLER (*)	YILLAR		
	1960-1970	1971-1980	1981-1990
	Bilinmiyor	3	-
Sigortacı	1	-	-
İş Adamı	9	3	6
Mühendis	1	-	-
Hırsız-Dolandırıcı	1	-	-
Şöför	5	3	9
Subay	2	-	-
Öğretmen	2	1	2
Doktor	8	2	4
Müzişyen	3	-	1
Memur	3	1	5
Fotoğrafçı	-	1	-
Esnaf	4	4	3
Avukat	3	-	2
Tiyatro San.	-	-	1
Savcı	1	1	1
Grafiker	-	-	1
Yönetmen	-	-	2
Polis	2	5	3
İşçi	4	2	2
Eczacı	-	-	1
Nikah Memuru	6	1	1
Müdür-Yönetici	3	2	6
Tezgahtar	2	-	-
Garson	6	3	6
Hakim	2	1	1
Müfettiş	1	-	-
Gazeteci	1	-	3
Uşak	2	-	-
Aşçı	1	-	-
Bahçıvan	1	1	-
Şarkıcı	1	1	-
TV Elemanı	1	1	2
TV Muhabiri	-	-	-
Kapıcı	-	-	1
Kaptan	-	-	1

Tablo:6 İncelenen Filmlerdeki Erkeklerin Meslekleri.

(*) İncelenen filmlerde meslekler, filmde görülüp görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. Sayılar, o meslekte görevli kişileri vermemektedir.

İncelenen filmlerde çocukların bakımının kimin tarafından üstlenildiği,

Tablo:7'de özetlenmektedir.

YILLAR	Çocukların Bakımı (*)							
	Anne	Baba	Aile Büy.	Dadı	Üvey Anne	Okul Yuva	Aile Dışı Kişiler	Bilinmiyor
1960-1970	8	-	1	5	2	2	1	2
1971-1980	4	2	-	2	1	-	2	-
1981-1990	9	-	1	1	-	-	-	-

Tablo:7 İncelenen Filmlerde Çocukların Bakımının Kimin Tarafından Üstlenildiği

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından tüm ailelerdeki çocukların bakımını kimin üstlendiğine tabloda yer verilmemiştir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, çocukların bakımını ağırlıklı olarak anneler üstlenir. İkinci sırada dadı yer alır. Çocuklarını aile büyüklerinin katkısı ile büyüten, yalnız bir aile vardır. İncelenen filmlerden, 1971-1980 ve 1981-1990 dönemlerinde çekilen filmlerde, çocukların bakımını ağırlıklı olarak yine anneler üstlenir. 1971-1980 döneminde ikinci sırada, baba, dadı ve aile dışındaki kişiler yer alır. 1981-1990 döneminde ise ikinci sırada aile büyükleri ve dadı vardır.

Tüm dönemlerde aile büyükleri ve dadı, anne ve baba ile birlikte, çocukların bakımına yardımcı olurlar.

İncelenen filmlerde, çocuklara bakan kişi üç dönemde de ağırlıklı olarak annedir. Toplumda ve filmlerde toplumda çalışan kadınların sayısında artış olmasına karşın, filmlerde çocuğa bakan kişi olarak ağırlıklı annelerin verilmesi, beklenenin tersi bir durumdur.

İncelenen filmlerdeki ailelerde aile içi ilişkilerin olumlu ya da olumsuz olma durumu, Tablo:8'de özetlenmektedir.

YILLAR	Aile İçi İlişkiler (*)								
	Kayınvalide-Gelin		Kayınvalide-Damat		Kayınpeder-Gelin		Kayınpeder-Damat		Yargı
	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	Olumsuz	Yok
1960-1970	-	2	2	1	1	-	2	1	3
1971-1980	-	-	-	1	-	-	-	-	4
1981-1990	-	3	-	1	-	1	1	2	5

Tablo:8 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Gelin-Damat, Kayınvalide-Kayınpeder Açısından Aile İçi İlişkiler

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından, tüm ailelerde aile içi ilişkilerin durumuna tabloda yer verilmektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, kayınvalide-gelin ilişkisi olumsuz olarak, kayınpeder-gelin ilişkisi ise, olumlu olarak yer alır. Kayınvalide-damat, kayınpeder-damat ilişkisi de bir ailede olumsuz, iki ailede olumlu olarak görülür.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, yalnız bir ailede kayınvalide-damat ilişkisine olumsuz olarak yer verilirken, diğer ilişkilere olumlu ya da olumsuz olarak yer verilmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, kayınvalide-gelin ve kayınpeder-gelin ilişkisine olumsuz olarak yer verilir. Kayınvalide-damat, kayınpeder-damat ilişkileri de olumsuzdur.

1971-1980 ve 1981-1990 döneminde çekilen filmlerde aile içi ilişkiler, bu tür ilişkilerin yer almadığı filmler dışında, ağırlıklı olarak olumsuzdur.

1960-1970 döneminde çekilen filmlere göre, bu iki dönemde aile içi ilişkiler olumludan, olumsuzu doğru bir görünüm sergilemektedir. Bu durumun da toplumda gözlenen değişim ile paralellik gösterdiği ve toplumda kentsel ailede gözlenen kuşaklar arası çatışmaların bir yansıması olduğu söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerin oturduğu ev türü Tablo:9'da özetlenmektedir.

YILLAR	Oturulan Ev Türü (*)				
	Villa	Köşk	Müstakil Ev	Apartman Dair.	Billinmiyor
1960-1970	-	11	5	1	1
1971-1980	-	4	4	-	-
1981-1990	4	-	7	7	-

Tablo: 9 İncelenen Filmlerdeki Ailelerin Oturduğu Ev Türü

(*) İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından, tüm ailelerde oturulan ev türüne tabloda yer verilmektedir.

İncelenen filmlerden, 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailelerin oturduğu ev türü ağırlıklı olarak köşktür. İkinci sırada ise, müstakil ev yer alır. Bu dönemdeki filmlerde, yalnız bir aile apartman dairesinde oturur.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, ailelerin oturduğu ev türü olarak, eşit oranda köşk ve müstakil ev yer alır. Apartman dairesinde oturan aile görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailelerin oturduğu ev türü olarak ilk sırada, apartman dairesi ve müstakil ev yer alır. İkinci sırada ise villa vardır. 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere göre, apartman dairesinde oturan aile oranı artar. Bu durumun da, toplumda ailelerin oturduğu ev türündeki değişim ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

1980 öncesi çekilen filmlerde, geleneksel toplumsal yapının kalıntıları oturu lan ev türünde görülmektedir. Oysa, 1980'li yıllardan sonra oturu lan ev türü, kentleşme ile paralel olarak apartman ve müstakil ev türüne doğru artış göstermektedir. Ayrıca bu durum Tablo: 1, 2, 3'de sözü edilen iki ve üç kişilik aileler , tek ve iki çocuklu aileler ve yakın akrabalar ile oturmayan aile yapısı bilgilerini de desteklemektedir. İncelenen filmlerde aileler, ağırlıklı olarak İstanbul'da yaşarlar. Ankara'da, Adana'da ve Bursa'da yaşayan aile sayısı ise tektir.

3.2.2.Türk Sinemasında Ailenin İşlevleri

Bu bölümde; incelenen 25 film sonucunda, Türk sinemasında ailenin işlevleri ile ilgili olarak elde edilen veriler, Tablo: 10, 11, 12 ve 13'de dönem ayrımı yapılarak özetlenmektedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevinin görülüp görülme durumu, Tablo:10'da özetlenmektedir.

YILLAR	Cinsel İlişkileri Düzenleme İşlevi (*)	
	Görülüyor	Görülüyor
1960-1970	7	4
1971-1980	2	3
1981-1990	8	1

Tablo: 10 İncelenen Filmlerde Ailenin Cinsel İlişkileri Düzenleme İşlevi

(*) İncelenen filmlerde işlevin değerlendirilmesi filmde görülüp görülme durumuna göre yapılmaktadır.

İncelenen filmlerde ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi; evli olanlarda "görülüyor", yalnız yaşayanlarda ve parçalanmış ailelerde "Görülüyor" olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi, yedi filmde görülürken, dört filmde görülmez.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi, iki filmde görülürken, üç filmde görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailenin cinsel ilişkileri düzenleme işlevi, sekiz filmde görülürken, bir filmde görülmez.

Ailenin temel işlevlerinden biri olan cinsel ilişkileri düzenleme işlevinin, incelenen filmlerde beklenen doğrultuda yansıdığı söylenebilir. Ailenin temel işlevlerinden biri olan cinsel ilişkileri düzenleme işlevinin, incelenen filmlerde görülüyor çıkmasının nedeni, seçilen filmlerde yalnız yaşayan, eşinden ayrılarak çocuğu ile birlikte yaşayan kişilerin de yer almasındandır. Evli çiftler için cinsel ilişkileri düzenleme işlevi geçerliliğini korur.

İncelenen filmlerdeki ailelerde ailenin koruma işlevinin görülüp, görülmemesi durumu, Tablo:11'de özetlenmektedir.

YILLAR	Koruma İşlevi (*)	
	Görülüyor	Görülüyor
1960-1970	9	2
1971-1980	5	-
1981-1990	5	4

Tablo: 11 İncelenen Filmlerde Ailenin Koruma İşlevi

(*) İncelenen filmlerde işlevin değerlendirilmesi filmde görülüp, görülmemesi durumuna göre yapılmaktadır.

İncelenen filmlerde ailenin koruma işlevi, aile büyüklerinin çocuklarına iş bulma, iş verme, ev alma gibi gelecek güvencesi sağladığı durumlar ile çocukların anne ve babalar için yaşlılık güvencesi olduğu durumlarda "Görülüyor", bunların olmadığı durumlarda "Görülüyor" olarak değerlendirmeye alınmıştır. 1960-1970 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin yedisinde, ailenin koruma işlevi görülürken, iki filmde görülmez. 1971-1980 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin tümünde ailenin koruma işlevi görülür. 1981-1990 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin beşinde, ailenin işlevi görülürken, dördünde görülmez. 1980 sonrası çekilen filmlerde ailenin koruma işlevi azalmaya başlar.

Ailenin koruma işlevi, ailenin değişen yapısına paralel olarak azalma göstermektedir. Ailenin koruma işlevi ağırlıklı olarak devlet kurumlarına kaymaktadır. Yine ailenin işlevlerinden olan koruma işlevinin, ailenin değişen yapısına paralel olarak, beklendiği gibi azalma gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde ailenin sevgi işlevinin görülüp, görülme durumu, Tablo:12'de özetlenmektedir.

YILLAR	Sevgi İşlevi (*)	
	Görülüyor	Görülüyor
1960-1970	11	-
1971-1980	5	-
1981-1990	6	3

Tablo: 12 İncelenen Filmlerde Ailenin Sevgi İşlevi

(*) İncelenen filmlerde işlevin değerlendirilmesi filmde görülüp görülme durumuna göre yapılmaktadır.

İncelenen filmlerde ailenin sevgi işlevi, aile bireylerinin birbirlerine duygusal olarak destek olmaları, sorunlarını paylaşıp, çözüm aramaları durumlarında "Görülüyor", bunların olmadığı durumlarda "Görülüyor" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çekilen ve incelenen filmlerin tümünde ailenin sevgi işlevi görülür.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde ise, ailenin sevgi işlevi, altı filmde görülürken, üç filmde görülmez. 1980 sonrası çekilen filmlerde, ailenin sevgi işlevi azalmaya başlar.

İncelenen filmlerde, ailede sevgi işlevi beklenen doğrultuda artış göstermemiştir. Bu durum, toplumda gözlenen kent yaşamının kendine özgü; bireysellik, stres, ekonomik, çevre vb. gibi olumsuz koşulları ile açıklanabilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde ailenin toplumsallaşma işlevinin görülüp görülmemesi durumu, Tablo:13'de özetlenmektedir.

YILLAR	Toplumsallaşma İşlevi (*)	
	Görülüyor	Görülüyor
1960-1970	8	3
1971-1980	5	-
1981-1990	7	2

Tablo:13 İncelenen Filmlerde Ailenin Toplumsallaşma İşlevi

(*) İncelenen filmlerde işlevin değerlendirilmesi filmde görülüp, görülmemesi durumuna göre yapılmaktadır.

İncelenen filmlerde ailenin toplumsallaşma işlevi, ailede küçük çocuğun olduğu durumlarda "Görülüyor", olmadığı durumlarda "Görülüyor" olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin sekizinde, ailenin toplumsallaşma işlevi görülürken, üçünde görülmez.

1971-1980 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin tümünde toplumsallaşma işlevi görülür.

1981-1990 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin yedisinde ailenin toplumsallaşma işlevi görülürken ikisinde görülmez.

Ailenin toplumsallaşma işlevinde dönemler arasında önemli bir farklılık görülmemiştir. Ancak, 1980 sonrası çekilen filmlerde, toplumsallaşma işlevinin iki filmde görülmemiş olması, filmlerde küçük çocuk yer almamasındandır. Küçük çocuğun yer aldığı filmlerde, tüm dönemlerde toplumsallaşma işlevi görülmektedir. Bu durum da toplumda gözlenen durum ile paralellik göstermektedir.

3.2.3. Türk Sinemasında Kadının Aile İçindeki Roller

Bu bölümde; incelenen 25 film sonucunda, Türk sinemasında kadının aile içindeki rolleri ile ilgili olarak elde edilen verilen Tablo:14'de dönem ayrımı yapılarak özetlenmektedir. Tabloda, kadının üstlendiği roller olarak; anne ve iş kadını rollerinin dökümü verilmiştir. Filmlerin incelenmesi bölümünde yer alan, ev kadını ve eş ollerinin dökümü yer almaz. Çünkü, kadındaki rol değişimini vurgulayacak olan sonuç anne ve iş kadını rollerindeki ağırlıkta değişme olup, olmadığıdır.

İncelenen filmlerde baş roldeki kadın oyuncular; hem anne, hem iş kadını olma durumunda, iki rolde de gösterilmiştir. Tabloda, anne ya da yalnız iş kadını olan kadınlara da yer verilmiştir. Ev kadını ve eş rolündeki kadınlara yer verilmemiştir.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çekilen filmlerde, kadınların üstlendiği rol, ağırlıklı olarak anne rolüdür. İş kadını sayısı daha düşüktür. İş kadını rolündeki kadınlar ise, tezgahtar, şoför, şarkıcı ve garsondur. (Tablo:5)

1981-1990 döneminden çekilen filmlerde kadınların üstlendiği rol, anne ve iş kadını olarak eşit orandadır. Ancak diğer dönemlere göre, 1980 sonrası çekilen filmlerde, iş kadını oranı yükselmeye başlar. İş kadını rolündeki kadınlar ise; bankada memur, tiyatro sanatçısı, yönetmen, gazeteci, grafikerdir. Bu dönemde, kadınların çalıştığı mesleklerin statüsü de yüksektir. Kadınlar eğitim gerektiren, toplumda saygın bir yeri olan mesleklerde görülmeye başlarlar. Kadının bu durumunun da toplumda kentsel aile ve ailenin değişimi ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde kadının üstlendiği roller, Tablo:14'de özetlenmektedir.

YILLAR	Kadının Üstlendiği Roller (*)		
	Anne Rolü	İş Kadını Rolü	Çalışmayan Genç Kızlar
1960-1970	7	4	3
1971-1980	5	2	-
1981-1990	5	5	-

Tablo: 14 İncelenen Filmlerdeki Ailelerde Kadının Üstlendiği Roller

(*)İncelenen filmlerdeki kadınların aile içersinde birden fazla rol üstlenmesi durumu da tabloda yer almaktadır. Kadının üstlendiği rol, yalnız filmin baş roldeki kadın oyuncusunun üstlendiği rolü kapsar.

3.2.4. Türk Sinemasında Ailede Temel Değerler

Bu bölümde, incelenen 25 film sonucunda, Türk sinemasında ailede temel değerler ile ilgili olarak elde edilen veriler Tablo: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25'de dönem ayrımı yapılarak özetlenmektedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde evlilik kurumuna verilen değer, Tablo:15'de özetlenmektedir.

YILLAR	Evlilik Kurumuna Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	11	-	-
1971-1980	5	-	-
1981-1990	8	1	-

Tablo: 15 İncelenen Filmlerde Ailelerde Evlilik Kurumuna Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerdeki ailelerde evlilik kurumuna verilen değer, birlikte yaşama yoksa "Olumlu", birlikte yaşama varsa "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır. Eşdeyişle yargı, filmlerde evlilik onaylanıyor ise, "Olumlu", onaylanmıyor ise, "Olumsuz"dur.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çekilen filmlerin tümünde, ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Filmlerde birlikte yaşama görülmez. Aile kurumu ve evlilik değerini korur.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, yine ağırlıklı olarak, ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Bu dönemde çekilen filmlerden yalnız birinde, birlikte yaşama görülür. Bu dönemde de aile kurumu ve evlilik değerini korur.

Tüm dönemlerde, ailede evlilik kurumuna verilen değer olumludur. Bu durumun, Türk toplumunun aile kurumuna verdiği değer ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Evlilik kurumu, toplumda yerini korur.

İncelenen filmlerdeki ailelerde çocuğa verilen değer, Tablo:16'da özetlenmektedir.

YILLAR	Aile İçerisinde Çocuğa Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	10	1	-
1971-1980	5	-	-
1981-1990	5	3	1

Tablo: 16 İncelenen Filmlerde Aile İçerisinde Çocuğa Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerdeki ailelerde aile içerisinde çocuğa verilen değer; çocuğun yetiştirilmesi için çaba harcandığı, çocuğun bir gelecek güvencesi gibi görülmediği, sıcak bir aile ortamında sevgi ihtiyacının karşılandığı durumlarda, "Olumlu", tersi durumlarda "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, aile içerisinde çocuğa verilen değer, yalnız bir film dışında, olumludur.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde de, aile içersinde çocuğa verilen değer, tüm filmlerde olumludur.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, aile içersinde çocuğa verilen değer beş filmde olumlu iken, üç filmde olumsuzdur. 1980 sonrası çekilen filmlerde, aile içersinde çocuğa verilen değerde azalma görülür. Ailede çocuğa verilen değer, beklenen doğrultuda bir artış göstermemiştir. Bu durum da, toplumda gözlenen kent yaşamının kendine özgü bireysellik, stres, ekonomik, çevre vb. gibi olumsuz koşullarıyla açıklanabilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde kadına toplum içersinde verilen değer, Tablo:17'de özetlenmektedir.

YILLAR	Kadına Toplum İçerisinde Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	2	9	-
1971-1980	1	4	-
1981-1990	4	7	-

Tablo: 17 İncelenen Filmlerde Kadına Toplum İçerisinde Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından, tüm ailelerdeki kadına toplum içersinde verilen değer tabloda gösterilmektedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde, kadına toplum içersinde verilen değer; kadının ekonomik özgürlüğünün olduğu, evleneceği kişiyi özgürce seçtiği, eğitim olanaklarının geliştiği, toplum içersindeki konumlarının yükseldiği durumlarda "Olumlu", tersi durumlarda "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970, 1971-1980 ve 1981-1990 dönemlerinde çekilmiş filmlerde, kadına toplum içersinde verilen değer, ağırlıklı olarak olumsuzdur. Kadına toplum içersinde verilen değer, olumlu olarak yer aldığı film sayısı 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çok azdır. 1981-1990 dönemindeki filmlerde ise, kadına toplum içersinde verilen değer, diğer dönemlere göre bir artış görülür. Kadının toplum içersindeki statüsü, bu dönemdeki filmlerde yükselmeye başlar. Bu durum bekenilen yöndedir. Toplumdaki gelişmelerle de, paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde kadının çalışmasına gösterilen değer, Tablo:18'de özetlenmektedir.

YILLAR	Kadının Çalışmasına Gösterilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	-	11	-
1971-1980	-	5	-
1981-1990	5	5	-

Tablo: 18 İncelenen Filmlerde Kadının Çalışmasına Gösterilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. İncelenen filmlerde birden fazla aile yer aldığından tüm ailelerde kadının çalışmasına gösterilen değer tabloda gösterilmektedir.

İncelenen filmlerdeki ailelerde, kadının çalışmasına gösterilen değer; kadınların toplumda eğitim gerektiren statüsü yüksek mesleklerde görülme durumunda "Olumlu", tersi durumlarda ise, "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çekilen filmlerde, kadının çalışmasına gösterilen değer tümünde olumsuzdur.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde ise, kadının çalışmasına gösterilen değer in olumlu ve olumsuz olarak görülme oranı eşittir. 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere göre, kadının çalışmasına gösterilen değer de, olumlu yönde bir artış görülür. Türk toplumunda, gelişme ve ekonomik koşullar nedeni ile kadının çalışması giderek onaylanmaktadır. Bu durumun filmler ile paralel gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerde ailenin korunmasına ilişkin değer, Tablo:19'da özetlenmektedir.

YILLAR	Ailenin Korunmasına İlişkin Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	-	5	6
1971-1980	-	2	3
1981-1990	2	2	5

Tablo: 19 İncelenen Filmlerde Ailenin Korunmasına İlişkin Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerdeki ailelerde, ailenin korunmasına ilişkin değer; filmde evlilik dışı ilişki görülüyor ve kabul edilmiyor ise "Olumsuz", evlilik dışı ilişki görülüyor ve kabul edilip, "Olumlu" karşılanıyor ise, "Olumlu" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili yargı, evlilik dışı ilişkilerin yer aldığı filmlerde, olumsuzdur. Bu dönemde çe-

kilen ve incelenen altı filmde ise, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde evlilik dışı ilişki görülmez.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde de, ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili yargı, evlilik dışı ilişkilerin yer aldığı filmlerde olumsuzdur. Bu dönemde çekilen ve incelenen üç filmde ise, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde evlilik dışı ilişki görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailenin korunmasına ilişkin değerle ilgili yargı, evlilik dışı ilişkilerin görüldüğü filmlerden ikisinde olumlu, ikisinde ise olumsuzdur. Bu dönemde çekilen ve incelenen beş filmde ise, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde evlilik dışı ilişki görülmez. 1980 sonrası çekilen filmlerde, evlilik dışı ilişkiye yaklaşım, diğer dönemlere göre olumlu yönde değişmeye başlar. Türk toplumundaki gelişmelerin paralelinde, evlilik dışı ilişkide, filmlerde görüldüğü gibi, artış gözlenmektedir.

İncelenen filmlerde ailenin parçalanmasına ilişkin değer, Tablo:20'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailenin Parçalanmasına İlişkin Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	2	3	6
1971-1980	-	3	2
1981-1990	2	4	3

Tablo: 20 İncelenen Filmlerde Ailenin Parçalanmasına İlişkin Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerdeki ailelerde, ailenin parçalanmasına ilişkin değer; ailede boşanma görülüyor ve nedeni eşlerin kişisel olarak anlaşamamaları ise, "Olumlu", boşanma görülüyor ve nedeni namus, iftira ile kayınvalide, kayınpeder gibi etkenler ise, "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır. 1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili yargı, boşanmanın görüldüğü filmlerden üçünde olumsuz, ikisinde ise, olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen altı filmde ise, boşanma ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde boşanma görülmez. 1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili yargı, boşanmanın görüldüğü filmlerin tümünde olumsuzdur. Bu dönemde çekilen ve incelenen iki filmde ise, ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde boşanma görülmez. 1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailenin parçalanmasına ilişkin değer, boşanmanın görüldüğü filmlerden dördünde olumsuz, ikisinde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen üç filmde ise, ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Dönemler arasında, filmlerde ailenin parçalanmasına ilişkin değerle ilgili olarak, olumlu yönde bir değişme gözlenmez. Türk toplumunda, olumlu yönde pek çok gelişme gözlenirse de, namus kavramı eşlerin boşanmasında önemli nedenlerin başında gelmektedir. Bu değerlerin filmlerde de, toplumdaki ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer, Tablo:21'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailenin Evlilik Öncesi İlişkiye Verdiği Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	1	5	5
1971-1980	-	-	5
1981-1990	2	4	4

Tablo:21 İncelenen Filmlerde Ailenin Evlilik Öncesi İlişkiye Verdiği Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerde, ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer; evlilik öncesi ilişkinin görüldüğü ve onaylandığı durumlarda "Olumlu", evlilik öncesi ilişkinin görüldüğü ve onaylanmadığı durumlarda ise, "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer, evlilik öncesi ilişkinin görüldüğü filmlerden beşinde olumsuz, birinde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen beş filmde ise, evlilik öncesi ilişki ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmlerde evlilik öncesi ilişki görülmez.

1971-1980 döneminde çekilen ve incelenen filmlerde, evlilik öncesi ilişki ile ilgili, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmlerde evlilik öncesi ilişki görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer, evlilik öncesi ilişkinin görüldüğü filmlerden dördünde olumsuz, ikisinde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen dört filmde ise, evlilik öncesi ilişki ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Filmlerde evlilik öncesi ilişki görülmez. 1980 sonrası çekilen filmlerde, ailenin evlilik öncesi ilişkiye yaklaşımı olumlu yönde değişmeye başlar.

Türk toplumunda da, evlilik öncesi ilişkiye verilen değer, olumlu yönde değiştiği gözlemlenmektedir. Bu durumun da, filmler ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer; erkeğin otoritesinin görüldüğü ve kabul edildiği durumlarda olumlu, erkeğin otoritesinin görüldüğü ancak kabul edilmediği durumlarda, olumsuz olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960,1970 döneminde çekilen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer, beş filmde olumsuz, beş filmde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen iki filmde, erkeğin otoritesi ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede, erkeğin otoritesi görülmez.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer, üç filmde olumsuz, iki filmde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen bir filmde, erkeğin otoritesi ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede erkeğin otoritesi görülmez.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer, on filmde olumsuz, altı filmde ise olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen filmlerde, ailede erkeğin otoritesinin görülmediği film yer almaz.

Tüm dönemlerde, ailede erkeğin otoritesine olumsuz tepki gösterilir. 1971-1980 ve 1981-1990 döneminde çekilen filmlerde ise, ağırlıklı olarak erkeğin otoritesi kabul edilmez ve ailede erkeğin otoritesinde azalma görülür. Türk toplumunda kentsel ailede de, erkeğin otoritesi azalmaktadır. Bu durumun filmlerle paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerde ailede erkeğin otoritesine verilen değer, Tablo:22'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailede Erkeğin Otoritesine Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	5	5	2
1971-1980	1	3	1
1981-1990	6	10	-

Tablo: 22 İncelenen Filmlerde Ailede Erkeğin Otoritesine Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. İncelenen filmlerde birden fazla aile filmlerde yer aldığından tüm ailelerdeki, ailedeki erkeğin otoritesine verilen değer tabloda gösterilmektedir.

İncelenen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer; aile bireyleri arasında sağlıklı bir iletişimin görüldüğü, kararların ortak alındığı, sorunların karşılıklı konuşarak çözüldüğü durumlarda "Olumlu", tersi durumlarda ise, "Olumsuz" olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

İncelenen filmlerde ailede demokrasi inancına verilen değer, Tablo:23'de özetlenmektedir.

YILLAR	Aile İçi Demokrasi İnancına Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	2	9	-
1971-1980	1	4	-
1981-1990	10	8	-

Tablo: 23 İncelenen Filmlerde Aile İçi Demokrasi İnancına Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır. İncelenen filmlerde, birden fazla aile yer aldığından, tüm ailelerdeki demokrasi inancına verilen değer tabloda gösterilmektedir.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer, dokuz filmde olumsuz, iki filmde olumludur.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer, dört filmde olumsuz, bir filmde olumludur.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer, sekiz filmde olumsuz, on filmde olumludur. 1980 sonrası çekilen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer, olumlu yönde artış gösterir. Bu dönemde çekilen filmlerde, aile bireyleri arasında sağlıklı bir iletişim gözlenirken, sorunlar karşılıklı konuşarak çözümlenip, kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınmaya baş-

lar. Bu durum kadının ekonomik özgürlüğünü kazanması ile artış gösterebileceği ve toplumda gözlenen değişim ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerde aile içinde büyüklere verilen değer, Tablo:24'de özetlenmektedir.

YILLAR	Aile İçinde Büyüklere Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	1	-	10
1971-1980	1	-	4
1981-1990	3	1	5

Tablo: 24 İncelenen Filmlerde Aile İçinde Büyüklere Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülmemeye durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerde, aile içinde büyüklere verilen değer; büyüklerle birlikte oturma görüldüğü ve büyüklere saygı gösterildiği durumlarda "Olumlu", tersi durumlarda "Olumsuz" olarak değerlendirilmeye alınmıştır.

1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde çekilen filmlerde ağırlıklı olarak büyüklerle birlikte oturma görülmez. Bu nedenle de, aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. İki dönemde de yalnız birer filmde büyüklerle birlikte oturma vardır ve bu filmlerde de aile içinde büyüklere verilen değer olumludur.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, aile içinde büyüklere verilen değer, üç filmde olumlu, bir filmde ise, olumsuzdur. Bu dönemde çekilen ve incelenen beş filmde ise, aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili olarak, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Bu filmlerde ailede büyüklerle birlikte oturma görülmez. 1980

sonrası diğer dönemlere göre artmıştır. Ailede büyüklere verilen değer de olumlu yönde yükselir. Bu durumun da, toplumda kentsel ailede, çocukların bakımının aile büyüklerine yüklenmesi ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

İncelenen filmlerde ailede eğitime verilen değer, Tablo:25'de özetlenmektedir.

YILLAR	Ailede Eğitime Verilen Değer (*)		
	Olumlu	Olumsuz	Yargıda Bulunulmuyor
1960-1970	6	4	1
1971-1980	4	-	1
1981-1990	4	1	4

Tablo: 25 İncelenen Filmlerde Ailede Eğitime Verilen Değer

(*) İncelenen filmlerde değerler, filmde görülüp, görülme durumuna göre tabloda yer almaktadır.

İncelenen filmlerde, ailede eğitime verilen değer; çocukların eğitimine çaba harcadığı, eğitimlerine önem verildiği durularda "Olumlu", tersi durumlarda "Olumsuz" olarak değerlendirmeye alınmıştır.

1960-1970 döneminde çekilen filmlerde, ailede eğitime verilen değer altı filmde olumlu, dört filmde ise olumsuzdur. Bu dönemde çekilen ve incelenen bir filmde ise, ailede eğitime verilen değer ile ilgili olarak olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

1971-1980 döneminde çekilen filmlerde, ailede eğitime verilen değer, dört filmde olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen bir filmde ise, ailede eğitime verilen değerle ilgili, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

1981-1990 döneminde çekilen filmlerde, ailede eğitime verilen değer, dört filmde olumludur. Bu dönemde çekilen ve incelenen dört filmde ise, ailede eğitime verilen değerle ilgili, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz.

gili, olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. 1980'li yıllarda çekilen filmlerde, ailede eğitimle ilgili değerlerde bir artış gözlenmez. Bu durum beklenenin tersi bir durumdur. Toplumda ailede eğitime verilen değer yükselirken, filmlerde bu durum gözlemlenmemiştir.

SONUÇ

Değişme, her toplumun temel bir özelliğidir ve devamlılık gösteren bir süreçtir. Toplumsal yapıdaki bu değişimler, toplumun tüm kurumlarında olduğu gibi, ailede de görülür. Toplumsal değişme sürecinde, aile yapısındaki değişiklikler ile ilgilenen sosyal bilimciler, ailedeki değişimde en temel etmenin, endüstrileşme ve kentleşme olduğunda birleşmektedirler.

Endüstrileşmenin ve kentleşmenin etkileri ile ailede görülen değişimlerden biri, geleneksel ailenin çekirdek aileye dönüşmesidir. Diğer bir değişim, ailenin işlevlerinde gözlenen değişimdir. Ailenin işlevi tamamen yok olmamış, sınırlanmıştır. Ailenin cinsel ilişkileri düzenleme, sevgi ve toplumsallaşma işlevi geçerliliğini korumaktadır. Aile de, aile içi rollerde ve değerlerde de değişim yaşanmaktadır. Kadın yalnız anne, ev kadını, eş değil, aynı zamanda iş kadını rolünü de üstlenmiştir. Değerlerden, ailede evlilik kurumuna, çocuğa, kadına, kadının çalışmasına, ailenin parçalanmasına, ailenin korunmasına, evlilik öncesi ilişkiye, ailede erkeğin otoritesine, aile içi demokrasi inancına, büyüklere ve eğitime verilen değerde de değişimler gözlenmektedir.

Ailede gözlenen bu değişimler, dünyadaki diğer toplumlardan bazı farklılıklar gösterse de, Türk ailesi için de geçerlidir. Türk ailesinde değişimin temelleri, 1926 yılında kabul edilen "Türk Medeni Kanunu" ile atılmış, 1960'dan sonra yaşanan hızlı endüstrileşme ve kentleşme ile daha belirgin bir hal almıştır.

Toplumda, kentsel ailede gözlenen bu değişimlerin, filmlere de yansıdığı var sayılarak, "Türk Sinemasında 1960-1990 Yılları Arasında Çekilen Filmlerde Kentsel Aile" konulu araştırmada, rastlantısal yöntemle seçilen 25 filmin incelenmesi ile, belirlenen amaç doğrultusunda şu sonuçlar elde edilmiştir:

İncelenen filmlerde, ailede birey sayısı açısından dönemler arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Aileler, iki, üç ve dört kişiden oluşur. Ailelerde çocuk sayısı da tek ve iki çocukta yoğunlaşmaktadır. Çocuksuz aileler ise, 1980 sonrası çekilen filmlerde görülür. Ailede birey sayısının ve çocuk sayısının az olması, Türk toplumunda, 1960 sonrası endüstrileşme ve kentleşme sonucunda görülen yapısal değişme ile paralellik göstermektedir. Filmlerdeki aileler, çekirdek aile yapısındadır.

Filmlerdeki ailelerde, yakın akrabalarla birlikte oturma, 1960 - 1970 ve 1971 - 1980 döneminde çekilen filmlerde çok az oranda görülürken, 1980 sonrası çekilen filmlerde hiç görülmez. Buna karşın, aile büyükleriyle birlikte oturma 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere oranla daha çok görülür. Aile büyükleriyle birlikte oturma oranında artış gözlenmiştir. Bu durum, beklenenin tersi bir durumdur. Türk toplumunda çekirdek ailede, aile büyükleri ile birlikte oturma oranı azalmaktadır.

İncelenen filmlerde, ailede evlenme biçimi ve yeri, 1960 - 1970 dönemindeki filmlerde evde resmi nikah ve kokteyl ile evde düğün şeklinde iken, 1971 - 1980 ve 1981 - 1990 döneminde salonda nikah ve salonda düğün şeklindedir. Bu durum da toplumdaki değişimle paralellik göstermektedir. Evlenme biçimi toplumda çoğunlukla resmi nikahtır.

İncelenen filmlerde, 1960 - 1970 ve 1971 - 1980 dönemlerinde iş kadını olarak, ağırlıklı olarak çocuk bakıcıları ve hizmetçiler yer alırken, 1981 - 1990 döneminde çekilen filmlerde, hemşire, sekreter, memur gibi iş kadınlarının yanında, üst düzey mesleklerdeki kadınlara da yer verilir. Kadınlar eğitim gerektiren mesleklerde görülmeye başlarlar. Türk toplumunda da kadının eğitim düzeyi giderek yükselmekte, kadınlar eğitim gerektiren, üst düzey mesleklerde de yerlerini almaktadır. Filmlerde gözlenen değişim de, bu durumla paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, erkeklerde en çok görülen meslek, iş adamıdır. Dönemler arasında da önemli farklılıklar görülmemektedir. Erkekler her dönemde, eğitim gerektiren, üst düzey mesleklerde görülürler. Toplumda da erkekler, bu konularını sürdürmektedir.

İncelenen filmlerde, çocuklara bakan kişi olarak, anneler tüm dönemlerde ağırlıklıdır. 1960 - 1970 döneminde annelerle birlikte, dadılar da sıklıkla görülür. 1980 sonrası çekilen filmlerde, çocuklara bakan kişi olarak dada işlevini giderek yitirmektedir. Toplumda da çocuklara bakan kişi ağırlıklı olarak annedir. Ancak, kadınların çalışmaları nedeni ile çocukların bakımında aile büyükleri yardımcı olmakta ya da çocuk yuvaları bu görevi üstlenmektedir.¹ Toplumda ve filmlerde çalışan kadın sayısında artış olmasına karşın, filmlerde çocuğa bakan kişi olarak, ağırlıklı olarak annelerin verilmesi beklenenin tersi bir durumdur.

İncelenen filmlerde, aile içi ilişkiler 1971-1980 ve 1981-1990 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuzdur. 1960-1970 döneminde çekilen filmlere göre, bu iki dönemde aile içi ilişkilerde olumsuz bir artış gözlenmektedir. Bu durumun toplumda kentsel ailede gözlenen kuşaklar arası çatışmanın bir yansıması olduğu söylenebilir.

İncelenen filmlerde, ailelerin oturduğu ev türü 1960 - 1970 dönemindeki filmlerde, ağırlıklı olarak köşktür. 1971 - 1980 döneminde müstakil ev ve köşk, 1981 - 1990 döneminde ise, apartman dairesi ve müstakil evdir. Ailelerin ev türü, filmlerde olduğu gibi, toplumda da değişmektedir. Kentte yaşayan çekirdek aileler, oturlan ev türü olarak apartman dairesini tercih etmektedirler. Genel olarak, ailenin yapısındaki değişimler aile büyükleri ile birlikte oturma ve çocuklara bakan kişi dışında filmlere de yansımıştır.

1 Mahmut Tezcan, a.g.m., s. 74

İncelenen filmlerde, ailenin işlevlerinden cinsel ilişkileri düzenleme işlevi, evli çiftlerin bulunduğu tüm filmlerde geçerliliğini korur. Ailenin koruma işlevi, 1960 - 1970 ve 1971 - 1980 dönemlerindeki filmlerde, ağırlıklı olarak görülürken, 1981 - 1990 dönemindeki filmlerde azalma eğilimi gösterir. Bu durum da ailenin değişen yapısına paralel olarak , toplumda olduğu gibi, filmlerde de gözlenir. Toplumda ailenin koruma işlevi giderek azalmaktadır. Çünkü, bu gün bu işlevi, devlet üzerine üstlenmiştir. Ailenin sevgi işlevi, 1960 , 1970 ve 1971 - 1980 dönemlerindeki filmlerin tümünde görülürken, 1981 - 1990 dönemindeki filmlerde azalmaya başlar. Ailenin sevgi işlevi, kent yaşa-mının yarattığı, bireysellik, stres, ekonomik sorunlar ve çevre ile bağlantılı olarak toplumda da azalma eğilimi göstermektedir. Anne ve babanın çalışması, hem karı - kocanın birbirlerini, hem de çocuklarını daha az görmeleri ailenin sevgi işlevinin azalmasının en önemli nedenlerinden biridir. Bu durum da, filmlerle paralellik göstermektedir. Ailenin toplumsallaşma işlevi, üç dönemde de küçük çocukların yer aldığı filmlerin tümünde geçerliliğini korumaktadır. Toplumda da ailenin en önemli işlevlerinden biri, toplumsallaşma işlevidir. Genel olarak, ailenin toplumda var olan işlevleri, bu işlevlerdeki değişimler filmlere yansımıştır.

İncelenen filmlerde, kadının üstlendiği rol iki dönemde de, ağırlıklı olarak anne rolüdür. 1980 sonrası çekilen filmlerde ise, iş kadını ile anne rolü eşit oranda yer almaktadır. Diğer dönemlere oranla, iş kadını rolü daha çok görülmeye başlar. Ayrıca 1980 sonrası filmlerde kadınların meslek düzeylerinde de yükselme gözlenir. Bu durum da, toplumda kadının yükselmeye başlayan konumu ile paralellik gösterir. Genel olarak kadının üstlendiği roller ve bu rollerdeki değişimler filmlere yansımıştır.

Ailede evlilik kurumuna verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 döneminde çekilen ve incelenen filmlerin tümünde olumludur. Filmlerde, evlilik onaylanır, birlikte yaşama görülmez. 1980 sonrası çekilen ve incelenen dokuz filmde ise, birinde birlikte yaşama görülür. Türk toplumunda aile batı toplumlarına göre daha güçlüdür. Birlikte yaşamalar onaylanmaz. Bu durum, filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, aile içerisinde çocuğa verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde olumlu iken, 1981-1990 döneminde olumsuz bir eğilim göstermektedir. Toplumda çocuğa verilen değer artmaktadır. İncelenen filmlerden, 1980 sonrası çekilen filmlerde çocuğa verilen değer azalmaya başlaması, beklenenin ve toplumda gözlenenin tersi bir durumdur.

İncelenen filmlerde, kadına toplum içerisinde verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumluya doğru bir eğilim gözlenmektedir. Filmlerde kadının konumu yükselmektedir. Toplumda, kadına verilen değerde de artış gözlenmektedir. Kadınlar, eğitim olanaklarından daha fazla yararlanmaya başlamışlardır. Ekonomik özgürlükleri ve evlenecekleri kişiyi seçme hakları vardır. Bu durum, filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, kadının çalışmasına gösterilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumlu ve olumsuz yaklaşım eşit orandadır. 1980 sonrası çekilen filmlerde, diğer dönemlere göre, olumlu yönde bir artış gözlenmektedir. Kadınlar, üst düzey ve eğitim gerektiren mesleklerde görülmeye başlar. Toplumda da, kadının çalışmasına gösterilen değer, giderek daha fazla onaylanmaktadır. Bu durum, filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, ailenin korunmasına ilişkin değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumsuzdur. Filmlerde evlilik dışı ilişki ya görülmez ya da olumsuz olarak değerlendirilir. Olumsuz bakış açısı, kadınlar için de, erkekler için de geçerlidir. Kadın da, erkek de eşi için evlilik dışı ilişkiyi kabul edemez. Ancak, 1980 sonrası dönemde, evlilik dışı ilişkiye olumlu yaklaşımda, artma eğilimi gözlenmektedir. Türk toplumunda da, evlilik dışı ilişki, halen büyük bir kesimde onaylanmamaktadır. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir. Bunun nedeni; Türk toplumunda ailenin yerini ve önemini korumasıdır. Eşler evliliği korumak için çaba harcarlar. Evlilik dışı ilişkiler ile ailenin parçalanmasını onaylamazlar.

İncelenen filmlerde, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ailenin parçalanmasına ilişkin değer, olumsuzdur. 1981-1990 döneminde ise, olumlu yaklaşımda, diğer dönemlere oranla artma eğilimi gözlenmektedir. Filmlerde boşanma nedenleri ilk iki dönemde; evlilik dışı ilişki, namus ve eşlerin birbirini aldatması olarak verilirken, 1980 sonrası filmlerde eşlerin anlaşamaması, kişilik çatışmaları ön plana çıkmaktadır. Eşler anlaşarak, boşanmaya karar verirler. Toplumda da, eşlerin boşanma nedenleri, ağırlıklı olarak kişilik çatışmaları, eşlerin anlaşamamalarıdır. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, ailenin evlilik öncesi ilişkiye verdiği değer ağırlıklı olarak olumsuzdur. Tüm dönemlerde, evlilik öncesi ilişki onaylanmaz. Ancak, 1980 sonrası çekilen filmlerde, evlilik öncesi ilişkiye, olumlu yaklaşımda artma eğilimi gözlenmektedir. Türk toplumunda da, evlilik öncesi ilişkiye verilen değer, olumlu yönde değişmeye başladığı söylenebilir. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, ailede erkeğin otoritesine verilen değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumsuzdur. Ailede, erkeğin otoritesi onaylanmaz ve erkeğin otoritesinde azalma eğilimi gözlenir. Türk toplumunda da kentsel ailede erkeğin otoritesi azalmaktadır. Bu durum, filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, aile içi demokrasi inancına verilen değer, 1960-1970 ve 1971-1980 dönemlerinde ağırlıklı olarak olumsuz iken, 1981-1990 döneminde olumlu yönde, önemli bir artış gözlenmektedir. Bu dönemde filmlerde, aile bireyleri arasındaki iletişim sağlıklıdır ve sorunlar karşılıklı konuşarak çözülür, kararlar ortak düşünceler doğrultusunda alınmaya başlar. Toplumda da, aile içi demokrasi inancına verilen değer, kadının eğitim durumunun yükselmesi, ekonomik özgürlüğünü kazanması ile

olumlu yönde bir gelişme göstermektedir. Bu durum, filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, aile içinde büyüklere verilen değerle ilgili, üç dönemde de olumlu ya da olumsuz bir yargı yer almaz. Ailede büyüklerle birlikte yaşamının görüldüğü filmlerde ise, bu değer olumludur. Aile büyükleri, saygı ve sevgi görürler. Bu durum filmlerle paralellik göstermektedir.

İncelenen filmlerde, ailede eğitime verilen değer, üç dönemde de ağırlıklı olarak olumludur. Ancak, 1980 sonrası çekilen filmlerde eğitime verilen değerde olumlu yönde bir artış gözlenmez. Toplumda eğitime verilen değer, olumlu yönde artmaktadır. Bu durum, filmlerde beklenenin tersi bir durumdur. Genel olarak, ailede değerler ve bu değerlerde gözlenen değişimler filmlere yansımıştır. Yalnız ailede çocuğa verilen değer ile eğitime verilen değerde beklenenin tersi bir durum gözlenmiştir.

Sinema, toplumsal yaşamda önemli bir yeri olan sanat ve kitle iletişim aracıdır. Bu neden ile hem sanatın hem de kitle iletişim araçlarının özelliklerini taşımaktadır. Sanatçıların, eleştirmen ve düşünürlerin paylaştıkları ortak bir anlayış, sanatın en önemli özelliklerinden birinin, insanı, yaşamı, kısaca gerçekliği yansıtmak olduğudur. Bu görüşe göre, sanat eserleri toplumu yansıtan bir "Ayna" gibidir. Sanatı bir yansıtma olarak görmek, yüzyıllar boyu devam etmiş ve zamanımıza kadar gelmiş bir kuramdır.²

Temel kuramsal bir baz oluşturulamamış olmasına karşın pek çok toplumbilimci, antropolog ve sosyal psikologun da sinema ve filmler üzerine yaptıkları araştırmalarda çıkış noktası; sinema ve diğer kitle iletişim araçlarının halkın tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğu, toplumsal yaşamın ve toplumsal davranışların sinemada yansısını bulduğu görüşüdür.³

Araştırmada da, bu görüşlerden hareketle ve toplumdaki her bir ögenin diğer öğeler ile etkileşim halinde olması nedeniyle, toplumda ailede görülen değişimlerin, incelenen filmlere de yansımaları beklenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler sonucunda ise, ailede görülen değişimin incelenen filmlere ağırlıklı olarak yansıdığı gözlenmiştir. Değişimler ve yansımalar, bazı filmlerde toplumun paralelinde, bazı filmlerde toplumun gerisinde ve bazı filmlerde ise, toplumun ilerisinde olabilir. Toplumun ilerisinde olduğu durumlarda, sinemanın bir sanat ve kitle iletişim aracı olarak işlevini yerine getirdiği söylenebilirken, toplumun paralelinde ve gerisinde olduğu durumlarda bundan söz edilemez. Çünkü sanatın ve kitle iletişim araçlarının geçmişte ya da günümüzde var olanı yansıtmanın yanında, toplumun ilerisinde olarak, topluma yol gösterme, yön verme işlevleri de vardır. Toplumun gelişimine ve toplumun olumlu yönde değişimine katkıda bulunabilirler. 1960-1990 yılları arasında

2 Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınevi, 1978, s. 11-12.

3 Faruk Kalkan, *Türk Sineması Toplumbilimi*, Ajans Tümcer Yayınları, İzmir, 1988, s.1-2.

çekilen ve incelenen filmlerde ise, böyle bir katkı gözlenememiştir. Ağırlıklı olarak çıkan sonuç, toplumun gerisinde ya da paralelinde olduğudur. Bu sonuç, Nilgün Abisel'in "Türk Sinemasında Aile" konulu makalesi ile de araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Abisel çalışmasının sonunda, "Yeni değerler, toplumda yerleşik bir hal aldıktan sonra filmlere yansiyabiliyor."⁴ yargısına varmıştır.

Filmlerdeki toplum ve aile ile ilgili gelişmeler, toplum ve ailedeki gelişmeleri bazı durumlarda paralelinde, bazı durumlarda da geriden izlerken, bazı gelişmeler ise, halen gözlenememektedir. Örneğin, aile büyükleri ile birlikte oturma oranı, toplumda azalırken, filmlerde artış göstermiştir. Çocuklara bakan kişi olarak da yine ağırlıklı anneler söz konusu edilmiştir. Oysa kadının iş yaşamına atılmasıyla, çocukların bakımını anneler ile birlikte, aile büyükleri, kreşler ve bakıcı kadınlar da katkıda bulunmaktadır. Bu gün toplumda çok önem kazanan çocuğun değeri ve eğitime verilen değer de, filmlerde olumsuz olarak yer almıştır. Bu değerlerde görülen değişim incelenen filmlere yansımamıştır.

Araştırmada tüm veriler sonucunda, sinemanın bir kitle iletişim aracı ve sanat olarak ailede, yapı, işlev, rol ve değerler açısından görülen değişimleri ağırlıklı olarak, bazı durumlarda toplumsal değişimin paralelinde, bazı durumlarda toplumun gerisinden de olsa yansıttığı gözlenmiştir.

Bu sonuç, araştırmanın varsayımını doğrulamakta, hedeflenen amaçlara ulaşıldığını göstermektedir. Ancak, bir sanat ve kitle iletişim aracı olarak, incelenen filmlerde sinemanın toplumun gelişimine ve olumlu yönde değişimine katkıları açısından işlevini yerine getirdiği gözlenememiştir. Sinemanın, gelişmeleri, toplumun gerisinden ya da paralelinden izlediği sonucuna varılmıştır. Sonuçların bu şekilde oluşu, Türk sinemasının toplumun değişiminde ve gelişiminde katkısı olmadan, ağırlıklı olarak yalnız var olanı sergilemekle yetindiğini göstermektedir.

Sonuçta ise, bir kitle iletişim aracı ve sanat olan sinemanın toplumun ilerisinde, olarak onun gelişimine ve değişimine olumlu yönde katkılar getirecek, toplumu ileriye götürecek filmler üreterek, toplumsal gerçekleri tartışmaya açması beklenmektedir.

Araştırmacı, bu araştırma ile, bundan sonra, "Türk Sinemasında Aile" konusunda çalışacaklara az da olsa katkı sağlayacağı inancındadır.

4 Nilgün Abisel, a.g.m., s. 46

KAYNAKLAR

- ABADAN UNAT Nermin, KELEŞ Ruşen, YENİSEY Leyla, PENNIR, RENSELAAR H.V., VELZEN L.V., **Göç ve Gelişme**, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1975.
- ABİSEL Nilgün, "Türk Sinemasında Aile", **Türkiye'de Ailenin Değişimi, Sanat Açısından İncelemeler**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay., Ankara, 1984.
- ARAT Necla, "Geleneksel Normlar-Çağdaş Normlar ve Çağdaş Aile", **I.Aile Şurası Bildirileri**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Tanıtım Serisi:3, Ankara, 1990.
- AZİZ Aysel, **Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim**, A.Ü.BYYO Yay., No:2, Ankara, 1982.
- BİLGİN Vedat, "Yapısal Özellikleri İtibariyle Ailenin Görünümü", **Türkiye Aile Yıllığı 1991**, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1991.
- BOTTOMORE T.B., **Toplum Bilim**, Doğan Yayınevi, Ankara, 1977.
- CAPORAL Bernard, **Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını**, Çev: Ercan Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Genel Yay.No: 233, Ankara, 1982.
- ÇELEBİ Nilgün, **Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları**, Sebat Ofset, Konya, 1990,
- DENİSOF R.Serge, WAHRMAN Ralph, **An Introduction To Sociology**, Macmillan Publishing, New York, 1983.
- DESCAMPS Paul, **Deneysel Sosyoloji**, Çev: Nurettin Şazi Kösemihal, 2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1965.
- DORSAY Atila, **Sinemamızın Umut Yılları**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1989.
- DÖNMEZER Sulhi, **Sosyoloji**, İ.İ.T.İ.A. Nihad Soyar Yayın ve Yardım Vakfı Yay.No: 299/526, İstanbul, 1978.

EREL Sevim, "Türk Ailesinin Durumu", **I.Aile Şurası Bildirileri**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Tanıtım Serisi:3, Ankara, 1990.

GERAY Cevat, KELEŞ Ruşen, YAVUZ Fehmi, HAMAMCI Can, "Şehircilik", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt:9, İletişim Yayınları.

GOODE William J., **The Family**, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1964.

_____. "Industrialization and Family Structure", **A Modern Introduction to the Family**, The Free Press, New York, 1968.

GÖKÇE, Birsen, "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", **Aile Yazıları I**, Derleyenler: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi 5/1, Ankara, 1990.

İMAMOĞLU Olcay, "Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller", **Değişen Dünyada Aile-Birey-Toplum Konulu Seminer Bildirisi**, İstanbul, Mayıs 1991.

İnsan Aile Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, "Türkiye'de Ailenin Sürekliliği ve Değişimi", **Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler**, Türk sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Editör, Türköz Erder, Ankara, 1984.

_____. "Dünyada Ailenin Değişimi", **Değişen Dünyada Aile-Birey-Toplum Konulu Seminer Bildirisi**, İstanbul, Mayıs 1991.

KALKAN Faruk, **Türk Sinemasının Toplumbilimi**, Ajans Tümen Yayınları, İzmir, 1988.

KANDİYOTİ Deniz, "Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım", **Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Editör, Türköz Erder, Ankara, 1984.

KARTAL S.Kemal, **Kentleşme ve İnsan, Kentleşme Sürecinde İnsan Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler**, TODAİE Yay.No: 175, Ankara, 1978.

KIRAY Mübeccel, "Büyük ve Değişen Aile", **Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplumbilimsel İncelemeler**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Editör, Türköz Erder, Ankara, 1984.

KONGAR Emre, *İzmir'de Kentsel Aile*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay.A-3, Ankara, 1972.

_____. *İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1979.

_____. *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1981.

LUNDBERG George A. ve SCHRAG Clarence C. ve LARSAN Otto N., *Sosyoloji*, Cilt:II, Çev: Özer Ozankaya, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1970.

MERAY Seha L., *Toplum Bilim Üzerine*, Hil Yayınları, İstanbul, 1982.

MORAN Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1978.

MORGAN D.H.J., *Social Theory And The Family*, Routledge & Kegan Paul Ltd., Published, London, 1975.

NOBBS Jack, *Sociology In Context*, Macmillan Education Published, London, 1983.

OZANKAYA Özer, *Toplumbilime Giriş*, A.Ü. SBF Yay.No: 431, Ankara, 1979.

_____. *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, II. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1980.

ÖZKALP Enver, *Sosyolojiye Giriş Dersleri*, An.Ün. ESBAY Yay.No: 49, Eskişehir, 1987.

_____. *Sosyolojiye Giriş*, An.Ün. ESBAY Yay.No: 87, Eskişehir, 1990.

POSTER Mark, *Eleştirel Aile Kuramı*, Çev: Hüseyin Tapınç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1989.

RAZON Norma, *Çalışan Anne ve Çocuk*, İ.Ü. Ed.Fak.Yay.No: 3091, İstanbul, 1983.

ROSE Arnold M., *Sociology The Study of Human Relations*, Second Edition, Alfred A.Knopf Publisher, New York, 1965.

ŞAHİNKAYA Rezan, **Psiko Sosyal Yönleriyle Aile**, Kardeş Basımevi, Ankara, 1975.

TAN E.Mine. **Kadın Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1979.

TEKELİ Şirin, **Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın**, İletişim Yay., İstanbul, 1990.

TEZCAN Mahmut, "Toplumsal Değişme ve Aile", **Türkiye Aile Yıllığı 1990**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay.Genel Yay.No: 10, Tanıtım Serisi1, Ankara, 1990.

TİMUR Serim, **Türkiye'de Aile Yapısı**, Hacettepe Ün. Yay.No:0-15, Ankara, 1972.

TOLAN Barlas, **Toplum Bilimlerine Giriş**, Kalite Matbaası, Ankara, 1978.

_____. "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru..", **Aile Yazıları 2**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yay., Bilim Serisi: 5/2, Ankara, 1990.

_____. **Türk Aile Yapısı**, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Ö.İ.K. Raporu, Ankara, 1989.

YAVUZ Fehmi, KELEŞ Ruşen, GERAY Cevat, **Şehircilik Sorunlar Uygulama ve Politika**, 2. Baskı, A.Ü. SBF Yay.No: 415, Ankara, 1978.

YAVUZER Halûk, "Çocuğun Duygusal ve Toplumsal Gelişiminde Ailenin Rolü", **Aile Çocuk, 1982-1983 Seminer Konferansları**, İstanbul Ün.Ed.Fak. Yayınları.

ZELDITCH Morris Jr., "Role Differentiation in the Nuclear Family: A Comparative Study", **A Modern Introduction To The Family**, Edited by: Normon W.Bell and Ezra F.Vogel, Macmillan Publishing, New York, 1968.

52-ZIMMERMAN Carle C., **Yeni Sosyoloji Dersleri**, Çev: Amiran Kurtkan, İst.Ün.Yay.No: 1102, İstanbul, 1964.